

Andrzej Woitaszak

ZMIANY W KORPUSIE GENERALSKIM WOJSKA POLSKIEGO W LATACH 1926–1928

TOM I

ZESTAWIENIA STATYSTYCZNE I INFORMACJE BIOGRAFICZNE
DOTYCZĄCE GENERAŁÓW WOJSKA POLSKIEGO
AWANSOWANYCH W LATACH 1926–1928

**ZMIANY W KORPUSIE GENERALSKIM WOJSKA POLSKIEGO
W LATACH 1926–1935**

TOM I

**ZESTAWIENIA STATYSTYCZNE I INFORMACJE BIOGRAFICZNE
DOTYCZĄCE GENERAŁÓW WOJSKA POLSKIEGO
AWANSOWANYCH W LATACH 1926–1928**

UNIwersytet Szczeciński
Rozprawy i studia t. (MCDLVI) 1382

ANDRZEJ WOJTASZAK

**ZMIANY W KORPUSIE GENERALSKIM WOJSKA POLSKIEGO
W LATACH 1926–1935**

TOM I

**ZESTAWIENIA STATYSTYCZNE I INFORMACJE BIOGRAFICZNE
DOTYCZĄCE GENERALÓW WOJSKA POLSKIEGO
AWANSOWANYCH W LATACH 1926–1928**

SZCZECIN 2025

Rada Wydawnicza

Anna Cedro, Urszula Chęcińska, Katarzyna Jaworska-Biskup, Rafał Klóska,
Maciej Kowalewski, Ewa Mazur-Wierzbicka, Jarosław Nadobnik,
Grzegorz Wejman, Renata Ziemińska, Magdalena Zioło,
Andrzej Skrendo – przewodniczący Rady Wydawniczej,
Elżbieta Zarzycka – dyrektor Wydawnictwa Naukowego

Recenzja

prof. dr hab. Czesław Osękowski

Redakcja i korekta językowa

Michał Stachowski

Opracowanie typograficzne

Agnieszka Koziół

Projekt okładki

Agnieszka Koziół

Andrzej Wojtaszak ORCID: 0000-0002-5615-9438

Wersja elektroniczna publikacji dostępna na licencji CC BY-SA 4.0
po 12 miesiącach od daty wprowadzenia do obrotu

© Copyright by Uniwersytet Szczeciński, Szczecin 2025

DOI 10.18276/978-83-7972-964-7

ISBN 978-83-7972-964-7 (online)

ISBN 978-83-7972-963-0 (print)

ISSN 0860-2751

Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego
Wydanie I. Ark. wyd. 12,0. Ark. druk. 15,4. Format B5.

SPIS TREŚCI

CZĘŚĆ I

Wykaz skrótów	9
Wstęp	15
Zmiany w korpusie generalskim po 1926 r. i ich wpływ na kariery generalskie w Wojsku Polskim. Analiza statystyczna.....	29
Podsumowanie	39
Summary	43
Bibliografia – wybór	45
Aneksy	55

CZĘŚĆ II

Słownik Generałów Wojska Polskiego awansowanych w okresie od 12 maja 1926 r. do 31 grudnia 1928 r.

Wstęp	67
Wykaz skrótów bibliograficznych występujących w słowniku generalskim.....	71
Wykaz skrótów nazw orderów i odznaczeń zastosowany w biogramach generałów	75
Informacje biograficzne dotyczące marszałka Polski i generałów Wojska Polskiego awansowanych w latach 1935–1939.....	79
1. Marszałek Polski	79
2. Generałowie Wojska Polskiego mianowani na stopień generała dywizji w latach 1926–1928	82

3. Generałowie Wojska Polskiego mianowani na stopień tytularnych generałów dywizji w okresie od 12 maja 1926 r. do 31 grudnia 1928 r.	92
4. Oficerowie Wojska Polskiego mianowani na stopień generałów brygady w okresie od 12 maja 1926 r. do 31 grudnia 1928 r.	99
5. Generałowie rezerwy.....	196
6. Generałowie tytularni.....	199
Spis biogramów generałów według stopni wojskowych (układ alfabetyczny).....	235
Spis fotografii generałów według stopni wojskowych (układ alfabetyczny)	239
Streszczenie.....	243
Summary	245

CZĘŚĆ I

WYKAZ SKRÓTÓW

A – armia austro-węgierska

a, art. – artyleria, artylerzysta

AAN – Archiwum Akt Nowych

abs. – absolwent

adiut. – adiutant

AK – Armia Krajowa

Ap. – Akta personalne

ASG – Akademia Sztabu Generalnego

baon – batalion

BArt. – Brygada Artylerii

BBWR – Bezpartyjny Blok Współpracy
z Rządem Józefa Piłsudskiego

BGór. – Brygada Górska

BJ – Brygada Jazdy

BK – Brygada Kawalerii

BKP – Brygada Kawalerii Pancernej

BKZmot. – Brygada Kawalerii
Zmotoryzowanej

BON – Brygada Obrony Narodowej

BP – Brygada Piechoty

BPMot. – Brygada Pancerno-Motorowa

Bryg. Leg. – Brygada Legionów

BStrz. – Brygada Strzelców

BŚRW – Biuro Ścisłej Rady Wojennej

c. i k. – cesarska i królewska

CAW – Centralne Archiwum Wojskowe

Cen. Zakł. Lot. – Centralne Zakłady
Lotnicze

chor. – chorąży

CKR – Centralny Komitet Robotniczy

cm. – cmentarz

CSArt. – Centralna Szkoła Artylerii

CSKaw. – Centralna Szkoła Kawalerii

CSS – Centralna Szkoła Strzelecka

CWArt. – Centrum Wyszukolenia Artylerii

CWKaw. – Centrum Wyszukolenia Kawalerii

CWPiech. – Centrum Wyszukolenia Piechoty

CWSan. – Centrum Wyszukolenia
Sanitarnego

CWSW – Centrum Wyszko-
lenia Wojskowych
dca – dowódca
DCWA – Doświadczalne Centrum Wyszko-
lenia Armii
Dep. – Departament
DJ – Dywizja Jazdy
DK – Dywizja Kawalerii
DMot. – Dywizja Motorowa
DO – Dywizja Ochotnicza
DOGen. – Dowództwo Okręgu Generalnego
DOK – Dowództwo Okręgu Korpusu
DOW – Dowództwo Obrony Wybrzeża
Dow. Art. Woj. – Dowództwo Artylerii
Wojskowej
DP – Dywizja Piechoty
DPanc. – Dywizja Pancerna
DPGór. – Dywizja Piechoty Górskiej
DPL, DPLeg. – Dywizja Piechoty Legionów
DStrz. – Dywizja Strzelców
dtwo – dowództwo
duszp. – duszpasterstwo
dyon – dywizjon
dypl. – dyplomowany
dysp. – dyspozycyjny
DAC – Dywizja Artylerii Ciężkiej
DzP – Dziennik Personalny MSWojsk.
front. – frontowa
GA, GArt. – Grupa Artylerii
gen. – generał
gen. broni – generał broni
gen. bryg. – generał brygady
gen. dyw. – generał dywizji
gen. por. – generał porucznik
gen. ppor. – generał podporucznik
GISZ – Generalny Inspektorat Sił Zbrojnych

GO – Grupa Operacyjna
h. – herbu
hr. – hrabia
IJPA – Instytut Józefa Piłsudskiego
w Ameryce
insp. – inspektor
int. – intendent, intendatura
IPMS – Instytut Polski i Muzeum im. gen.
Władysława Sikorskiego
k, kaw. – kawaleria
kap. – kapelan
KG – Komenda Główna
kier. – kierownik
kl. – klasy
KM, k.m. – karabin maszynowy
kmda – komenda
kmdr – komandor
kmdt – komendant
KMW – Kierownictwo Marynarki Wojennej
KNP – Komitet Narodowy Polski
kolej. – wojska kolejowe
kom. – komisarz
komp. – kompania
kontradm. – kontradmirał
KOP – Korpus Ochrony Pogranicza
Korp. – Korpus
KP – Korpus Polski na Wschodzie
KPiR – Korpus Przysposobienia
i Rozmieszczenia
KPMot. – Korpus Pancerno-Motorowy
kpt. – kapitan
KS, ks – korpus sprawiedliwości
ks. bp – ksiądz biskup
l, lot. – lotnik, lotnictwo
L, Leg. – Legiony
lek. – lekarz

lok. – lokata	OK – Okręg Korpusu
LOPP – Liga Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej	Okr. – Okręg
LP – Legiony Polskie	oper. – operacyjny
LWP – Ludowe Wojsko Polskie	OPL – Obrona Przeciwlotnicza
marsz. – marszałek	org. – organizator
M.B.P. – Ministerstwo Bezpieczeństwa Publicznego	OSH – Oficerski Sąd Honorowy
min. – minister	OSKaw. – Oficerska Szkoła Kawalerii
mjr – major	OSP – Oficerska Szkoła Piechoty
mob. – mobilizacyjny	OTO – Oficerski Trybunał Orzekający
MON – Ministerstwo Obrony Narodowej	OW – Obóz Warowny
MP – Monitor Polski	OWKW – Ogólna Wojskowa Komisja Weryfikacyjna
MSW – Ministerstwo Spraw Wewnętrznych	OZ – Ośrodek Zapasowy
MSWojsk. – Ministerstwo Spraw Wojskowych	p – piechur, piechota
m – marynarz	PAC – Pułk Artylerii Ciężkiej
MW – Marynarka Wojenna	PAL – Pułk Artylerii Lotniczej
N – armia niemiecka	PAP, pap – pułk artylerii polowej
nacz. – naczelny	p.art. – pułk artylerii
nast. – następnice	p.d. – piechota dywizyjna
ND – Naczelne Dowództwo	piech. – piechota
NDWP – Naczelne Dowództwo Wojska Polskiego	p.lot. – pułk lotniczy
NKA – Naczelna Komenda Armii (Arme- oberkomando, AKA)	p.o. – pełniący obowiązki
NKWD – Główny Zarząd Bezpieczeństwa Państwowego Ludowego Komisariatu Spraw Wewnętrznych ZSRR	podkpt. – podkapitan
NP – Naczelnik Państwa	podrtm. – podrotmistrz
NSW – Najwyższy Sąd Wojskowy	p.sap. – pułk saperów
NW – Naczelny Wódz	p.strz. – pułk strzelców
obser. – obserwator	p.szwol. – pułk szwoleżerów
odw. – odwodowy	pośm. – pośmiertnie
OGen. – Okręg Generalny	p.ul. – pułk ułanów
	pa – pułk artylerii
	panc. – pancerny
	PDS – Polskie Drużyny Strzeleckie
	pk – pułk kawalerii
	PKP – Polski Korpus Posiłkowy
	PKPiR – Polski Korpus Przysposobienia i Rozmieszczenia

- plk** – pułkownik
podch. – podchorąży
Pol.SZ – Polska Siła Zbrojna (w ZSRR)
pomoc. – pomocniczy, pomocnik
por. – porucznik
pośm. – pośmiertnie
POW – Polska Organizacja Wojskowa
pow. – powiat
poz. – pozycja
pp – pułk piechoty
ppgór. – pułk piechoty górskiej
pplk – podpułkownik
ppor. – podporucznik
PPS – Polska Partia Socjalistyczna
przewod. – przewodniczący
ps. – pseudonim
psk – pułk strzelców konnych
PSP – Polskie Siły Powietrzne
PSZ – w okresie II wojny światowej – Polskie Siły Zbrojne (na Zachodzie)
PSZ – do 1918 r. – Polska Siła Zbrojna (Polnische Wehrmacht)
PUWFiPW – Państwowy Urząd Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego
R – armia rosyjska
rach. – rachunkowy
RAF – Królewskie Siły Lotnicze Wielkiej Brytanii (Royal Air Force)
RDP – Rezerwowa Dywizja Piechoty
Ref. Person. – Referat Personalny
rez. – rezerwa
RO – Rocznik Oficerski
ROK – Rocznik Oficerów Kawalerii
rtm. – rotmistrz
s, sap. – saper
sam. – samodzielny
s.n. – stan nieczynny
san. – sanitarny
SBK – Samodzielna Brygada Kawalerii
SBSK – Samodzielna Brygada Strzelców Karpackich
SG – Sztab Główny (do 1928 r. Sztab Generalny)
SGO – Samodzielna Grupa Operacyjna
sierż. – sierżant
SPArt. – Szkoła Podchorążych Artylerii
SPKaw. – Szkoła Podchorążych Kawalerii
SPP – Szkoła Podchorążych Piechoty
st. – starszeństwo
st.sp. – stan spoczynku
st.niecz. – stan nieczynny
SWojsk. – spraw wojskowych
sztabskpt. – sztabskapitan (podkapitan)
szw. – szwadron
T – armia turecka
TDzA – Tajny Dziennik Awansów
TDzP – Tajny Dziennik Personalny
TRJN – Tymczasowy Rząd Jedności Narodowej
tyt. – tytularny
uczyst. – uczestnictwo
uł. – ułan
uniw. – uniwersytet
uzbr. – uzbrojenie
WBH – Wojskowe Biuro Historyczne
WP – Wojsko Polskie
w.j. – większa jednostka
Wlkp. – Wielkopolska
WSInt. – Wyższa Szkoła Intendentury
WTO – Wojskowy Trybunał Orzekający
wyszk. – wyszkoleniowy

wz. – w zastępstwie

YMCA – Young Men's Christian Association
(Związek Chrześcijańskiej Młodzieży
Męskiej)

zapas. – zapasowy

zca – zastępca

zm. – zmarły

zwer. – zweryfikowany

ZS – Związek Strzelecki

ZSRS – Związek Socjalistycznych Republik
Sowieckich

ZWC – Związek Walki Czynnej

ZWZ – Związek Walki Zbrojnej

ż, żandarm. – żandarmeria

WSTĘP

Zbliżająca się 100. rocznica zamachu majowego z 1926 r. stwarza doskonały pretekst do podjęcia badań dotyczących jego przyczyn, przebiegu i konsekwencji. Bezspornie wypadki majowe były realizowane przez otoczenie związane z Marszałkiem Józefem Piłsudskim, za jego wiedzą, zachętą i przyzwoleniem. Działania te w znaczny sposób przyczyniły się do rozłamu w Wojsku Polskim, które stanęło po dwóch stronach barykady. Z jednej strony „legaliści”, popierający polski rząd, legalne władze państwowe i model demokratycznego państwa, a z drugiej – „sanatorzy”, zwolennicy Piłsudskiego, przede wszystkim o rodowodzie legionowym (I. i III. Brygady Legionów). Krytyka zmian politycznych w Polsce (zwłaszcza po wprowadzeniu zasad *Konstytucji marcowej z 1921 r.*) dotyczyła wielu obszarów, domagano się między innymi sanacji: „moralnej, ekonomicznej i politycznej”. Zwolennicy Komendanta dążyli do zmiany krytykowanych elit rządzących i stworzenia nowych zasad funkcjonowania parlamentaryzmu¹. Towarzyszyła temu ostra krytyka demokracji parlamentarnej, którą nazywano pogardliwie „plutokracją demagogiczną”². Demokratyczne państwo, oparte na systemie demokracji parlamentarnej, nie sprzyjało kreowaniu autokratycznych autorytetów. W konsekwencji po 1921 r. ograniczeniu uległa rola Marszałka i jego zwo-

¹ Krytykując przedmajowy parlamentaryzm w Polsce, zwolennik Piłsudskiego Czesław Żnamierowski określał parlament jako: „ową zabawną kukłę, produkowaną na jarmarkach świata, zwaną parlamentami, która gra rolę woli ludu”. Cz. Żnamierowski, *Elita i demokracja*, Poznań 1946, s. 35.

² A. Skwarczyński, *Rewolucja moralna*, [w:] D. Nałęcz (oprac.), *Adam Skwarczyński – od demokracji do autorytaryzmu*, Warszawa 1998, s. 159.

lenników z kręgów legionowych³. Główna inicjatywa wyszła ze strony działaczy politycznych i wojskowych popierających Józefa Piłsudskiego. Dla „samotnika z Sulejówka” przewrót majowy był ważnym krokiem na drodze ograniczającej ideę demokracji parlamentarnej, a zwłaszcza krytykowanego modelu konstytucyjnego, wzorowanego na rozwiązaniach francuskich.

Zamach stanu miał doprowadzić do władzy zwolenników Komendanta, dla których nie było właściwego miejsca w egalitarnej Rzeczypospolitej. Tworząc koncepcję elitarnego autorytaryzmu, zakładano, że byli legionieści i peowiacy, ci którzy poświęcili się dla wolnej i niepodległej Polski, powinni przejąć stery władzy w państwie. Nowa elita władzy będzie w stanie ujawnić swoją wewnętrzną siłę, narzuci masom swoją wolę oraz uruchomi aktywność społeczną⁴. Piłsudski wierzył, że społeczeństwo „się uspokoi”, a zagranica zobaczy, że nikt nie chce w Polsce robić rewolucji⁵. Po wyborach parlamentarnych w 1928 r. wielu wojskowych związanych z Marszałkiem zaczęło przechodzić do służby cywilnej, obejmując ważne funkcje w państwie – parlamentarzyistów, urzędników państwowych czy ministrów⁶. Najistotniejszym elementem myśli politycznej „piłsudczyków” miało być silne państwo, które opierało się na ideach współpracy w myśl koncepcji solidarystycznej społeczeństwa⁷. Cały ten proces związany był z zapewnieniem kontroli nad strukturami siłowymi, a zwłaszcza nad Wojskiem Polskim. To zrozumiałe, że zmiany polityczne nie mogły ominąć korpusu generalskiego oraz wyższych oficerów, przede wszystkim tych na stanowiskach istotnych dla funkcjonowania armii. Piłsudski dążył do zalegalizowania przewrotu majowego. Nie zapominajmy, że jego działania miały niekonstytucyjny charakter.

³ Tadeusz Biernat podkreślał, że istotnym elementem przywództwa politycznego jest zdolność do kreowania ładu społecznego. Po 1921 r., kiedy Piłsudski przestał pełnić funkcje Naczelnika Państwa, jego zdolności kreowania polityki uległy ograniczeniu. W konsekwencji ograniczeniu uległa również jego pozycja w armii. T. Biernat, *Józef Piłsudski – Lech Wałęsa. Paradoks charyzmatycznego przywództwa*, Toruń 2000, s. 113.

⁴ W. Paruch, *Myśl polityczna obozu piłsudczykowskiego 1926–1939*, Lublin 2005, s. 382–383.

⁵ W. Baranowski, *Rozmowy z Piłsudskim 1916–1931*, Warszawa 1990, s. 52.

⁶ Do tego grona, nazywanego często „grupą pułkowników”, zaliczyć można Walerego Sławka, Aleksandra Prystora, Józefa Becka, Ignacego Matuszewskiego, Bogusława Miedzińskiego, Bronisława Pierackiego, Kazimierza Świtalskiego i wielu innych. W znacznej mierze to ta grupa, wspierana m.in. przez Janusza i Wacława Jędrzejewiczów, Adama Koca, Tadeusza Hołówkę, Stanisława Cara, Wacława Makowskiego, Bohdana Podoskiego, Felicjana Sławoja Składkowskiego, Ignacego Boernerę, Bronisława Pierackiego, Adama Skwarczyńskiego, tworzyła po wyborach 1928 r. tzw. rządy pułkowników. Szerzej: M. Hübner, *„Pułkownicy” – rdzeń środowiska piłsudczyków w systemie polityczno-ustrojowym II Rzeczypospolitej*, Warszawa 2020.

⁷ A. Skwarczyński, *Wskazania*, Warszawa 1934, s. 88.

1. Charakterystyka stanu badań

Na temat polskiego korpusu generałów Wojska Polskiego w okresie II Rzeczypospolitej pisało już wielu autorów, m.in. Piotr Stawecki⁸, Paweł Wieczorkiewicz⁹ i Andrzej Wojtaszak¹⁰. Istotne kwestie, pozwalające na określenia przyczyn i mechanizmów podejmowania przez Marszałka decyzji (także dotyczące generalicji WP), są przedmiotem analiz biograficznych przedstawianych przez Andrzeja Garlickiego¹¹, Włodzimierza Suleję¹² czy w *Kalendarium życia Józefa Piłsudskiego*¹³.

Na uwagę zasługują także zestawienia słownikowe autorstwa Tadeusza Kryski-Karskiego i Stanisława Żurakowskiego¹⁴, Piotra Staweckiego¹⁵, Henryka Koska¹⁶, Andrzeja Wojtaszaka¹⁷ oraz zapisane w formie wielotematycznych encyklopedii i słowni-

⁸ P. Stawecki, *Generałowie polscy. Zarys portretu zbiorowego 1776–1945*, Warszawa 2010, s. 58–67.

⁹ Na temat awansów w Wojsku Polskim również w okresie Drugiej Rzeczypospolitej pisał też Paweł Wieczorkiewicz. Por. P. Wieczorkiewicz, *O polityce personalnej w Wojsku Polskim w latach 1926–1939*, [w:] *Kultura. Polityka. Dyplomacja. Studia ofiarowane Profesorowi Jaremu Maciszewskiemu w sześćdziesiątą rocznicę Jego urodzin*, Warszawa 1990, s. 485–512, oraz *O polityce personalnej wobec najwyższych kadr dowódczych w Wojsku Polskim po zamachu majowym*, [w:] *Zamach stanu Józefa Piłsudskiego 1926 roku*, (red.) M. Sioma, Lublin 2007, s. 361–374.

¹⁰ A. Wojtaszak, *Generalicja Wojska Polskiego 1918–1926*, Warszawa 2012; A. Wojtaszak, *Generalicja Wojska Polskiego przed przewrotem majowym i jej udział w zamachu*, [w:] *Zamach stanu Józefa Piłsudskiego 1926 roku*, (red.) M. Sioma, Lublin 2007, s. 31–45; *Rola Wojska Polskiego w procesie tworzenia silnego państwa w latach 1926–1935*, [w:] *Silna demokracja w silnym państwie*, (red.) J. Faryś, T. Sikorski, P. Słowiński, Gorzów Wielkopolski 2007, s. 385–395; *Generałowie Piłsudskiego. Generalicja Wojska Polskiego 1926–1935. Zarys problemu*, „Niepodległość”, T. 65, 2016, s. 101–143 oraz *Generalicja Wojska Polskiego w latach 1935–1939 (Analiza grupy funkcjonalno-decyzyjnej)*, Szczecin 2018.

¹¹ A. Garlicki, *Józef Piłsudski 1867–1935*, Warszawa 1990.

¹² W. Suleja, *Józef Piłsudski*, Wrocław 1995, s. 322 i n.

¹³ W. Jędrzejewicz, J. Cisek, *Kalendarium życia Józefa Piłsudskiego*, t. III: *lata 1926–1935*, Warszawa 1998.

¹⁴ T. Kryski-Karski, S. Żurkowski, *Generałowie Polski Niepodległej*, Londyn 1976 oraz Warszawa 1991 (wyd. 2).

¹⁵ P. Stawecki, *Słownik generałów Wojska Polskiego 1918–1939*, Warszawa 1994.

¹⁶ H. Kosk, *Generalicja polska*, t. I: *A–Ł*, Pruszków 1998, t. II: *M–Ż*, Pruszków 2001.

¹⁷ Praca Andrzeja Wojtaszaka zawiera zestawienie w postaci *Słownika generałów Wojska Polskiego 1921–1926*. W zestawieniu prezentowane są również biogramy generałów służących w Wojsku Polskim, awansowanych po 1926 r. na wyższe stopnie generalskie. W części pierwszej prezentowanej monografii dotyczy to biogramów generałów dywizji: Tadeusza Piskora, Rudolfa Pricha, Juliusza Rómmla, oraz tytularnych generałów dywizji: Władysława Bejnara, Edwarda Hejdukowicza i Wojciecha Rogalskiego. Por. A. Wojtaszak, *Słownik generałów...*, s. 386–387, 454–455, 619–621, 639–640, 653–654, 661–663.

ków¹⁸ oraz znajdujące się na tematycznych stronach internetowych¹⁹. Powstały również opracowania i słowniki dotyczące Marynarki Wojennej. O najwyższej kadrze dowódczej Marynarki Wojennej WP pisali m.in. Zbigniew Machaliński²⁰, Jarosław Tuliszka²¹ czy Walter Pater²² i inni²³.

Istnieje wiele monografii, których autorzy piszą m.in. o postawach wyższych oficerów (w tym przyszłych generałów) w okresie zamachu majowego w 1926 r., autorstwa m.in. Arkadiusza Adamczyka²⁴, Stefana Aksamitka²⁵, Daniela Bargielowskiego²⁶, Mieczysława Bielskiego²⁷, Mariusza Borowiaka²⁸, Zbigniewa Gnata-Wieteski²⁹, Marcina Graczyka³⁰, Waldemara Jaskulskiego³¹, Przemysława Olstowskiego³², Marka Or-

¹⁸ *Czy wiesz, kto to jest?*, (red.) S. Łoza, Warszawa 1983 (1938); *Encyklopedia Wojskowa*, t. I–VII, (red.) O. Laskowski, Warszawa 1930–1939; *Polski Słownik Biograficzny*, t. I – LV/4, Warszawa–Kraków–Wilno–Wrocław 1935–2024; *Encyklopedia wojskowa. Dowódcy i ich armie. Historia wojen i bitew. Technika wojskowa*, t. I–II, Warszawa 2007.

¹⁹ Warto zwrócić uwagę na: *Internetowy Polski Słownik Biograficzny*, <http://www.ipsb.nina.gov.pl/>, oraz zestawienie słownikowe: *Żołnierze Niepodległości*, <https://zolnierze-niepodleglosci.pl/>, czy zawierającym informacje o późniejszych generałach Wojska Polskiego o rodowodzie z armii carskiej: *Русская армия в Первой мировой войне* (Armia rosyjska podczas I wojny światowej), <http://www.grwar.ru/persons/list>, i inne.

²⁰ Z. Machaliński, *Admirałowie polscy 1919–1950*, Warszawa 1993.

²¹ J. Tuliszka, *Wyższa kadra dowódcza polskiej Marynarki Wojennej II Rzeczypospolitej*, Toruń 2000.

²² W. Pater, *Admirałowie 1918–2005. Słownik biograficzny*, Gdynia 2006.

²³ Pełna informacja bibliograficzna znajdzie się w przygotowywanej wydawniczo drugiej części monografii, pt. *Zestawienia statystyczne i informacje biograficzne dotyczące generałów Wojska Polskiego awansowanych w latach 1929–1935*.

²⁴ A. Adamczyk, *General dywizji Sławoj Felicjan Składkowski (1885–1962). Zarys biografii politycznej*, Toruń 2002.

²⁵ S. Aksamitek, *General Józef Haller. Zarys biografii politycznej*, Katowice 1989.

²⁶ D. Bargielowski, *Po trzykroć pierwszy. Michał Tokarzewski-Karaszewicz – general broni, teozof, wolnomularz, kapłan Kościoła liberalnokatolickiego*, t. 1–3, Warszawa 2000–2002.

²⁷ M. Bielski, *General brygady Adolf Mikołaj Waraksiewicz (1881–1960)*, Toruń 2014.

²⁸ M. Borowiak, *Admirał Unrug 1884–1973*, Warszawa 2009.

²⁹ Z. Gnat-Wieteska, *General brygady Stanisław Tessaro-Zosik*, Pruszków 2014.

³⁰ M. Graczyk, *Admirał Jerzy Świrski*, Gdańsk 2007.

³¹ W. Jaskulski, *Gen. bryg. Józef Konstanty Olszyna-Wilczyński jako dowódca operacyjny (1927–1935)*, Włocławek 2013.

³² P. Olstowski, *General Gustaw Orlicz-Dreszer (1889–1936). Dowódca wojskowy i działacz społeczno-polityczny*, Toruń 2002.

łowskiego³³, Marii Pestkowskiej³⁴, Marka Siomy³⁵, Ireneusza Wojewódzkiego³⁶, Mariusza Wołosa³⁷, Lecha Wyszczelskiego³⁸ czy Ryszarda Ziobronia³⁹ i innych.

Na uwagę zasługują opracowania o charakterze źródłowym, przygotowane przez Eugeniusza Kozłowskiego⁴⁰, Zbigniewa Cieślikowskiego⁴¹ czy Arkadiusza Adamczyka⁴². O zmianach w Wojsku Polskim w latach 1926–1935 pisali m.in. Lech Wyszczelski⁴³, Piotr Stawecki⁴⁴ i Włodzimierz Kozłowski⁴⁵. Istotną rolę w prowadzonych badaniach nad generalicją Wojska Polskiego zajmują pamiętniki, wspomnienia i dzienniki napisane przez samych generałów i wpływowych polityków: Józefa Piłsudskiego⁴⁶, Stanisława Szeptyckiego⁴⁷, Leona Berbeckiego⁴⁸, Józefa Dowbora-Muśnickiego⁴⁹, Józefa Hallera⁵⁰, Romana Żabę⁵¹, Czesława Jarnuszkiewicza⁵², Tadeusza Kasprzyckie-

³³ M. Orłowski, *Generał Józef Haller 1873–1960*, Kraków 2007.

³⁴ M. Pestkowska, *Kazimierz Sosnkowski*, Wrocław 1997.

³⁵ M. Sioma, *Ślawoj Felicjan Składkowski (1885–1962). Żołnierz i polityk*, Lublin 2005.

³⁶ I. Wojewódzki, *Kazimierz Sosnkowski podczas II wojny światowej. Księżę niezłomny czy Hamlet w mundurze?*, Warszawa 2009.

³⁷ M. Wołos, *Generał dywizji Bolesław Wieniawa-Długoszowski. Biografia wojskowa*, Toruń 2000.

³⁸ L. Wyszczelski, *Generał Kazimierz Sosnkowski*, Warszawa 2014; L. Wyszczelski, *O marszałku Edwardzie Śmigłym-Rydzem. Od uwielbienia do potępienia*, Warszawa 2015.

³⁹ R. Ziobroń, *Historia żołnierza tułacza. Działalność emigracyjna generała Władysława Bortnowskiego*, Rzeszów 2009.

⁴⁰ *O przewrocie majowym 1926. Opinie świadków i uczestników*, wyboru dokonał i wstępem opatrzył E. Kozłowski, Warszawa 1984.

⁴¹ Z. Cieślikowski, *Zamach stanu. Materiały źródłowe do przewrotu majowego*, Warszawa 2002.

⁴² *Przewrót majowy 1926 r. w relacjach świadków i uczestników. Materiały Instytutu Józefa Piłsudskiego*, (red.) A. Adamczyk, Londyn–Piotrków Trybunalski 2003.

⁴³ L. Wyszczelski, *Wojsko Piłsudskiego. Wojsko Polskie w latach 1926–1935*, Warszawa 2005, s. 104–106.

⁴⁴ P. Stawecki, *Wojsko Marszałka Józefa Piłsudskiego 12 V 1926*, Warszawa 2004, s. 59–65.

⁴⁵ W. Kozłowski, *Generalski konterfekt. Biografia zbiorowa dowódców częstochowskiej 7 Dywizji Piechoty 1921–1939*, Łódź 2007, s. 81–154.

⁴⁶ J. Piłsudski, *Pisma zbiorowe*, t. I–X, Warszawa 1989, oraz J. Piłsudski, *Uzupełnienia*, t. XI–XII, Warszawa 1992–1994.

⁴⁷ S. Szeptycki, *Front Litewsko-Białoruski 10 marca 1919 – 30 lipca 1920*, Warszawa 2016.

⁴⁸ *Pamiętnik generała broni Leona Berbeckiego*, Katowice 1959.

⁴⁹ J. Dowbór-Muśnicki, *Wspomnienia*, Warszawa 2003.

⁵⁰ J. Haller, *Pamiętniki. Z wyborem dokumentów i zdjęć*, Łomianki 2014.

⁵¹ *Generał Roman Żaba. Wspomnienia z lat ubiegłych (1864–1937). Na wojnie miałem szczęście*, Kraków 2020.

⁵² *Wspomnienia gen. Czesława Jarnuszkiewicza. Od Sybiru do Łubianki*, 1996, oraz *Szabla wschodnia i jej typy narodowe*, Warszawa 1973.

go⁵³, Tadeusza Kutrzebę⁵⁴, Aleksandra Narbutta-Łuczyńskiego⁵⁵, Mieczysława Norwida-Neugebauera⁵⁶, Juliusza Rómmela⁵⁷, Józefa Rybaka⁵⁸, Wacława Stachiewicza⁵⁹, Lucjana Żeligowskiego⁶⁰, Mariana Żegotę-Januszajtisa⁶¹, Józefa Zając⁶², Kordiana Józefa Zamorskiego⁶³, Henryka Krok-Paszkowskiego⁶⁴, Kazimierza Świtalskiego⁶⁵, Felicjana Sławoja Składkowskiego⁶⁶ oraz Józefa Kuropieski⁶⁷, Józefa Jaklicza⁶⁸, Janusza Jędrzejewicza⁶⁹, Wacława Jędrzejewicza⁷⁰, Adam Korwina-Sokołowskiego⁷¹, Mariana Porwita⁷², Mariana Romeyki⁷³, Jana Rzepeckiego⁷⁴, Jerzego Kirchmayera⁷⁵ oraz Sta-

⁵³ T. Kasprzycki, *Kartki z dziennika oficera I Brygady*, Warszawa 1934.

⁵⁴ T. Kutrzeba, *Wojna bez walnej bitwy. Kampania Polska*, Warszawa 2024.

⁵⁵ A.J. Narbut-Łuczyński, *U kresu wędrówki. Wspomnienia*, Londyn 1966.

⁵⁶ M. Norwid-Neugebauer, *Kampania wrześniowa 1939 w Polsce*, Londyn 1941.

⁵⁷ J. Rómmel, *Za honor i ojczyznę. Wspomnienia dowódcy armii „Łódź” i „Warszawa”*, Warszawa 1958.

⁵⁸ *Pamiętnik generała Rybaka*, Warszawa 1954.

⁵⁹ W. Stachiewicz, *Wierności dochować żołnierskiej. Przygotowania wojenne w Polsce 1935–1939 oraz kampania 1939 w relacjach i rozważaniach szefa Sztabu Głównego i szefa Sztabu Naczelnego Wodza*, Warszawa 1998.

⁶⁰ *Pamiętniki generała broni Lucjana Żeligowskiego*, wstęp i oprac. D. Fabisz, Warszawa 2024.

⁶¹ M. Żegota-Januszajtis, *Życie moje tak burzliwe... Wspomnienia i dokumenty*, Warszawa 1993.

⁶² J. Zając, *Dwie wojny*, t. 1, *Mój udział w wojnie o niepodległość i w obronie powietrznej Polski*, Londyn 1964; t. 2, *W Szkocji i na Środkowym Wschodzie*, Londyn 1967.

⁶³ J.K. Zamorski, *Dzienniki 1930–1938*, oprac. nauk. R. Litwiński, M. Sioma, Warszawa 2011.

⁶⁴ H.M. Krok-Paszkowski, *Krok ku niepodległości. Zapiski z dziejów mojej służby wojskowej (1908–1949)*, Lublin 2018.

⁶⁵ K. Świtalski, *Diariusz 1919–1935*, do druku przygotowali A. Garlicki i R. Świętek, Warszawa 1992.

⁶⁶ F.S. Składkowski, *Strzępy meldunków*, Warszawa 1988; F.S. Składkowski, *Nie ostatnie słowo oskarżonego. Wspomnienia i artykuły*, Warszawa 2003, oraz F.S. Składkowski, *Kwiatuszki administracyjne i inne*, Warszawa 2005.

⁶⁷ J. Kuropieska, *Wspomnienia oficera sztabu 1934–1939*, Warszawa 1972.

⁶⁸ J. Jaklicz, *Kampania wrześniowa 1939 oraz inne pisma i wspomnienia*, Warszawa 2016.

⁶⁹ J. Jędrzejewicz, *W służbie idei. Fragmenty pamiętnika i pism*, Londyn 1972.

⁷⁰ W. Jędrzejewicz, *Wspomnienia*, Wrocław–Warszawa–Kraków 1993.

⁷¹ A.L. Korwin-Sokołowski, *U boku Marszałka. Wspomnienia Szefa Gabinetu*, Warszawa 2015.

⁷² M. Porwit, *Spojrzenia poprzez moje życie*, Warszawa 1986.

⁷³ M. Romeyko, *Przed i po maju*, Warszawa 1985.

⁷⁴ J. Rzepecki, *Wspomnienia i przyczynki historyczne*, Warszawa 1984.

⁷⁵ J. Kirchmayer, *Pamiętniki*, Warszawa 1987; J. Kirchmayer, *Kampania wrześniowa*, Warszawa 1946.

niśława Kopańskiego⁷⁶, Aleksandra Pragłowskiego⁷⁷, Jana Szembeka⁷⁸, Mieczysława Lepeckiego⁷⁹, Bohdana Hulewicza⁸⁰ i innych.

Autor dokonał również kwerendy w archiwach polskich i zagranicznych. Najważniejsze źródła dotyczące tematu pracy znajdują się w zasobach Wojskowego Biura Historycznego w Centralnym Archiwum Wojskowym w Warszawie oraz Archiwum Akt Nowych w Warszawie. Wiele informacji zapisanych w formie opinii, m.in. na temat pułkowników, przyszłych generałów (z lat 1926–1935), znajduje się w Instytucie Józefa Piłsudskiego w Ameryce w Nowym Jorku oraz w Instytucie i Muzeum im. gen. Władysława Sikorskiego w Londynie (dostępne także on-line)⁸¹. W przygotowywanych zestawieniach słownikowych dotyczących awansowanych generałów autor przytacza opinie autorstwa Józefa Piłsudskiego (z 1922 r.) oraz pułkownika, późniejszego Komendanta Głównego Związku Walki Zbrojnej i dowódcę Armii Krajowej, generała Stefana Grota-Roweckiego (z 22 maja 1939 r.)⁸² i autorstwa Juliusza Rómmła (napisane wiosną 1945 r.), jedyne generała dywizji awansowanego przed zamachem majowym, który pozostawał w służbie czynnej w 1939 r.⁸³

Podstawą do przeprowadzenia analizy korpusu generalskiego (w pierwszej części monografii) w latach 1926–1928 były również „Roczniki Oficerskie” z lat 1923, 1924, 1928 oraz przy przedstawianiu biograficznym ich dalszej służby w Wojsku Polskim „Rocznik Oficerski” z 1932 roku i opracowania źródłowe autorstwa Ryszarda Rybki i Kamila Stepana („Rocznik Oficerski Rezerw” – 1934 i „Rocznik Oficerski” – 1939). Istotne informacje znajdują się w: „Dziennikach Personalnych Ministerstwa Spraw Wojskowych”, „Dziennikach Rozporządzeń Komisji Wojskowej”, „Dziennikach Rozporządzeń Ministerstwa Spraw Wojskowych”, „Dziennikach Rozkazów Wojskowych”

⁷⁶ S. Kopański, *Moja służba w Wojsku Polskim 1917–1939*, Londyn 1965; S. Kopański, *Wspomnienia wojenne 1939–1945*, Londyn 1972.

⁷⁷ A. Pragłowski, *Od Wiednia do Londynu. Wspomnienia szefa sztabu I. Dywizji Jazdy gen. Rómmła w wojnie polsko-bolszewickiej oraz Armii „Łódź” i obrony Warszawy w 1939 roku*, Warszawa–Kra-ków 2017.

⁷⁸ *Diariusz i teki Jana Szembeka 1934–1939*, t. 1–4, Londyn 1964–1972, oraz J. Szembek, *Diariusz. Wrzesień–Grudzień 1939*, Warszawa 1989.

⁷⁹ M. Lepecki, *Pamiętnik adiutanta marszałka Piłsudskiego*, Warszawa 1987.

⁸⁰ B. Hulewicz, *Wielkie wczoraj w małym kręgu*, Warszawa 1968.

⁸¹ Szerzej o zbiorach archiwalnych autor pisze w informacji biograficznej w dalszej części pracy. Por. *Słownik generałów...*

⁸² S. Rowiecki, *Wspomnienia i notatki autobiograficzne (1906–1939)*, Warszawa 1988, s. 95–104.

⁸³ *Generała Juliusza Rómmła opinie o wyższych oficerach WP*, oprac. Z. Czerwiński, „Wojskowy Przegląd Historyczny”, nr 3, 1993, s. 228–240.

oraz w tzw. Tajnych Dziennikach Awansowych i Tajnych Dziennikach Rozkazów. Manakamentem tych źródeł są istotne błędy, utrudniające ostateczną weryfikację danych⁸⁴.

2. Wyjaśnienie tytułu pracy i struktury pracy

Proces budowy korpusu generalskiego w Wojsku Polskim nie był aktem jednorazowym, przeciwnie, możemy zaobserwować różne etapy jego funkcjonowania. Ewolucja w składzie generałów Wojska Polskiego rozpoczęła się od momentu tworzenia armii. W początkowym okresie do Polski przybywali generałowie o rodowodzie z armii byłych państw zaborczych, którzy często mieli problemy z przejściem procesu weryfikacji. Wielu z nich miało kłopoty ze znajomością języka polskiego, a znaczna część z nich była już w podeszłym wieku. Proces tworzenia zrębów korpusu generalskiego trwał do końca walk o granice Państwa Polskiego i przejścia armii na stopę pokojową. Wraz z początkiem tworzenia Wojska Polskiego jego kadry były zasilane przez byłych oficerów legionowych. Grupa ta nie była jednorodna, część z legionistów związana była z Józefem Piłsudskim (zwłaszcza z I. i III. Brygad Legionów), a część z generałem Józefem Hallerem (II. Brygada Legionów). Prezentowana praca dotyczy lat 1926–1935, a przede wszystkim problemu polityki personalnej Piłsudskiego wobec wyższych dowódców wojskowych. To zadziwiające, ale Marszałek nie chciał zauważyć, że w okresie walki o kształt granic II Rzeczypospolitej w większości przypadków na czele frontów, armii i grup operacyjnych stanęli oficerowie o rodowodzie z byłych armii państw zaborczych. Właściwie to oni wygrali wojnę o granice (przy częściowym, ale istotnym udziale byłych legionistów)⁸⁵. Większość dowodzących generałów miała rodowód z armii państw zaborczych, np. z c.k. armii wywodzili się: Tadeusz Rozwadowski, Stanisław Szeptycki, Stanisław Haller, Mieczysław Kuliński, Robert Lamezan de Salins, Franciszek Latinik, Stefan Majewski, Jan Romer czy Gustaw Zygałłowicz, a z armii rosyjskiej: Aleksander Listowski, Wacław Iwaszkiewicz-Rudoszański, Władysław Jędrzejewski, Aleksander Osiński i Leonard Skierski. Rodowód z armii niemieckiej miał Kazimierz Raszewski⁸⁶. Spośród legionistów frontami i armiami dowo-

⁸⁴ Aby uzmysłowić skalę problemu, warto zauważyć np. informacje o płk Mikołaju Wisznickim, który w „Roczniku Oficerskim” z 1928 r., s. 881, został wykazany jako generał brygady wyłącznie z prawem do tytułu. Pułkownik Wisznicki nie znajdował się w gronie nominowanych.

⁸⁵ Por. T. Wawrzyński, *Dowództwa frontów 1919–1920*, „Biuletyn Centralnego Archiwum Wojskowego” nr 20, 1997, s. 44–52; T. Wawrzyński, *Dowództwo Armii 1920–1922*, „Biuletyn Wojskowej Służby Archiwalnej” nr 22, 1999, s. 5–12, oraz M. Wrzosek, *Wojny o granice Polski Odrodzonej*, Warszawa 1992; J.S. Tym, *Naczelny wódz w kampaniach wojennych 1919–1920 oraz 1939–1945*, [w:] *Naczelny dowódca sił zbrojnych w systemie obronnym państwa polskiego*, (red.) T. Kośmider, Warszawa 2014.

⁸⁶ S. Jaczyński, *Generalicja obu walczących stron. Próba charakterystyki*, [w:] *Rok 1920. Z perspektywy osiemdziesięciolecia. Studia ofiarowane profesorowi Andrzejowi Ajnenkielowi w siedemdziesiątą*

dzili: Edward Rydz-Śmigły i Władysław Sikorski, Zygmunt Zieliński (o rodowodzie z c.k. armii, który w sierpniu 1914 r. zgłosił akces do służby w oddziałach Piłsudskiego), Kazimierz Sosnkowski (Armia Rezerwowa) i wspomniany już Józef Haller. W przełomowym etapie wojny polsko-bolszewickiej uaktywnili się inni oficerowie legionowi, którzy dowodzili na poziomie dowódców dywizji piechoty: Andrzej Galica (21 DP Górskiej), Leon Berbecki (3 DP Leg.) i Stefan Dąb-Biernacki (1 DP Leg.).

Większość polskich dowódców o rodowodzie z armii państw zaborczych miała doświadczenie na polach bitew i wykształcenie wojskowe, które po zamachu majowym uznawano za zbędne. W „pomajowej” Polsce słynny był spór pomiędzy generałami Dębem-Biernackim i Wacławem Farą z 1926 r., dotyczący braku wiedzy wojskowej przez wielu wyższych dowódców Wojska Polskiego. Biernacki kpił: „jak papiererek może dać coś w dziedzinie wyszkolenia”, Fara odpowiadał: „w wojsku grunt jest regulamin”, porównując go do Biblii. Większość legionowa poparła Dęba-Biernackiego – „szkolniactwo”, „awstriackość” czy „bubek sztabowy” – to łagodniejsze z używanych negatywnych określeń. Fachowość stawała się grzechem⁸⁷. Dąb-Biernacki lekcewał wszelkiego rodzaju rozkazy z wyjątkiem poleceń Marszałka. Dotyczyło to także innych liderów legionowych, których decyzje podważał, powołując się na „komendanta”⁸⁸.

Warto przypomnieć złożone losy opozycyjnych wobec Marszałka generałów, którzy po zwycięskim przewrocie w 1926 r. zostali uwięzieni w Więzieniu Śledczym nr 3 na wileńskim „Antokolu” i w Wojskowym Więzieniu Śledczym nr 1 w Warszawie. W przygotowanych przez siebie opiniach o polskich generałach z 1922 r., które mieli prawo otworzyć jedynie generał przewodniczący Ścisłej Rady Wojennej oraz urzędujący Prezydent RP (wówczas był nim Stanisław Wojciechowski), Piłsudski wyrażał swoje negatywne opinie wobec generałów więzionych po wypadkach majowych: Tadeusza Rozwadowskiego⁸⁹, Włodzimierza Zagórskiego, Juliusza Malczewskiego⁹⁰,

rocznicę urodzin, red. nauk. A. Ajnenkiel, Warszawa 2001, s. 28; A. Wojtaszak, *Generalicja Wojska Polskiego 1918–1926...*, s. 104.

⁸⁷ Por. M. Ceglarski, *Wrzesień 39. Polsce sprawcy klęski*, Warszawa 2021, wrzesień-1939-polscy-sprawcy-klęski-ceglarski-andrzej, ebooki-i-mp3-p (dostęp: 7.08.2024).

⁸⁸ *Dziennik Juliusza Zdanowskiego*, t. VI: 18 V 1926 – 31 XII 1927, przedmowa i oprac. J. Faryś, T. Sikorski, H. Walczak, A. Wątor, Szczecin 2015, s. 112.

⁸⁹ W opinii z 1922 r. Piłsudski tak charakteryzował generała: „Brak zdolności organizacyjnych i administracyjnych. Równie łatwo będzie dowodził pułkiem, jak i armią [...] wysoką zaletą [jego] jest głęboko odczuty honor żołnierski, dla którego w każdej chwili gdy się na serio do niego odwoła, poświęci z łatwością życie”. *Polska generalicja w opiniach Marszałka Piłsudskiego*, oprac. K. Stepan, Warszawa 2020, s. 32 (informacje dotyczące opinii Piłsudskiego były wcześniej publikowane przez Mieczysława Ciepiewicza, [w:] *Generałowie polscy w opinii J. Piłsudskiego*, „Wojskowy Przegląd Historyczny” nr 1, 1966, s. 316–337).

⁹⁰ W opinii Marszałka generał znajdował się w grupie ponadprzeciętnych, *Polska generalicja...*, s. 96 i n. O Malczewskim wypowiadali się nieprzychylnie legioniści. Ludwik Kmicic-Skrzyński przyta-

Bolesława Jaźwińskiego⁹¹ czy oskarżonego o nadużycia finansowe Michała Żymierskiego (i innych). Przy czym wszystkie te sprawy nie mogą być traktowane w jednokowych kategoriach⁹².

O ich losach pisał autor w swoich wcześniejszych publikacjach⁹³. Generał Rozwadowski czy gen. bryg. Włodzimierz Ostoja-Zagórski⁹⁴ zostali potraktowani „specjalnie”. Do dziś nie udało się wyjaśnić tajemnicy śmierci Zagórskiego, a śmierć gen. Rozwadowskiego budzi pewne wątpliwości⁹⁵. Sami generałowie nie byli obojętni na działania Marszałka i „sanatorów”, np. Rozwadowski nazywał Piłsudskiego „BONAPARSTKIEM”.

Krytycznie podchodzono do innych opozycyjnych wobec Piłsudskiego generałów. Marszałek wystawił negatywne noty generałom broni: Józefowi Hallerowi⁹⁶

czał ocenę postawy Malczewskiego z okresu walki o Lwów: „Był to człowiek bardzo nerwowy i często zupełnie nieopanowany. Opowiadano, że gdy Orleńscy Lwówscy walczyli o Lwów, ówczesny płk Malczewski znalazł się w tym mieście. Wywiesił miał na drzwiach swego mieszkania kartkę z napisem: *oberst von Malczewski...*”. Główną winą J. Malczewskiego miało być nielojalne i niedopuszczalne zachowanie się podczas przewrotu majowego. Oskarżony o łżenie oficerów, którzy dostali się do „niewoli” wojsk rządowych, Malczewski został zwolniony z więzienia po decyzji Wojskowego Sądu Okręgowego (WSO) nr 1 w Warszawie – 6 listopada 1926 r. Orzeczenie sądu mówiło, że generał znajdował się w przemijającym, chorobliwym afekcie, znoszącym zupełnie jego poczytalność. Malczewski poprosił nawet o audiencję u Marszałka – „chce godzić rząd i prawicę. Zmienił orientację”. Por. M. Patelski, *Generał broni Tadeusz Jordan Rozwadowski. Żołnierz i dyplomata*, Warszawa 2002, s. 320, przypis 122, oraz AAN, Akta Lucjana Żeligowskiego, Notatki Żeligowskiego, sygn. 48, zapiski z 24 listopada 1926 r., s. 84–86.

⁹¹ Przeszedł wielki kryzys, który zakończył się chorobą nerwową.

⁹² A. Wojtaszak, *Generalicja Wojska Polskiego 1921–1926...*, s. 203–205.

⁹³ Szeroko na ten temat pisał autor w monografii: *Generalicja Wojska Polskiego 1921–1926...*, s. 206–210.

⁹⁴ Generał Ostoja-Zagórski wiedział o współpracy Piłsudskiego z wywiadem austro-węgierskim, za co Komendant miał pobierać pieniądze z Biura Ewidencyjnego. Ostoja-Zagórski miał posiadać autentyczne dokumenty, za co zapłacił własnym życiem. R. Świętek, *Lodowa ściana. Sekrety polityki Józefa Piłsudskiego 1904–1918*, Kraków 1998, s. 54.

⁹⁵ Szerzej na ten temat pisali: M. Patelski, *Generał broni Tadeusz Jordan Rozwadowski...*, s. 298 i n., oraz Z. Cieślowski, *Tajemnice śledztwa KO 1042/27. Sprawa generała Ostoi-Zagórskiego*, Warszawa 1997, s. 226–231. Por. P. Kowalski, *Generał brygady Włodzimierz Ostoja-Zagórski (1882–1927)*, Toruń 2007, s. 197–214.

⁹⁶ O Józefie Hallerze Piłsudski pisał: „Przy słabym wykształceniu i niewielkich zdolnościach przyrodzonych oraz niezwykle nielogicznej pod względem wojskowym głowie, mieszkający rzeczy ważne z drobiazgami [...]. Dla dowodzenia dywizją i armią, zdaniem moim, zupełnie niemożliwy [...]. Ostrzegam każdego Naczelnego Wodza, oprócz niego samego, przed użyciem jego w czasie wojny”. *Polska generalicja w opiniach...*, s. 24.

i Stanisławowi Szeptyckiemu⁹⁷, oraz generałom dywizji: Stanisławowi Hallerowi⁹⁸, Mieczysławowi Kulińskiemu⁹⁹, Robertowi Lamezana de Salins¹⁰⁰ i Stefanowi Majewskiemu¹⁰¹. Wspomniani generałowie w 1926 r. nie akceptowali politycznego zamachu i wykorzystania wojska do przejęcia władzy, opowiadając się po stronie rządowej. Spowodowało to odejście z Wojska Polskiego licznej grupy generałów i wyższych dowódców. Zdaniem Marszałka porządkowało to nadmiernie rozbudowaną strukturę funkcjonowania korpusu oficerskiego w Wojsku Polskim. Zbyt liczny korpus general-ski hamował również możliwość naturalnych awansów oficerskich, wręcz je uniemożliwiając. Stanisław Kopański w wydanych po latach wspomnieniach pisał: „W wojsku nastąpił podział na uprzywilejowanych, tolerowanych i niewygodnych. Niedługo przyszły *czystki* tych ostatnich (...) Zastosowano, jako główny sprawdzian wartości oficerów, pochodzenie legionowe, chociaż jasnym było, że nie można w doborze ludzi przy ocenie ich przydatności cofać się o przeszło dziesięć lat, biorąc pod uwagę dawny *autorament* legionowy lub ich ówczesną wartość”¹⁰².

Ważnym elementem zmian struktury administracji państwa było przejęcie nad nią kontroli przez oficerów o rodowodzie legionowym. To w okresie pomajowym ukształtował się nowy charakter funkcjonowania państwa, gdzie kluczowe jego instytucje

⁹⁷ Z kolei ostro krytykował Stanisława Szeptyckiego: „Przy każdym niepowodzeniu zwała zawsze winę na podwładnych i przełożonych. Poza tym wykształcony oficer starego austriackiego typu [...] umie porównywać i oceniać wiele z tych spraw wojskowych, które unikają oceny u innych generałów z powodu braku zdolności i wykształcenia. Niestety, dotąd w Państwie Polskim i świecie powojennym słabo się orientuje i z wielkim trudem ocenić by potrafił należycie życie Europy po 1918 r. [...]. Właściwie nadaje się jedynie do inspekcji broni lub armii. Lepiej do dowodzenia go nie używać”. *Polska generalicja w opiniach...*, s. 28. Piłsudski był w wielowątkowym sporze z Szeptyckim, dotyczącym m.in. walk nad Autą i Berezyną na Froncie Północno-Wschodnim. Por. A. Wojtaszak, *Polskie decyzje dotyczące działań wojennych na Froncie Północno-Wschodnim w lipcu 1920 r. i ich wpływ na dalszą karierę wojskową generała broni Stanisława Szeptyckiego. Przyczynek do biografii generała*, „Res Historica” 56, 2023, s. 479–506.

⁹⁸ O Stanisławie Hallerze: „Na dowódcę armii zdalny, nie ma kaprysów co do otoczenia i sam sobie da radę w każdym sztabie [...]. Na Naczelnego Wodza z powodu słabości charakteru nie polecam. Natomiast jako szef Sztabu Naczelnego Wodza jest dobrym i lojalnym pomocnikiem”. *Polska generalicja...*, s. 60.

⁹⁹ O Mieczysławie Kulińskim (najbardziej pozytywnie): „Ma niekiedy porywy lojalności i honoru żołnierskiego, za które zawsze go ceniłem [...]. Mógłby zajmować stanowisko w DOK”. *Polska generalicja...*, s. 86.

¹⁰⁰ Na temat generała Roberta Lamezana de Salinsa: „W razie potrzeby zdalny do użycia jako dowódca OK, tylko – broń Boże – nie w Galicji, a specjalnie wschodniej, gdzie natychmiast ulegnie manii protekcyjnej, w stosunku do znajomych, kolegów, krewnych i przyjaciół [...]”. *Polska generalicja...*, s. 72.

¹⁰¹ Nieoczekiwanie dobrze wypowiadał się o Stefanie Majewskim: „W sprawach administracyjnych bardzo biegły i obrotny. Jako dowódca OK niezły, pracowity i zapobiegliwy. Obok gen. Raszewskiego jeden z moich kandydatów na ministerium podczas wojny, gdyż umiałby także mówić w komisjach z posłami, senatorami, delegatami, itd.”. *Polska generalicja...*, s. 74.

¹⁰² S. Kopański, *Moja służba w Wojsku Polskim 1917–1939*, Londyn 1961, s. 149–150.

były przejęte przez zwolenników Piłsudskiego. W 1927 r. powstała nowa organizacja polityczna – Bezpartyjny Blok Współpracy z Rządem Józefa Piłsudskiego¹⁰³. Wybory parlamentarne z 1928 r. nie dawały pełni władzy piłsudczykom (zdobyto 130 na 444 mandaty – 25% w Sejmie i 46% w Senacie), kończyły jednak pewien etap zmian sanacyjnych, czemu towarzyszyło upolitycznienie Wojska Polskiego. Od tej pory nastąpiło zaostrenie walki politycznej w Polsce. Wyżsi oficerowie startowali w wyborach, a będąc „jedynkami” na listach, uzyskiwali tak potrzebne mandaty parlamentarne. Wkrótce rezygnowali z bycia parlamentarzystami, a następni na listach BBWR mogli zająć ich miejsce w parlamencie¹⁰⁴.

3. Określenie chronologii pracy

Praca podzielona jest na dwie części. Pierwsza część nosi podtytuł: *Zestawienia statystyczne i informacje biograficzne dotyczące generałów Wojska Polskiego awansowanych w latach 1926–1928*, i jest próbą przedstawienia statystycznych zmian w korpusie generalskim w pierwszej fazie zmian w Wojsku Polskim. Druga, pt. *Zestawienia statystyczne i informacje biograficzne dotyczące generałów Wojska Polskiego awansowanych w latach 1929–1935*, obejmuje zmiany w polityce personalnej, dotyczące korpusu generalskiego od 1929 r. do chwili śmierci Marszałka w 1935 r.

Analiza rozpoczyna się w okresie, gdy spór pomiędzy Marszałkiem Piłsudskim a ówczesnymi władzami państwa przeszedł w fazę otwartego konfliktu. Datą początkową są wydarzenia z maja 1926 r. Datą końcową opracowania jest 12 maja 1935 r. – śmierć Marszałka Józefa Piłsudskiego. Przez blisko dekadę kontrolę nad Wojskiem Polskim sprawował Piłsudski, dokonując wielu zmian. Zmiany te obejmowały nie tylko ilości generałów służby czynnej i składu personalnego (wymiana pokoleniowa oraz rosnąca ilość generałów o rodowodzie z byłych Legionów Polskich), ale co ważniejsze przeobrażeniu uległ także korpus generalskiego. Dominującą rolę zaczęli odgrywać byli legioniści lub tzw. IV Brygada, lojalni wobec Piłsudskiego oficerowie i generałowie, najczęściej niezwiązani z legionami, często o rodowodzie z byłych armii państw zaborczych (szerzej na ten temat autor pisze w drugim tomie).

Prezentowane opracowanie jest szerszym spojrzeniem na dzieje korpusu generalskiego w okresie 1926–1935. Pozwoli to czytelnikowi na kompleksową ocenę zmian,

¹⁰³ Por. W.T. Kulesza, *Koncepcje ideowo-polityczne obozu rządzącego w Polsce w latach 1926–1935*, Warszawa–Wrocław 1985, oraz A. Chojnowski, *Piłsudzczy u władzy. Dzieje Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem*, Wrocław–Warszawa 1986; J. Faryś, *Piłsudski i piłsudzczy. Z dziejów myśli politycznej i ustrojowej*, Szczecin 1992.

¹⁰⁴ Np. Roman Abraham wybrany posłem BBWR w 1928 r. zrezygnował z mandatu.

które następowały w generalicji WP – korpusie generałów, który można nazwać „generalicją Piłsudskiego”. W pierwszym tomie opracowania w postaci *Wstępu* towarzyszy *Słownik biograficzny generałów z okresu 1926–1928*. Autor przedstawia 53 biografie: Marszałka Piłsudskiego, 3 generałów nominowanych na stopień generałów dywizji, 3 tytularnych generałów dywizji, 31 oficerów nominowanych na stopień generałów brygad, 1 generała rezerwy oraz 14 oficerów mianowanych tytularnymi generałami brygady. Analogiczna struktura pojawi się w tomie drugim, przy czym *Słownik biograficzny generałów* obejmować będzie awanse z lat 1929–1935.

4. Cele pracy i metody badawcze

Celem analizy jest przedstawienie dominującej po zamachu majowym z 1926 r. roli Marszałka w Wojsku Polskim, jego wpływu na kształt armii, a co za tym idzie – liczebność i charakter korpusu generalskiego. Badania mają charakter analiz statystycznych, zastosowano metody porównawczą i historyczną, oparte na analizie źródeł archiwalnych i publikowanych.

Autor stawia hipotezę:

Zmiana polityczna w Polsce po 1926 r. miała wpływ na kształt korpusu generalskiego. Prowadziła do odsunięcia z WP starszej generacji, wywodzących się z armii byłych państw zaborczych. Kształt i charakter korpusu generalskiego w latach 1926–1935 był rezultatem przymysłów Marszałka. Jej konsekwencją była „legionizacja” korpusu generalskiego, która zaczęła ulegać zatarciu tuż przed wybuchem II wojny światowej.

W związku ze stawianą hipotezą rodzi się cały szereg pytań badawczych¹⁰⁵:

1. W jaki sposób na kształt i charakter korpusu generalskiego Wojska Polskiego wpłynęły odejścia z armii generałów opozycyjnych wobec Piłsudskiego?
2. Jak zmienił się statystyczny skład korpusu generalskiego i naczelnych władz wojskowych po zamachu z 1926 r.? Jaką rolę w korpusie generalskim odegrali generałowie o rodowodzie z byłych Legionów Polskich? Czy możemy mówić o „legionizacji” korpusu generalskiego? Do kiedy czynnik związany z rodowodem oficerów miał wpływ na ich awanse i czy zawsze był jedynym istotnym argumentem?
3. Jak wyglądała polityka personalna Marszałka? Jakie były cele zmian w korpusie generałów WP wprowadzanych przez Józefa Piłsudskiego? Dlaczego Marszałek zmniejszył liczbę generałów służby czynnej?

¹⁰⁵ Na temat potwierdzenia lub odrzucenia stawianej hipotezy autor pisze w drugiej części pracy.

4. Dlaczego nie było liczniejszych awansów na wyższe stopnie generalskie? Dlaczego przez blisko dekadę w WP nie było awansu na stopień generał broni?
5. Jakie były kryteria popierania jednych (zwłaszcza legionistów), a dystansowania się od innych generałów, a co za tym idzie, czy miało to wpływ na przygotowanie militarne Wojska Polskiego do ewentualnej wojny?

ZMIANY W KORPUSIE GENERALSKIM PO 1926 R. I ICH WPŁYW NA KARIERY GENERALSKIE W WOJSKU POLSKIM. ANALIZA STATYSTYCZNA

Po przewrocie majowym reorganizacji uległa koncepcja dotycząca funkcjonowania Wojska Polskiego. Z jednej strony reformy przewidywały dwutorowość funkcjonowania systemu dowodzenia siłami zbrojnymi (czas wojny i czas pokoju), z drugiej – należało utworzyć nowe instytucje, a likwidować lub zmieniać charakter już istniejących (np. zlikwidowano inspektoraty: piechoty, kawalerii czy szkół wojskowych; osłabiono znaczenie Dowództw Okręgów Korpusu), czemu towarzyszyło powstanie Generalnego Inspektoratu Sił Zbrojnych i reforma wielu dotychczasowych instytucji wojskowych.

Po drugie, wprowadzono nowe zasady polityki personalnej. Od końca 1922 r. przy ustalaniu awansów na wyższe stopnie wojskowe decydującą rolę odgrywał Józef Piłsudski¹. Osłabienie pozycji Marszałka nastąpiło po uchwaleniu ustawy z dnia 23 marca 1922 r. „o podstawowych obowiązkach i prawach oficerów Wojsk Polskich” – według której wszystkie stopnie generalskie powinny być zatwierdzone przez Prezydenta RP (do przewrotu majowego był nim Stanisław Wojciechowski)².

Po ustaleniu starszeństwa oficerów zawodowych Wojska Polskiego według ustawy z dnia 23 marca 1922 r. ustanowiono nowe stopnie wojskowe, które w korpusie

¹ W okresie, kiedy funkcje te pełnili legionista gen. Kazimierz Sosnkowski czy współpracujący z Piłsudskim gen. Lucjan Żeligowski, Marszałek miał istotny wpływ na politykę personalną. Por. L. Wysszcelski, *Od demobilizacji do zamachu majowego. Wojsko Polskie w latach 1921–1926*, Warszawa 2007, s. 205.

² Ustawa z dnia 23 marca 1922 r. o podstawowych obowiązkach i prawach oficerów Wojsk Polskich, „Dziennik Ustaw” 1922, nr 32, poz. 256.

generalskim zmieniono na: generała brygady, generała dywizji, generała broni i marszałka³. W art. 75 wspomnianej ustawy zakładano, że „oficerom do stopnia generała brygady włącznie, przeniesionym w stan spoczynku na skutek osiągnięcia granicy wieku, przewidzianej w art. 72 niniejszej ustawy⁴, o ile przeszłużyli w ostatnio posiadanym stopniu co najmniej dwa lata, zostaje nadany przez Prezydenta Rzeczypospolitej jeden stopień wyżej. Do otrzymanego z powyższej przyczyny stopnia nie są przywiązane żadne uprawnienia, z wyjątkiem prawa do tytułu”⁵.

W przypadku Wojska Polskiego polityka awansowa w latach 1923–1926 spotkała się z dużą dezaprobatą Marszałka. Po latach, krytykując wcześniejszą pragmatykę awansową, Piłsudski podkreślał:

Gdy wróciłem do armii, zastałem awanse automatyczne, zahamowanie drogi do awansu młodym, nowo mianowanym oficerom. Na górze przerosty, a na dole niedobory. Bez mała cała armia miała jedno i to samo starszeństwo z roku 1919. Personalna piramida jest odwrócona w swej strukturze, rozszerza się ku górze od porucznika do pułkownika. Nastąpił przerost personalistów administracji wojskowej⁶.

W *Rocznik Oficerski* z 1924 r. w wykazie korpusu generalskiego znajdowało się 4 generałów broni, 38 generałów dywizji oraz 100 generałów brygady. Razem w tym okresie w Wojsku Polskim służyło 142 generałów⁷. Podstawą do prowadzenia analiz dotyczących kształtu korpusu generalskiego po 1926 r. powinien być jednak nie wspomniany *Rocznik Oficerski*, ale *Stan faktyczny korpusu generalskiego WP w dniu 1 maja 1926 r.*⁸ (por. aneks nr 1). W stosunku do 1924 r. z korpusu odeszło 4 generałów dywizji: Franciszek Latinik⁹, Karol Szubert¹⁰, Kazimierz Raszewski¹¹ oraz zmarły

³ Tamże, art. 9.

⁴ Ustawa zakładała granice wieku, po osiągnięciu których oficerowie powinni przejść w stan spoczynku, dla majora – 53 lata, podpułkownika – 55 lat, pułkownika – 57 lat, generała brygady – 59 lat, generała dywizji i generała broni – 61 lat. Tamże, art. 72.

⁵ Tamże, art. 75.

⁶ B. Hulewicz, *Wspomnienia ze służby w Biurze Personalnym MSWojsk. w latach 1919–1933*, „Wojskowy Przegląd Historyczny” nr 2, 1981, s. 192.

⁷ *Rocznik oficerski z 1924*, Warszawa 1924, s. 116–119. Do grupy wspomnianych generałów można dodać siedmiu generałów rezerwy ze starszeństwem z 1919 r. Tamże, s. 119.

⁸ WBH, CAW, Oddział V Sztabu Generalnego, sygn. I. 300.18.234, *Stan faktyczny oficerów z dnia 1 maja 1926 r.*; A. Wojtaszak, *Generalicja Wojska Polskiego 1918–1926...*, aneks nr 6, s. 314–317.

⁹ Na skutek rosnącego konfliktu z Marszałkiem oraz legionistami i działaczami socjalistycznymi z dniem 1 marca 1925 r. przeszedł w stan spoczynku, <https://www.ipsb.nina.gov.pl/a/biografia/franciszek-ksawery-latinik-1864-1949-general-dywizji-wp> (dostęp: 2.01.2024).

¹⁰ Ze względu na wiek emerytalny. Dz. P. nr 59 z 31 maja 1925 r.

¹¹ Tamże.

4 marca 1925 r. Antoni Kaczyński, a także 10 generałów brygady: Franciszek Paulik¹², Roman Kawecki¹³, Czesław Rybiński¹⁴, Antoni Religioni¹⁵, Kamil Seyferd¹⁶, Gustaw Macewicz¹⁷, Bronisław Jakesch¹⁸, Józef Becker¹⁹, Edward Schubert²⁰ i Emil Prochaska, który zmarł 23 lipca 1925 r.²¹

Dnia 2 sierpnia 1926 r. decyzją parlamentu wprowadzono zmiany konstytucyjne nazywane *nowelą sierpniową*, która gwarantowała prezydentowi RP pełnomocnictwa do wprowadzania rozporządzeń z mocą ustawy²². Wkrótce wydał on rozporządzenie w zakresie zwierzchnictwa nad siłami zbrojnymi²³. 6 sierpnia wyszedł dekret kontrasygnowany przez Józefa Piłsudskiego jako ministra spraw wojskowych²⁴, w wyniku czego struktura funkcjonowania najwyższych władz wojskowych przyjęła dwutorowy charakter. Piłsudski uważał za celowe stworzenie podstaw pokojowej i wojennej organizacji Wojska Polskiego – powstała idea Generalnego Inspektoratu Sił Zbrojnych (GISZ). Utworzono (25 października) także ciało kolegialne, które miało koordynować pracę najwyższych władz wojskowych – Komitet Obrony Państwa²⁵.

¹² Awansowany na stopień tytularnego generała dywizji z dniem przejścia w stan spoczynku 30 listopada 1925 r. Por. Dz. P. nr 118 z 6 listopada 1925 r., s. 633.

¹³ Z dniem 30 września 1925 r. Dz. P. nr 91 z 9 września 1925 r.

¹⁴ W stan spoczynku przeszedł na własną prośbę z dniem 30 maja 1925 r. Dz. P. nr 37 z 23 marca 1925 r., s. 175.

¹⁵ Wskutek trwałej niezdolności do służby przeniesiony w stan spoczynku z dniem 30 kwietnia 1925 r. Dz. P. nr 36 z 9 kwietnia 1925 r.

¹⁶ Przeniesiony w stan spoczynku z dniem 30 czerwca 1925 r. Dz. P. nr 60 z dnia 4 czerwca 1925 r., s. 299.

¹⁷ Przeniesiony w stan spoczynku na skutek choroby z dniem 30 września 1925 r., <https://www.ipsb.nina.gov.pl/a/biografia/gustaw-macewicz> (dostęp: 3.01.2024).

¹⁸ Ze względu na wiek emerytalny z dniem 28 lutego 1926 r. Dz. P. nr 4 z 16 stycznia 1926 r., s. 8.

¹⁹ Zmarł 10 lutego 1925 r.

²⁰ Ze względu na wiek emerytalny z dniem 31 maja 1925 r. Dz. P. nr 59 z 31 maja 1925 r.

²¹ Dz. P. nr 90 z 7 września 1925 r., s. 492.

²² Dz. U. RP, 1926, nr 78, poz. 442 i 443.

²³ Dz. U. RP, 1926, nr 79, poz. 444.

²⁴ Tamże, poz. 445.

²⁵ W dniu 25 października 1926 r. na mocy rozporządzenia prezydenta RP utworzono Komitet Obrony Państwa, co w znaczny sposób ograniczało wpływy osób spoza rządu. Por. skład i zadania ROP i KOP – P. Stawecki, *O Radach Wojskowych i Wojennych oraz Komitetach Obronnych w Drugiej Rzeczypospolitej*, [w:] *Pax et bellum*, (red.) K. Olejnik, Poznań 1993, s. 248–249, 255 i n., oraz W. Pobóg-Malinowski, *Najnowsza historia polityczna Polski*, t. 2: 1914–1939, Londyn 1967, s. 448; D.U. RP 1926, nr 108, poz. 633; P. Stawecki, *Protokół pierwszego posiedzenia Komitetu Obrony Państwa z dnia 23 listopada 1926 r.*, „Kwartalnik Historyczny” nr 3, 1989, s. 73–85.

W myśl postanowień konstytucyjnych prezydent RP jako naczelny zwierzchnik sił zbrojnych sprawował nad armią dowództwo przez ministra spraw wojskowych. Miał także prawo do mianowania i odwoływania generalnego inspektora sił zbrojnych, wiceministrów spraw wojskowych, szefa Sztabu Generalnego, mianowania na wniosek ministra na stanowiska od dowódcy dywizji wzwyż oraz na pierwsze stopnie oficerskie²⁶.

Stworzony przez Marszałka układ organizacyjny najwyższego dowództwa sił zbrojnych faworyzował struktury przygotowujące armię do wojny. Przewidziany na wodza naczelnego w przypadku wojny generalny inspektor sił zbrojnych opracowywał i kontrolował przebieg prac nad mobilizacją i działaniami operacyjnymi Wojska Polskiego²⁷. Choć sam podlegał prawnie ministrowi spraw wojskowych, posiadane uprawnienia i realizowane zadania stawiały go w uprzywilejowanej pozycji. Zgłaszane przez niego postulaty miały w zasadzie dla ministra spraw wojskowych wiążący charakter. Pierwszym generalnym inspektorem sił zbrojnych został sam Józef Piłsudski. Powołano także, rozkazem szefa Sztabu Generalnego z 31 sierpnia 1926 r., inspektorów armii oraz generałów do prac w Generalnym Inspektoracie Sił Zbrojnych²⁸.

Obok Józefa Piłsudskiego – głównego decydenta polityki kadrowej w Wojsku Polskim – istotną rolę odgrywał Aleksander Prystor, pełniący w 1926 r. funkcję sekretarza Ścisłej Rady Wojennej, a później oficera do zleceń w GISZ i szefa Samodzielnego Referatu Personalnego GISZ²⁹. O Prystorze krążyły anegdoty, był powszechnie znany z przycinków do oficerów o rodowodzie nielegionowym³⁰. Wykonawcami decyzji Piłsudskiego byli również następcy Prystora, po reorganizacji przez Marszałka, stojący na czele Biura Personalnego MSWojsk., jeszcze bardziej gorliwy gen. bryg. Michał Karaszewicz-Tokarzewski³¹ oraz Adam Korwin Sokołowski, Franciszek Sobolta czy

²⁶ Dz. U. RP. 1926, nr 79, poz. 445.

²⁷ T. Böhm, *Z dziejów naczelných władz wojskowych II Rzeczypospolitej. Organizacja i kompetencje Ministerstwa Spraw Wojskowych w latach 1918–1939*, Warszawa 1994, s. 155.

²⁸ Generałami do prac w GISZ zostali generałowie brygady: Stanisław Burchardt-Bukacki, Gustaw Orlicz-Dreszer, Juliusz Rómmel, Stefan Dąb-Biernacki. Dz. P. z 20 września 1926 r., nr 38, s. 307–308. Zob. także Dz. P. z 11 listopada 1926 r., nr 44, s. 354. Por. *Polskie Siły Zbrojne w II wojnie światowej*, t. 1, *Kampania wrześniowa 1939 r.*, cz. 1 – *Polityczne i wojskowe położenie Polski przed wojną*, Londyn 1951, s. 165–166.

²⁹ Z funkcji tych odszedł z dniem 25 kwietnia 1929 r. Dz. P. z 27 kwietnia 1929 r., nr 9, s. 112.

³⁰ Jedną z anegdot charakteryzowała doskonale sytuację. „U Piłsudskiego melduje się jakiś Pułkownik i mówi: Panie Marszałku, muszę Panu szczerze powiedzieć, że nie jestem piłsudczykiem – na co Piłsudski – Ja też, ale panie bądźmy obaj cicho, bo inaczej nas obu Prystor wyleje”. J. Piotrowski, *Aleksander Prystor 1874–1941. Zarys biografii politycznej*, Warszawa 1994, s. 66.

³¹ Dz. P. z 19 marca 1927 r., s. 93. Por. D. Bargielowski, *Po trzykroć pierwszy...*, t. I, s. 531, 534.

Kazimierz Busler. Samodzielny Referat Personalny zajmował się polityką kadrową dotyczącą wyższych dowódców.

Na posiedzeniu Ścisłej Rady Wojennej w dniu 15 lipca 1926 r. odbyło się pierwsze istotne głosowanie dotyczące generalicji (miało charakter tajny)³². Siedmiu inspektorów armii: Edward Śmigły-Rydz, Leopold Skierski, Lucjan Żeligowski, Mieczysław Norwid Neugebauer, Aleksander Osiński, Jan Romer i Józef Rybak, wyraziło swoją opinię na temat pozostałych w służbie czynnej generałów. Układ wśród inspektorów armii faworyzował generalicję z byłej armii rosyjskiej. Na siedmiu generałów opiniujących – trzech (Żeligowski, Skierski i Osiński) wywodziło się z tej armii, po dwóch było z byłej armii austro-węgierskiej i Legionów Polskich. Pomijając siedmiu głosujących generałów i wszystkich, którzy podali się do dymisji, oraz tych, wobec których toczyły się procesy sądowe (byli zatrzymywani), ocenie poddano 79 pozostałych generałów. Biorąc pod uwagę, że większość wynosiła cztery głosy, możemy przyjąć, że tylko generałowie z minimalną liczbą poparcia (4 głosy) uzyskali pozytywną opinię generałów inspektorów armii (przewidywanych na dowódców w okresie wojny – por. aneks nr 2).

Analiza danych pozwala na wyciągnięcie kilku wniosków. Głosowanie to pokazuje, że w zasadzie każdy z generałów popierał przede wszystkim kolegów o podobnym rodowodzie wojskowym. Z zachowanych indywidualnych głosów na listę generalską oraz zbiorczych rachunków prowadzonych przez mjr Aleksandra Prystora widać, iż głosujący nie kierowali się jedynie ideą poparcia zwolenników J. Piłsudskiego. Niemniej z grupy generałów o rodowodzie z byłej armii austro-węgierskiej nikt nie uzyskał największej liczby głosów. Głosowali na nich przede wszystkim J. Romer i J. Rybak, przy czym ten ostatni nie dał pozytywnej oceny tym o największym stażu w korpusie generalskim. Negatywnie ocenił także byłych legionistów niezwiązanych z formacją Józefa Piłsudskiego³³ (m.in. Józefa Zajęca, Ferdynanda Zarzyckiego, Mariana Kukiela i Henryka Odrowąża-Minkiewicza). W tej grupie pozytywną notę od gen. J. Rybaka uzyskał jedynie gen. Władysław Sikorski.

Z pozostałych generałów – negatywnie ocenionych przez inspektorów armii – siedmiu uzyskało trzy głosy, jedenastu – dwa głosy, siedemnastu – jeden głos, a szesnastu ani jednego głosu poparcia³⁴. Jako „grupę negatywną” określono wszystkich gene-

³² Por. tabela 41, Wykaz generałów inspektorów armii oraz inspektorów do pracy w GISZ w latach 1926–1935...; A. Wojtaszak, *Generalicja Wojska Polskiego 1921–1926...*, s. 216, oraz J. Halbersztadt, *Józef Piłsudski...*, s. 679.

³³ Powszechnie za jednostki związane z Józefem Piłsudskim uważa się 1, 4, 5, 6 pp i 1 pułk oraz jednostki przydzielone i służby pomocnicze I Brygady.

³⁴ CAW, *Akta GISZ*, sygn. 302.1.8, s. 27–34, oraz J. Halbersztadt, *Józef Piłsudski...*, s. 680.

rałów, którzy uzyskali od 2 do 0 punktów. Było ich 44. W zasadzie poza przypadkiem gen. bryg. Mieczysława Dąbkowskiego (L) wszystkich usunięto z armii do 1930 r.³⁵

W grupie generałów pozytywnie zaopiniowanych przez inspektorów armii w lipcu 1926 r. – szesnastu wywodziło się z byłych Legionów Polskich, siedmiu z byłej armii austro-węgierskiej, a pięciu z byłej armii rosyjskiej. Przewaga legionistów wyznaczała wyraźnie kierunek przebudowy armii, tym bardziej że w gronie najwyższej ocenionych na pięciu generałów z kompletem głosów poparcia znalazło się czterech legionistów i gen. dyw. Daniel Konarzewski z byłej armii rosyjskiej.

To zrozumiałe, że przeciwni Józefowi Piłsudskiemu i niegodzący się z nową sytuacją po zamachu w 1926 r. odeszli ze służby wojskowej. Byli to Józef Haller i Stanisław Szeptycki, a także Lucjan Żeligowski, który na własną prośbę przeszedł w stan spoczynku z dniem 31 sierpnia 1927 r.³⁶, oraz wspomniani już generałowie dywizji: Stanisław Haller, Mieczysław Kuliński, Robert Lamezan-Salins oraz Stefan Majewski³⁷.

Przełomowe znaczenie dla pomajowej pragmatyki awansowej miały zmiany, mające na celu ograniczenie wzrostu liczby generałów i oficerów starszych stopni. Piłsudski był zwolennikiem zredukowania korpusu generalskiego. W dniu 13 grudnia 1926 r. wydano rozporządzenie Prezydenta RP, nowelizujące pragmatykę emerytalną oficerów, obniżając o siedem lat granicę wieku emerytalnego³⁸. W konsekwencji umożliwiała to przeniesienie w stan spoczynku generałów dywizji w wieku 54 lat, generałów brygady 52 lat. Dla pozostałych oficerów ustalono także niższe limity wiekowe – dla

³⁵ Gen. bryg. Mieczysław Dąbrowski uzyskał poparcie jedynie gen. dyw. Aleksandra Osieńskiego. Por. J. Halbersztadt, *Józef Piłsudski...*, s. 680, oraz WBH (CAW), Akta GISZ, sygn. 302.1.8. Dąbrowski do 1933 r. pełnił funkcję dowódcy 7 DP, a od 1939 r. pracował w SG jako inspektor saperów oraz dowódca saperów i szef fortyfikacji. CAW, Akta personalne generała WP, ap. 4234.

³⁶ Pomimo przychylności dla Piłsudskiego, Żeligowski miał wątpliwości, które ostatecznie miały wpływ na jego decyzję o przejściu w stan spoczynku: „Co do mnie, to albo ja już zaczynam wariować, albo wedle mnie Marszałek na wojsku się nie zna, oprócz dowodzenia gotowymi jednostkami na niczym się nie rozumie”. AAN, Akta L. Żeligowskiego, t. 48, s. 70.

³⁷ Dz. P., nr 24 z 26 czerwca 1926 r., 187 in.; nr 25 z 28 czerwca 1926 r.; nr 26 z 6 lipca 1926 r., s. 207; nr 41 z 30 września 1926 r., s. 330.

³⁸ Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 13 grudnia 1926 r. w sprawie zmian niektórych postanowień ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnem funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych w brzmieniu ustalonem ustawą z dnia 13 lutego 1924 r., Dz. U. nr 122 z 1926, poz. 705. Artykuł 100 rozporządzenia zakładał możliwość wcześniejszego przeniesienia oficera w stan spoczynku oficera w sytuacji „b) gdy oficerowi zawodowemu do granicy wieku przewidzianej ustawami o podstawowych obowiązkach i prawach oficerów, brakuje nie więcej niż 7 lat”. Innym rozwiązaniem była tzw. superrewizja – na jej podstawie można było uznać za nieprzydatnego oficera ze względu na zły stan zdrowia. Por. R. Łuczak, *Z badań nad polityką personalną Ministerstwa Spraw Wojskowych, w latach 1926–1935*, „Studia i Materiały do Historii Wojskowości”, t. XXXVI, 1994, s. 220–223.

pułkowników 50 lat, podpułkowników – 48 lat, majorów, kapitanów, poruczników i podporuczników – 46 lat³⁹.

Z dniem 5 lutego 1927 r. w stan spoczynku przeniesiono 32 generałów⁴⁰. Kolejne dymisje miały miejsce miesiąc później w dniu 17 marca 1927 r. – na emeryturę przeszło kolejnych 15 generałów: 3 było generałami dywizji, a 12 generałami brygady⁴¹. Aby skutecznie realizować oczekiwania „sanatorów” wobec wszystkich opornych niezamierzających odejść z armii, stosowano metodę „nieomylnych komisji lekarskich”. Na czele Departamentu Zdrowia MSWojsk. stał faworyzowany przez Piłsudskiego gen. bryg. Stanisław Ruppert, a znalezienie się przed komisją nazywaną „rupertkami” najczęściej oznaczało odkrycie stanu chorobowego i koniec kariery wojskowej⁴².

Już w *Roczniku Oficerskim* z 1928 roku dostrzegamy awanse w grupie generałów dywizji (por. Aneks nr 3). Z dniem 1 stycznia 1928 roku awansowano Juliusza Rómmla, Rudolfa Pricha i Tadeusza Piskora. 28 lutego 1927 r. na podstawie art. 75 ustawy z dnia 23 marca 1922 r. o podstawowych obowiązkach i prawach oficerów W.P. tytularnym generałem dywizji mianowano Władysława Bejnara z jednoczesnym przeniesieniem w stan spoczynku⁴³, a 30 kwietnia 1927 r. Edwarda Gabriela Hejdukowicza i Wojciecha Rogalskiego. Tytularnym generałem dywizji mianowano również gen. Kazimierza Horoszkiewicza, któremu nadano stopień przed przewrotem majowym⁴⁴.

³⁹ Szerzej P. Stawecki, *Wojsko Marszałka Józefa Piłsudskiego...*, s. 66.

⁴⁰ Por. Dz. P. nr 5 z 5 lutego 1927 r., s. 37. Byli to: generał broni Tadeusz Rozwadowski; generałowie dywizji: (wiceadm.) Kazimierz Porębski, Jan Hubischta, Eugeniusz Pogorzelski, Edmund Hauser, Henryk Zemanek, Ignacy Ledóchowski, Stefan Kasprzycki, Mieczysław Linde, Stefan Suszyński; generałowie brygady: Wiktor Jarosz-Kamionka, Bolesław Sierżeniec, Józef Wencel, Adam Bieliński, Leon Bilewicz, Aleksander Pik, Leon Pachucki, (kontradm.) Tadeusz Bobrowski, (kontradm.) Jerzy Zwierkowski, Jan Sawicki, Ignacy Zieliński, Franciszek Zwierzchowski, Józef Malewski, Eugeniusz Ślaski, Bolesław Frej, Oktawian Pilecki, Karol Krauss, Franciszek Meraviglia-Crivelli, Maciej Puchalak i Walerian Maryański.

⁴¹ Por. Dz. P. nr 9 z 17 marca 1927 r., s. 70. Byli to generałowie dywizji: Wacław Fara, Kazimierz Ładoś i Eugeniusz Tinz, oraz generałowie brygady: Kazimierz Pławski, Tadeusz Jastrzębski, Franciszek Zieliński, Michał Milewski, Edward Gruber, Roman Jasiński, Józef Kalicki, Jan Kubin, Erwin Mehlem, Robert Reyman, Aleksander Zieliński i Jan Tabaczyński.

⁴² Furore robiła anegdota parafrazy rzymskiej z czasów Juliusza Cezara. Zamiast łacińskiego: *Ave Cezar, morituri de salutem*. Idący na emeryturę pozdrawiali nie Juliusza Cezara, ale Prystora: *Ave Prystor, emerituri de salutem*. M. Romejko, *Przed i po maju*, Warszawa 1985, s. 592. Por. M. Ceglarski, *Wrzesień 39. Polsce sprawcy klęski...*

⁴³ Dz. P. nr 2 z 22 stycznia 1927 r.

⁴⁴ Rozporządzenie z dnia 31 marca 1926 r. Prezydent RP Stanisław Wojciechowski nadał mu stopień generała dywizji (wyłącznie z prawem do tytułu) z dniem 31 maja 1926 r. – datą przeniesienia w stan spoczynku. Dz. P. nr 17 z 19 kwietnia 1926 r., s. 115, 118. Por. *Rocznik oficerów rezerw*, Warszawa 1934, s. 321. Ponieważ data nadania stopnia jest przed 15 maja 1926 r., autor nie uwzględnił tej nominacji w zestawieniu.

Z dniem 1 stycznia 1927 r. na pierwszy stopień generalski awansowano Mieczysława Mackiewicza, Władysława Rożena, Tadeusza Kutrzebę, Janusza Głuchowskiego, Józefa Wilczyńskiego-Olszynę, Franciszka Sikorskiego, Wacława Wieczorkiewicza, Stanisława Dowoyno-Sołłohuba, Edmunda Stanisława Knoll-Kownackiego, Stanisława Tessaro, Stanisława Sochaczewskiego, Jerzego Wołkowickiego, Bolesława Popowicza, Stanisława Roupperta, Wacława Jana Przeździeckiego, Stanisława Śliwieńskiego, Bronisława Sikorskiego, Emila Mecnarowskiego⁴⁵. Na podstawie wspomnianego już art. 75 ustawy z dnia 23 marca 1922 r. o podstawowych obowiązkach i prawach oficerów W.P. na stopień tytularnych generałów brygady awansowano: z dniem 31 sierpnia 1926 r. Mieczysława Wiszniewskiego, 30 września 1926 r. Mieczysława Bukowieckiego⁴⁶, 31 grudnia 1926 r. Jana Słupskiego, 28 lutego 1927 r. Jana Kamińskiego i Piotra Geislera⁴⁷, 30 kwietnia 1927 r. Bronisława Bohaterewicza, Zdzisława Załuskiego, Alessandra Małachowskiego, Macieja Radziukinasa, Aleksandra Ehrbara, Edwarda Wereszczyńskiego, Ignacego Lipczyńskiego i Kazimierza Steiera⁴⁸.

Analogicznie rok później (z dniem 1 stycznia 1928 r.) miały miejsce awanse generalskie kolejnych oficerów: Stefana Wiktora Paślawskiego, Kazimierza Jacynika, Kazimierza Łukoskiego, Włodzimierza Rachmistruka, Stanisława Wierońskiego, Władysława Uzdowskiego, Stanisława Kwaśniewskiego, Mieczysława Smorawińskiego, Adolfa Waraksiewicza, Józefa Plisowskiego, Franciszka Kleeberga, Stefana Bolesława Hubickiego i Feliksa Maciszewskiego⁴⁹.

Tabela 1: Awanse generalskie w WP w latach 1926–1928

Lp.	Imię i nazwisko	Data urodzenia	Pełniona funkcja w WP	Rodowód z armii	Rodzaj broni
1	2	3	4	5	6
Starszeństwo z dniem 1 stycznia 1928 r. Generałowie dywizji					
1.	Juliusz Karol Rómmel	3.06.1881	gen. do prac przy GISZ	R	k
2.	Rudolf Prich	6.08.1881	kmdt. CWArt.	A	a
3.	Tadeusz Ludwik Piskor	1.02.1889	szeff SG	L	p
Starszeństwo z dniem 1 stycznia 1927 r. Generałowie brygady					
1.	Mieczysław Mackiewicz	9.05.1880	dca 26. DP	R	p

⁴⁵ *Rocznik oficerski 1928*, s. 9, 12.

⁴⁶ Dz. P. nr 28 z 19 lipca 1926 r., s. 219, 223.

⁴⁷ Dz. P. nr 2 z 22 stycznia 1927 r., s. 9, 12.

⁴⁸ Dz. P. nr 7 z 18 lutego 1927 r., s. 54–56.

⁴⁹ *Rocznik oficerski 1928*, s. 13.

1	2	3	4	5	6
2.	Władysław Rozeń	29.03.1875	kmdt. Garnizonu i placu Warszawa	R	a
3.	Tadeusz Kutrzeba	15.04.1886	komdt. WSWojsk.	A	s
4.	Janusz Głuchowski	6.08.1888	dca 4. DK	L	k
5.	Józef Wilczyński-Olszyna	27.11.1890	dca 10. DP	L	p
6.	Franciszek Sikorski	4.10.1889	dca 9. DP	L	p
7.	Wacław Wieczorkiewicz	25.06.1890	dca 24. DP	L	p
8.	Stanisław Dowoyno-Sołohub	8.06.1885	dca 12. DP	R	p
9.	Edmund Stanisław Knoll-Kownacki	24.07.1891	dca 13. DP	L	a
10.	Stanisław Tessaro	24.06.1891	dca 30. DP	L	p
11.	Stanisław Sochaczewski	27.08.1877	dca 7. BK	R	k
12.	Jerzy Wołkowiński	22.01.1883	dca 27. DP	R	m.w/p
13.	Bolesław Popowicz	2.11.1878	dca OK VII	L	P
14.	Stanisław Rouppert	15.04.1887	szef Dep. San. MSWojsk.	L	lek
15.	Wacław Jan Przeździecki	15.07.1883	dca 21. DP	R	p
16.	Stanisław Śliwieński	22.01.1873	sędzia NSW	R	ks
17.	Bronisław Sikorski	17.11.1880	sędzia NSW	A	ks
18.	Emil Mecnarowski	10.05.1879	zca szefa Dep. Spraw. MSWojsk.	L	ks
Starszeństwo z dniem 1 stycznia 1928 r.					
19.	Stefan Wiktor Pasławski	25.04.1885	dca OK VIII	L	p
20.	Kazimierz Jacynik	8.01.1878	dca OK I	R	p
21.	Kazimierz Łukowski	13.09.1890	dca 11. DP	L	p
22.	Włodzimierz Rachmistruk	5.12.1879	dca 16. DP	A	p
23.	Stanisław Wieroński	29.07.1883	dca 22. DPG	A	p
24.	Władysław Uzdowski	23.08.1887	dca 28. DP	L	p
25.	Stanisław Kwaśniewski	14.11.1886	I zca szefa SG	A	p
26.	Mieczysław Smorawiński	25.12.1893	dca 6. DP	L	p
27.	Adolf Waraksiewicz	28.01.1881	dca 18. BK	R	k
28.	Józef Plisowski	14.03.1877	szef 2. Okr. Szef. Art.	R	a
29.	Franciszek Kleeberg	1.02.1888	dca 29. DP	A	a
30.	Stefan Bolesław Hubicki	18.03.1877	dca Oficerskiej Szk. San.	R	lek
31.	Feliks Maciszewski	31.05.1884	szef Korp. Kon.	L	ks

Legenda: Uzupełnienia: CWArt. – Centrum Wyszkożenia Artylerii; Dep.San. – Departament Sanitarny; DPG – dywizja piechoty górskiej; NSW – Najwyższy Sąd Wojskowy; Oficerska Szk.San. – Oficerska Szkoła Sanitarna; Okr. Szef. Art. – Okręg Szefostwa Artylerii.

Źródło: oprac. własne na podstawie: *Rocznik oficerski 1928*, Warszawa 1928, s. 11 i in.

Na koniec 1928 r. korpus generałów służby czynnej zmalał ze 129 generałów służących w Wojsku Polskim w dniu 1 maja 1926 r. do 81 generałów. Z tego grona 50 generałów (10 generałów dywizji i 40 generałów brygady) swoje nominacje uzyska-

ło przed 1926 r. Z Wojska Polskiego odeszło lub zostało przesuniętych w stan spoczynku 48 generałów (por. Aneks nr 1 i Aneks nr 3). Zmienił się również układ związany z rodowodem generałów. Najliczniejszą grupę stanowili oficerowie o rodowodzie z byłych Legionów Polskich (38), rodowód z byłych armii rosyjskiej miało 24 generałów a z armii austro-węgierskiej 17 generałów. Jeden generał pochodził z armii pruskiej, a dziekan generalny – ks. Biskup Stanisław Gall nie posiadał przeszłości wojskowej (tabela 2).

Tabela 2: Rodowód generałów WP z 1928 r.

Stopień generalski	Rodowód z byłej armii					
	rosyjskiej	austro-węgierskiej	niemieckiej	Legionów Polskich	bez określenia rodowodu	ogółem
Generał broni	-	-	-	-		
Generał dywizji	4	5	-	8	1*	18
Generał brygady	20	12	1	30		63
Razem	24	17	1	38		81

* Dziekana generalnego WP – ks. biskupa Stanisława Galla.

Źródło: oprac. na podstawie: *Rocznik Oficerski 1928*, s. 11–13

Po 1926 r. Marszałek Józef Piłsudski stał się nie tylko *de facto*, ale i *de iure* osobą numer jeden w Wojsku Polskim. Ważnym elementem jego pracy organizacyjnej była odpowiednia polityka kadrowa. Starał się ją prowadzić w oparciu o sprawdzonych ludzi, na których mógł liczyć w sytuacji ostrego kryzysu. Kolejny okres (lata 1929–1935) to czas, w którym następowała zwiększona walka polityczna, czego efekty były widoczne nie tylko w środowiskach politycznych, ale i w Wojsku Polskim, które uległo dalszemu upolitycznieniu.

PODSUMOWANIE

Wydarzenia z maja 1926 r., związane z zamachem stanu w Polsce, zmieniły nie tylko władze Rzeczypospolitej, ale cały charakter państwa. Stopniowo wchodziły w życie rozwiązania prowadzące do jego autoryzacji oraz przejmowania władzy przez środowisko polityczne związane z Józefem Piłsudskim. Przekształcenia sanacyjne nie ominęły Wojska Polskiego. Stając na czele najważniejszych instytucji wojskowych, Marszałek Piłsudski został nie tylko ministrem spraw wojskowych, ale stanął również na czele nowo utworzonego Generalnego Inspektoratu Sił Zbrojnych (przygotowującego armię do ewentualnej wojny). Podział na dwie struktury funkcjonowania sił zbrojnych przewidywał równoległe działania na czas pokoju oraz planowane rozwiązania militarne na czas wojny. Zostając generalnym inspektorem sił zbrojnych, Marszałek był przewidziany na funkcję Naczelnego Wodza na wypadek konfliktu militarnego.

W prezentowanej monografii autor dokonuje analizy zmian w korpusie generalskim Wojska Polskiego w okresie od 12 maja 1926 r. (przewrót majowy) do 12 maja 1935 r. (śmierć Marszałka Piłsudskiego). Monografia została podzielona na dwie części. W prezentowanej pierwszej części autor analizuje okres 1926–1928, dotyczący najbardziej radykalnych zmian w korpusie generalskim, zwłaszcza odejścia z armii znacznej grupy generałów, którzy podczas przewrotu majowego stanęli po stronie legalnej władzy przeciwko sanacyjnym zamiarom Marszałka i jego zwolenników. Z armii odeszli generałowie broni Józef Haller, Stanisław Szeptycki, a w 1927 r. na własną

prośbę w stan spoczynku przeszedł gen. broni Lucjan Żeligowski. Z WP odeszli również generałowie dywizji Stanisław Haller, Mieczysław Kuliński, Robert Lamezan de Salins i Stefan Majewski.

W dniu 2 sierpnia 1926 r. parlament przyjął zmiany konstytucyjne, nazwane „nowelą sierpniową”, gwarantując prezydentowi RP wprowadzanie rozporządzeń z mocą ustawy. W myśl postanowień konstytucyjnych prezydent RP jako naczelny zwierzchnik sił zbrojnych sprawował nad armią dowództwo przez ministra spraw wojskowych. Miał także prawo do mianowania i odwoływania generalnego inspektora sił zbrojnych, wiceministrów spraw wojskowych, szefa Sztabu Generalnego, mianowania na wniosek ministra na stanowiska od dowódcy dywizji wzwyż oraz na pierwsze stopnie oficerskie. Już w lipcu 1926 r. na posiedzeniu Ścisłej Rady Wojennej poddano ocenie stan korpusu generalskiego. Siedmiu inspektorów armii: Edward Śmigły-Rydz, Leopold Skierski, Lucjan Żeligowski, Mieczysław Norwid-Neugebauer, Aleksander Osiński, Jan Romer i Józef Rybak, wyraziło swoją opinię na temat pozostałych w służbie czynnej generałów. Negatywnie oceniono 44 generałów.

Sam Piłsudski był przeciwnikiem rozbudowania korpusu generalskiego. W dniu 13 grudnia 1926 r. wydano rozporządzenie Prezydenta RP nowelizujące pragmatykę emerytalną oficerów, obniżając o siedem lat granicę wieku emerytalnego. W konsekwencji umożliwiało to przeniesienie w stan spoczynku generałów dywizji w wieku 54 lat, a generałów brygady – 52 lat. 5 lutego 1927 r. w stan spoczynku przeniesiono 32 generałów: generała broni Tadeusza Rozwadowskiego (którego śmierć 18 października 1928 r. budzi pewne wątpliwości) oraz dziewięciu generałów dywizji: (wiceadmirała) Kazimierza Porębskiego, Jana Hubischę, Eugeniusza Pogorzelskiego, Edmunda Hausera, Henryka Zemanka, Ignacego Ledóchowskiego, Stefana Kasprzyckiego, Mieczysława Linde oraz Stefana Suszyńskiego, i 22 generałów brygady. Do kolejnych dymisji doszło miesiąc później, w dniu 17 marca 1927 r., gdy na emeryturę przeszło następnych 15 generałów. W grupie tej było trzech generałów dywizji: Wacław Fara, Kazimierz Ładoś i Eugeniusz Tinz. Już w styczniu 1927 r. na pierwszy stopień generalski awansowano 18, a rok później kolejnych 13 oficerów. Z dniem 1 stycznia 1928 r. na stopień generała dywizji awansowano: Juliusza Rómmła, Rudolfa Pricha i Tadeusza Piskora. Na koniec 1928 r. liczba generałów służby czynnej zmalała ze 129 generałów służących w Wojsku Polskim w dniu 1 maja 1926 r. do 81 generałów. Z tego grona 50 generałów (10 generałów dywizji i 40 generałów brygady) swoje nominacje uzyskało przed 1926 r. Z Wojska Polskiego odeszło lub zostało przesuniętych w stan spoczynku 48 generałów.

Najliczniejszą grupę stanowili oficerowie o rodowodzie z byłych Legionów Polskich (38), rodowód z byłych armii rosyjskiej miało 24, a austro-węgierskiej – 17 ge-

nerałów. Jeden generał pochodził z armii pruskiej, a dziekan generalny WP – ks. biskup Stanisław Gall, nie miał przeszłości wojskowej. Nastąpił proces nie tylko wymiany składu korpusu generalskiego, ale i wyraźnej jego „legionizacji”. Piłsudski stawiał na odpowiednią politykę kadrową w oparciu o sprawdzonych ludzi (przede wszystkim o rodowodzie z I i III Brygad Legionów Polskich i POW), na których mógł liczyć w sytuacji ostrego kryzysu. O kwestiach dalszych zmian w korpusie generałów WP autor pisze w drugiej części pracy, obejmującej lata 1929–1935.

SUMMARY

The events of May 1926, related to the coup d'état in Poland, changed not only the Republic of Poland's government but also the state's entire character. Gradually, solutions leading to its authorisation and the seizure of power by the political environment associated with Józef Piłsudski came into force. The Sanation reforms did not spare the Polish Army. Marshal Piłsudski, who became the head of the most important military institutions, was not only appointed minister of military affairs, but also head of the newly established General Inspectorate of the Armed Forces (which prepared the army for a possible war)—the division into two armed forces structures provided for parallel peacetime activities and planned military solutions in wartime. By becoming the general inspector of the armed forces, the Marshal was expected to act as Commander-in-Chief in the event of a military conflict.

In the presented monograph, the author analyses the changes in the general corps of the Polish Army from 12 May 1926 (May Coup) to 12 May 1935 (death of Marshal Piłsudski). The monograph is divided into two parts. In the first part, the author analyses the period from 1926 to 1928, which saw the most radical changes in the general staff. In particular, the departure from the army of a significant group of generals who, during the May Coup, sided with the legitimate government against the Sanation intentions of the Marshal and his supporters. Lieutenant generals Józef Haller and Stanisław Szeptycki left the army, and in 1927, Lieutenant general Lucjan Żeligowski retired at his own request. Division generals Stanisław Haller, Mieczysław Kuliński, Robert Lamezan de Salins and Stefan Majewski also left the Polish Army.

On 2 August 1926, the parliament passed constitutional amendments known as the ‘August Amendment’, granting the President of the Republic of Poland the power to issue regulations with the force of law. According to the constitutional provisions, the President of the Republic of Poland, as the armed forces commander-in-chief, exercised command over the army through the Minister of Military Affairs. He also had the right to appoint and dismiss the general inspector of the armed forces, deputy ministers of military affairs, the chief of the General Staff, and to appoint at the minister’s request to positions from division commander upwards and to the first officer ranks. As early as July 1926, the state of the general corps was evaluated at a meeting of the Supreme War Council. Seven army inspectors: Edward Śmigły-Rydz, Leopold Skierski and Lucjan Żeligowski, Mieczysław Norwid-Neugebauer, Aleksander Osiński, Jan Romer and Józef Rybak, gave their opinion on the remaining generals in active service. Forty-four generals were negatively evaluated.

Piłsudski himself was against the expansion of the general staff. On 13 December 1926, a regulation was issued by the President of the Republic of Poland, amending the retirement policy for officers by lowering the retirement age limit by seven years. As a consequence, division generals could be retired at the age of 54, and brigade generals at the age of 52. On 5 February 1927, thirty-two generals were retired: Lieutenant General Tadeusz Rozwadowski (whose death on 18 October 1928 is somewhat doubtful) and nine major generals (vice-admiral) Kazimierz Porębski, Jan Hubiszt, Eugeniusz Pogorzelski, Edmund Hauser, Henryk Zemanek, Ignacy Ledóchowski, Stefan Kasprzycki, Mieczysław Linde and Stefan Suszyński and twenty-two brigadier generals. Another resignation occurred a month later on 17 March 1927, when another 15 generals retired. This group included three major generals: Wacław Fara, Kazimierz Ładoś and Eugeniusz Tinz. Already in January 1927, 18 officers were promoted to the first general rank and another 13 officers a year later. On 1 January 1928, Juliusz Rómmel, Rudolf Prich and Tadeusz Piskor were promoted to the rank of major general. At the end of 1928, the number of active generals decreased from 129 generals serving in the Polish Army on 1 May 1926 to 81 generals. Of these, 50 generals (10 division generals and 40 brigade generals) received their nominations before 1926. 48 generals left the Polish Army or were retired.

The largest group consisted of officers with a background in the former Polish Legions (38), 24 generals who had a background in the former Russian army, and 17 generals in the Austro-Hungarian army. One general came from the Prussian army, and the Polish Army’s dean general, Bishop Stanisław Gall, had no military background. Not only was the composition of the general staff changed, but it was also clearly ‘legionised’. Piłsudski focused on a suitable personnel policy based on proven people (mainly with a background in the 1st and 2nd Brigade of the Polish Legions and the Polish Military Organisation) whom he could count on in acute crisis situations. The author writes about further changes in the Polish Army general staff in the second part of the work, covering the years 1929–1935.

BIBLIOGRAFIA – WYBÓR*

I. ŹRÓDŁA*

1. Archiwalne

Archiwum Akt Nowych Warszawie:

Akta Instytucje wojskowe 1918–1939

Akta Józefa Hallera

Akta Ignacego Paderewskiego

Akta Władysława Sikorskiego

Akta Lucjana Żeligowskiego

Wojskowe Biuro Historyczne (Centralne Archiwum Wojskowe) w Warszawie:

Biuro Personalne Ministra Spraw Wojskowych

Generalny inspektorat Sił Zbrojnych

Kolekcja Generałów i Osobistości (online):

Piłsudski Józef, sygn. 3/22/0/-/1; Piskor Tadeusz Ludwik, sygn. I.480.447; Prich Rudolf, sygn. I.480.467; Rómmel Juliusz Karol Wilhelm Józef, sygn. I.480.513; Bejar Władysław, sygn. I.480.31; Hejdukiewicz Edward Gabriel, sygn. I.480.194; Rogalski-Puch Wojciech, sygn. I.480.492; Bobkowski Henryk, sygn. I.480.43; Dąbrowski-Jelita Romuald, sygn. I.480.97; Dowoyno-Sołłohub Stanisław, sygn. I.480.304; Głuchowski Janusz, sygn. I. 480.166; Hubicki Stefan Bolesław Józef, sygn. I.480.206; Jacynik Kazimierz, sygn. I.480.212; Kleeberg Franciszek, sygn.

* Dotyczy pierwszej części monografii.

I.480.201; Knoll-Kownacki Edmund, sygn. I.480.260; Kutrzeba Tadeusz, sygn. I.480.296; Kwaśniewski Stanisław, sygn. I.480.321; Łukoski(Łukomski)-Orlik Kazimierz, sygn. I.480.351; Maciszewski Feliks, sygn. I.480.353; Mackiewicz Mieczysław, sygn. I.480.354; Mecnarowski Emil, syn. I.480.377; Paślawski Stefan, sygn. I.480.429; Plisowski Józef, sygn. I.480; Popowicz Bolesław, sygn. I.480.459; Przeździecki Waław, sygn. I.480.471; Rachmistruk Włodzimierz, sygn. I.480.477; Rouppert Stanisław, sygn. I.480.510; Rożen-Jaxa Władysław, sygn. I.480.512; Sikorski Bronisław, sygn. I.480.553; Sikorski Franciszek, sygn. I.480.554; Smorawiński Mieczysław, sygn. I.480.568; Sochaczewski Stanisław, sygn. I.480.569; Śliwieński Stanisław, sygn. I.480.601; Tessaro Paweł, sygn. I.480.617; Uzdowski-Bończa Władysław, sygn. I.480.57; Waraksiewicz Adolf, sygn. I.480.633; Wieczorkiewicz-Scaevola Waław, sygn. I.480.537; Wieroński Stanisław, sygn. I.480.640; Wilczyński-Olszyna Józef, sygn. I.480.541; Wład Franciszek, sygn. I.480.653; Wołkowicki Jerzy, sygn. I.480; Zawistowski Leon, sygn. I.480.671; Skrzyński Stanisław Wilhelm, sygn. I.480.561; Bohaterewicz Bronisław, sygn. I.480.45; Bukowiecki Mieczysław, sygn. I.480.68; Ehrbar Aleksander Juliusz, sygn. I.480.136; Geisler Piotr, sygn. I.480.162; Kamiński Jan, sygn. I.480.239; Lipczyński Ignacy Piotr, sygn. I.480.339; Michałowski Aleksander, sygn. I.480.381; Radziukinas Maciej Józef, sygn. I.480.482; Słupski Jan, sygn. I.480.567; Steier Kazimierz Franciszek, sygn. I.480.575; Wereszczyński Edward Ludwik, sygn. I.480.635; Wiszniewski Mieczysław, sygn. I.480.644; Załuski de Junosza Zdzisław, sygn. I.480.663.

Samodzielny Referat Personalny Generalnego Inspektoratu Sił Zbrojnych.

Oddział V Sztabu Generalnego *Stan faktyczny oficerów z dnia 1 maja 1926 r.*, sygn. I. 300.18.234.

Instytut Józefa Piłsudskiego w Ameryce. Archiwum Józefa Piłsudskiego

Referat personalny GISZ, sygn.701/1/120

Instytut Polski i Muzeum im. Władysława Sikorskiego w Londynie

Prezydium Rady Ministrów, t. 6.

2. Drukowane

Cieplewicz M., *Generalowie polscy w opinii J. Piłsudskiego*, „Wojskowy Przegląd Historyczny” nr 1, 1966.

Cieślakowski Z., *Zamach stanu. Materiały źródłowe do przewrotu majowego*, Warszawa 2002.

„Dziennik Personalny Ministerstwa Spraw Wojskowych” 1920–1937.

Generała Rómmla opinie o wyższych oficerach WP, oprac. Z. Czerwiński, „Wojskowy Przegląd Historyczny” nr 3, 1993.

- Lista obejmująca według stopni, rodzajów broni służb wymienionych w dziennikach personalnych Generalnego Inspektora Sił Zbrojnych w latach 1954–1968 i do połowy 1969*, „Zeszyty Historyczne” z. 16, Paryż 1969.
- Lista oficerów dyplomowanych (stan z dn. 15.IV.1931 R.)*, Warszawa 1931.
- Lista starszeństwa korpusu oficerów intendentury i korpusu oficerów administracji* (1933).
- Lista starszeństwa oficerów Legionów Polskich. W dniu oddania Legionów Polskich Wojsku Polskiemu*, 12 kwietnia 1917, Warszawa 1917.
- Lista starszeństwa oficerów Sztabu Generalnego (stan z dn. 31.XII.1925)*, Warszawa 1926.
- Lista starszeństwa oficerów zawodowych korpusu sanitarnego*, Warszawa 1930.
- Lista starszeństwa oficerów zawodowych Marynarki Wojennej, oficerów rezerwy Marynarki Wojennej powołanych do służby czynnej, oraz oficerów zawodowych innych korpusów osobowych armii, przydzielonych do Marynarki Wojennej*, Warszawa 1930.
- Lista starszeństwa oficerów zawodowych piechoty*, z: lipiec–listopad 1930, „Przegląd Piechoty” z. 7–11, 1930; 1 lipiec 1933; 5 czerwiec 1935.
- Lista starszeństwa oficerów zawodowych Wojska Polskiego* [z dn. 1 VI 1919, zatwierdzona dekretem Naczelnika Państwa z dn. 3 maja 1922 r.], Warszawa 1922.
- O przewrocie majowym 1926. Opinie świadków i uczestników*, wyboru dokonał i wstępem opatrzył E. Kozłowski, Warszawa 1984.
- Piłsudski J., *Pisma zbiorowe*, t. I–X (Warszawa 1989) oraz *Uzupełnienia*, t. XI–XII (Warszawa 1992–1994).
- Polska generalicja w opiniach Marszałka Piłsudskiego*, oprac. K. Stepan, Warszawa 2020.
- Przewrót majowy 1926 r. w relacjach świadków i uczestników. Materiały Instytutu Józefa Piłsudskiego*, (red.) A. Adamczyk, Londyn–Piotrków Trybunalski 2003.
- Ranglisten des Kaiserlichen und Königlichen Heeres*, Wien 1916, 1917, 1918.
- Rocznik Oficerów Rezerw*, Warszawa 1934.
- Rocznik Oficerski*, Warszawa 1923, 1924, 1928, 1932.
- Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 13 grudnia 1926 r. w sprawie zmian niektórych postanowień ustawy z dnia 11 grudnia 1923 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszów państwowych i zawodowych wojskowych w brzmieniu ustanowionym ustawą z dnia 13 lutego 1924 r., Dz.U. 1926, nr 122, poz. 705.
- Rybka R., Stepan K. (oprac.), *Awanse oficerskie w Wojsku Polskim 1935–1939*, Kraków 2003.
- Rybka R., Stepan K. (oprac.), *Rocznik Oficerski 1939*, Kraków 2006.
- Schematismus für das Kaiserliche und Königliche Heer und für die Kaiserliche und Königliche Kriegs-Marine für 1902*, Wien, Dezember 1901.
- Schematismus für das Kaiserliche und Königliche Heer und für die Kaiserliche und Königliche Kriegs-Marine für 1913*, Wien, Dezember 1912.
- Schematismus für das Kaiserliche und Königliche Heer und für die K. K. Landwehr und K. K. Gendarmerie*, Wien, Jänner 1914.
- Spis oficerów służących w dniu 1.6.21 r.*, Warszawa 1921.

Stawecki P., *Protokół pierwszego posiedzenia Komitetu Obrony Państwa z dnia 23 listopada 1926 r.*, „Kwartalnik Historyczny” nr 3, 1989.

Ustawa z dnia 23 marca 1922 r. o podstawowych obowiązkach i prawach oficerów Wojsk Polskich, „Dziennik Ustaw” (Dz.U.) 1922, nr 32, poz. 256.

II. PAMIĘTNIKI, WSPOMNIENIA, DIARIUSZE I DZIENNIKI

Baranowski W., *Rozmowy z Piłsudskim 1916–1931*, Warszawa 1990.

Diariusz i teki Jana Szembeka 1934–1939, t. 1–4, Londyn 1964–1972.

Dowbór-Muśnicki J., *Wspomnienia*, Warszawa 2003.

Dziennik Juliusza Zdanowskiego, wstęp i oprac. J. Faryś, T. Sikorski, H. Walczak, A. Wątor, t. I–VII, Szczecin 2013–2015.

General Roman Żaba. Wspomnienia z lat ubiegłych (1864–1937). Na wojnie miałem szczęście, Kraków 2020.

Haller J., *Pamiętniki. Z wyborem dokumentów i zdjęć*, Łomianki 2014.

Jaklicz J., *Kampania wrześniowa 1939 oraz inne pisma i wspomnienia*, Warszawa 2016.

Jędrzejewicz J., *W służbie idei. Fragmenty pamiętnika i pism*, Londyn 1972.

Jędrzejewicz W., *Wspomnienia*, Wrocław–Warszawa–Kraków 1993.

Kasprzycki T., *Kartki z dziennika oficera I Brygady*, Warszawa 1934.

Kirchmayer J., *Kampania wrześniowa*, Warszawa 1946.

Kirchmayer J., *Pamiętniki*, Warszawa 1987.

Kopański S., *Moja służba w Wojsku Polskim 1917–1939*, Londyn 1965.

Kopański S., *Wspomnienia wojenne 1939–1945*, Londyn 1972.

Korwin-Sokołowski A.L., *U boku Marszałka. Wspomnienia Szefa Gabinetu*, Warszawa 2015.

Krok-Paszkowski H.M., *Krok ku niepodległości. Zapiski z dziejów mojej służby wojskowej (1908–1949)*, Lublin 2018.

Kuropieska J., *Wspomnienia oficera sztabu 1934–1939*, Warszawa 1972.

Kutrzeba T., *Wojna bez walnej bitwy. Kampania Polska*, Warszawa 2024.

Lepecki M., *Pamiętnik adiutanta marszałka Piłsudskiego*, Warszawa 1987.

Narbut-Łuczyński A.J., *U kresu wędrówki. Wspomnienia*, Londyn 1966.

Norwid-Neugebauer M., *Kampania wrześniowa 1939 w Polsce*, Londyn 1941.

Pamiętnik generała broni Leona Berbeckiego, Katowice 1959.

Pamiętnik generała Rybaka, Warszawa 1954.

Pamiętniki generała broni Lucjana Żeligowskiego, wstęp i oprac. D. Fabisz, Warszawa 2024.

Porwit M., *Spojrzenia poprzez moje życie*, Warszawa 1986.

- Pragłowski A., *Od Wiednia do Londynu. Wspomnienia szefa sztabu I. Dywizji Jazdy gen. Rómmla w wojnie polsko-bolszewickiej oraz Armii „Łódź” i obrony Warszawy w 1939 roku*, Warszawa–Kraków 2017.
- Romeyko M., *Przed i po maju*, Warszawa 1985.
- Rowecki S., *Wspomnienia i notatki autobiograficzne (1906–1939)*, Warszawa 1988.
- Rómmel J., *Za honor i ojczyznę. Wspomnienia dowódcy armii „Łódź” i „Warszawa”*, Warszawa 1958.
- Rzepecki J., *Wspomnienia i przyczynki historyczne*, Warszawa 1984.
- Składkowski F.S., *Kwiatuszki administracyjne i inne*, Warszawa 2005.
- Składkowski F.S., *Nie ostatnie słowo oskarżonego. Wspomnienia i artykuły*, Warszawa 2003.
- Składkowski F.S., *Strzępy meldunków*, Warszawa 1988.
- Stachiewicz W., *Wierności dochować żołnierskiej. Przygotowania wojenne w Polsce 1935–1939 oraz kampania 1939 w relacjach i rozważaniach szefa Sztabu Głównego i szefa Sztabu Naczelnego Wodza*, Warszawa 1998.
- Szabla wschodnia i jej typy narodowe*, Warszawa 1973.
- Szembek J., *Diariusz. Wrzesień–Grudzień 1939*, Warszawa 1989.
- Szeptycki S., *Front Litewsko-Białoruski 10 marca 1919 – 30 lipca 1920*, Warszawa 2016.
- Świtalski K., *Diariusz 1919–1935*, do druku przygotowali A. Garlicki i R. Świętek, Warszawa 1992.
- Wspomnienia gen. Czesława Jarnuszkiewicza. Od Sybiru do Łubianki*, Warszawa 1996.
- Zajac J., *Dwie wojny*, t. 1: *Mój udział w wojnie o niepodległość i w obronie powietrznej Polski*, Londyn 1964; t. 2: *W Szkocji i na Środkowym Wschodzie*, Londyn 1967.
- Zamorski J.K., *Dzienniki 1930–1938*, oprac. nauk. R. Litwiński, M. Sioma, Warszawa 2011.
- Żegota-Januszajtis M., *Życie moje tak burzliwe... Wspomnienia i dokumenty*, Warszawa 1993.
- Żongołowicz B., *Dziennik 1930–1936*, Warszawa 2004.

III. ENCYKLOPEDIE I SŁOWNIKI

- Bielski M., *Generalowie odrodzonej Rzeczypospolitej*, t. I–II, Toruń 1995–1996.
- Cygan W.K., *Oficerowie Legionów Polskich 1914–1917. Słownik biograficzny*, t. I–V, Warszawa 2005–2007.
- Czy wiesz, kto to jest?*, (red.) S. Łoza, Warszawa 1983 (1938).
- Encyklopedia Wojskowa*, t. I–VII, (red.) O. Laskowski, Warszawa 1930–1939.
- Encyklopedia wojskowa. Dowódcy i ich armie. Historia wojen i bitew. Technika wojskowa*, t. I–II, Warszawa 2007.

- Kadry morskie Rzeczypospolitej*, t. 5: *Polska Marynarka Wojenna. Dokumentacja organizacyjna i kadrowa oficerów, podoficerów i marynarzy (1918–1947)*, (red.) J.K. Sawicki, Gdynia 2011.
- Kawalerowie Virtuti Militari 1792–1945. Słownik biograficzny*, t. II, cz. 1: *1914–1921* (zeszyt próbny) [aut. biogramów P. Bauer i in.; red. nauk. B. Polak], Koszalin 1991; t. II, cz. 2: *1914–1921* [aut. biogramów P. Bauer i in.; red. nauk. B. Polak], Koszalin 1993.
- Kosk H., *Generalicja polska*, t. I: *A–L*, Pruszków 1998, t. II: *M–Ż*, Pruszków 2001.
- Krysa-Karski T., Żurkowski S., *Generalowie Polski Niepodległej*, wyd. 2, Warszawa 1991.
- Kto był kim w Drugiej Rzeczypospolitej*, red. nauk. J.M. Majchrowski, G. Mazur, K. Stepan, Warszawa 1994.
- Łoza S., *Legia honorowa w Polsce 1803–1923*, Zamość 1923 (reprint Warszawa 1986), s. 31–90.
- Majchrowski J.M., *Pierwsza Kompania Kadrowa. Portret Oddziału*, Kraków 2002.
- Mierzwiński Z., *Generalowie II Rzeczypospolitej*, t. I–III, Warszawa 2012, t. IV, Warszawa 2013.
- Odziemkowski J., *Leksykon wojny polsko-rosyjskiej 1919–1920*, Warszawa 2004.
- Pater W., *Admirałowie 1918–2005. Słownik biograficzny*, Gdynia 2006.
- Polski Słownik Biograficzny*, t. I–LV/4, Warszawa–Kraków–Wilno–Wrocław 1935–2024.
- Stawecki P., *Słownik generałów Wojska Polskiego 1918–1939*, Warszawa 1994.

IV. OPRAWOWANIA (MONOGRAFIE I ARTYKUŁY)

- Adamczyk A., *General dywizji Sławoj Felicjan Składkowski (1885–1962). Zarys biografii politycznej*, Toruń 2002.
- Aksamitek S., *General Józef Haller. Zarys biografii politycznej*, Katowice 1989.
- Bargielowski D., *Po trzykroć pierwszy. Michał Tokarzewski-Karaszewicz – generał broni, teozof, wolnomularz, kapłan Kościoła liberalnokatolickiego*, t. 1–3, Warszawa 2000–2002.
- Bielski M., *General brygady Adolf Mikołaj Waraksiewicz (1881–1960)*, Toruń 2014.
- Biernat T., *Józef Piłsudski – Lech Wałęsa. Paradoks charyzmatycznego przywództwa*, Toruń 2000.
- Böhm T., *Z dziejów naczelnych władz wojskowych II Rzeczypospolitej. Organizacja i kompetencje Ministerstwa Spraw Wojskowych w latach 1918–1939*, Warszawa 1994.
- Borowiak M., *Admirał Unrug 1884–1973*, Warszawa 2009.
- Ceglarski M., *Wrzesień 39. Polscy sprawcy klęski*, Warszawa 2021, wrzesień-1939-polscy-sprawcy-klęski-ceglarski-andrzej, ebooki-i-mp3-p (dostęp: 7.08.2024).
- Chojnowski A., *Piłsudzczy u władzy. Dzieje Bezpartyjnego Bloku Współpracy z Rządem*, Wrocław–Warszawa 1986.

- Cieślukowski Z., *Tajemnice śledztwa KO 1042/27. Sprawa generała Ostoi-Zagórskiego*, Warszawa 1997.
- Czerep S., *Generałowie i admirałowie polskiego pochodzenia w armii rosyjskiej 1914–1917*, Białystok 2014.
- Farys J., *Piłsudski i piłsudczycy. Z dziejów myśli politycznej i ustrojowej*, Szczecin 1992.
- Gablanowski M., *Piłsudski. Portret przewrotny. Biografia*, Kraków 2020.
- Garlicki A., *Józef Piłsudski 1867–1935*, Warszawa 1990.
- Gnat-Wieteska Z., *General brygady Stanisław Tessaro-Zosik*, Pruszków 2014.
- Graczyk M., *Admirał Jerzy Świrski*, Gdańsk 2007.
- Hübner M., „Pulkownicy” – rdzeń środowiska piłsudczyków w systemie polityczno-ustrojowym II Rzeczypospolitej, Warszawa 2020.
- Hulewicz B., *Wielkie wczoraj w małym kręgu*, Warszawa 1968.
- Hulewicz B., *Wspomnienia ze służby w Biurze Personalnym MSWojsk. w latach 1919–1933*, „Wojskowy Przegląd Historyczny” nr 2, 1981.
- Jaczyński S., *Generalicja obu walczących stron. Próba charakterystyki*, [w:] *Rok 1920. Z perspektywy osiemdziesięciolecia. Studia ofiarowane profesorowi Andrzejowi Ajnenkielowi w siedemdziesiątą rocznicę urodzin*, red. nauk. A. Ajnenkiel, Warszawa 2001.
- Jaskulski W., *Gen. bryg. Józef Konstanty Olszyna-Wilczyński jako dowódca operacyjny (1927–1935)*, Włocławek 2013.
- Jaskulski W., *Komendanci Obozu Szkoleniowego Artylerii/Centrum Wyszkożenia*, Toruń 2012.
- Jędrzejewicz W., Cisek J., *Kalendarium życia Józefa Piłsudskiego*, t. I–III, Warszawa 1998.
- Kowalski P., *General brygady Włodzimierz Ostoja-Zagórski (1882–1927)*, Toruń 2007.
- Kozłowski W., *Generalski konterfekt. Biografia zbiorowa dowódców częstochowskiej 7 Dywizji Piechoty 1921–1939*, Łódź 2007.
- Kulesza W.T., *Koncepcje ideowo-polityczne obozu rządzącego w Polsce w latach 1926–1935*, Warszawa–Wrocław 1985.
- Lista generałów mianowanych na uchodźstwie 1940–1974*, „Zeszyty Historyczne” z. 58, 1981.
- Łuczak R., *Z badań nad polityką personalną Ministerstwa Spraw Wojskowych, w latach 1926–1935*, „Studia i Materiały do Historii Wojskowości”, t. XXXVI, 1994.
- Machaliński Z., *Admirałowie polscy 1919–1950*, Warszawa 1993.
- Olstowski P., *General Gustaw Orlicz-Dreszer (1889–1936). Dowódca wojskowy i działacz społeczno-polityczny*, Toruń 2002.
- Orłowski M., *General Józef Haller 1873–1960*, Kraków 2007.
- Paruch W., *Myśl polityczna obozu piłsudczykowskiego 1926–1939*, Lublin 2005.
- Patelski M., *General broni Tadeusz Jordan Rozwadowski. Żołnierz i dyplomata*, Warszawa 2002.
- Pestkowska M., *Kazimierz Sosnkowski*, Wrocław 1997.

- Piotrowski J., *Aleksander Prystor 1874–1941. Zarys biografii politycznej*, Warszawa 1994.
- Pobóg-Malinowski W., *Najnowsza historia polityczna Polski*, t. 2: 1914–1939, Londyn 1967.
- Polskie Siły Zbrojne w II wojnie światowej*, t. 1: *Kampania wrześniowa 1939 r.*, cz. 1: *Polityczne i wojskowe położenie Polski przed wojną*, Londyn 1951.
- Sioma M., *Sławoj Felicjan Składkowski (1885–1962). Żołnierz i polityk*, Lublin 2005.
- Skwarczyński A., *Rewolucja moralna*, [w:] *Adam Skwarczyński – od demokracji do autorytaryzmu*, (oprac.) D. Nałęcz, Warszawa 1998.
- Skwarczyński A., *Wskazania*, Warszawa 1934.
- Stawecki P., *Generałowie polscy. Zarys portretu zbiorowego 1776–1945*, Warszawa 2010.
- Stawecki P., *O Radach Wojskowych i Wojennych oraz Komitetach Obronnych w Drugiej Rzeczypospolitej*, [w:] *Pax et bellum*, (red.) K. Olejnik, Poznań 1993.
- Stawecki P., *Wojsko Marszałka Józefa Piłsudskiego 12 V 1926*, Warszawa 2004.
- Suleja W., *Józef Piłsudski*, Wrocław 1995.
- Świątek R., *Lodowa ściana. Sekrety polityki Józefa Piłsudskiego 1904–1918*, Kraków 1998.
- Tuliszka J., *Wyższa kadra dowódcza polskiej Marynarki Wojennej II Rzeczypospolitej*, Toruń 2000.
- Tym J.S., *Naczelnny wódz w kampaniach wojennych 1919–1920 oraz 1939–1945*, [w:] *Naczelnny dowódca sił zbrojnych w systemie obronnym państwa polskiego*, (red.) T. Kośmider, Warszawa 2014.
- Wawrzyński T., *Dowództwa frontów 1919–1920*, „Biuletyn Centralnego Archiwum Wojskowego” nr 20, 1997.
- Wawrzyński T., *Dowództwo Armii 1920–1922*, „Biuletyn Wojskowej Służby Archiwalnej” nr 22, 1999.
- Wieczorkiewicz P., *O polityce personalnej w Wojsku Polskim w latach 1926–1939*, [w:] *Kultura. Polityka. Dyplomacja. Studia ofiarowane Profesorowi Jaremu Maciszewskiemu w sześćdziesiątą rocznicę Jego urodzin*, Warszawa 1990.
- Wieczorkiewicz P., *O polityce personalnej wobec najwyższych kadr dowódczych w Wojsku Polskim po zamachu majowym*, [w:] *Zamach stanu Józefa Piłsudskiego 1926 roku*, (red.) M. Sioma, Lublin 2007.
- Wojewódzki I., *Kazimierz Sosnkowski podczas II wojny światowej. Księżę niezłomny czy Hamlet w mundurze?*, Warszawa 2009.
- Wojtaszak A., *Generalicja Wojska Polskiego 1918–1926*, Warszawa 2012.
- Wojtaszak A., *Generalicja Wojska Polskiego przed przewrotem majowym i ich udział w zamachu*, [w:] *Zamach stanu Józefa Piłsudskiego 1926 roku*, (red.) M. Sioma, Lublin 2007.
- Wojtaszak A., *Generalicja Wojska Polskiego w latach 1935–1939 (Analiza grupy funkcjonalno-decyzyjnej)*, Szczecin 2018.
- Wojtaszak A., *Generałowie Piłsudskiego. Generalicja Wojska Polskiego 1926–1935. Zarys problemu*, „Niepodległość” T. 65, Warszawa 2016.

- Wojtaszak A., *Polskie decyzje dotyczące działań wojennych na Froncie Północno-Wschodnim w lipcu 1920 r. i ich wpływ na dalszą karierę wojskową generała broni Stanisława Szeptyckiego. przyczynek do biografii generała*, „Res Historica” nr 56, 2023.
- Wojtaszak A., *Rola Wojska Polskiego w procesie tworzenia silnego państwa w latach 1926–1935*, [w:] *Silna demokracja w silnym państwie*, (red.) J. Faryś, T. Sikorski, P. Słowiński, Gorzów Wielkopolski 2007.
- Wołos M., *General dywizji Bolesław Wieniawa-Długoszowski. Biografia wojskowa*, Toruń 2000.
- Wrzosek M., *Wojny o granice Polski Odrodzonej*, Warszawa 1992.
- Wyszczelski L., *General Kazimierz Sosnkowski*, Warszawa 2014.
- Wyszczelski L., *O marszałku Edwardzie Śmigłym-Rydzem. Od uwielbienia do potępienia*, Warszawa 2015.
- Wyszczelski L., *Od demobilizacji do zamachu majowego. Wojsko Polskie w latach 1921–1926*, Warszawa 2007.
- Wyszczelski L., *Wojsko Piłsudskiego. Wojsko Polskie w latach 1926–1935*, Warszawa 2005.
- Ziobroń R., *Historia żołnierza tułacza. Działalność emigracyjna generała Władysława Bortnowskiego*, Rzeszów 2009.
- Znamierowski Cz., *Elita i demokracja*, Poznań 1946.

V. NETOGRAFIA

- Internetowy Polski Słownik Biograficzny*, <http://www.ipsb.nina.gov.pl/>.
- Русская армия в Первой мировой войне* (Armia rosyjska podczas I wojny światowej), <http://www.grwar.ru/persons/list>.
- Żołnierze Niepodległości*, <https://zolnierze-niepodleglosci.pl/>.

ANEKSY

Aneks 1.

Aneks nr 1. Stan korpusu generalskiego WP w dniu 1 maja 1926 r.

Lp.	Imię i nazwisko	Data urodzenia	Pełniona funkcja w WP	Rodzaj broni	Rodowód z armii
1	2	3	4	5	6
Starszeństwo 1 czerwca 1919 r.					
1.	generałowie broni Józef Haller	13.08.1873	Generalny Inspektor Artylerii	a	L
2.	Stanisław Szeptycki	3.11.1867	Inspektor Armii nr 4	a	A
3.	Tadeusz Rozwadowski	20.05.1866	Generalny Inspektor Kawalerii	a	A
Starszeństwo 1 lipca 1923 r.					
4.	Lucjan Żeligowski	19.09.1865	Minister spraw wojskowych*	p	R
5.	generałowie dywizji i wiceadmirałowie Stefan Majewski	10.08.1867	w dyspozycji NW	p	A
6.	Kazimierz Sosnkowski	19.11.1885	dca OK VII	p	L
7.	Jan Romer	3.05.1869	dca OK II	a	A
8.	Robert Lamezan-Salins	14.08.1869	w dyspozycji szefa Oddziału V SG	k	A
9.	Edward Śmigły-Rydz	11.03.1886	Inspektor Armii nr 1	p	L
10.	ks. bp Stanisław Gall	21.04.1865	Biskup Generalny WP	kap.	-
11.	Aleksander Osiński	26.02.1870	Inspektor Szkół Wojskowych	p	R
12.	Władysław Sikorski	20.05.1881	dca OK VI	p	L
13.	Stanisław Haller	26.04.1872	formalny szef SG	a	A
14.	Leopold Skierski	26.04.1866	Inspektor Armii nr III	a	R
15.	Mieczysław Kuliński	22.10.1871	dca OK V	p	A
16.	Kazimierz Porębski (wiceadmirał)	15.11.1872	s.n.	mw	R

1	2	3	4	5	6
Starszeństwo 1 lipca 1923 r.					
17.	Jan Hubischta	26.06.1870	dca OK VIII	a	A
18.	Juliusz Malczewski	4.10.1872	dca OK I	s	A
19.	Leon Berbecki	26.07.1874	dca OK III	p	L
20.	Eugeniusz Pogorzelski	13.01.1867	czł. OTO	p	R
21.	Daniel Konarzewski	21.08.1971	szeft Administracji Armii	p	R
22.	Wacław Fara	11.08.1874	dca OK X	p	A
23.	Władysław Jung	23.06.1870	dca OK IV	a	A
24.	Kazimierz Dzierżanowski	24.10.1872	kmdt. WSWoj.	a	A
Starszeństwo z dnia 15 sierpnia 1924 r.					
25.	Edmund Hauser	23.12.1868	zca dcy OK VII	p	A
26.	Henryk Zemanek	15.01.1872	zca kmdt. Obozu Warownego w Toruniu	p	A
27.	Ignacy Ledóchowski	5.08.1871	dca OK IV	a	A
28.	Stefan Kasprzycki	25.12.1870	kmdt Centralnej Szkoły Jazdy w Grudziądzu	k	A
29.	Mieczysław Linde	18.11.1868	zca dcy OK VI	p	A
30.	Marian Żegota-Januszajtis	3.04.1889	s.n.	p	L
31.	Eugeniusz Tinz	5.10.1877	dca 6. DP	a	A
32.	Stanisław Wróblewski	13.12.1868	dca 7. DP	p	A
33.	Henryk Minkiewicz	19.01.1880	dca KOP	p	L
34.	Józef Rybak	7.04.1882	dca OK nr IX	a	A
35.	Jan Thullie	20.10.1876	dca 5. DP, kmdt miasta Lwów	p	A
36.	Stefan Suszyński	8.01.1872	kmdt m. stoł. Warszawa, czł. OTO	k	R
37.	Kazimierz Ładoś	18.02.1877	dca 16. DP	p	A
38.	Mieczysław Norwid-Neugebauer	15.02.1884	I zca szefa Administracji Armii	p	L
39.	generałowie brygady i kontradmirałowie Edward Hejdukiewicz	31.03.1868	czł. OTO	p	R
40.	Jan Karol Wróblewski	23.10.1871	zca dcy OK I	p	A
41.	Wiktor Jarosz-Kamionka	21.10.1869	zca dcy OK X	p	A
42.	Bolesław Sierstrzeńcewicz	22.11.1869	w MSWojsk.	a	R
43.	Józef Wencel	24.03.1874	kmdt Wyższej Szkoły Inten.	i	R
44.	ks. bp Antoni Niewiarowski	26.09.1874	Biskup Polowy WP	kap.	R
45.	Adam Jerzy Bieliński	5.05.1868	zca dcy OK III	k	R
46.	Leon Billewicz	25.04.1870	czł. OTO	p	R
47.	Wincenty Kaczyński	30.01.1870	szeft artylerii i uzbrojenia OK I	a	R
48.	Aleksander Pik	10.05.1873	prezes NSW	ks	R

1	2	3	4	5	6
49.	Hugon Griebisch	9.05.1877	kmdt Obozu Warownego Wilno	s	A
50.	ks. bp Karol Bogucki	26.01.1867	Dziekan Polowy WP	kap.	A
51.	Władysław Bejnar	2.01.1868	dca 13. DP	p	R
52.	Kazimierz Pławski	5.03.1877	szef Dep. III MSWojsk.	a	R
53.	Tadeusz Jastrzębski	28.10.1877	I zca Gen. Insp. Artylerii	a	R
54.	Leon Pachucki	11.04.1872	zca dcy OK IX	p	R
55.	Wacław Dziewanowski	2.10.1870	zca przewodniczącego komisji rezerw przy DOK V	a	R
56.	Tadeusz Bobrowski (konradmirał)	22.01.1873	s.n.	mw	R
57.	Jerzy Zwierkowski	23.04.1873	w dyspozycji szefa Administracji Armii	mw	A
58.	Michał Borowski (konradmirał)	29.10.1872	s.n.	mw	R
59.	Wojciech Rogalski	10.04.1868	I inspektor służby zdrowia	lek.	L
60.	Tadeusz Zachariasiewicz	13.02.1872	sędzia NSW	ks	A
61.	Anatol Kędzierski	23.07.1880	dca 14. DP	a	R
62.	Aleksander Pajewski	5.01.1879	szef Dep. II w MSWojsk.	k	R
63.	Jan Sawicki	7.07.1872	dca 3. DK	k	R
64.	Juliusz Römmel	3.05.1869	dca 1. DK	a	R
65.	Franciszek Zieliński	4.06.1876	dca 4. DP	p	R
66.	Ignacy Zieliński	8.07.1871	szef sanitarny OK VI	lek.	A
67.	ks. bp Piotr Niezgoda	24.12.1875	Dziekan OK V	kap.	A
68.	Edmund Kessler	9.02.1880	I zca szefa SG	p	R
69.	Andrzej Galica	27.11.1873	dca 1. DPG	p	L
70.	Michał Milewski	5.12.1875	zca kmdt Obozu Warownego Brześć	p	R
71.	Franciszek Zwierzchowski	15.04.1873	kmdt Oficerskiej Szkoły San.	lek.	R
72.	Mikołaj Majewski	21.11.1880	dca 18. DP	a	R
73.	Wacław Kłoczkowski (konradmirał)	2.02.1873	w dyspozycji ministra SWojsk.	mw	R
74.	Józef Malewski	16.03.1875	naczelný lekarz weterynarii	wet.	R
75.	Edward Szpakowski	12.06.1880	szef Gabinetu MSWojsk.	ks	R
76.	Jakub Krzemieński	16.06.1882	wiceprezydent NSW	ks	L
77.	Gustaw Orlicz-Dreszer	2.10.1889	dca 2. DK	k	L
78.	Eugeniusz Ślaski	13.01.1873	dca 4. DK	k	R
79.	Stanisław Burhardt-Bukacki	8.01.1890	szef Oddz. III SG	p	L
80.	Józef Daniec	1.05.1880	sędzia NSW	ks	L

1	2	3	4	5	6
81.	Aleksander Litwinowicz	27.02.1879	Dep. Przemysłu Wojskowego MSWojsk.	i	L
82.	Rudolf Prich	6.08.1881	kmdt Doświadczalnego Centrum Wyszko- lenia w Rembertowie	a	A
83.	Włodzimierz Zagórski	21.01.1882	w dyspozycji szefa Administracji Armii	a	A
84.	Marian Kukiel	15.05.1885	szef Biura Historycz- nego SG	p	L
85.	Tadeusz Piskor	1.02.1889	dca 28. DP	p	L
86.	Roman Górecki	27.08.1889	szef Korpusu Kontrolerów	i	L
87.	Stanisław Taczak	8.04.1880	dca 17. DP	p	N
88.	Olgierd Pożerski	8.12.1880	dca Obszaru Warowne- go Wilno	a	R
89.	Stefan Dąb-Biernacki	7.01.1890	dca 1. DPLeż.	p	L
90.	Henryk Fitz	2.01.1869	szef Grupy Kontro- lerów w Korpusie Kontrolerów	i	A
91.	Stanisław Małachowski	1.01.1882	dca 10. DP	p	R
92.	Julian Stachiewicz	26.07.1890	WBH SG	p	L
93.	Wiktor Thommée	30.12.1881		p	R
Starszeństwo z dnia 15 sierpnia 1924 r.					
94.	Bolesław Frej	21.08.1873	dca Obozu Warownego Dęblin	p	R
95.	Michał Żymierski	3.09.1890	II zca szefa Admini- stracji Armii	p	L
96.	Roman Jasiński	5.11.1875	dca 6. DP	a	R
97.	Mieczysław Dąbkowski	21.05.1880	dca 7. DP	s	L
98.	Oktawian Pilecki	15.07.1870	szef San. OK VII	lek.	A
99.	Karol Krauss	17.06.1871	zca przewod. komisji rezerw OK II	p	A
100.	Józef Kalicki	22.02.1876	dca piechoty dywizyj- nej 14. DP	i	A
101.	Sławoj Składkowski	9.06.1885	szef Dep. San. MSWojsk.	lek.	L
102.	Franciszek Meraviglia-Crivelli	23.07.1871	szef Artylerii i Uzbro- żenia DOK VI	a	A
103.	Jan Kubin	19.12.1876	dca 3. SBK	k	A
104.	Adam Kiciński	11.04.1872	dca 10. BK	a	A
105.	Aleksander Kowalewski	23.03.1879	dca 11. DP	a	R
106.	Jan Medwadowski	21.06.1871	szef Artylerii i Uzbro- żenia DOK VII	a	R
107.	Gustaw Truskołaski	2.11.1870	dca 22. DPG	p	A
108.	Jan Hempel	9.04.1879	dca 24. DP	k	A
109.	Maciej Puchalak	13.02.1871	dca piechoty dywizyj- nej w 25. DP	p	A
110.	Walery Maryański	2.01.1875	dca 12. DP	s	A

1	2	3	4	5	6
111.	Mieczysław Trojanowski	21.10.1881	dca 9. DP	p	L
112.	Michał Tokarzewski-Karaszewicz	5.01.1893	dca 19. DP	P	L
113.	Zygmunt Platowski	2.05.1882	Oddział V SG	i	L
114.	Józef Tokarzewski	23.01.1879	zca dcy KOP	k	R
115.	Filip Siarkiewicz	28.04.1872	inspektor taborów i szef remontów przy generalnym inspektoracie Kawalerii	k	A
116.	Bolesław Jaźwiński	30.11.1882	Szef WIG	s	R
117.	Erwin Mehlem	18.01.1878	kmdt Obozu Szkolnego Artylerii w Toruniu	a	A
118.	Albin Jasiński	1.03.1880	dca 25. DP	p	R
119.	Kazimierz Farbycy	7.03.1888	dca 3. DP Leg.	p	L
120.	Józef Zajac	14.03.1891	dca 23. DP	p	L
121.	Robert Reyman	5.11.1975	szef III Grupy Korpusu Kontrolerów	i	A
122.	Ferdynand Zarzycki	22.12.1888	dca 4. DP	p	L
123.	Aleksander Załęski	7.07.1875	dca 29. DP	p	R
124.	Aleksander Narbut-Łuczyński	28.02.1890	dca 18. DP	p	L
125.	Jan Tabaczyński	10.12.1878	dca 20. DP	p	A
126.	Romuald Wołyncewicz	24.08.1878	szef oddziału Kontroli Generalnej	i	R
127.	Kazimierz Horoszkiewicz	3.03.1867	dca 23. DP	p	A
128.	Edward Gruber	16.08.1875	Naczelný Prokurator Wojskowy	ks	A
129.	Mariusz Zaruski	31.01.1867	Przewodniczący Komisji Regulaminów Morskich Kierownictwa MW	k	L

* Do 10 maja 1926 r.

Legenda¹: A – była armia austro-węgierska; L – były Legiony Polskie; N – była armia niemiecka; a – artyleria; i – intendentura; k – kawaleria; kap. – kapelan; ks – korpus sądowiczy; l – lotnictwo; lek. – lekarz; m.w. – marynarka wojenna; s – saperzy; dca – dowódca; kmdt – komendant; NW – Naczelný Wódz; s.n. – stan nieczynny; zca – zastępca; DOK – Dowództwo Okręgu Korpusu; KOP – Korpus Ochrony Pogranicza; NSW – Naczelný Sąd Wojskowy; OTO – Oficerski Trybunał Orzekający; SG – Sztab Generalny; WBH – Wojskowe Biuro Historyczne; WIG – Wojskowy Instytut Geograficzny

Źródło: Centralne Archiwum Wojskowe w Warszawie/Rembertowie (dalej: CAW), sygn. I. 300.18.234, *Stan faktyczny oficerów z dnia 1 maja 1926 r.*; A. Wojtaszak, *op. cit.*, aneks nr 6, s. 314–317.

Aneks nr 2.

**Wykaz generałów WP pozytywnie zaopiniowanych przez inspektorów armii
na posiedzeniu Ścisłej Rady Wojennej w dniu 15 lipca 1926 r.**

Lp.	Imię i Nazwisko	Data awansu na pierwszy stopień generalski	Liczba głosów	Rodowód z armii
1.	Daniel Konarzewski	1919	7	R
2.	Leon Berbecki	1919	7	L
3.	Stanisław Burhardt-Bukacki	1923	7	L
4.	Gustaw Orlicz-Dreszer	1923	7	L
5.	Tadeusz Piskor	1923	7	L
6.	Stanisław Dąb-Biernacki	1923	6	L
7.	Kazimierz Fabrycy	1924	6	L
8.	Marian Żegota-Januszajtis	1921	6	L
9.	Olgierd Pożerski	1923	6	R
10.	Juliusz Rómmel	1922	6	R
11.	Józef Zając	1924	6	L
12.	Kazimierz Dzieżanowski	1922	5	A
13.	Wacław Fara	1922	5	A
14.	Władysław Jung	1919	5	A
15.	Kazimierz Ładoś	1922	5	A
16.	Władysław Sikorski	1919	5	L
17.	Jan Thullie	1922	5	A
18.	Eugeniusz Tinz	1922	5	A
19.	Stanisław Wróblewski	1922	5	A
20.	Edmund Kessler	1922	5	R
21.	Rudolf Prich	1924	5	A
22.	Ferdynand Zarzycki	1924	5	L
23.	Andrzej Galica	1920	4	L
24.	Marian Kukiel	1923	4	L
25.	Stanisław Małachowski	1924	4	L
26.	Mieczysław Ryś-Trojanowski	1924	4	L
27.	Wiktor Thommée	1924	4	R
28.	Michał Karaszewicz-Tokarzewski	1924	4	L

Źródło: CAW, Generalny Inspektorat Sił Zbrojnych, sygn. 302.1.8, s. 27–34, oraz J. Halbersztadt, *op. cit.*, s. 680, Tabela 42 – Wykaz generałów WP pozytywnie zaopiniowanych przez inspektorów armii na posiedzeniu Ścisłej Rady Wojennej w dniu 15 lipca 1926 r., A. Wojtaszak, *op. cit.*, s. 218.

Aneks nr 3.
Skład korpusu generalskiego WP w 1928 r. (generałowie służby czynnej)

Lp.	Imię i nazwisko	Data urodzenia	Pełniona funkcja w WP	Rodowód z armii	Rodzaj broni
Starszeństwo od dnia 1 czerwca 1919 r.					
1.	generałowie dywizji Kazimierz Sosnkowski	19.11.1885	Inspektor armii	L	p
2.	Jan Romer	3.05.1869	Inspektor armii	A	a
3.	Edward Śmigły-Rydz	11.03.1886	Inspektor armii	L	p
4.	ks. Stanisław Gall	21.04.1865	biskup połowy WP	-	kap
5.	Aleksander Osiński	26.02.1870	Inspektor armii	R	p
6.	Władysław Sikorski	20.05.1881	w dyspozycji NW	L	p
7.	Leonard Skierski	26.04.1866	Inspektor armii	R	a
Starszeństwo z dniem 1 lipca 1923 r.					
8.	Leon Berbecki	28.07.1874	Inspektor armii	L	p
9.	Daniel Konarzewski	21.08.1871	I wiceminister MSWojsk.	R	p
10.	Kazimierz Dzierżanowski	24.10.1872	dca OK VII	A	a
Starszeństwo z dniem 15 sierpnia 1924 r.					
11.	Marian Żegota-Januszajtis	3.04.1889	s.n.	L	p
12.	Stanisław Wróblewski	13.12.1868	dca OK V	A	P
13.	Henryk Odrowąż-Minkiewicz	19.01.1880	dca KOP	L	p
14.	Józef Rybak	7.04.1882	Inspektor armii	A	a
15.	Mieczysław Norwid-Neugebauer	15.02.1884	Inspektor armii	L	p
Starszeństwo z dniem 1 stycznia 1928 r.					
16.	Juliusz Karol Rómmel	3.06.1881	gen. do prac przy GISZ	R	k
17.	Rudolf Prich	6.08.1881	kmdt. C.W. Art.	A	a
18.	Tadeusz Ludwik Piskor	1.02.1889	szef SG	L	p
Starszeństwo z dniem 1 czerwca 1919 r.					
19.	generałowie brygady Jan Karol Wróblewski	23.10.1871	dca OK I	A	p
20.	ks. Karol Bogucki	26.01.1867	szef duszpasterstwa OK VII	A	kap.
21.	Wacław Dziewanowski	2.10.1870	kmdt. D. C. W. Rembertów	R	a
22.	Anatol Kędzierski	22.07.1880	dca 14. DP	R	a
23.	ks. Piotr Niezgoda	24.12.1875	szef duszpasterstwa OK V	A	kap.
24.	Andrzej Galica	27.11.1873	dca OK X	L	p
25.	Mikołaj Majewski	21.11.1880	dca 18. DP	R	a
26.	Jakub Krzemiński	16.06.1882	prezes NSW	L	ks

27.	Edward Szpakowski	12.07.1880	szef gabinetu MSWojsk.	R	ks
Starszeństwo z dniem 1 lipca 1923 r.					
28.	Gustaw Orlicz-Dreszer	2.10.1889	gen. do prac przy GISZ	L	k
29.	Stanisław Burhardt-Bukacki	8.01.1890	gen. do prac przy GISZ	L	p
30.	Józef Daniec	1.05.1880	szef Depart. Spraw. MSWojsk.	L	ks
31.	Aleksander Litwinowicz	27.02.1879	dca OK III	L	i
32.	Włodzimierz Zagórski	21.01.1882	s.n.	A	p
33.	Roman Górecki	27.08.1889	s.n.	L	i
34.	Stanisław Taczak	8.04.1874	dca OK II	N	p
35.	Olgierd Pożerski	8.12.1880	dca 20. DP	R	a
36.	Stefan Dąb-Biernacki	7.01.1890	gen. do prac przy GISZ	L	p
37.	Stanisław Małachowski	1.01.1882	dca OK IV	R	p
38.	Julian Stachiewicz	26.07.1923	szef Wojsk. Biura Historycznego	L	p
39.	Wiktor Thommée	30.12.1881	dca 15. DP	R	p
Starszeństwo z dniem 15 sierpnia 1924 r.					
40.	Michał Żymierski	3.09.1890	s.n.	L	p
41.	Mieczysław Dąbkowski	21.05.1880	dca 7. DP	L	s
42.	Jan Medwadowski	21.06.1871	szef 7. Okręgu Szefostwa Art.	R	a
43.	Mieczysław Trojanowski	21.10.1881	dca OK IX	L	p
44.	Michał Tokarzewski-Karaszewicz	5.01.1893	szef Biura Pers. MSWojsk.	L	p
45.	Albin Jasiński	1.03.1880	dca 25. DP	R	p
46.	Kazimierz Fabrycy	7.03.1888	II wiceminister MSWojsk.	L	p
47.	Józef Zajac	14.03.1891	dca 23. DP	L	p
48.	Ferdynand Zarzycki	22.12.1888	zca szefa Admin. Armii	L	p
49.	Aleksander Łuczyński	28.02.1890	dca 2. DP	L	p
50.	Romuald Wołyncewicz	24.08.1878	szef Grupy Korp. Kontrolerów	R	i
Starszeństwo z dniem 1 stycznia 1927 r.					
51.	Mieczysław Mackiewicz	9.05.1880	dca 26. DP	R	p
52.	Władysław Rożen	29.03.1875	kmdt. Garnizonu i placu Warszawa	R	A
53.	Tadeusz Kutrzeba	15.04.1886	kmdt. WSWojsk.	A	s
54.	Janusz Głuchowski	6.08.1888	dca 4. DK	L	k
55.	Józef Wilczyński-Olszyna	27.11.1890	dca 10. DP	L	p
56.	Franciszek Sikorski	4.10.1889	dca 9. DP	L	p
57.	Wacław Wieczorkiewicz	25.06.1890	dca 24. DP	L	p
58.	Stanisław Dowoyno-Sołłohub	1.01.1927	dca 12. DP	R	p

59.	Edmund Stanisław Knoll	24.07.1891	dca 13. DP	R	a
60.	Stanisław Tessaro	24.06.1891	dca 30. DP	L	p
61.	Stanisław Sochaczewski	27.08.1877	dca 7. BK	R	k
62.	Jerzy Wołkowicki	22.01.1883	dca 27. DP	R	m.w/p
63.	Bolesław Popowicz	2.11.1878	dca OK VI	L	P
64.	Stanisław Rouppert	15.04.1887	szef Dep. San. MSWojsk.	L	lek
65.	Wacław Jan Przeździecki	15.07.1883	dca 21. DP	R	p
66.	Stanisław Śliwieński	22.01.1873	sędzia NSW	A	ks
67.	Bronisław Sikorski	22.09.1869	sędzia NSW	A	ks
68.	Emil Mecnarowski	10.05.1879	zca szefa Dep. Spraw. MSWojsk.	A	ks
Starszeństwo z dniem 1 stycznia 1928 r.					
69.	Stefan Wiktor Paślowski	25.04.1885	dca OK VIII	L	p
70.	Kazimierz Jacynik	8.01.1878	dca OK I	R	p
71.	Kazimierz Łukoski	13.09.1890	dca 11. DP	L	p
72.	Włodzimierz Rachmistruk	5.12.1879	dca 16. DP	A	p
73.	Stanisław Wieroński	29.07.1883	dca 22. DPG	A	p
74.	Władysław Uzdownski	23.08.1887	dca 28. DP	L	p
75.	Stanisław Kwaśniewski	14.11.1886	I zca szefa SG	A	p
76.	Mieczysław Smorawiński	25.12.1893	dca 6. DP	L	p
77.	Adolf Waraksiewicz	28.01.1881	dca 18. BK	R	k
78.	Józef Plisowski	31.03.1877	szef 2. Okr. Szef. Art.	R	a
79.	Franciszek Kleeberg	1.02.1888	dca 29. DP	A	a
80.	Stefan Bolesław Hubicki	18.03.1877	dca Oficerskiej Szk. San.	R	lek
81.	Feliks Maciszewski	31.05.1884	szef Korp. Kon.	L	ks

Źródło: *Rocznik oficerski 1928*, Warszawa 1928, s. 11 i in. WBH, CAW, Akta personalne generałów WP oraz A. Wojtaszak, *op. cit.*, aneks nr 17, s. 276–278.

CZĘŚĆ II

**SŁOWNIK GENERAŁÓW WOJSKA
POLSKIEGO AWANSOWANYCH
W OKRESIE OD 12 MAJA 1926 R. DO 31 GRUDNIA 1928 R.**

WSTĘP

Praca zawiera słownik biograficzny generałów Wojska Polskiego awansowanych w latach 1926–1935. Po wielu latach pracy nad słownikami generalicji Wojska Polskiego autor zauważa, że przed przygotowaniem analiz dotyczących poszczególnych awansów oficerskich niezbędne jest sprawdzenie wielu wskaźników biograficznych, tj.: miejsca urodzenia, pochodzenia społecznego, narodowego, wyznania religijnego, wykształcenia cywilnego i wojskowego, rodowodu z armii, przebiegu służby wojskowej, awansów wojskowych, rodzaju pełnionej służby, częstotliwości awansów oraz posiadanych orderów i odznaczeń, udziału w działaniach militarnych, działalności społeczno-politycznej, stanu cywilnego i rodzinnego itd. Jednak najistotniejszym elementem jest weryfikacja informacji biograficznych oraz zapoznanie się z obowiązującym i często zmieniającym się w danym okresie ustawodawstwem, w tym przypadku dotyczącym pragmatyki awansów oficerskich.

Prezentowane „Informacje biograficzne”, dotyczące generałów Wojska Polskiego awansowanych w latach 1926–1935, są nie tyle uzupełnieniem analiz dotyczących zmian w korpusie generalskim Wojska Polskiego po przewrocie majowym w 1926 r. aż do chwili śmierci Marszałka Józefa Piłsudskiego (12 maja 1935 r.), ile – co bardziej istotne – porównaniem często rozbieżnych zestawień biograficznych o generałach. Zestawienia nie są pozbawione błędów, które zostały omyłkowo zapisane przez samych generałów oraz twórców not biograficznych przedstawiających ich losy. Przy czym w części pierwszej zamieszczone są biogramy generałów awansowanych na stopień

generałów dywizji i pułkowników na stopień generałów brygady w latach 1926–1928, a w części drugiej pozostałych – do 12 maja 1935 r.

Prezentowane w pracy biogramy generałów mogą stanowić niezależne źródło informacji. Podstawą konstrukcji biogramów są materiały źródłowe znajdujące się w Wojskowym Biurze Historycznym w Centralnym Archiwum Wojskowym w Warszawie, w zespole Kolekcja Generałów i Ważnych Osobistości (KGiO, obecnie dostępne *on-line*), dzięki którym można było określić stan korpusu generalskiego od 12 maja 1926 do 12 maja 1935 r., wyznaczyć dokładne ramy chronologiczne awansów, co ułatwiło wyodrębnienie generałów będących w służbie czynnej, rezerwie, oraz tytularnych czy awansowanych pośmiertnie, oraz określić pełnione przez nich funkcje w omawianym okresie funkcjonowania Wojska Polskiego. Inne warte uwagi zespoły to Zespół Samodzielnego Referatu Personalnego Generalnego Inspektoratu Sił Zbrojnych¹ oraz akta: Biura Personalnego Ministerstwa Spraw Wojskowych² czy Gabinet Generalnego Inspektoratu Sił Zbrojnych³. W Archiwum Akt Nowych w Warszawie znajdują się akta generałów: Lucjana Żeligowskiego, Józefa Hallera i Władysława Sikorskiego; akta Ignacego Paderewskiego; akta: Instytucje wojskowe 1918–1939 i inne.

Dużo informacji zapisanych w formie opinii, m.in. na temat pułkowników, przyszłych generałów (z lat 1926–1928), znajduje się w Instytucie Józefa Piłsudskiego w Ameryce (w Nowym Jorku), np. zespół *Generalny Inspektorat Sił Zbrojnych* oraz w Instytucie i Muzeum im. gen. Władysława Sikorskiego w Londynie (dostępne także *on-line*).

Przy tworzeniu biogramów wykorzystano dane znajdujące się w „Rocznikach Oficerskich” z lat 1923, 1924, 1928, 1932 oraz „Roczniku Oficerów Kawalerii” (1930), „Roczniku Oficerów Rezerw” (1934), a także opracowaniu autorstwa Ryszarda Rybki i Kamila Stepana: *Awanse oficerskie w Wojsku Polskim 1935–1939* (Kraków 2003); *Rocznik Oficerski 1939* (Kraków 2006) oraz informacjach z „Dzienników Personalnych”⁴ i listach starszeństwa: *Lista starszeństwa oficerów legionowych (17 IV 1917)*; *Lista starszeństwa oficerów zawodowych Wojska Polskiego* [z dn. 1 VI 1919, zatwierdzona dekretem Naczelnika Państwa z dn. 3 maja 1922 r.] (1922); *Lista starszeństwa oficerów Sztabu Generalnego* (stan z dn. 31.XII.1925) (Warszawa 1926); *Lista starszeństwa oficerów zawodowych piechoty* (z: lipiec–listopad 1930, „Przegląd Piechoty” z. 7–11, 1930; 1 lipiec 1933 r.; 5 czerwiec 1935 r.); *Lista starszeństwa oficerów zawodowych Marynarki Wojennej, oficerów rezerwy Marynarki Wojennej powołanych do służby*

¹ CAW, Samodzielny Referat Personalnego Generalnego Inspektoratu Sił Zbrojnych, sygn. I.302.3.

² CAW, Biuro Personalne Ministerstwa Spraw Wojskowych, sygn. I.300.18.

³ CAW, Gabinet Generalnego Inspektoratu Sił Zbrojnych, sygn. I.302.1.

⁴ „Dziennik Personalny Ministerstwa Spraw Wojskowych” 1918–1938.

czynnej, oraz oficerów zawodowych innych korpusów osobowych armii, przydzielonych do Marynarki Wojennej (1930); *Lista oficerów dyplomowanych* (1931); *Lista starszeństwa korpusu oficerów intendentury i korpusu oficerów administracji* (1933); *Spis oficerów służących w 1921 r.*, a także zestawienia noszącego tytuł: *Stan faktyczny oficerów z 1 maja 1926 r.* (WBH, CAW, Oddział V Sztabu Generalnego). Wykazy te uwzględniają również podziały według stopni wojskowych. Najważniejszym źródłem w prezentacji poszczególnych generałów są (znajdujące się w WBH, CAW) akta personalne, tworzące (wspomnianą już) tzw. kolekcję generałów i ważnych osobistości (KGiO), które stanowią doskonałe źródło mówiące o losach generałów, ich życiu osobistym i przebiegu służby wojskowej oraz zawierają opinie przełożonych na temat ich wiedzy, umiejętności, postawy i przydatności w Wojsku Polskim.

Dużym problemem badawczym była możliwość wykorzystania informacji znajdujących się w podstawowych polskich słownikach biograficznych (w tym w istniejących już monografiach dotyczących dziejów generalicji WP), w których często dane biograficzne dotyczące poszczególnych osób wzajemnie się wykluczały, co gorsza – dotyczy to powszechnie używanych biogramów przygotowanych przez uznanych historyków (pełen wykaz informacji o zbiorowych opracowaniach biograficznych wykorzystanych w pracy znajduje się na końcu części drugiej w załączonej bibliografii).

Kształt poszczególnych kart biograficznych opiera się na zmodyfikowanej i uzupełnionej konstrukcji *Kart ewidencyjnych oficerów*, które stanowią część akt personalnych poszczególnych generałów, znajdujących się we wspomnianych zbiorach WBH, CAW. W części końcowej każdej karty generalskiej znajduje się informacja biograficzna dotycząca danych słownikowych, monograficznych i ewentualnych prac, pamiętników lub wspomnień poszczególnych generałów (por. także Wykaz skrótów bibliograficznych). W kartach znajduje się także rubryka: *Ordery i odznaczenia*. Ze względu na ilość wyróżnień, które otrzymywali poszczególni generałowie, autor dokonał wyboru jedynie tych najistotniejszych⁵. Podobne karty autor zastosował we wcześniej przez siebie przygotowanych opracowaniach⁶.

⁵ W przypadku orderów i odznaczeń z byłej armii rosyjskiej warto sięgnąć do publikacji zajmujących się pragmatyką ich przyznawania, np. S. Czerep, *Generałowie i admirałowie polskiego pochodzenia w armii rosyjskiej 1914–1917*, Białystok 2014, s. 337–348.

⁶ Por. *Generalicja Wojska Polskiego 1918–1926*, Szczecin–Warszawa 2012, i *Generalicja Wojska Polskiego w latach 1935–1939 (Analiza grupy funkcjonalno-decyzyjnej)*, Szczecin 2018.

WYKAZ SKRÓTÓW BIBLIOGRAFICZNYCH WYSTĘPUJĄCYCH W SŁOWNIKU GENERALSKIM

Bielski, t. I–II – M. Bielski, *Generałowie odrodzonej Rzeczypospolitej*, Toruń 1995–1996.

CAW – Centralne Archiwum Wojskowe.

Czerep – S. Czerep, *II Brygada Legionów Polskich*, Warszawa 2007.

DzP – Dziennik Personalny MSWojsk.

EW – *Encyklopedia Wojskowa*, t. I–VII, (red.) O. Laskowski, Warszawa 1930–1939.

EW.D. – *Encyklopedia wojskowa. Dowódcy i ich armie. Historia wojen i bitew. Technika wojskowa*, t. I–II, Warszawa 2007.

Generałowie w stalowych – S. Czmur, W. Wójcik, *Generałowie w stalowych mundurach*, Warszawa 2003.

Jabłonowski, Stawecki – M. Jabłonowski, S. Stawecki, *Następcy Komendanta. Edward Śmigły Rydz. Materiały do biografii*, Pułtusk–Warszawa 2013.

Jaskulski – W. Jaskulski, *Komendanci Obozu Szkoleniowego Artylerii/Centrum Wyszczolenia Artylerii*, Toruń 2012.

Kadry morskie – *Kadry morskie Rzeczypospolitej*, t. 5: *Polska Marynarka Wojenna. Dokumentacja organizacyjna i kadrowa oficerów, podoficerów i marynarzy (1918–1947)*, (red.) J.K. Sawicki, Gdynia 2011.

Kosk – H.P. Kosk, *Generalicja Polska. Popularny słownik biograficzny*, t. I–II, Pruszków 1998, 2001.

Kryśka-Karski, Żurkowski – T. Kryśka-Karski, S. Żurkowski, *Generałowie Polski Niepodległej*, Warszawa 1991.

Kulikowska – D. Kulikowska, *Generałowie Wojska Polskiego w Obozach specjalnych Wehrmachtu*, „Łąbinowski Rocznik Muzealny” t. 46, 2023.

- KVM – *Kawalerowie Virtuti Militari 1792–1945. Słownik biograficzny*, t. II, cz. 1: 1914–1921 (zeszyt próbny) [aut. biogramów P. Bauer i in.; red. nauk. B. Polak], Koszalin 1991; t. II, cz. 2: 1914–1921 [aut. biogramów P. Bauer i in.; red. nauk. B. Polak], Koszalin 1993.
- Legia honorowa – S. Łoza, *Legia honorowa w Polsce 1803–1923*, Zamość 1923 (reprint Warszawa 1986), s. 31–90.
- Lista generałów mianowanych na uchodźctwie – *Lista generałów mianowanych na uchodźctwie 1940–1974*, „Zeszyty Historyczne” z. 58, 1981.
- Lista obejmująca według stopni, rodzajów broni – *Lista obejmująca według stopni, rodzajów broni służb wymienionych w dziennikach personalnych Generalnego Inspektora Sił Zbrojnych w latach 1954–1968 i do połowy 1969*, „Zeszyty Historyczne” z. 16, Paryż 1969.
- Lista oficerów dyplomowanych – *Lista oficerów dyplomowanych (stan z dn. 15.IV.1931 R.)*, Warszawa 1931.
- Lista oficerów Sztabu Generalnego – *Lista oficerów Sztabu Generalnego (stan z dn. 31.XII.1925)*, Warszawa 1926.
- Lista starszeństwa oficerów Legionów Polskich – *Lista starszeństwa oficerów Legionów Polskich. W dniu oddania Legionów Polskich Wojsku Polskiemu, 12 kwietnia 1917*, Warszawa 1917.
- Lista starszeństwa oficerów zawodowych – *Lista starszeństwa oficerów zawodowych Wojska Polskiego* [z dn. 1 VI 1919, zatwierdzona dekretem Naczelnika Państwa z dn. 3 maja 1922 r.], Warszawa 1922.
- Lista starszeństwa oficerów zawodowych korpusu sanitarnego – *Lista starszeństwa oficerów zawodowych korpusu sanitarnego*, Warszawa 1930.
- Lista starszeństwa oficerów zawodowych Marynarki Wojennej – *Lista starszeństwa oficerów zawodowych Marynarki Wojennej, oficerów rezerwy Marynarki Wojennej powołanych do służby czynnej, oraz oficerów zawodowych innych korpusów osobowych armii, przydzielonych do Marynarki Wojennej*, Warszawa 1930.
- Łoza – *Czy wiesz kto to jest? (uzupełnienia i sprostowania)*, (red.) S. Łoza, Warszawa 1938 (reprint Warszawa 1983).
- Łukomski, Polak, Suchcitz – G. Łukomski, B. Polak, A. Suchcitz, *Kawalerowie Virtuti Militari 1792–1945. Wykaz odznaczonych za czyny w latach 1843–1864, 1914–1945*, Koszalin 1997.
- Machaliński – Z. Machaliński, *Admirałowie polscy 1919–1950*, Warszawa 1995.
- Majchrowski – J.M. Majchrowski, *Pierwsza Kompania Kadrowa. Portret Oddziału*, Kraków 2002.
- Majchrowski II – *Kto był kim w Drugiej Rzeczypospolitej*, red. nauk. J.M. Majchrowski, G. Mazur, K. Stepan, Warszawa 1994.
- Mierzwiński – Z. Mierzwiński, *Generałowie II Rzeczypospolitej*, t. I–III, Warszawa 2012, t. IV, Warszawa 2013.
- Odziemkowski – J. Odziemkowski, *Leksykon wojny polsko-rosyjskiej 1919–1920*, Warszawa 2004.

- Oficerowie Legionów Polskich – W.K. Cygan, *Oficerowie Legionów Polskich 1914–1917. Słownik biograficzny*, t. I–V, Warszawa 2005–2007.
- Spis oficerów służących w 1921 r. – Spis oficerów służących w dniu 1.6.21 r.*, Warszawa 1921.
- Strzałkowski – W. Strzałkowski, *Życiorysy dowódców jednostek polskich w wojnie obronnej 1939 r.*, [w:] T. Jurga, *Obrona Polski 1939*, Warszawa 1990.
- Pater – W. Pater, *Admirałowie 1918–2005. Słownik biograficzny*, Gdynia 2006.
- PKiBP – Z. Godyń, *Lista generałów i dowódców kawalerii i broni pancernej*, „Przegląd Kawalerii i Broni Pancernej” t. X, nr 80, 1975.
- PSB – *Polski Słownik Biograficzny*, t. 1-53/4, z. 219, Warszawa 1935–2021.
- Ranglisten des Kaiserlichen und Königlichen Heeres – *Ranglisten des Kaiserlichen und Königlichen Heeres* (1916, 1917, 1918), Wien 1916, 1917, 1918.
- RO – Rocznik oficerski, Warszawa 1923, 1924, 1928, 1932.
- RO 1939 – R. Rybka, K. Stepan, *Rocznik oficerski 1939: stan na dzień 23 marca 1939*, Kraków 2006.
- ROK – *Rocznik Oficerów Kawalerii*, Warszawa 1930.
- Rowecki – S. Rowecki, *Wspomnienia i notatki autobiograficzne (1906–1939)*, Warszawa 1988.
- Rómmel – *Generała Rómmela opinie o wyższych oficerach WP*, oprac. Z. Czerwiński, „Wojskowy Przegląd Historyczny” nr 3, 1993, s. 228–240.
- SBEŚW – *Słownik biograficzny Europy Środkowo-Wschodniej XX wieku*, (red.) W. Roszkowski, J. Koźmian, Warszawa 2004.
- Schematismus [1901] – *Schematismus für das Kaiserliche und Königliche Heer und für die Kaiserliche und Königliche Kriegs-Marine für 1902*, Wien, Dezember 1901.
- Schematismus [1912] – *Schematismus für das Kaiserliche und Königliche Heer und für die Kaiserliche und Königliche Kriegs-Marine für 1913*, Wien, Dezember 1912.
- Schematismus [1914] – *Schematismus für das Kaiserliche und Königliche Heer und für die K. K. Landwehr und K. K. Gendarmerie*, Wien, Jänner 1914.
- Stawecki – P. Stawecki, *Słownik biograficzny generałów Wojska Polskiego 1918–1939*, Warszawa 1994.
- Stawecki, Generałowie polscy – P. Stawecki, *Generałowie polscy. Zarys portretu zbiorowego 1776–1945*, Warszawa 2010.
- Stawecki, Oficerowie – P. Stawecki, *Oficerowie dyplomowani Wojska Polskiego Drugiej Rzeczypospolitej*, Wrocław 1997.
- Suchcitz – A. Suchcitz, *Generałowie wojny polsko-sowieckiej 1919–1920*, Białystok 1992.
- TDzP – „Tajny Dziennik Personalny”.
- Wodzowie – *Wodzowie odrodzonej Polski*, zebrał, ułożył i wydał S. Rybakiewicz, Warszawa 1923.
- Wojtaszak – A. Wojtaszak, *Generalicja Wojska Polskiego 1921–1926*, Warszawa 2012.
- Wojtaszak 2 – A. Wojtaszak, *Generalicja Wojska Polskiego w latach 1935–1939 (Analiza grupy funkcjonalno-decyzyjnej)*, Szczecin 2018.

WYKAZ SKRÓTÓW NAZW ORDERÓW I ODZNACZEŃ ZASTOSOWANY W BIOGRAMACH GENERAŁÓW

Polskie

OB – Orła Białego

VM – Virtuti Militari (1–5 kl.)

PR – Odrodzenia Polski (1–5 kl.)

KW (1-4 x) – Krzyż Walecznych (1–4 razy)

KN – Krzyż Niepodległości

KZ zł / ZKZ – Złoty Krzyż Zasługi

Medal Pamiątkowy za Wojnę 1918–1921

Medal Dziesięciolecia Odzyskanej Niepodległości

Angielskie

OŁ, Ang. B. – Order of the Bath – Order Łaźni (1–3 kl.)

DSO, Ang. DSO. – Distinguished Service Order – Order za wybitne zasługi

Czechosłowackie

OLB – Order Lwa Białego (Czechosłowacja)

Estońskie

Est. KW. – Krzyż Wolności (1–3 kl.)

Fińskie

1. Fini. VR. – Vita Ros Orden – Order Białej Róży

Francuskie

Fr. LH. – Legion d'Honneur – Legia Honorowa (1–5 kl.)

Fr. MM. – Médaille Militaire – Medal Wojskowy

Medal pamiątkowy Wielkiej Wojny

Jugosłowiańskie

OOB, Jugosł. BO. – Belogo Orla – Białego Orła (1–5 kl.)

Jugosł. SS. – Świętej Sawy (1–5 kl.)

Łotewskie

OPN, Lot. LP. – Lacplesis – Order Pogromcy Niedźwiedzia (1–3 kl.)

OTG – Order Trzech Gwiazd (Łotwa)

Medal 10-lecia Wojny o Niepodległość

Rumuńskie

C, Rum. C. – Karola (1–4 kl.)

SR, Rum. SR. – Steaua Romanie – Gwiazdy Rumuńskiej (1–5 kl.)

CR, Rum. CR. – Coroana Ramaniei – Korony Rumuńskiej (1–5 kl.)

Szwedzkie

OGP, Szwed. NSO. – Nordstjärneorden – Order Gwiazdy Północy

KOM – Krzyż Orderu Miecza

Tureckie

Lmtiaz, Tur. I. – lmtiaz – Order Zasługi

Tur. MŻP. – Medal Żelaznego Półksiężycza

Włoskie

Wł. SS. ML. – SS Maurizio e Lazzaro – ŚŚ. Maurycego i Łazarza (1–5 kl.)

Wł. CI. – Corona d'Italia – Korony Włoskiej (1–5 kl.)

Inne – Międzysojusznicze

KWOOB – Krzyż Wielki Orderu Orła Białego (Serbia)

KWOŚS – Krzyż Wielki Orderu Św. Sawy (Serbia)

KWOZ – Krzyż Wielki Orderu Zasługi (Węgry)

KZWLŚr. – Krzyż Zasługi Wojsk Litwy Środkowej

KŻ – Krzyż Żelazny (Prusy/Niemcy)

L, OL – Order Leopolda (Belgia)

MI. – Médaille Interalliée (nadawany przez Anglię, Belgię, Francję, Japonię, Portugalię, Rumunię, Stany Zjednoczone i Włochy)

MW – Medal Wyzwolenia (Łotwa)

MZ – Medal Zwycięstwa

OGR – Order Gwiazdy Rumunii

OKO – Order Krzyża Orła (Estonia)

OKR – Order Korony Rumunii

OKŻ – Order Korony Żelaznej

OŁ – Order Łaźni (Wielka Brytania)

OM – Order Miecza (Szwecja)

OOP – Order Odrodzenia Polski (PRL)

OS – Order Sławy (Tunezja)

OWS – Order Wschodzącego Słońca (Japonia)

INFORMACJE BIOGRAFICZNE DOTYCZĄCE MARSZAŁKA POLSKI I GENERAŁÓW WOJSKA POLSKIEGO AWANSOWANYCH W LATACH 1935–1939

1. Marszałek Polski

Piłsudski Józef Klemens
ps. „Mieczysław”, „Wiktor”

Data i miejsce urodzenia: 5 XII 1867, Żułów, powiat Święciany

Imiona rodziców i nazwisko rodowe matki: Józef Wincenty, Maria Billewicz

Nominacja generalska: Marszałek Polski – 19 III 1920

Początek służby wojskowej: brygadier (nazwa pełnionej funkcji, a nie stopień wojskowy) – 15 XI 1914

Rodowód z armii i rodzaj broni: L/p

Awanse oficerskie przed 1918: brygadier – 15 XI 1914

W WP od: 11 XI 1918

Stan spoczynku: 2 VII 1923 – 12 V 1926 – stan nieczynny, zmarł 12 V 1935

Wykształcenie wojskowe i odbyte kursy wojskowe:

Ordery i odznaczenia: OB, VMI, II i V kl.; Wielka Wstęga Orderu PR, PR I kl.; KN z Mieczami; KW (4x), KZ zł (4x); OKŻ III kl.; Fr. LH. I kl., nr 25864; (Lot.) OPN I kl.; (Bel.) L I kl.; (Est.) KW, I kategorii I kl., III kategorii I kl.; Rum. Michała Walecznego (MV), III, II i I kl.; Fin. VR I kl.; Buł. Wielka Wstęga i Łańcuch Orderu Świętego Aleksandra z Mieczami; (Afganistan) Order Błękitnego Płaszczu; (Japonia) OWS I kl.; Wielka Wstęga Kwiatów Paulowni Orderu Wschodzącego Słońca; (Rumunia) C. kl. I.; (Estonia) OKO z Mieczami I kl., Krzyża Białego Związku Obrony („Kaitseliidu Valgerist”); (Portugalia) Krzyż Wielki Orderu Wojskowego

Wieży i Miecza, Biali Krzyża Wielkiego Honoru i Dewocji Zakonu Kawalerów Maltańskich; (Brazylia) Krzyż Wielki Orderu Krzyża Południa; (Jugosławia) Wielka Wstęga Orderu Gwiazdy Jerzego Czarnego; (Włochy) Krzyż Wielki Orderu Sabaudzkiego Wojskowego, SS ML, I kl; Medal Pamiątkowy Ochotników Włoskich; (Węgry) KWOZ.

Przebieg służby przed 11 XI 1918			Przebieg służby w WP		
od	do		od	do	
VIII 1914	29 VII 1916	ogłosił mobilizację Polskich Drużyn Strzeleckich i Związku Strzeleckiego	11 XI 1918	22 XI 1918	decyzją Rady Regencyjnej
20 VIII 1914	29 VII 1916	dca 1. pp Legionów i I Brygady, następnie podał się do dymisji (26 IX)	22 XI 1918	20 II 1919	naczelný dca WP
29 VII 1916	22 VII 1917	kierownik Komisji Wojskowej TRS	20 II 1919	17 XII 1922	Tymczasowy Naczelnik Państwa
22 VII 1917	9 XI 1918	internowany w Magdeburgu	17 XII 1922	2 VII 1923	Naczelnik Państwa i Naczelný Wódz
			2 VII 1923	2 V 1926	Szef Sztabu Generalnego i przewodniczący Ścisłej Rady Wojennej
			15 V 1926	12 V 1935	stan nieczynny
			27 VIII 1926	12 V 1935	Minister spraw wojskowych
					Generalny Inspektor Sił Zbrojnych
W okresie II wojny światowej					

Edukacja cywilna: gimnazjum w Wilnie – 1885; studiował na Wydziale Medycznym Uniwersytetu w Charkowie. Doktoraty honoris causa: Uniwersytet Jagielloński (28 IV 1920), Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (10 XI 1933), Uniwersytet Warszawski (2 V 1921), Uniwersytet Stefana Batorego w Wilnie (V 1921).

Działalność społeczno-polityczna i niepodległościowa przed XI 1918:

działacz koła „Spójnia” – 1877

aresztowany pod zarzutem przygotowywania zamachu na cara, skazany na 5 lat Sybiru – 1887

1900 – aresztowany zbiegł z więzienia w Petersburgu i rozpoczął działalność w Galicji

PPS – 1893, od 1906 – PPS Frakcja Rewolucyjna

kmtd Związków Strzeleckich 1910–1914

wyznaczony na kmtd głównego polskich sił wojskowych (TKSSN)

współpracował z NKN

dca 1. pp Legionów i I Brygady LP

organizator POW

Udział w działaniach militarnych:

Przed 1918: w walkach I Brygady pod Laskami, Ożarowem, Tarłowem, Jastkowem, Kostiuchniówką.

Po 1918: Wódz Naczelný w wojnie polsko-sowieckiej.

Działalność poza wojskiem po 1918:

Tymczasowy Naczelnik i Naczelnik Państwa 22 XI 1918 – 14 XII 1922.

Prezes Rady Ministrów 2 X 1926 – 27 VI 1928 oraz 25 VIII 1930 – 4 XII 1930.

Opinie:

Umiął wszakże zadbać o swój zewnętrzny wizerunek. Wtapał się naturalnie w środowiska, w których się obracał. W razie potrzeby umiał być niezwykle chłodny w obejściu, wyglądać wytwornie i sztywnie, ukazując swoje drugie oblicze, całkowicie odmienne od utrwalonego w legendzie konspiracyjnej. Charakteryzował go, typowy dla socjalisty, ogólny nieład i brak stabilizacji życiowej, czym przypominał awanturnika życiowego o powiązaniach z „półświatkiem”. Miał silny, zdecydowany charakter

o skłonnościach do megalomanii. Typ przywódcy owianego legendą konspiracyjną. Uczciwy. Bez wyższego wykształcenia i zawodu. (Świętek, s. 12–13).

Lord D'Aberton tak scharakteryzował Marszałka: Znamiennym jest, że marszałek Piłsudski odnosi zawsze zupełną przewagę moralną nad zagranicznymi wojskowymi, którzy się z nim stykają. Generał Henrys uwielbia go, a (...) generał Carton de Wiart, człowiek odznaczający się wielką niezależnością wygłaszanych poglądów, oczarowany był tym przedziwnym fenomenem polskim. (Lord de Abernon).

Informacje dodatkowe: katolik oraz czasowo wyznanie ewangelicko-augsburskie

Narodowość i pochodzenie społeczne: polska; ziemiańskie

Stan cywilny: żonaty: 1. Maria z Koplewskich Juskiewiczowa (zm. 1921); 2. Aleksandra ze Szczernińskich

Dzieci: 2: Wanda (1918), Jadwiga (1920)

Data i miejsce śmierci, miejsce pochówku: 12 V 1935 – Warszawa, pochowany: Wawel – krypta św. Leonarda

Bibliografia:

Źródła: WBH, CAW, KGiO: I.480 445; RO: 1923, 1924, 1928; 1932; Dz. P.: nr 12 z 3.04.1920; nr 80 z 31.07.1925; nr 12 z 03.03.1926; nr 36 z 10.09.1926, s. 291; nr 2 z 19.09.1931; nr 8 z 11.11.1931, s. 380; J. Piłsudski, *Pisma zbiorowe*, t. I–X (1989) oraz *Uzupełnienia*, t. XI–XII (1992–1994).

Opracowania: EW.D. t. II, s. 120; Kosk, t. II, s. 85; Kryśka-Karski, Żurkowski, s. 19; Majchrowski, s. 16; Stawecki, s. 60–62; Suchcitz, s. 55; SBPW, s. 275; Odziemkowski, s. 316; *Oficerowie Legionowi*, t. IV, s. 49; PSB, t. XXVI; SBEŚW, s. 981; Wojtaszak, s. 285.

A. Garlicki, *Józef Piłsudski 1867–1935* (1988); J. Giertych, *O Piłsudskim* (1987); W. Jędrzejewicz, *Józef Piłsudski 1867–1935. Życiorys* (2002); W. Jędrzejewicz, *Kronika życia Józefa Piłsudskiego 1867–1935*, t. I i II (1977); W. Jędrzejewicz, J. Cisek, *Kalendarium życia Józefa Piłsudskiego 1867–1935*, T. I–IV (2007); W. Lipiński, *Wielki Marszałek* (1937); W. Pobóg-Malinowski, *Józef Piłsudski: życie, idee i czyny 1867–1935* (1937); T. Nałęcz, D. Nałęcz, *Józef Piłsudski – legendy i fakty* (1987); J.W. Suleja, *Piłsudski* (2005); Z. Wójcik, *Józef Piłsudski (1867–1935): Biografia* (2006) i inne.

2. Generałowie Wojska Polskiego mianowani na stopień generała dywizji w latach 1926–1928

Piskor Tadeusz Ludwik ps. „Ludwik”

Data i miejsce urodzenia: 1 II 1889 w Borze pod Ostrowcem

Imiona rodziców i nazwisko rodowe matki: Władysław, Julia z Zagórskich

Nominacja generalska: gen. bryg. 31 III 1924

(st. 1 VII 1923, 14. lok. w korpusie generałów); gen. dyw. 1 I 1928 (st. 1 I 1928, 3. lok. w korpusie generałów)

Początek służby wojskowej: 26 VIII 1914

Rodowód z armii i rodzaj broni: L/p

Awanse oficerskie przed 1918: 15 X 1912 – ppor.; 1 IX 1914 – por.; 1 I 1915 – kpt. (zatwierdzony 5 III 1915 przez N.K.A. – AOK)

W WP od: 4 XI 1918

Awanse w WP: 1 XI 1918 – mjr; 1 VI 1919 – ppłk SG; 1 IV 1920 – płk; 3 V 1922 został zweryfikowany w stopniu pułkownika SG (st. 1 VI 1919, 40. lok. w korpusie oficerów piechoty)

Stan spoczynku: 1947

Wykształcenie wojskowe i odbyte kursy wojskowe: kurs rekrucki ZWC w Liege (1909/1910); kurs średni ZS we Lwowie (1910/1911); 1911–1914 – kurs wyższy – odznaczony znakiem oficerskim – „Parasolem”; 1912–1913 – kmtd klasy rekruckiej; V/VI 1913 – zca kmtd. kursu ofic. wyższych; 1913/1914 – kmtd. kursu podoficerskiego (wykładowca i egzaminator); II/III 1917 na kursie oficerów sztabu; 20 IV – 9 VII 1917 – kurs w Zegrzu; 1923–1924 kursy dla wyższych dowódców w Wyższej Szkole Wojennej i w Centrum Wyższych Studiów Wojskowych w Warszawie.

Ordery i odznaczenia:

W Wojsku Polskim: Krzyż Złoty Orderu VM nr 125; Krzyż Srebrny VM nr 59; Krzyż Komandorski z Gwiazdą PR; Krzyż Komandorski PR; KN; Krzyż Oficerski PR; KW (4x); KZ zł (2x); Medal Pamiątkowy za Wojnę 1918–1921; Medal Dziesięciolecia Odzyskanej Niepodległości; Złota Odznaka Honorowa Ligi Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej I stopnia; Znak oficerski „Parasol”; Odznaka „Znak Pancerny”; Odznaka Pamiątkowa Generalnego Inspektora Sił Zbrojnych; Jugosł. Order SS, I kl.; Rum. Order CR, kl. I; Est. Order Krzyża (OKO), I kl.; Szwed. SO., II kl.; Jap. OWS II kl.; Fin. VR, II kl.; Order Lwa Białego II kl. (Czechosłowacja) Lot. OTG II kl.; Rum. C I, II kl. (Rumunia) Bel. L, III kl. z mieczami; Est. KW, III kl.; Jugosł. BO III kl.; Rum. SR III kl.; LH. V, III, II kl.

Przebieg służby przed 11 XI 1918			Przebieg służby w WP		
od	do		od	do	
26 VIII 1914	27 IX 1914	adiutant w sztabie oddziałów Józefa Piłsudskiego	18 XI 18	23 XI 1918	szef Działu Organ. Lublin
27 IX 1914	16 XII 1914	kmdt 2. kompanii VI baonu	23 XI 1918	3 I 1919	szef sztabu DOGen. Lublin
16 XII 1914	1 I 1915	kmdt VI baonu	3 I 1919	28 I 1919	szef sztabu GO „Bug”
1 I 1915	22 II 1915	kmdt II baonu 1. pp	28 I 1919	12 IV 1919	szef sztabu 1. DP LP, gen. Roji
22 II 1915	14 V 1915	referat operacyjny i techniczny Sztabu I Bryg. Leg.	12 IV 1918	25 IV 1919	szef sztabu grupy kawalerii Beliny-Prażmowskiego
14 V 1915	20 VIII 1915	kmdt II baonu 5. pp	12 IX 1919	16 XI 1919	szef sztabu GO gen. Śmigłego-Rydza
20 VIII 1915	18 IX 1915	referat organizacyjny przy I Bryg. Leg.	16 XI 1919	18 IV 1920	adiutant generalny NP i NW
18 IX 1915	9 X 1916	szef sztabu grupy Józefa Piłsudskiego przy Korpusie gen. mjr. Herberta Herbersteina	18 IV 1919	24 VI 1920	szef sztabu DK gen. Jana Romera
9 X 1916	29 XI 1916	referent operacyjny przy Sztabie I Bryg. Leg. Pol	24 VI 1920	13 VII 1920	adiutant generalny NP i NW
29 XI 1916	10 II 1917	przeniesiony do 5. pp	13 VII 1920	24 VII 1920	p.o. szefa i szefa Oddziału III NDWP
10 II 1917	19 VII 1917	przeniesiony do 1. pp	24 VII 1920	13 XII 1921	szef Oddziału III Ścisłej Rady Wojennej
23 VII 1917	29 IX 1918	zwolniony z Legionów i internowany w Beniaminowie	3 XII 1921	21 XI 1925	szef Biura Ścisłej Rady Wojennej i II z-ca szefa Sztabu Generalnego
29 IX 1918	5 XI 1918	następnie członek POW	21 XI 1925	19 VI 1926	dca 28. DP
			19 VI 1926	3 XII 1931	szef Sztabu Generalnego
			3 XII 1931	4 IX 1939	inspektor armii przy GISZ
W okresie II wojny światowej					
			4 IX 1939	20 IX 1939	dca Armii „Lublin”
			20 IX 1939	30 IV 1945	podporządkowano mu (13/14 IX) Armie „Kraków”
					wieźień oflagów: Mumau VIIA, Silberberg VIIIB, Lubeka XC, Doessel VIB, Colditz IVC, Lubeka XC. W tym ostatnim organizował działania konspiracyjne – podlegał KG AK
			2 VII 1945	1947	w dyspozycji szefa sztabu Naczelnego Wodza na emigracji

Edukacja cywilna: 8-kl. gimnazjum im. gen. Chrzanowskiego w Warszawie (1907); studiował: na Wydziale Nauk Ścisłych na Uniwersytecie Liège (2 lata); na Wydziale Budowy Maszyn Politechniki Lwowskiej (4 lata).

Działalność społeczno-polityczna i niepodległościowa przed XI 1918: ZWC Liege (1909) – współzałożyciel w Belgii; ZS (1909) – na Politechnice Lwowskiej oraz współredaktor „Strzelca” (1910); kom. szkoły podoficerskiej (1913), w Leg. Pol., POW – 1918.

Udział w działaniach militarnych:

Przed 1918: brał udział w bitwach: Korczyn, Opatowiec, Suskowola-Laski, Borzechów, Krzywopłoty, Łowczówek, pozycje nad Nidą, Garbowice, Konary, Przepiórów, pozycje pod Konarami, Tarłów, Wyżnianka, Dzieszkowice, Urzędów, Babin, Józefów, Jastków, Kamionka, Stasin, nad Wieprzem, Czeban, Kopcze, Koszyszcze, Kostiuchniówka, Stydnoica, Bol.-Miedwieże, pozycja pod Kostiuchniówką, Kołodya, Jeziorno, Sitowice, Miryń.

Po 1918: w okresie wojny polsko-rosyjskiej m.in. szef sztabu GO „Bug” (ranny pod Bełzem), szef sztabu: 1. DP LP, GO ppłk. W. Beliny-Prażmowski, GO gen. E. Śmigłego-Rydza, adiutant Naczelnego Wodza. W I 1919 ranny, walczył pod pod Skniłowem i Kulparkowem (przedmieścia Lwowa), 22 I 1919 zajął Uhnów, za co dostał VM V kl. (nr 59). 20 X 1920 w brawurowym ataku zajął Słuck.

W czasie II wojny światowej: dowódca Armii „Lublin”, podporządkowano mu także Armię „Kraków”. Dowodzone przez niego oddziały 13/14 IX 1939 osłaniały rubież Wisły. Podjął decyzję o przebijaniu się w kierunku Lwowa. Następnie toczył ciężkie walki pod Tomaszowem Lubelskim. Wskutek okrążenia przez Niemców (19 – 20 IX) razem z walczącymi żołnierzami poddał się do kapitulacji.

Działalność poza wojskiem po 1918:

Opinie: /1919/ Mjr Piskor jest oficerem b. uzdolnionym, wykształconym i pracującym nad sobą, bardzo sumienny i pracowity, posiada równy charakter, spokój, takt, dyskrecję. Duże poczucie honoru. Jest wybitnie zdolnym oficerem sztabu generalnego /Rydz-Śmigły, gen. por./.

/1919/ Doskonały szef sztabu dywizji, zdolny i do wyższych stanowisk sztabowych /Szeptycki, dca frontu lit.biał./.

Gen. Stefan Rowecki /s. 96/ Przeszłość raczej sztabowa. Wielka jednak solidność pracy, umysł operacyjny, zdolny do szybkiego i giętkiego pracowania i przeprowadzenia nawet trudnych operacji. Obawiam się, że może być nieco za miękki w wyciskaniu i wymuszaniu wykonania swoich decyzji. Typ dobrego dowódcy armii.

Informacje uzupełniające:

Narodowość i pochodzenie społeczne: polska, syn inżyniera hutnictwa

Stan cywilny: żonaty: 1. Maria Wacława z Rudnickich primo voto Saska; 2. per procura z Lucyną z Kacperskich

Dzieci: 2: córka (zmarła w dzieciństwie), Jerzy (1946)

Data i miejsce śmierci, miejsce pochówku: 22 III 1951 w Londynie, cmentarz St. Mary’s w Kensal Green. 23 IX 1990 – urna z prochami spoczęła w Tomaszowie Lubelskim – Cmentarz Wojenny 1939. Symboliczny grób – Cmentarz Powązkowski (kwatery 84-6-19/20)

Bibliografia:

Źródła: WBH, CAW, KGiO: I.480.447; Spis oficerów służących czynnie w dniu 1.06.21 r., s. 7; Lista starszeństwa oficerów Legionów Polskich, s. 3; Lista starszeństwa oficerów zawodowych, s. 19; RO: 1923, 1924, 1928, 1932; RO-1939, s. 4; Dz. P.: z 29.05.1920, nr 20, poz. 527; z 23.07.1921, nr 29, poz. 1208; z 2.04.1924, nr 32, s. 165; z 23.10.1925, nr 110, s. 590; z 28.06.1926, nr 25, s. 197; z 2.01.1928, nr 1, s. 1; z 19.03.1931, nr 2, s. 63; z 23.03.1932, nr 6, s. 219; z 11.11.1937, nr 2, s. 33; z 4.07.1932, nr 8, s. 537.

Opracowania: EW, t. VI, s. 408; EW.D., t. II, s. 126; Kisielewicz, s. 8; KVM, t. II, cz. 1, s. 118–119; Kosk, t. II, s. 87; Kryśka-Karski, Żurkowski, s. 54; Legia honorowa, nr 1372; Łoza, s. 575; Łukomski, Polak, Suchcitz, s. 549; Majchrowski, s. 137; Majchrowski II, s. 137; Oficerowie Legionowi, t. III, s. 248–250; Odziemkowski, s. 122; PSB, t. XXVI, s. 555; Stawecki, s. 250–252; Wojtaszak, s. 619–621; <https://zolnierze-niepodleglosci.pl/zołnierz/215484/> (dostęp: 17.02.2024); Strzałkowski, s. 749–750.

Autor: *Wyprawa wileńska* (1919); *Działania dywizji kawalerii na Ukrainie od 20 IV do 20 VII 1920* (1926).

Prich Rudof

Data i miejsce urodzenia: 6 VIII 1881, Opawa, Śląsk Cieszyński

Imiona rodziców i nazwisko rodowe matki: Jakub, Maria z domu Greipel

Nominacja generalska: gen. bryg. – 31 III 1924 (st. 1 VII 1923, 8. lok. w korpusie generałów); gen. dyw. – 1 I 1928 (st. 1 I 1928, 2. lok. w korpusie generałów)

Początek służby wojskowej: 18 VIII 1901

Rodowód z armii i rodzaj broni: A/a

Awanse oficerskie przed 1918: 1 VIII 1901 – chorąży; 1 XI 1902 – ppor.; 1 V 1909 – por.; 1 XI 1911 – kpt. S.G.; 1 VIII 1916 – mjr S.G.; 1 XI 1918 – ppłk S.G.

W WP od: 15 IV 1919 /Decyzja OTO z 17 III 1920 o braku przesłanek negatywnych w przyjęciu do WP/KGiO: I.480.467, k.20, 32/

Awanse w WP: płk SG – 29 V 1920 (st. 1 IV 1920), zweryfikowany w st. płk SG 3 V 1922 (st. 1 VI 1919, 6 lok. w korpusie oficerów artylerii)

Stan spoczynku: 31 XII 1935

Wykształcenie wojskowe i odbyte kursy wojskowe: Szkoła kadetów artylerii w Wiedniu (1904); 6-mies. kurs ekwitalny w Ołomńcu (jazdy konnej) – (1901/1902), Akademia Sztabu Generalnego w Wiedniu (1906–1909).

Ordery i odznaczenia:

W c.k. Armii: Krzyż Zasługi Wojskowej III kl. z dekoracją wojenną; Srebrny Medal Zasługi Wojskowej na wstążce Krzyża Zasługi Wojskowej; Brązowy Medal Zasługi Wojskowej na wstążce Krzyża Zasługi Wojskowej; Brązowy Medal Zasługi Wojskowej na czerwonej wstążce; Krzyż Jubileuszowy Wojskowy.

W Wojsku Polskim: PR; Krzyż Oficerski PR II kl; KZ zł; Medal Pamiątkowy za Wojnę 1918–1921; Medal Dziesięciolecia Odzyskanej Niepodległości; (Lot). Wielki Oficer OTG; (Jugosławia) Komandor z Gwiazdą BO; (Fr.) LH. II kl.

Przebieg służby przed 11 XI 1918			Przebieg służby w WP		
od	do		od	do	
18 VIII 1901	IX 1906	pełnił służbę w 1. p haubic polowych w Krakowie	1 XI 1918	15 IV 1919	szef oddziału w Komisji Likwidacyjnej w Wiedniu bez przydziału (w dyspozycji NDWP)
IX 1906	X 1909	ASG w Wiedniu			
X 1909	1 III 1911	referent w Biurze Kolejowym Sztabu Generalnego	1 VI 1919	1 XII 1919	szef sztabu DOGen. Lwów
			1 XII 1919	15 IV 1920	szef Oddziału I NDWP
1 III 1911	1 X 1911	oficer w sztabie 8. BGór. w Bośni (Foča)	15 IV 1920	15 I 1922	szef Oddziału I Sztabu MSWojsk.
					dca 26. DP
1 X 1911	10 VII 1917	w inspektoracie operacyjny – grupa „Batkan” w Sarajewie i w Biurze Operacyjnym Naczelnego Dowództwa w Wiedniu	15 I 1922	30 VIII 1923	kmtd Doświadczalnego Centrum Wyszkożenia Artylerii w Rembertowie
			1 IX 1923	9 VIII 1926	kmtd Obozu Wyszkożenia Artylerii (CWA) w Toruniu
10 VII 1917	25 VII 1918	szef sztabu 9. DP na froncie włoskim	9 VIII 1926	4 I 1928	członek Komitetu ds. Uzbrojenia i Sprzętu w stanie spoczynku
25 VII 1918	25 VIII 1918	szef Oddziału XX Ministerstwa Wojny w Wiedniu	4 I 1928	31 XII 1935	
			31 XII 1935		
W okresie II wojny światowej					
			11 IX 1939	16 IX 1939	decyzją gen. Sosnkowskiego dca obrony obszaru Lwowa, następnie w dyspozycji gen. Władysława Langnera. Po wkroczeniu wojsk sowieckich do Lwowa został aresztowany przez NKWD, więziony w Zamarstynowie. Zamordowany na terenie Ukrainy na mocy decyzji władz sowieckich z 5 III 1940

Edukacja cywilna: cztery klasy szkoły realnej w Krakowie (1893–1897).

Działalność społeczno-polityczna i niepodległościowa przed XI 1918:

Udział w działaniach militarnych:

Przed 1918:

W czasie II wojny światowej: uczestniczył w obronie Lwowa, m.in. 12 IX 1939 dowodzone przez niego oddziały walczyły z grupą pościgową płk Ferdinanda Schörnera z niemieckiej 1 Dywizji Górskiej.

Działalność poza wojskiem po 1918:

Opinie: gen. ppor. Jan Niesiołowski (sztab MSWojsk – 14 II 1921): „Względem przełożonych z uszanowaniem i należytą subordynacją, względem podwładnych wymagający dyscypliny. Zawsze pełen taktu. Korpusem oficerskim swego oddziału kieruje w sposób wzorowy”.

Informacje uzupełniające:

Narodowość i pochodzenie społeczne: polska (pochodzenie czeskie)

Stan cywilny: żonaty: Anna z Kernerów

Dzieci: -

Data i miejsce śmierci, miejsce pochówku: 5 III 1940, zamordowany przez NKWD, „Lista ukraińska” – jako Rudolf Prih (sygn. IV/W186-/76/2392/55/1). W 2012 pochowany na Polskim Cmentarzu Wojennym w Kijowie-Bykowni

Bibliografia:

Źródła: WBH, CAW, KGiO: I.480.467; Spis oficerów służących czynnie, s. 7; Lista starszeństwa oficerów zawodowych, s. 185; Schematismus [1912], s. 109, 264; Rang- und Einteilungsliste des K. u. K. Generalstabes, Wiedeń 1914, s. 40–44; RO-1924; 1928; 1932; Dz.P.: z 9.06.1920, nr 21, pkt. 547; nr 49 z 22 grudnia 1920, s. 1384; z 23.07.1921, nr 29, pkt. 1208; z 12.06.1922, nr 15 s. 435; z 22.12.1922, nr 49, pkt. 1146; z 30.08.1923, nr 57, s. 538; z 2.04.1924, nr 32, s. 165; z 2.01.1928, nr 1, s. 1; M.P. z 1928, nr 260, poz. 634; z 1933, nr 259, poz. 277.

Opracowania: Bielski, t. II, s. 186–198; EW, t. VI; EW-D, t. II, s. 200; Kosk, t. II, s. 106; Kryska-Karski, Żurkowski, s. 55; Legia honorowa, nr 1440; PSB, t. XXVIII, s. 462; PSB: Uzupełnienia i sprostowania, t. XL; Stawecki, s. 261; Wojtaszak, s. 639–640.

W. Jaskulski, *General dywizji Rudolf Prich (1881–1940). Przyczynek do biografii*, „Kutnowskie Zeszyty Regionalne” t. XVI, 2012, s. 307–322, oraz *Komendanci Obozu Szkolnego Artylerii/Centrum Wyszczolenia Artylerii (1922–1927–1939). Zarys biografii*, Toruń 2012, s. 171–182.

Rómmel Juliusz Karol Wilhelm Józef (do 1918 jako Rummel)

Data i miejsce urodzenia: 2 VI 1881 w Grodnie

Imiona rodziców i nazwisko rodowe matki: Alfons, Maria z Marcinkiewiczów

Nominacja generalska: 3 V 1922 – zweryfikowany w st. gen. bryg. (st. 1 VI 1919, 60. lok. w korpusie generałów); 1 I 1928 – gen. dyw. (st. 1 I 1928, 1. lok. w korpusie generałów)

Początek służby wojskowej: 10 VIII 1900

Rodowód z armii i rodzaj broni: R/a

Awanse oficerskie przed 1918: 10 VIII 1903 – ppor. (st. 10 VIII 1902); 10 VIII 1905 – por. (st. 10 VIII 1904); 10 VIII 1909 – podkpt. (st. 10 VIII 1908); 1 II 1915 – kpt; 30 VI 1916 – płk. (st. 10 VII 1915)

W WP od: 3 XI 1918

Awanse w WP: 3 XI 1918 – płk

Stan spoczynku: VI 1947 (LWP)

Wykształcenie wojskowe i odbyte kursy wojskowe:

Korpus Kadetów w Pskowie (1899–1906); Konstantynowska Szkoła Artylerii w Piotrogradzie (1906–1908); oraz 3-letni kurs szermierki w Piotrogradzie; 1925 – II kurs wyższych dowódców wojskowych CWSW, Kurs w CWArt.

Ordery i odznaczenia:

W armii rosyjskiej: Order Świętej Anny II kl. z mieczami III i IV kl.; Order Świętego Stanisława II kl. z mieczami; Order Świętego Stanisława III kl. z mieczami i wstęgą; Order Świętego Jerzego II, III, IV kl.; Order Świętego Włodzimierza IV kl. z mieczami i wstęgą.

W Wojsku Polskim: VM kl. II; V; PR kl. II, III, IV; KG II kl. (PRL); KW (4x); KZ zł; Medal Pamiątkowy za Wojnę 1918–1921; Medal Dziesięciolecia Odzyskanej Niepodległości; Medal za Warszawę 1939–1945; Odznaka Pamiątkowa Generalnego Inspektora Sił Zbrojnych; (Lot.) OPN II kl.; (Fr.) LH kl. I, II, V; Medal 10 Rocznicy Wojny Niepodległościowej.

Przebieg służby przed 11 XI 1918			Przebieg służby w WP		
od	do		od	do	
10 VIII 1903	VI 1904	1. Brygada Artylerii Gwardii – mł. oficer	8 XI 1918	11 XI 1918	rozbrajanie Niemców w Rembertowie
VI 1904	10 V 1907	1. Brygada Artylerii Gwardii – adiutant dyonu	11 XI 1918	13 XII 1918	dca obozu warownego w Rembertowie
10 V 1907	18 VII 1914	1. Brygada Artylerii Gwardii – skarbnik brygady	13 XII 1918	22 XII 1918	dca pułku artylerii w Rembertowie
18 VII 1914	VIII 1916	1. Brygada Artylerii Gwardii – st. of. Brygady	22 XII 1918	15 II 1919	dca 8. pap.
VIII 1916	10 VII 1917	1. Brygada Artylerii Gwardii – dca parku amunicyjnego	15 II 1919	29 V 1919	dca 2. BAP
VIII 1917	22 XI 1917	delegat na zjady: Wojskowych Polaków Południowo-Zachodniego Frontu w Krzemieńcu i Wojskowych Polaków w Piotrogradzie, następnie w I Korpusie Polskim skierowany do Kijowa i Żytomierza	29 V 1919	1 XII 1919	1. BArt. Legionów
			1 XI 1919	17 XII 1919	IV. Kurs Cen.St.Art.
			17 VI 1920	13 VII 1920	dca 1. DP Leg.
			13 VII 1920	11 IX 1920	dca 1. DJ
			11 IX 1920	14 XI 1920	dca Korpusu Kawalerii, równocześnie 1. DJ
			14 XI 1920	28 II 1921	po rozwiązaniu Korpusu Jazdy, nadal dca 1. DJ, równolegle wcielony do IV. d.art.k
22 XI 1917	14 I 1918	insp. Artylerii w III KP	28 II 1921	16 IV 1921	kurs informacyjny wyższych dowódców w Warszawie
4 I 1918	1 II 1918	dca oddziału kijowskiego			inspektotr jazdy
1 II 1918	15 V 1918	dca Dywizjonu art. konnej	22 VI 1921	1 VI 1924	w Inspektoracie Armii nr I w Wilnie
15 V 1918	10 VI 1918	dca Lekkiej Brygady	1 VI 1924	11 IX 1926	dca 1. DK
10 VI 1918	11 VIII 1918	internowany przez Austriaków w Uładówce na Ukrainie, następnie w stanie nieczynnym z powodu rozformowania III KP	11 IX 1926	27 VI 1929	generał do prac GISZ
			27 VI 1929	23 III 1939	inspektor armii GISZ dca Armii „Łódź”
			23 III 1939		
W okresie II wojny światowej					
			1 IX 1939	6 IX 1939	dca Armii „Łódź”
			8 IX 1939	27 IX 1939	dca Armii „Warszawa”, dca twierdzy Modlin
			27 XI 1939	29 IV 1945	po kapitulacji Warszawy w niewoli niemieckiej (m.in. w oflagach: IV A Hohenstein, IV B Königstein, VIII E Johannisbrunn, VII A Murnau – gdzie był starszym obozu)
			VI 1945	VI 1947	w VI 1945 powrócił do Polski. Zgłosił się do służby w LWP – był doradcą Naczelnego Dowódcy ds. szkolenia, marszałka M. Roli-Żymierskiego

Edukacja cywilna:

Działalność społeczno-polityczna i niepodległościowa przed XI 1918: Związek Wojskowych Polaków w Rosji (1917–1918).

Udział w działaniach militarnych:

Przed 1918: brał udział w wojnie rosyjsko-japońskiej (1904–1905); w okresie I wojny światowej 13 X 1914 lekko ranny w głowę w walkach pod Dęblinem; 18 IV 1915 – lekko ranny w rękę w walkach pod Łomżą.

Po 1918: w walkach z bolszewikami, m.in. brał udział w walkach na Wileńszczyźnie pod Dźwińskiem; w operacji dynaburskiej, w operacji kijowskiej – zajęcie Żytomierza i Kijowa; w obronie Lwowa i Zamościa 31 VIII 1920 dowodził 1. DJ w bitwie pod Komarowem z 1. Armią Konną Siemiona Budionnego, w pościgu za Budionnym, pod Korosteniem (13 X 1920).

W czasie II wojny światowej: kierował obroną Warszawy i twierdzy Modlin.

Działalność poza wojskiem po 1918: 1956 członek Rady Naczelnej ZBoWiD.

Opinie: J. Piłsudski (1922): „Ma większe rozgarnięcie ogólnowojskowe, gdyż jest z zawodu artylerzystą, a dowodził również podczas naszej wojny dywizją piechoty. Człowiek energiczny o silnym charakterze, bardzo lubiący swoją broń, dobry typ żołnierza, zdatny do dalszego rozwoju przyrodzonych zdolności, trochę protekcyjny w stosunku do ludzi i nawet jednostek wojskowych”.

/gen. E. Śmigły-Rydz/ (1921): „Bardzo dużo inicjatywy i samodzielności o instynkcie bojowym, niezwykle zimna krew i silne nerwy, nie podlega zupełnie depresji bojowej [...]. Rozumuje zdrowo i jasno, wyciągając najprostsze wnioski. W razie potrzeby nie cofa się przed skutkami”.

/gen. L. Żeligowski/ (1924): „Oficer mający wybitną indywidualność i gruntowne doświadczenie w dowodzeniu”.

Inne:

Gen. Stefan Rowecki /s. 96/ Typ wodza do wykonania nieskomplikowanych operacji, ale wymagających temperamentu i gwałtowności. Na niego jako dowódcę armii można liczyć.

Paweł Wieczorkiewicz (za: dziennik.com, 12 października 2014): „Rommel, choć formalnie został przyjęty do Ludowego Wojska Polskiego, a następnie przeniesiony w stan spoczynku, wcale nie miał w PRL łatwego życia. Żeby zarobić na życie, założył firmę przewozową i sam rozwoził kołmi węgiel. Była taka anegdota, że kiedy zatrzymywała go milicja, krzyczał: – Czy wy wiecie, że rozmawiacie z generałem?!”

Informacje uzupełniające:

1. wywodził się z niemieckiej rodziny szlacheckiej. Jego przodek Mateusz Henryk von Rummel związany był z zakonem krzyżackim i w 1332 przybył do Kurlandii
2. wyznanie ewangelickie
3. po rozwiązaniu III KP – 9 VI 1918 – internowany przez władze austriackie
4. inicjator powołania ruchu oporu po kampanii wrześniowej na czele z gen. Michałem Tokarzewskim-Karaszewiczem (SZP)

Narodowość i pochodzenie społeczne: polska (pochodzenie niemieckie), syn generała majora artylerii armii carskiej

Stan cywilny: żonaty: 1. Maria Zofia z Gobertów; 2 Irena Elwira Dębska; 3. Janina Maria Puchała-Puchalska

Dzieci: 1: Wiktor (1908)

Data i miejsce śmierci, miejsce pochówku: 3 IX 1967 w Warszawie; Aleja Zasłużonych na Cmentarzu Wojskowym na Powązkach (kwatery A23-15)

Bibliografia:

Źródła: WBH, CAW, KGiO: I. 480.701; I.480.513; Spis oficerów służących czynnie w dniu 1.6.21 r., s. 326; Spisok polkovnikam po starshinstvu. Sostavlenn po 01.08.1916, Piotrograd, 1916; RO: 1923; 1924; 1928; 1932; RO-1939, s. 4; Dz. P.: z 9.07.1921, nr 27, pkt. 1087; z 23.07.1921, nr 29, pkt. 1208; pkt. 282; z 6.08.1921, nr 31, pkt. 1286; z 12.06.1922, nr 15, s. 435; z 30.10.1925, nr 115, s. 619; z 30.10.1925, nr 115, s. 619; z 20.09.1926, nr 38, s. 307–308; z 14.10.1926, nr 44, s. 354; z 2.01.1928, nr 1, s. 1; z 11.11.1928, nr 15, s. 401; z 6.07.1929, nr 11, s. 176; z 18.03.1930, nr 6, s. 77; z 4.07.1932, nr 8, s. 537.

Opracowania: EW, t. VII; EW.D., t. II, s. 256; Kosk, t. II, s. 137; Kryśka-Karski, Żurkowski, s. 59; Legia honorowa, nr 1533; Majchrowski II, s. 140; Odziemkowski, s. 354; PSB, t. XXXII, s. 492; Stawecki, s. 285–286; Wojtaszak, s. 661–663.

Strzałkowski, s. 815; Kosk, t. I, s. 45; Kryśka-Karski, Żurakowski, s. 23; Stawecki, s. 69–70; H. Korczyk, <https://www.ipsb.nina.gov.pl/a/biografia/juliusz-karol-rommel-rummel-1881-1967-general-dywizji-wp> (dostęp: 22.08.2024); <http://www.grwar.ru/persons/person/9794> (dostęp: 22.08.2024).

Autor: *Moja walka z Budionnym* (1933); *Za Honor i Ojczyznę* (1958).

3. Generałowie Wojska Polskiego mianowani na stopień tytularnych generałów dywizji w okresie od 12 maja 1926 r. do 12 maja 1935 r.

Bejnar Władysław

Data i miejsce urodzenia: 2 I 1868, maj. Smołwy, Komaryszki, ziemia Braclawska

Imiona rodziców i nazwisko rodowe matki: Aleksander, Weronika Wojtkiewicz

Nominacja generalska: gen. bryg. – zweryfikowany 3 V 1922 (st. 1 VI 1919); tytularny gen. dyw. – 4 I 1927 (z dniem przejścia w stan spoczynku 28 II 1927)

Początek służby wojskowej: 11 VII 1887

Rodowód z armii i rodzaj broni: R/p

Awanse oficerskie przed 1918: ppor. – 20 XII 1890; por. – 20 XII 1894; sztabskapitan – 20 XII 1898; kpt. – 20 XII 1902; ppłk – 30 VIII 1914; płk. – 30 VIII 1915

W WP od: 8 III 1919

Awanse oficerskie w WP:

Wykształcenie wojskowe i odbyte kursy wojskowe: Szkoła Junkrów w Wilnie (1900); kurs dla oficerów – 30 III 1919.

Stan spoczynku: 28 II 1927

Ordery i odznaczenia:

W armii rosyjskiej: Św. Stanisława IV, III, II kl.; Św. Anny III i II kl.; Św. Włodzimierza IV i III kl.; Złoty Oręż Św. Jerzego; Order Św. Jerzego IV kl.

W Wojsku Polskim: VM V kl.; KW (4x); Krzyż Zasługi Wojsk Litwy Środkowej.

Przebieg służby przed 11 XI 1918			Przebieg służby w WP		
od	do		od	do	
11 VII 1887	10 VIII 1887	wolontariusz w 100. Ostrowskim pp	4 IV 1919	1 XI 1919	dca 24. pp
10 VIII 1887	20 XII 1890	junkier – ukończył Wileńską Szkołę Wojskową	1 IX 1919	31 I 1921	dca 1. BP Lit.-Biał.
20 XII 1897	1910	125. pp – Żytomierz, Równe, Kijów, Saratow, Samara, Wolsk	31 I 1921	25 II 1922	dca DP Lit.-Biał.
1910	1914	służył na Syberii w 26. p.strz. w Irkucku	25 II 1922	26 XI 1923	dca p.d. w 13. DP
1 IX 1914	1 IX 1915	na froncie niemieckim, ranny w bitwie na Jeziorach Mazurskich	26 XI 1923	28 V 1926	z-ca dcy OK II Lublin
1 IX 1915	25 XII 1918	w niewoli niemieckiej do końca 1918	28 V 1926	5 VI 1926	dca 26. DP
			5 VI 1926	28 II 1927	członek OTO
			28 II 1927		przeniesiony w stan spoczynku
W okresie II wojny światowej					

Edukacja cywilna: siedmioklasowa szkoła realna w Dyneburgu (1887)

Polityczna i niepodległościowa przed XI 1918:

Udział w działaniach militarnych:

Przed XI 1918: uczestnik wojny rosyjsko-japońskiej; I wojna światowa: 12/13 IX 1914 walki pod m. Łyk; 15 X 1914 walki o Augustów i jego zdobycie; XII 1914/I 1915 – walki o zdobycie cieśnin na jeziorach mazurskich oraz odwrót przez jeziora z Wschodnich Prus; ranny w 1915 na froncie rosyjsko-niemieckim (bitwa na Jeziorach Mazurskich); Połock, II/III 1915 walki w okolicach Augustowa, Bargłowa i Suwałk; III–V 1915 – walki o odbicie Grodna i Kowna; VI–VIII 1915 – walki o zdobycie miast: Kalwarii, Ludwinowa, Mariampola; 1 IX 1915 ranny w walkach na jeziorach mazurskich.

Po 1918: IV–VII 1919 – uczestniczył w walkach z Ukraińcami w Galicji Wschodniej, dowodząc 24. pp w ramach kombinowanej dywizji gen. Jędrzejewskiego i płk. Władysława Sikorskiego od Gródka Jagiellońskiego do Tarnopola i odsunięciem wojsk ukraińskich za Zbrucz; w wojnie polsko-bolszewickiej na Froncie Litewsko-Białoruskim dca 24. pp – VII/VIII 1919 opanował połączenie kolejowe Wilejka–Połock; X 1919 – organizował osłonę odcinka rzeki Dzwiny do Uszy w walkach przy forsowaniu Berezyny, walkach o Lepel i jego obronie od X 1919 do II 1920, w walkach nad Berezyną oraz w bitwie nad Autą 4–6 VII 1920; bitwa na rzeką Lebiadą 27 IX 1920.

Działalność poza wojskiem po 1918:

Przed 1918:

Po 1918:

Opinie:

J. Piłsudski (1922): w I grupie generałów brygady według klasyfikacji Marszałka.

/II 1920/: Doskonały d-ca brygady, nadaje się na d-cę Dywizji /Dca Frontu gen. Stanisław Szeptycki/; Bardzo obowiązkowy pracowity oficer. Praktyczny i doświadczony. W czasie walk wykazuje dużo rozważań, spokoju i dobrą orientację. Charakter prawy lubiany przez podkomendnych /Rządkowski, gen. ppor. i D-a Dywizji L-B/.

Informacje dodatkowe:

Niektóre źródła podają jako miejsce urodzenia maj. Komaryszki, pow. braclawski (Stawecki, s. 74); W okresie zamachu majowego stanął po stronie rządowej – Meldunek gen. bryg. Władysława Bejnara w sprawie wydarzeń majowych w garnizonie Skierniewice. IJPA, sygn. 701/4/17; Meldunek sytuacyjny o przebiegu zajść w garnizonie Skierniewice. IJPA, sygn. 701/4/11.

Narodowość i pochodzenie społeczne: polska

Stan cywilny: żonaty

Dzieci: 2: Irena (1897), Witold (1914)

Data i miejsce śmierci, miejsce pochówku: 23.04.1934 w Wilnie, cm. Antokol

Bibliografia:

Źródła: WBH, CAW, KGiO: I.480.31; RO-1923, lok. 46, s. 121; RO-1924, lok. 17, s. 117; Dz.P. z 25.11.1922, nr 47, s. 853; z 27.10.1923, nr 68, s. 724; z 5.06.1926, nr 22, s. 172; nr 52, z 7 grudnia 1926, s. 436 (sprostowanie); z 22.01.1927, nr 2, s. 9; Dziennik Rozkazów Wojskowych nr 37, pkt. 1178, 1189 z 3.04.1919.

Opracowania: EW, t. I; Kosk, t. I, s. 54; Kryśka-Karski, Żurkowski, s. 31; Stawecki, s. 74; Wojtaszak, s. 363–387.

Hejdukiewicz Edward Gabriel

Data i miejsce urodzenia: 31 III 1868, Mińsk Litewski

Imiona rodziców i nazwisko rodowe matki: Mikołaj, Maria Fink

Nominacja generalska: 14 X 1920 gen. ppor. z 1 IV 1920; 3 V 1922 został zweryfikowany w stopniu gen. bryg. (st. 1 VI 1919); 5 II 1927 został tytułarnym gen. dyw. z dniem przeniesienia w stan spoczynku – 30 IV 1927

Początek służby wojskowej: 1884

Rodowód z armii i rodzaj broni: R/p

Awanse oficerskie przed 1918: ppor. – 1887; por. – 1891; sztabskpitan – 1900; kpt. – 1905; ppłk – 1915; płk – 1916

W WP od: płk. – 5 XII 1918 (4. DStrz. WP na Wschodzie)/ VI 1919

Awanse oficerskie w WP:

Wykształcenie wojskowe i odbyte kursy wojskowe:

Korpus Kadetów w Jarosławiu nad Wołą (1884); Szkoła Junkrów w Wilnie (1887); 1910 – Oficerska Szkoła Strzelców w Oranienbaumie; 1921 – kurs informacyjny dla wyższych dowódców przy DOGen. Poznań.

Stan spoczynku: 30 IV 1927

Ordery i odznaczenia:

W armii rosyjskiej: Św. Stanisława IV, III, II kl.; Św. Anny III i II kl.; Św. Włodzimierza IV i III kl.; Złoty Oręż Św. Jerzego; Order Św. Jerzego IV kl.

W Wojsku Polskim: VM V kl., nr 6677; KW (4x); Medal Pamiątkowy za Wojnę 1918–1921; Medal Dziesięciolecia Odzyskanej Niepodległości.

Przebieg służby przed 11 XI 1918			Przebieg służby w WP		
od	do		od	do	
1884	1887	Korpus Kadetów w Jarosławiu nad Wołgą	25 VI 1919	30 XI 1919	dca 12. ps (54. pp armii gen. Hallera)
1887	1888	służył w 118. Szujskim pp w Bobrujsku	30 XI 1919	11 XII 1919	dca XXIV BP
1888	1914	służył w 56. Żytomierskim pp m.in. uczestnik wojny rosyjsko-japońskiej	11 XII 1920	15 XI 1920	dca Ekspozytury OGen. Lublin w Kowlu
1914	1915	dca II baonu 252. Chocimskiego pp	15 XI 1920	4 IV 1921	dca XXVIII BP
1915	1917	dca I baonu w 56. Żytomierskim pp m.in. kmdt Fortu Dąbrowskiego w twierdzy Toruń. Bierze udział w ofensywie Brusilowa, m.in. zdobywa przyczółek mostowy „Krupy”. Ranny pod Łuckiem zostaje ewakuowany na leczenie do Odessy	4 IV 1921	IX 1921	dca 2. DP Lit.-Biał.
1917	13 X 1917	na froncie rumuńskim z-ca dcy 56. pp	IX 1921	III 1923	z-ca dcy OK IX Brześć
13 X 1917	17 V 1918	jako dca 765. pp opuszcza szeregi armii carskiej i przedostaje się do I KP – dca 3. p.strz.; 10 III 1918 – dca miasta Rochaczewa	III 1923	30 IV 1927	członek OTO
5 XII 1918	VI 1919	po likwidacji I KP – dca polskiej samoobrony w Odessie, kom. placu, przewodniczący sądu 4. DStrz Polskich	30 IV 1927		przeniesiony w stan spoczynku
W okresie II wojny światowej					

Edukacja cywilna: wolny słuchacz na Uniwersytecie im. Stefana Batorego w Wilnie (18 II–15 VII 1921).

Działalność społeczno-polityczna i niepodległościowa przed XI 1918:

Udział w działaniach militarnych:

Przed IX 1918: 1. uczestniczył w wojnie rosyjsko-japońskiej 1904–1905; 2. w I wojnie światowej walczył m.in. o Warszawę, bronił Fortu Dąbrowskiego, w walkach pod Gorlicami, Łuckiem Wielokrotnie ranny w okresie I wojny światowej; 4 VI 1915 pod Starym Miastem na Sanie; 22 VI 1916 pod Gorlicami, pod Łuckiem; 3. za walki pod Bobrujskiem w II 1918 został odznaczony VM V kl.

Po 1918: w okresie wojny polsko-rosyjskiej m.in. dow. XXVIII BP i 2. DP Lit.-Biał.

Działalność poza wojskiem po 1918:

Opinie: J. Piłsudski (1922): zaliczony do III grupy generałów zbędnych w armii.

/5 I 1923/ Poza dobrymi chęciami nie posiada odpowiedniej energii, brak autorytetu jako wyższy dowódca, brak zdolności kierowniczych /Śmigły-Rydz, gen. dyw., Inspektor Armii/.

Gen. E. Pogorzelski (1925 – p.o. przewodniczącego OTO): [Nadaje się – A.W.] „na każde stanowisko. Na stanowiskach liniowych nie wypróbowany w czasie pokoju”.

Informacje dodatkowe:

Narodowość i pochodzenie społeczne: polska

Stan cywilny: żonaty: Halina Bretszejder

Dzieci: 6: Maria (1892), Sylwia (1897), Bolesława (1899), Wieńczysława (1901), Halina (1903), Edwarda (1905)

Data i miejsce śmierci, miejsce pochówku: 1 I 1932 we wsi Pogorzelec w pow. dubieńskim (według innego źródła w osadzie Krzywucha)

Bibliografia:

Źródła: CAW, WBH: KGiO: I.480.194; Spis oficerów 1921; RO: 1923; 1924; 1928; Dz. P.: z 20.10.1920, nr 40, pkt. 940; z 22.06 1922, nr 17; nr 19 z 30.03.1923; z 28.02.1927, nr 8, s. 61; nr 4 z 22.02.1932, s. 171.

Opracowania: EW, t. III; Kosk, t. I, s. 177; Kryska-Karski, Żurakowski, s. 39; KVM, t. II, cz. 2, s. 72; Stawecki, s. 135; Wojtaszak, s. 454–455; T. Krok, *Kulisy dekonspiracji siatki wywiadowczej mjr. Andrzeja „Gardy” Czaykowskiego*, „Przegląd Historyczno-Wojskowy”, XXIII (3), 2022, s. 148–185.

dr Rogalski (Rogalski-Puch) Wojciech vel Adalbert Ritter Rogalski von Puch

Data i miejsce urodzenia: 10 IV 1868 w Skale nad Zbruczem

Imiona rodziców i nazwisko rodowe matki: Wojciech, Antonina ze Szczurowskich

Nominacja generalska: 1 V 1920 otrzymał rangę gen. ppor. (st. 1 VI 1919); 5 II 1927 – gen. dyw., wyłącznie z prawem do tytułu, z dniem przeniesienia w stan spoczynku – 30 IV 1927

Początek służby wojskowej: 1898

Rodowód z armii i rodzaj broni: A/L (II Bryg. LP)/lek.

Awanse oficerskie przed 1918: ppor. – 1896; por. – 1897; kpt. lekarz II kategorii – 1899; kpt. lekarz i kategorii – 1903; mjr – 1914; ppłk – 1916

W WP od:

Awanse oficerskie w WP: ppłk – 1918

Wykształcenie wojskowe i odbyte kursy wojskowe:

Stan spoczynku: 30 IV 1927

Ordery i odznaczenia:

W c.k. Armii: Kawaler Orderu Żelaznej Korony III kl.; Krzyż Zasługi Wojskowej III kl.

W Wojsku Polskim: VM V k. (nr 7493); Krzyż Komandorski PR; KN; KW; KZ zł (2x).

Przebieg służby przed 11 XI 1918			Przebieg służby w WP		
od	do		od	do	
1892		jednoroczny ochotnik w 13. regimencie piechoty i Szpitalu Garnizonowym nr 15 w Krakowie	XII 1918	I 1919	szeft sanitarny przy Sztabie Generalnym WP
			I 1919	30 I 1921	szeft sanitarny NDWP
1898	1910	Szpital Garnizonowy nr 6 przy 93. Czeskim Pułku Piechoty w Theresienstadt; następnie lekarz w pułku artylerii dywizyjnej w Olomuńcu	30 I 1921	IX 1921	kmdt Szpitala Okręgowego nr 1 (Ujazdowski)
			IX 1921	7 II 1924	szeft sanitarny DOK nr I – Warszawa
1910		lekarz batalionu uzupełnień 56. pp w Wadowicach	7 II 1924	23 X 1925	Inspektor Zakładów Sanitarnych
IX 1914	VII 1917	szeft sanitarny dowództwa II Brygady Legionów Polskich	23 X 1925	30 IV 1927	Inspektor Zakładów Sanitarnych
VII 1917	II 1918	szeft sanitarny PKP, internowany w Huszt i Marmaros Sziget, wysłany na front włoski	30 IV 1927		przeniesiony w stan spoczynku
W okresie II wojny światowej					

Edukacja cywilna: niższe gimnazjum w Tarnowie; IV Gimnazjum oo. Bernardynów we Lwowie (1888); studia medyczne w Krakowie na Uniwersytecie Jagiellońskim (1894, doktorat – 1896).

Działalność społeczno-polityczna i niepodległościowa przed XI 1918:

Udział w działaniach militarnych:

Przed XI 1918: w okresie I wojny światowej walczył na froncie rosyjskim i włoskim, m.in. nad Piawą i pod Udine.

Działalność poza wojskiem po 1918:

Przed 1918: 1913–1914 – prowadził kursy sanitarne dla Polskich Drużyn Strzeleckich i „Sokoła”.

Po 1918: członek Towarzystwa Zapomogowego dla Wdów i Sierot po Lekarzach Wojskowych; przewodniczący koła Żołnierzy Formacji Pozapułkowych byłej II Brygady Legionów Polskich; przewodniczący „Rodziny Lekarskiej”.

Opinie: J. Piłsudski (1922) w I grupie generałów brygady.

Informacje dodatkowe: w c. i k. armii używał tytułu Ritter; doktor nauk medycznych; w okresie I wojny światowej internowany w Huszt i Marmarosz Sziget; po przejściu w stan spoczynku zamieszkał w Warszawie; w 1939 ewakuował się z Warszawy do Lwowa;

aresztowany przez NKWD.

Narodowość i pochodzenie społeczne: polska, pochodzenie ziemiańskie, syn aptekarza

Stan cywilny: żonaty: Maria Dubska

Dzieci: 3: Stanisław (1904), Marian (1905), Wojciech (1915)

Data i miejsce śmierci, miejsce pochówku: 30 X 1940, Lwów (zamordowany przez NKWD w więzieniu na Brygidkach), symboliczny grób w Warszawie, Cm. Wojskowy na Powązkach, kw. A-21

Bibliografia:

Źródła: WBH, CAW, KGiO: I.480.492; Schematismus [1912], s. 186, 615, 1336; Spis oficerów 1921; Lista starszeństwa oficerów legionowych, s. 52; RO: 1923; 1924; 1928; Dziennik Rozporządzeń MSWojsk. z 27 .11.1918, nr 6; Dz. P.: 15.05.1920, pkt. 504; z 19.02.1921, nr 7, pkt 191; z 7.02.1924, nr 9, s. 68; nr 110 z 23.11.1925, s. 590; z 28.02.1927, nr 8, s. 61; Zarządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej; „Dziennik Personalny Ministerstwa Spraw Wojskowych”, s. 3, nr 1 z 19.03.1937; M.P. z 1931 r., nr 178, poz. 260; z 1937 r., nr 64, poz. 96; z 1939 r., nr 155, poz. 367; *Order Odrodzenia Polski. Trzechlecie pierwszej kapituły 1921–1924*, Warszawa 1926, s. 20.

Opracowania: Czerep, s. 300; EW, t. VII; Kosk, t. II, s. 128; Kryska-Karski, Żurkowski, s. 57; KVM, t. II, cz. 2, s. 178–179; Oficerowie Legionów, t. IV, s. 135–136; PSB, t. XXXI, s. 420; Stawecki, s. 278; Szerejko, t. I, s. 466; Wojtaszak, s. 653–654; Tadeusz Piotrowski, *Holocaust*, New York 1998, s. 210; <https://zolnierze-niepodleglosci.pl/zolnierz/218538/> (dostęp: 22.11.2024).

II.3. Oficerowie Wojska Polskiego mianowani na stopień generałów brygady w okresie od 12 maja 1926 do 31 grudnia 1928

4. Oficerowie Wojska Polskiego mianowani na stopień generałów brygady w okresie od 12 maja 1926 r. do 31 grudnia 1928 r.

Bobkowski Henryk Karol h. Korab

Data i miejsce urodzenia: 19 V 1879, Kraków

Imiona rodziców i nazwisko rodowe matki: Mikołaj, Maria Urbantke

Nominacja generalska: gen. bryg. – 1 I 1928 (st. 1 I 1928, 3. lok.)

Początek służby wojskowej: 18 VIII 1898

Rodowód z armii i rodzaj broni: A/p

Awanse oficerskie przed 1918: chorąży – 18 VIII 1898; ppor. – 1 XI 1899; por. – 1 V 1905; kpt. SG – 1 V 1913

Awanse w WP: 1 XI 1918 – mjr SG; 11 IV 1920 – ppłk SG, st. 1 IV 1920; 3 V 1922 – płk.SG, st. 1 VI 1919 (91. lok.)

W WP od: 1 XI 1918

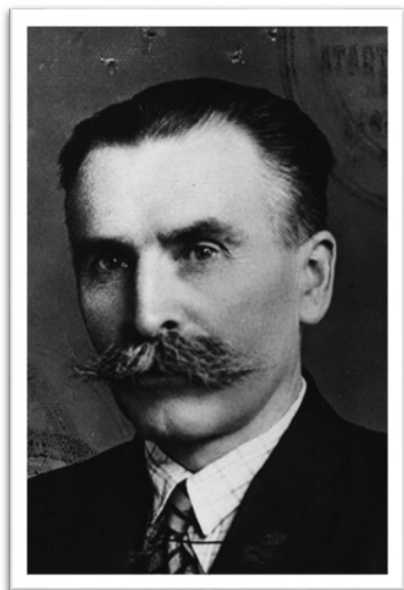
Stan spoczynku: 31 VIII 1928

Wykształcenie wojskowe i odbyte kursy wojskowe: Szkoła Kadetów w Łobzowie – 1898–1900; WSW w Wiedniu – 1906; 3 I – 24 VI 1927 był słuchaczem III Kursu Centrum Wyższych Studiów Wojskowych w Warszawie.

Ordery i odznaczenia:

W ck. armii: Krzyż Zasługi Wojskowej III kl. z dekoracją i mieczami

W Wojsku Polskim: KW (4x); KZ zł; (Jugosławia) SS, I kl.

Przebieg służby przed 11 XI 1918			Przebieg służby w WP		
od	do		od	do	
18 VIII 1898	1904	Szkoła Kadetów w Łobzowie – wcielony do 1. Bosniacko-Hercengowińskiego Pułku Piechoty w Wiedniu	3 XI 1918	18 XI 1918	zastępca komendanta Stacji Zbornej w Krakowie
1905	1906	słuchacz WSW w Wiedniu	18 XI 1918	22 I 1919	dowódca powiatu w Białej
1907	1911	słuchacz Kursu Szermierki i Gimnastyki w Wiener Neustadt	22 I 1919	15 III 1919	Oddział Operacyjny NDWP
1910	1911	dca batalionu w 1. Bosniacko-Hercengowińskim Pułku Piechoty	15 III 1919	6 VII 1919	Departament I MSWojsk.
1911	1 VIII 1914	wykładowca w szkolnictwie wojskowym – Akademii Terezańskiej w Wiener-Neustadt i korpusach kadetów artylerii w Traiskirchen i w szkole podchorążych (pionierów) w Hainburgan der Donau	6 VII 1919	IX 1922	dubler mjr Duche – szefa sztabu 2. DSP Armii gen. Hallera/11. DP
1 VIII 1914	10 V 1915	przeniesiony do 55. pp w Tarnopolu. Dca kompanii w 55. pp na froncie rosyjskim. Ranny pod Wolą Jaworowską – leczony w szpitalu	IX 1922	III 1923	szef sztabu 2. Armii dca Obozu Warownego „Wilno”
14 IX 1915	27 IV 1918	adiutant dcy powiatowego w Tomaszowie Lubelskim (Generalne Gubernatorstwo Lubelskie)	III 1923	1 VIII 1924	dca p.d. 4. DP w Toruniu
27 IV 1918	30 X 1918	dca kompanii i instruktor oficerów przy batalionie zapasowym 55. pp	1 VIII 1924	31 VII 1926	I oficer sztabu Inspektoratu Armii Nr III w Toruniu
			31 VII 1926	15 V 1928	dca 8. DP w Modlinie
			31 VIII 1928		przeniesiony w stan spoczynku
W okresie II wojny światowej					

Edukacja cywilna: ukończył szkołę realną w Krakowie.

Działalność społeczno-polityczna i niepodległościowa przed XI 1918:

Udział w działaniach militarnych:

Przed 1918: w I wojnie światowej walczył na froncie rosyjskim, ranny w bitwie pod Wolą Jaworową – od 9 V–14 IX 1915 w szpitalu.

Opinie: /19 II 1920/ B. dobry oficer gen. sztab. Prawy wyrobiony i nieskazitelny charakter; wszechstronnie wykształcony, fachowo w służbie wojskowej i służbie sztabu gen. orientuje się bardzo szybko; jako szef dywizji rzutki i pewny z szybkością decyzją i rzetelną; nader poważający i b. taktowny w stosunku do dowódcy Dyw. wywiera na otoczeniu sztabu Dyw b. korzystny wpływ, jest bardzo energiczny umie przeprowadzać swoje zarządzenia; z podwładnymi taktowny i potrafi swoją powagą takowych ująć; pod każdym względem odpowiada znakomicie wszystkim wymogom oficera sztabu gen. w służbie jak i w życiu prywatnym i reprezentacyjnym. Wzorowy oficer zasługuje na wyróżnienie /Jasiński, gen. ppor., dca 11. DP/.

Znakomity oficer gen. sztabu o większych zdolnościach i dużej wiedzy. Ma inicjatywę. Znakomity szef sztabu Dyw. Posiada kwalifikacje na szefa sztabu wyższych jednostek taktycznych. Zasługuje pod każdym względem na nominację /gen. Józef Haller/.

Działalność poza wojskiem po 1918:

Informacje dodatkowe: Był wyznania ewangelickiego. Po przejściu w stan spoczynku kierował placówką Biura Podróży „Orbis”, potem hurtownią wyrobów tytoniowych. Był również kuratorem krakowskiej Gminy Kościoła Ewangelicko-Augsburskiego.

Narodowość i pochodzenie społeczne: polska, ziemiańskie, syn powstańca styczniowego (po represjach carskich maszynisty kolejowego)

Stan cywilny: żonaty: Stanisława Malinowska

Dzieci: 1: Andrzej (1913)

Data i miejsce śmierci, miejsce pochówku: 25 VII 1945, Kraków, Cm. Rakowicki (kwatery GA, płu.-wsch.)

Bibliografia:

Źródła: WBH, CAW, KGiO: I.480.43; Spis oficerów służących czynnie w dniu 1.6.21 r., s. 7; RO: 1923, 1924, 1928; Lista starszeństwa oficerów zawodowych, 1922, s. 20; Lista starszeństwa oficerów Sztabu Generalnego, s. 4; Dz. P.: nr 76 z 7.08.1924, s. 433; nr 31 z 9.08.1926, s. 246; nr 1 z 2.01.1928, s. 1; nr 11 z 24.07.1928, s. 202; nr 29 z 23.07.1921, s. 1208.

Opracowania: Kosk, t. I, s. 66; Kryśka-Karski, Żurkowski, s. 76; Stawecki, s. 81.

K. Ćwikliński, *Nadwspomnieniami gen. bryg. Henryka Karola Korab-Bobkowskiego*, [w:] *Znani i nieobecni. Studia i szkice o Andrzeju Bobkowskim i innych pisarzach emigracyjnych*, (red.) K. Ćwikliński, 2011, s. 283–323.

**Dąbrowski-Jelita Romuald
(Jelita-Dąbrowski)**

Data i miejsce urodzenia: 25 X 1874 w Liteni (Bukowina, Rumunia)

Imiona rodziców i nazwisko rodowe matki: Józef, Bronisława de Lewicka

Nominacja generalska: gen. bryg. – 16 III 1927 (st. 1 I 1927, 4. lok. w korpusie generałów)

Początek służby wojskowej: 18 VIII 1894

Rodowód z armii i rodzaj broni: A/p

Awanse oficerskie przed 1918: 18 VIII 1884 – chorąży; ppor. – 1 XI 1895; por. – 1 XI 1899; kpt. – 1 XI 1909; mjr – 1 VIII 1916

W WP od: 30 XII 1918

Awanse oficerskie po 1918: ppłk. – 1 XI 1918; płk – 22 V 1920 (st. 1 IV 1920 w grupie oficerów byłej armii austro-węgierskiej), 3 V 1922 został zweryfikowany w stopniu płk (st. 1 VI 1919, 30. lok. w korpusie oficerów piechoty)

Stan spoczynku: 30 IX 1927

Wykształcenie wojskowe i odbyte kursy wojskowe: dwie klasy Wojskowej Szkoły Realnej w Koszycach (1888/1890); w Korpusie Kadetów w Budapeszcie (1890/1894); 1 XII 1896–1 V 1897 – Szkoła Jazdy w c.i k. 12. p.uł.; 1 III–1 V 1909 – kurs obsługi ciężkich karabinów maszynowych (Bruck an der Leitha); 3 I–24 VI 1927 – w Centrum Wyższych Studiów Wojskowych w Warszawie, słuchacz III Kursu.

Ordery i odznaczenia:

W c.k. Armii: m.in. Krzyż „Zasługi Wojskowej”; Order „Zasługi Wojskowej” kawalerski z Koroną (Bułgaria).

W Wojsku Polskim: KW; Medal pamiątkowy za wojnę 1918–1921.

Przebieg służby przed 11 XI 1918			Przebieg służby w WP		
od	do		od	do	
18 VIII 1894		Węgierski pułk piechoty Nr 44 w Budapeszcie, (od 3 I 1907) adiutant pułku	30 XII 1918	24 I 1919	stacja zborna dla oficerów w Krakowie
28 VII 1914	5 X 1914	dca komp. karabinów maszyn i baonu w I/44. pp	24 I 1919	13 V 1919	oficer sztabu (poza etatem) w 15. pp
5 X 1914	9 XII 1914	ranny – przebywał w szpitalu	13 V 1919	X 1919	dca II batalionu 15. pp „Wilków”
9 XII 1914	9 XII 1915	adiutant w 44. pp	X 1919	2 XII 1919	dca podgrupy „Słucz” w składzie 4. Dywizji Piechoty Frontu Wołyńskiego
10 XII 1915	14 VIII 1916	dca baonu w II/44. pp	2 XII 1919	19 I 1920	dca 15. pp „Wilków”
14 VIII 1916	29 X 1916	ranny – przebywał w szpitalu	IV 1920	24 VIII 1920	służył w DOG „Poznań”
29 X 1916	26 II 1917	dca baonu w II/44. Pp	24 VIII 1920	19 XI 1920	dca XXXV BP
26 II 1917	23 X 1917	dca kursu oficerskiego obsługi karabinów maszynowych przy 2. Armii	19 XI 1920	31 III 1921	dca XXXVI BP
23 X 1917	30 X 1918	dca baonu II/21. pp i dowódca 21. pp	31 III 1921	3 V 1922	dca XXXV BP
30 X 1918	30 XII 1918	chory w szpitalu garnizonowy No1 w Wiedniu	3 V 1922	8 XII 1922	dca p.d.18. DP oraz czasowo p.o. dcy 18. DP
			8 XII 1922	1 XII 1923	przydzielony do 71. pp następcie oficer nadetatowy w 33. pp (Łomża). Przydzielony do Rezerwy Oficerów Sztabowych Dowództwa Okręgu Korpusu Nr X w Przemyślu
			1 XII 1923	V 1926	dca p.d. w 28. DP
			V 1926	9 VII 1927	dca 28. DP
			9 VII 1927	15 VII 1927	dca OK IV w Łodzi
			30 X 1927		przeniesiony w stan spoczynku
W okresie II wojny światowej					

Edukacja cywilna: Gimnazjum w Czerniowcach (1886/1888).

Działalność społeczno-polityczna i niepodległościowa przed XI 1918:

Udział w działaniach militarnych:

Przed 1918: 5 X 1914 – ranny w brzuch w walkach o Użok w Karpatach; 14 VIII 1916 – ranny w lewą nogę koło Żakowa.

Po 1918: dowodził podgrupą „Słucz” w składzie 4. Dywizji Piechoty Frontu Wołyńskiego w walkach w rejonie Olewska – listopad 1919 r.

Opinie: /1920/ wybitny oficer sztabowy o dobrych zdolnościach, pracował bowiem przy organizowaniu pułku z gruntowną znajomością rzeczy. Nadzwyczaj dobrze teoretycznie i praktycznie wykształcony. Prowadzi batalion bardzo dobrze, charakter otwarty, szczerzy, stały, nadzwyczaj koleżeński, posiada wpływ na oficerów i żołnierzy. Bardzo dobry patriota. Posiada wybitne zdolności na dow. pułku. /dca 15. pp, ppłk Rudolf Tarnowski/. Doświadczony bardzo dobry oficer w zupełności przygotowany do pełnienia funkcji dowódcy pułku piechoty /DcaOGen w Krakowie, gen. por. Antoni Symon/.

/27 VII 1927 – Ocena postępów w studiach pp. Słuchaczy III Kursu CWSW/ Uzdolniony, orientuje się łatwo w sytuacji, decyduje szybko, rozkazuje jasno. Bardzo obowiązkowy /Komendant CWSW, gen. dyw. Thullie/.

Działalność poza wojskiem po 1918: Czerwony Krzyż, LOPP, Liga Morska, harcerstwo.

Informacje dodatkowe:

Po przejściu w stan spoczynku zamieszkał w Stanisławowie.

W okresie okupacji sowieckiej aresztowany, zmarł wskutek uduszenia w zamkniętym wagonie kolejowym w drodze na Syberię (Ukraińska Lista Katyńska – 950, 67/1-114; Kosk, t. I, s. 114).

Narodowość i pochodzenie społeczne: polska, pochodzenie ziemiańskie

Stan cywilny: żonaty: Elżbieta (Elizabeth) z Broulików

Dzieci: 2: Franciszek (1904), Romuald (1905)

Data i miejsce śmierci, miejsce pochówku: XII 1939 w drodze na Syberię. W 2012 pochowany na Polskim Cmentarzu Wojennym w Kijowie-Bykowni

Bibliografia:

Źródła: WBH, CAW, KGiO: I.480.97; RO: 1923, 1924, 1928; Lista starszeństwa oficerów zawodowych (1922), s. 19; Schematismus [1895], s. 246, 393; Schematismus [1897], s. 277; Schematismus [1907], s. 520; Schematismus [1914], s. 224, 466; Ranglisten des kaiserlichen und königlichen Heeres [1918], s. 109, 592; Dz P: nr 20 z 29.05.1920, s. 381; nr 21 z 28.05.1921, s. 996; nr 53 z 8.12.1922, s. 897; nr 75 z 6.12.1923, s. 698; nr 10 z 19.03.1927, s. 91, 93; nr 19 z 22.07.1927, s. 215.

Wykaz pułkowników i podpułkowników, którzy dowodzili dywizjami lub brygadami, sygn. 701/1/121 [on-line], Instytut Józefa Piłsudskiego w Ameryce, 1927 (dostęp: 24.11.2024); *Ocena postępów w studiach pp. Słuchaczy III Kursu CWSW*, sygn. 701/1/118 [on-line], IJPA, 1927 (dostęp: 24.11.2024).

Opracowania: *Listy katyńskiej ciąg dalszy. Straceni na Ukrainie. Lista obywateli polskich zamordowanych na Ukrainie na podstawie decyzji Biura Politycznego WKP (b) i naczelnych władz państwowych ZSRR 5 marca 1940 roku*, „Zeszyty Katyńskie” nr 4, 1994, s. 17.

EW, t. II, s. 150; Kosk, t. I, s. 114; Kryska-Karski, Żurakowski, s. 86; Majchrowski II, s. 122–123; Odziemkowski, s. 94; Stawecki, s. 98.

J. Drużyńska, S.M. Jankowski, *Wyklęte życiorysy*, Poznań 2009, s. 16.

B. Zakrzewski, *18 Dywizja Piechoty WP w wojnie polsko-sowieckiej*, Warszawa 2016.

Dowoino-Sollohub Stanisław h. Prawdzic

Data i miejsce urodzenia: 8 VI 1885, Kijów

Imiona rodziców i nazwisko rodowe matki: Jan, Maria
hr. Mikoławska

Nominacja generalska: gen. bryg. – 16 III 1927 (st.
1 I 1927, 10. lok. w korpusie generałów)

Początek służby wojskowej: 23 X 1903

Rodowód z armii i rodzaj broni: R/p

Awanse oficerskie przed 1918: ppor. – 22 IV 1905; por. –
6 XII 1909; kpt. sztab. – 14 IV 1913; ppłk sztab. – 17 VIII 1917

W WP od: 30 VII 1920

Awanse oficerskie w WP: płk. SG – awansowany w 1919
przez gen. Hallera

Stan spoczynku: 1 VII 1936

Wykształcenie wojskowe i odbyte kursy wojskowe:
1903 – Korpus Kadetów Włodzimierza Kijowskiego
w Kijowie; 1905 – Aleksandrowska Szkoła Oficerska
Piechoty w Moskwie; 1912 – Mikołajewska Szkoła Sztabu
Generalnego w Petersburgu; kurs dowódców p.d. VII–X
1922 w Rembertowie.

Ordery i odznaczenia:

W armii rosyjskiej: Św. Stanisława III kl. z mieczami
i kokardą; Św. Anny III kl. z mieczami i kokardą; Św. Stanisława II kl. z mieczami; Św. Włodzimierza
IV kl. z mieczami i kokardą; Św. Anny II kl. z mieczami; Order Św. Jerzego IV kl.; Oręż Św. Jerzego.

W Wojsku Polskim: VM V kl. (6701); KW (2x); KZ zł; Medal Pamiątkowy za Wojnę 1918–1921; Medal
Dziesięciolecia Odzyskanej Niepodległości; (Rumunia) Oficer Orderu CR.; (Wielka Brytania) DSO.;
(Francja) Kawaler Orderu LH, CG.; MI („Médaille Interalliée”); (Afganistan) Order Godności Afgańskiej.

Przebieg służby przed 11 XI 1918			Przebieg służby w WP		
od	do		od	do	
1903	1917	pełnił służbę w armii rosyjskiej, m.in. w Pułku Lejb-Gwardyjskim Siemionowskim w Sankt Petersburgu oraz sztabach związków taktycznych armii rosyjskiej. W okresie I wojny światowej na froncie austriackim szef sztabu 4. Dywizji Polskiej oraz w II Korpusie Polskim na Wschodzie. Był także był pełnomocnikiem gen. Józefa Hallera i pełnomocnikiem szefa polskiej misji wojskowej w Murmanii na północy Rosji	30 VII 1920	1923	w dyspozycji ministerstwa spraw zagranicznych, przedstawiciel Polski na konferencji w Baranowiczach i Rydze
1917	1918		1923	IV 1924	przydzielony 61. pp a następnie 14. DP
			IV 1924	X 1924	kmdt Obozu Warownego Poznań
			X 1924	7 III 1927	dca p.d. w 4. DP w Toruniu
			7 III 1927	IX 1935	dca 12. DP w Tarnopolu
			1 VII 1936		w stanie spoczynku
W okresie II wojny światowej					

Edukacja cywilna:

Działalność społeczno-polityczna i niepodległościowa przed XI 1918:

Udział w działaniach militarnych: brał udział w bitwie pod Kaniowem.

Działalność poza wojskiem po 1918:

Opinie: /Opinia do wniosku o odznaczenie Orderem Odrodzenia Polski/ Pułkownik sztabu Generalnego Dowoyno-Sołłohub po bitwie Kaniowskiej przedostał się na Murman, gdzie był mianowany przeze mnie szefem Polskiej Misji Wojskowej w Rosji Północnej. Pułkownik Sołłohub, dzięki swojej umiejętności pracy i dyplomatycznym zabiegom, był uznany w sierpniu 1918 roku przez Angielskie Dowództwo, jak również przez dyplomatycznych Przedstawicieli Sprzymierzonych w Archangielsku jako polski wojskowy przedstawiciel, współpracujący razem ze Sprzymierzeńcami. Pułkownik Sołłohub z oficerów i żołnierzy I i II Korpusu, którzy się przedostali na Murman, również jak z miejscowych Polaków stworzył Murmański Oddział, który walcząc obok Sprzymierzeńców okrył się wielką sławą. Jako uznanie dla świetnego zachowania się Oddziału, Głównodowodzący Korpusem Sprzymierzeńców Rosji Północnej Generał Angielski Ironside wysłał list przez kuriera w maju 1919 roku do Naczelnika Państwa, w którym donosił o waleczności Oddziału i zasługach położonych przez Pułkownika Sołłohuda. Z powodu braku Politycznego Przedstawicielstwa w Rosji Północnej Pułkownik Sołłohub de facto pełnił funkcję powyższą, jak również wykonywał robotę Konsularną. Przy opuszczeniu przez Sprzymierzeńców Rosji Północnej, dzięki staraniom i wpływom Pułkownika Sołłohuba, Kolonia Polska w Archangielsku w liczbie kilku tysięcy ludzi pozostała przewieziona bezpłatnie na statkach angielskich z Archangielska do Gdańska /gen. J. Haller/.

/1929 – opinie J. Piłsudskiego/ Rozumowanie lepsze, niż decyzje /IIPA, sygn.701/1/111/.

Informacje dodatkowe:

Podczas przewrotu majowego w 1926 opowiedział się po stronie Marszałka. Aresztowany z rozkazu dowódcy Okręgu Korpusu Nr VIII generała dywizji Jana Hubischty, popierającego stronę rządową.

Narodowość i pochodzenie społeczne: polska, pochodził z rodu bojarów litewskich, wyznania prawosławnego

Stan cywilny: żonaty: Olga ks. Dołgorukow

Dzieci: -

Data i miejsce śmierci, miejsce pochówku: 22 IX 1939, maj. Ziołowo, pochowany w zbiorowej mogile, po ekshumacji w 2008 pochowany 13 IX 2008 na cmentarzu w Kobryniu

Istnieje kilka wersji śmierci generała:

Według synowej Olgi ks. Dołgorukow Heleny Słowickiej, żona generała twierdziła, że po 17 XI 1939 r., jeszcze przed wkroczeniem wojsk sowieckich, kilku Białorusinów, okolicznych chłopów, dokonało grabieży w pałacu w Ziołowie w powiecie kobryńskim i zabiło generała na schodach pałacu.

Według świadków przebywających w pałacu: gen. Leonarda Skierskiego z żoną Natalią i płk. dypl. Rajmunda Brzozowskiego, po wkroczeniu Armii Czerwonej Stanisław Dowoyno-Sołłohub zginął zastrzelony 22 IX 1939 przez sowieckiego oficera.

Bibliografia:

Źródła: WBH, CAW, KGiO: I.480.304; IIPA, sygn.701/1/111; Spis oficerów służących czynnie w dniu 1.6.21 r., s. 7; RO: 1923, 1924, 1928, 1932; Lista starszeństwa, s. 20; Lista oficerów Sztabu Generalnego, s. 3; Rozkaz Ministra Spraw Wojskowych L. 2097 z 1921 r. (Dz.P.: z 1921, nr 42, s. 1666); Decyzja Naczelnika Państwa z 12 grudnia 1921 r. (Dz.P.: z 1922, nr 9, s. 301; 9/23, 11/23, Dz.P.: nr 23/24; 85/23; Dz.P.: nr 56 z 17.06.1924, s. 332; nr 84 z 26.08.1924, s. 477; nr 100/24; nr 9 z 17.03.1927, s. 70; nr 10 z 19.03.1927, s. 91; M.P. z 1928, nr 260, poz. 634.

Opracowania: Bielski, t. II, s. 115–133; EW-D, t. II, s. 316; Kosk, t. II, s. 177; Kryska-Karski, Żurkowski, s. 168; Łoza, s. 62; Stawecki, s. 312; <http://www.grwar.ru/persons/person/2954> (dostęp: 22.11.2024).

Gluchowski Janusz Julian
ps. „Janusz”

Data i miejsce urodzenia: 6 VIII 1888 w Bukowej, pow. piotrkowski

Imiona rodziców i nazwisko rodowe matki: Marian, Maria z Ziółkowskich

Nominacja generalska: gen. bryg. – 16 III 1927 (st. 1 I 1927, 5. lok.); gen. dyw. – 1 VI 1945 (R)

Początek służby wojskowej: 2 VIII 1914

Rodowód z armii i rodzaj broni: L/k

Awanse oficerskie przed 1918: 29 IX 1914 – ppor.; 5 III 1914 – por.; 1 IX 1916 – rotmistrz

W WP od: 1 XI 1918

Awanse oficerskie po 1918: mjr – 17 XII 1918; płk – 29 V 1920 (st. 1 IV 1920 w korpusie oficerów kawalerii)

Stan spoczynku: zdemobilizowany, pozostawał w dyspozycji Ministra Obrony Narodowej do 1946

Wykształcenie wojskowe i odbyte kursy wojskowe: w 1912 ukończył oficerską szkołę Związku Strzeleckiego

w Stróży pod Krakowem, uzyskując stopień oficera Związku i znak oficerski „Parasol”; 1 XII 1924–20 VIII 1925 – słuchacz II Kursu Centrum Wyższych Studiów Wojskowych w Warszawie.

Ordery i odznaczenia:

W Wojsku Polskim: VM V kl.; KN z Mieczami; Krzyż Komandorski PR; KW (3x); KZ zł (2x); Medal Pamiątkowy za Wojnę 1918–1921; Medal Dziesięciolecia Odzyskanej Niepodległości; Znak oficerski „Parasol”; Odznaka Pamiątkowa „Pierwszej Kadrowej”; (Rumunia) SR II kl., CR., II kl.; (Estonia) OKO II kl.; (Francja) LH III i V kl.; (Łotwa) OPN Order III kl.; (Wielka Brytania) OŁ III kl.

Przebieg służby przed 11 XI 1918			Przebieg służby w WP		
od	do		od	do	
2/3 VIII 1914	19 VIII 1914	był zastępcą Władysława Prażmowskiego w patrolu, który, jako pierwszy przekroczył granicę zaboru austriackiego z zaborem rosyjskim w Kocmyrzowie i 4 sierpnia wieczorem powrócił do Krakowa, a 6 sierpnia wyruszył wraz z 1. Kompanią Kadrową do Miechowa	1 XI 1918	1 IV 1920	organizował w Lublinie, Kraśniku i Zamościu 3. puł (7. puł.)
19 VIII 1914	19 XI 1914	dowodził I plutonem	1 IV 1920	VII 1920	na froncie litewsko-białoruskim dca 7. puł. do 6 VI na czele grupy kawalerii (7., 11. puł., baon 19. pp 1. dak.)
19 XI 1914	29 I 1915	dca 2. szwadronu	VII 1920	1 V 1924	dca I BJ/1. BK
29 I 1915	9 IV 1916	dca 3. szwadronu	1 V 1924	1 IX 1924	w zastępstwie dca 1. DK
9 IV 1916	1 I 1917	dca II dyonu 1. pp LP, od sierpnia dca pułku	15 X 1925	4 VI 1930	dca 4. DK
1 I 1917	15 VII 1917	kmdt szkoły oficerskiej 1. pułku LP, następnie dca dyonu i pułku	4 VI 1930	16 III 1933	kmdt CWSW
15 VII 1917	X 1918	po kryzysie przysięgowym internowany w Benjaminowie, wywieziony do Rastadt, a następnie do Werl w Westfalii	16 III 1933	5 X 1935	dca OK X w Przemyśle
			5 X 1935	30 IX 1939	I wiceminister spraw wojskowych
W okresie II wojny światowej					
			18 IX 1939	XI 1940	internowany w Rumunii
			XI 1940	4 II 1941	zbiegł do Palestyny, a następnie udał się do Londynu
			4 II 1941	X 1941	gen. do zleceń gen. W. Sikorskiego
			X 1941	VIII 1943	dca Brygady Szkolnej w Szkocji
			VIII 1943	IX 1945	dca jednostek wojska w Wielkiej Brytanii
			IX 1945	1946	w dyspozycji Ministra Obrony Narodowej (bez przydziału)

Edukacja cywilna:

- uczęszczał do rosyjskiego gimnazjum w Częstochowie oraz polskiego gimnazjum W. Kuropatwińskiego. Maturę zdał eksternistycznie w Jekaterynosławiu (1908).
- zagrożony aresztowaniem za działalność konspiracyjną, wyjechał do Belgii i rozpoczął studia na Politechnice w Liège.

Działalność społeczno-polityczna i niepodległościowa przed XI 1918:

członek tajnej organizacji „Promieniści”, wziął udział w strajku szkolnym – 1905
wstąpił do Organizacji Bojowej PPS. Ranny w akcji na urząd gminny w okolicy Częstochowy
kopiował egzemplarze „Robotnika”

założył oddział Związku Walki Czynnej i z czasem został zastępcą dowódcy Związku Strzeleckiego na Belgię

na zjeździe Związku Stowarzyszeń Młodzieży Postępowej zwolennik utworzenia „Filarecji” (1910)

w 1914 był instruktorem i dowódcą plutonu w szkole letniej w Oleandrach

Udział w działaniach militarnych:

Przed 1918: uczestnik dwóch patroli oddziału Władysława „Beliny” Prażmowskiego.

Po 1918: dca 7. puł. w bitwach pod Słonimem, Lipniskami, Berdówką, Chochłem, Gródkiem, Wilją, Wiazyniem, Kamieniem, nad Dźwiną oraz pod Dereguszczem. Jako dca I BJ walczył w Małopolsce Wschodniej i na Wołyniu, m.in. w bitwie pod Zasławiem.

Działalność poza wojskiem po 1918: kierownik wydziału kolonialnego – Liga Morska i Kolonialna (1930–1932), członek Związku Legionistów.

Opinie: /Wniosek na odznaczenie Virtuti Militari, 24 X 1920/ W czasie ofensywy od 16 do 25 września 1920 z rejonu Gnilej Lipy na Tarnopol i Zasław odznaczył się celowym i bardzo skutecznym użyciem 1. Brygady Jazdy. (...) w bitwie pod Zasławiem (...) używając całej brygady do ataku przeciw 10-kroć silniejszemu nieprzyjacielowi, rozgromił go całkowicie, biorąc kilka tysięcy w niewolę, zdobywając armaty i kilkadziesiąt karabinów maszynowych. Setki trupów nieprzyjacielskich pokryło pole bitwy – resztki uciekły w popłochu. Atakiem tym przyczynił się płk Głuchowski do zakończenia ofensywy i osiągnięcia węzłowego punktu Szepietówki /Gen. ppor. Latinik/.

Informacje dodatkowe:

był prezesem Instytutu Józefa Piłsudskiego w Londynie, prezesem Koła Generałów, prezesem Koła 1 pułku ułanów Legionów Polskich Beliny, Koła 7 pułku ułanów lubelskich, prezesem honorowym Koła 14. pułku ułanów jazłowieckich oraz od 1951 Inspektorem Wyszkołenia Brygadowego Koła Młodych „Pogoń”. Członek Rady Naczelnej Ligi Niepodległości Polski.

w konflikcie pomiędzy prezydentem A. Zalewskim a gen. Andersem poparł generała.

Narodowość i pochodzenie społeczne: polska, syn działacza PPS, właściciela ziemskiego, a po sprzedaży własności ziemskiej urzędnika

Stan cywilny: żonaty: Maria Bukowska

Dzieci: -

Data i miejsce śmierci, miejsce pochówku: 11 VI 1964 w Londynie. Cmentarz Brompton w Londynie

Bibliografia:

Źródła: WBH, CAW, KGiO: I480.166; RO: 1923, 1924, 1928, 1932; RO-1939, s. 4; Lista starszeństwa oficerów zawodowych, s. 13; Lista starszeństwa oficerów Legionów Polskich, s. 41; Dz P: nr 21 z 9.06.1920; Dekret Wodza Naczelnego L. 3100 z 30.06.1921 (Dz P. z 1921 r., nr 27, poz. 1089); nr 15 z 11.11.1928; nr 11 z 18.06.1930; nr 5 z 11.04.1933; nr 2, 11.11.1936, s. 20; M.P. z 1931 r., nr 178, poz. 260; M.P. z 1928 r., nr 65, poz. 88; Lista generałów mianowanych na uchodźctwie 1940–1974, „Zeszyty Historyczne” z. 58, 1981, s. 222.

Opracowania: EW-D, t. I, s. 290; Kosk, t. I, s. 154; Kryśka-Karski, Żurkowski, s. 37; Łoza, s. 210; Majchrowski, s. 62–63; Majchrowski II, s. 125; Mierzwiński, t. 2, s. 24–33; Odziemkowski, s. 135; Oficerowie Legionów, t. II, s. 31–33; Stawecki, s. 121–122; J. Smoleński, *Śp. General dywizji Janusz Julian Głuchowski*, „Przegląd Kawalerii i Broni Pancernej” nr 35, 1964; <https://zołnierz-niepodleglosci.pl/zołnierz/191829/> (dostęp: 2.03.2024).

Hubicki Stefan Bolesław Józef ps. „Korczak”

Data i miejsce urodzenia: 18 III 1877 w Pilicy

Imiona rodziców i nazwisko rodowe matki: Bolesław, Maria ze Strzelbickich

Nominacja generalska: gen. bryg. – 1 I 1928 (z przeniesieniem w stan spoczynku)

Początek służby wojskowej: 1914

Rodowód z armii i rodzaj broni: R/lek.

Awanse oficerskie przed 1918: płk (komendant czołówki chirurgicznej)

W WP od: IV 1919

Awanse oficerskie po 1918: mjr – 1919; płk lekarz (st. 1 VI 1919)

Stan spoczynku: 1 I 1928

Wykształcenie wojskowe i odbyte kursy wojskowe:

Ordery i odznaczenia:

W Wojsku Polskim: VM V kl.; Krzyż Komandorski z Gwiazdą PR; KN z Mieczami; Krzyż Oficerski PR; KW (2x); Medal Pamiątkowy za Wojnę 1918–1921; Medal Dziesięciolecia Odzyskanej Niepodległości; Odznaka Honorowa Polskiego Czerwonego Krzyża I kl.; (Estonia) OKO I kl.; Krzyż „Meritul Sanitar” I kl.; (Łotwa) Medal 10 Rocznicy Wojny Niepodległościowej; MI („Médaille Interalliée”).

Przebieg służby przed 11 XI 1918			Przebieg służby w WP		
od	do		od	do	
1914	1 VII 1917	zmobilizowany do armii rosyjskiej, służył m.in. w 52. Dywizji Piechoty (3. Kaukaski Korpus)	IV 1919	IX 1920	po powrocie do Polski z armią gen. Józefa Hallera był szefem sanitarnym: twierdzy Grodno, 2. i 1. DP LP, grupy operacyjnej gen. Edwarda Śmigłego-Rydza, 3. Armii, Frontu Środkowego i (VIII–IX 1920) 2. Armii
1 VII 1917	1918	wstąpił do I KP: był członkiem rady sanitarnej, następnie zastępcą naczelnika wydziału aprowizacyjnego twierdzy Bobrujsk	IX 1920	1926	Szef Wydziału Organizacyjnego MSWojsk.
			1926	1 I 1928	kmdt Wojskowej Szkoły Sanitarnej przy Centrum Wyszkożenia Sanitarnego w Warszawie
W okresie II wojny światowej					

Edukacja cywilna: uczęszczał do gimnazjum w Częstochowie. Za działalność patriotyczną podlegał wielu represjom. Ostatecznie ukończył gimnazjum w Warszawie (1898). Ukończył medycynę na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Warszawskiego. W 1901 uzyskał tytuł doktora nauk medycznych.

Działalność społeczno-polityczna i niepodległościowa przed XI 1918: był współzałożycielem „Spójni” (1904); należał do II „Proletariatu” (1905–1906); współzałożyciel Polskiego Związku Ludowego; redaktor „Życia Gromadzkiego” (1906–1907); za działalność patriotyczną aresztowany i skazany na rok twierdzy w Łomży (1 IV 1911–28 II 1912). Członek Ligi Wojennej Walki Czynnej, Związku Broni i POW

(1 II 1917–10 III 1919). 1918 – członek komendy POW w Kijowie i Moskwie, wysłany do Paryża, gdzie w KNP był członkiem komisji wojskowej i kierownikiem Biura Opieki nad Żołnierzami. Za pracę w POW odznaczony VM V kl. (nr 7597).

Udział w działaniach militarnych:

Działalność poza wojskiem po 1918: IX 1929–4 XII 1930 – podsekretarz stanu w Ministerstwie Pracy i Opieki Społecznej; 4 XII 1930–13 V 1934 – szef Resortu Pracy i Opieki Społecznej; 1935–1939 – komisarz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie.

Po wojnie polskiej (1939): przewodniczący Ogólnopolskiego Komitetu Opieki nad Uchodźcami. Po przekroczeniu granicy z Węgrami internowany, a następnie współpracował z YMCA. W 1940 współzałożyciel Obozu Polski Walczącej, wspierającego marszałka Edwarda Śmigłego-Rydza i jego powrót do Polski.

Opinie: /Wniosek o odznaczenie orderem VM – 22 VII 1921/ Doktora medycyny Hubickiego Stefana za świetne zorganizowanie wywiadu i przeciw wywiadu wśród wojsk i komisariatów bolszewickich, za energiczne i owocne przeprowadzenie propagandy wśród wojsk nieprzyjacielskich i skłonienie kilkunastu eszelonów bolszewickich do zaniechania walki z Polakami, co wniosło rozkład do szeregów wrogich / Rozkaz do I polskiego Korpusu Nr 203/35 o nadanie amarantowej wstążeczki – gen. ppor. Adam Jerzy Bieliński, szef sekcji jazdy/.

Informacje dodatkowe:

1. Z Marią Anną Szawłowską (która miała być pierwszą żoną generała) miał syna Janusza Stefana Ludwika, por. *Akt chrztu Janusza Stefana Ludwika Hubickiego, akt nr 592 z 1906 roku z parafii św. Krzyża w Warszawie, metryki.genealodzy.pl*.<https://skanoteka.genealodzy.pl/index.php?op=pg&ar=1&zs=0182d&sy=1921&kt=2&plik=016-017.jpg>; za: https://pl.wikipedia.org/wiki/Stefan_Hubicki#cite_note-22 (dostęp: 20.11.2024).

2. W latach 1904–1914 pracował w szpitalach warszawskich.

3. W 1918 brał udział w nieudanym aresztowaniu gen. Józefa Dowbor-Muśnickiego przez płk Przemysława Barthel de Weydenthała, w związku z planowaną kapitulacją I KP.

3. Doktor wszech nauk medycznych na Uniwersytecie Warszawskim (25 XI 1925).

4. Po zajęciu Węgier przez Niemców przedostał się na Słowację, gdzie pracował jako lekarz. Używał nazwiska Hruśowski oraz Ján Surovy.

5. Po powrocie do Polski w 1945 pracował jako lekarz w Ubezpieczeniach Społecznych (Białogród, Sławkowo, Serock).

Narodowość i pochodzenie społeczne: polska, syn ziemianina, właściciela dóbr w Olkuskiem

Stan cywilny: żonaty: 1. Maria Anna Szawłowska; 2. Anna Paciorkowska; 3. Hanna Regina z Boguszewskich primo voto Szeligowska

Dzieci: 2: Janusz Stefan Ludwik (1906), Andrzej (1916)

Data i miejsce śmierci, miejsce pochówku: 30 X 1955 w Serocku, Cmentarz Powązkowski w Warszawie (kw. 10A-8-22)

Bibliografia:

Źródła: WBH, CAW, KGiO: I.480.206; RO: 1923, 1924, 1928; Rocznik oficerski rezerw 1934, s. 322; Lista starszeństwa oficerów zawodowych, 1922, s. 309; Spis oficerów służących czynnie w dniu 1.6.1921 r., Dodatek do Dziennika Personalnego M.S.Wojsk. nr 37 z 24.09.1921, s. 423, 656; Dziennik Rozkazów Wojskowych nr 72 z 3.07.1919, poz. 2336, 2358; Dz.P.: z 23.10.1925, nr 110, s. 590; z 20.09.1926, nr 38, s. 308; z 2.01.1928, nr 1, s. 1; Decyzja Nr 279/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 25.07.2011 r. w sprawie przejęcia dziedzictwa tradycji, nadania imienia patrona i ustanowienia dorocznego Święta Wojskowego Centrum Kształcenia Medycznego (Dziennik Urzędowy MON nr 16 z 9.09.2011, poz. 221); Lista starszeństwa oficerów zawodowych korpusu sanitarnego, s. 3.

Opracowania: EW, t. III; Kosk, t. I, s. 183; Kryska-Karski, Żurkowski, s. 101; Łoza, s. 264; Odziemkowski, s. 160; Stawecki, s. 140–141; J. Piotrowski, *General Stefan Hubicki. Żołnierz, polityk, lekarz (1877–1955)*, Wrocław 2009; PSB, t. X, s. 84; KVM, t. II, cz. 2, s. 74; M. Gałęzowski, *Wierni Polsce. Ludzie konspiracji pilsudczykowskiej 1939–1947*, 2005, s. 237–244.

Jacynik Kazimierz

Data i miejsce urodzenia: 8 I 1878 w Maciejowie

Imiona rodziców i nazwisko rodowe matki: Konstanty, Maria Moszczyńska

Nominacja generalska: gen. bryg. – 1 I 1928 (st. 1 I 1928, 2. lok. w korpusie generałów)

Początek służby wojskowej: 1 VIII 1898

Rodowód z armii i rodzaj broni: R/p

Awanse oficerskie przed 1918: podporucznik – 19 XII 1901; porucznik – 1905; sztabskapitan – 1909; kapitan – 1913

W WP od: 1 VII 1919 – przyjęty do służby w 4. DS Polskich gen. Żeligowskiego (powstałej na Kubaniu) podczas powrotu Dywizji do Polski

Awanse oficerskie po 1918: podpułkownik – zatwierdzony 11 VI 1920 z dniem 1 IV 1920; w piechocie, w grupie oficerów byłych Korpusów Wschodnich i byłej armii rosyjskiej; pułkownik – zweryfikowany 3 V 1922 (st. 1 VI 1919, 89. lok. w korpusie oficerów piechoty)

Stan spoczynku: 28 II 1930

Wykształcenie wojskowe i odbyte kursy wojskowe: 1899–1901 – szkoła junkrów w Odessie; 1920 – kurs wyższych dowódców w Warszawie; 1921/1922 – kurs dowódców pułków w Rembertowie.

Ordery i odznaczenia:

W armii rosyjskiej: Św. Stanisława IV i III kl.; Św. Anny IV i III kl.; złoty oręż za waleczność 1914 i 1915.

W Wojsku Polskim: VM V kl.; Krzyż Komandorski PR; Krzyż Oficerski PR; KW (3x); KZ zł; (Rumunia) OGR III kl.; (Francja) LH, V kl.; (Łotwa) Medal 10 Rocznicy Wojny Niepodległościowej; Medal Dziesięciolecia Odzyskanej Niepodległości.

Przebieg służby przed 11 XI 1918			Przebieg służby w WP		
od	do		od	do	
1 VIII 1898	1 VIII 1899	wstąpił do armii rosyjskiej, 67. pp – wolontariusz	19 XII 1918	14 VII 1919	zastępca dcy w 13. pp w 4. DSP dowodzonej przez gen. Lucjana Żeligowskiego, z którą przybył do Polski
1 VIII 1899	1 VIII 1901	szkoła junkrów w Odessie			
1 VIII 1901	1 IX 1905	oficer 136. pp			
1 VI 1905	XI 1906	brał udział w ekspedycji rosyjskiej na Kretę	14 VII 1919	XII 1923	dca 30. psk oraz 20. BP na froncie wschodnim
1914	30 VIII 1915	dowódca kompanii i batalionu na froncie I wojny światowej	XII 1923	VIII 1927	dca p.d. w 8. DP i czasowo dca 8. DP
30 VIII 1915	30 IX 1918	w niemieckiej niewoli	VIII 1927	24 XII 1929	zca dcy OK I w Warszawie
			28 II 1930		przeniesiony w stan spoczynku
W okresie II wojny światowej					
			1945		zwrócił się z prośbą o przyjęcie do LWP. Ze względu na podeszły wiek prośba została odrzucona

Edukacja cywilna: ukończył 6 klas gimnazjum w Zamościu (1898).

Działalność społeczno-polityczna i niepodległościowa przed XI 1918:

Udział w działaniach militarnych:

Opinia: /wniosek o PR/ (...) nadzwyczaj sumienny, pracowity, dbały o żołnierza, służbie wojskowej oddany całkowicie i bez zastrzeżeń. Służbę w armii pojmował ideowo. Na ostatnim swym stanowisku jako mój zastępca był mi bardzo pomocny i dzięki swej niezmordowanej pracy, wiedzy i ideowości i prawości charakteru oddał armii ogromne zasługi /dca OK I, gen. bryg. Jan Wróblewski/.

Działalność poza wojskiem po 1918: w latach 1930–1944 pracował jako administrator w spółdzielni mieszkaniowej „Osiedle wojskowe” w Warszawie. XII 1945–VII 1947 – kasjer w Zjednoczonym Przemśle Młynarskim w Lublinie. Do V 1948 w Funduszu Apropowizacyjnym, następnie do 31 I 1953 w Polskich Zakładach Zbożowych w Lublinie.

Informacje dodatkowe: po zakończeniu służby wojskowej (1930) był osadnikiem wojskowym w Starych Koszarach.

Narodowość i pochodzenie społeczne: polska, syn właściciela posiadłości ziemskiej

Stan cywilny: żonaty: Janina Łucka (zginęła 1 VIII 1944)

Dzieci: -

Data i miejsce śmierci, miejsce pochówku: 6 II 1965 w Warszawie, cmentarz na Powązkach (kw. A16-1-2)

Bibliografia:

Źródła: WBH, CAW, KGiO: I 480 212; Spis oficerów służących czynnie w dniu 1.6.21 r., s. 108; RO: 1923, 1924, 1928; Rocznik Oficerski Rezerw, Warszawa 1934, s. 322; Lista starszeństwa oficerów zawodowych, 1922, s. 20; Dz. P: nr 23 z 23.06.1920, poz. 594, nr 12 z 1921, nr 29 z 1921, poz. 1209, nr 6 z 1922, nr 34 z 1923, nr 77 z 16.12.1923, s. 721, nr 99 z 1924, nr 20 z 6.08.1927, s. 229, nr 1 z 2.01.1928, s. 1, nr 21 z 24.12.1929, s. 439; M.P. z 1931 r., nr 260, poz. 345.

Opracowania: Kosk, t. I, s. 192; Kryśka-Karski, Żurkowski, s. 102; Stawecki, s. 144–145.

Kleeberg Franciszek

Data i miejsce urodzenia: 1 II 1888 w Tarnopolu

Imiona rodziców i nazwisko rodowe matki: Emilian, Józefa Kuschée (Couschée)

Nominacja generalska: gen. bryg. (st. 1 I 1928); gen. dywizji (st. 1 I 1943 – pośmiertnie)

Początek służby wojskowej: 18 VIII 1908

Rodowód z armii i rodzaj broni: A/L (II Bryg. LP.)/a

Awanse oficerskie przed 1918: 1 IX 1908 – podporucznik; 1 V 1913 – porucznik w korpusie oficerów artylerii; 5 V 1915 – kpt.; 18 VIII 1917 – mjr SG art.

W WP od: 18 XI 1918

Awanse w WP: XI 1918 – ppłk. SG art.; płk SG art. – 1 VI 1919

Stan spoczynku: zmarł 5 IV 1941

Wykształcenie wojskowe i odbyte kursy wojskowe:

uczęszczał do wojskowej szkoły realnej w Sankt Pölten i w Hranicach (Mährisch Waiskirssen), maturę zdał w Wiedniu w 1905 r., studiował w Technicznej Akademii Wojskowej w Mödling. W 1911 ukończył Szkołę Strzelecką Artylerii w Hajmasker. W 1913 został przyjęty do Szkoły Wojennej (niem. Kriegsschule) w Wiedniu, której nie ukończył z powodu wybuchu wojny. Uczestniczył w kursach informacyjnych dla wyższych oficerów w Warszawie (XI–XII 1922). VI 1924 – X 1925 – słuchacz Wyższej Szkoły Wojennej i Centrum Wyszkożenia Artylerii w Metz.

Ordery i odznaczenia:

W c.k. Armii: Krzyż Zasługi Wojskowej III kl. z dekoracją wojenną i mieczami; Signum Laudis Srebrny Medal Zasługi Wojskowej z mieczami na wstążce Krzyża Zasługi Wojskowej; Signum Laudis Brązowy Medal Zasługi Wojskowej z mieczami na wstążce Krzyża Zasługi Wojskowej; Signum Laudis Brązowy Medal Zasługi Wojskowej na czerwonej wstążce; Krzyż Jubileuszowy Wojskowy; (Prusy) KŻ II kl.

W Wojsku Polskim: VM III, V kl.; Krzyż Wielki PR; Krzyż Komandorski PR; Krzyż Oficerski PR; KW (4x); KZ zł; Medal Pamiątkowy za Wojnę 1918–1921; Medal Dziesięciolecia Odzyskanej Niepodległości; (Francja) LH II i V kl.; (Łotwa) OPN; III kl.; (Jugosławia) OOB, III kl.

Przebieg służby przed 11 XI 1918			Przebieg służby w WP		
od	do		od	do	
18 VIII 1908	1 XI 1913	2. pułk haubic polowych (K u k Feldhabregiment 2) w Wiedniu – dca baterii haubic	18 XI 1918	19 III 1919	szef sztabu Dowództwa Armii Wschód
1 XI 1913	17 VII 1914	Szkoła Wojenna – słuchacz	19 III 1919	1 IV 1919	zca szefa sztabu DOG Kraków
17 VII 1914	4 X 1914	5. B.Gór (GebirgsBrigade) na froncie serbskim – oficer SG	1 IV 1919	XI 1919	szef Sekcji Org.Dep.
4 X 1914	I 1915	Oberkommando	XI 1919	VII 1920	I MSWojsk
I 1915	III 1915	Balkanstreitkräfte – oficer SG	VII 1920	10 VIII 1920	zca szefa Dep. IMSWojsk.
III 1915	7 V 1915	VIII Korpus – oficer SG	10 VIII 1920	15 VIII 1920	szef sztabu I. Armii
8 V 1915	16 VI 1915	25. BP (Schutzenbrigade) – oficer SG	15 VIII 1920	IX 1920	w dyspozycji Nacz.Dow.
16 VI 1915	8 V 1916	oficer sztabu II Brygady LP	IX 1920	12 X 1920	szef sztabu GO gen. Kazimierza Raszewskiego
8 V 1916	II 1917	zca szefa sztabu i czasowo szef sztabu	12 X 1920	25 X 1922	chory na czerwonkę
II 1917	VII 1917	kmndt LP	X 1922	XI 1922	szef sztabu DOG Poznań
VII 1917	XII 1917	szef sztabu III Brygady LP	XI 1922	I 1923	dca p.d. 14. DP
		zca dcy 1 p.art. LP (od 18 VI dca I dyonu) w Górze Kalwarii	1 I 1923	30 V 1924	kurs informacyjny dla wyższych oficerów w Warszawie
		inspektor wyszkolenia PSZ	VI 1924	X 1925	dca 14. DP
		kmndt Kursu Wyszczolenia Art.			studia w Wyższej Szkole Wojennej i w Centrum Wyszczolenia Artylerii w Metz
XII 1917	IV 1918	PSZ w Garwolinie	XI 1925	19 III 1927	II dyrektor nauk w Wyższej Szkole Wojennej w Warszawie
IV 1918	IX 1918	karnie przeniesiony do ck armii – służył w XLIV BP – na froncie włoskim	19 III 1927	4 III 1934	dca 29. DP
			4 III 1934	4 III 1936	dca OK III w Grodnie
			4 III 1936	IX 1939	dca OK IX w Brześciu nad Bugiem
W okresie II wojny światowej					
			9 IX 1939	5 X 1939	dca GO „Polesie” (od 28 IX dca SGO) – na czele SGO toczył zwycięskie walki m.in. pod Jabłoniem (19 IX) i Milanowem (30 IX); pobił wysunięte kolumny oddziałów Armii Czerwonej, dowodził ostatnią bitwą wojny polskiej 1939 pod Kockiem (1–6 X 1939)
			5 X 1939	5 IV 1941	w Oflagu IVB w twierdzy Königstein, zmarł 5 IV 1941 w szpitalu w Weisser Hirsch (obecnie dzielnica Drezna), pochowany na cmentarzu w Kocku (1969)

Edukacja cywilna: ukończył szkołę realną w Hranicach i złożył maturę w Wiedniu w 1905 r.

Działalność społeczno-polityczna i niepodległościowa przed XI 1918:

Działalność poza wojskiem po 1918:

Informacje dodatkowe: był bratem Juliusza Kleeberga – gen. bryg.

Udział w działaniach militarnych do końca I wojny światowej: w okresie I wojny światowej na froncie serbskim i rosyjskim, a w 1916 – we wszystkich walkach wiosennych 2. Bryg. LP (bitwy pod Jastkowem i Kukłami), a następnie 3. Bryg. LP (Kostiuchniówka, Optowa i odwrót na Stochód oraz bitwa pod Stawokiem) oraz po kryzysie przysięgowym na froncie włoskim. Za wniesienie podania o przyznanie obywatelstwa polskiego oddany pod sąd.

Udział w działaniach militarnych po I wojnie światowej: uczestniczył w walkach w obronie Lwowa – odznaczony VM V kl. – nr 2857; w wojnie z bolszewikami w dowództwie Armii „Wschód” w dowództwie I. Armii (w okresie walk nad Narwią oraz odejścia na przedmoście Warszawy), następnie szef sztabu gen. Raszewskiego (na Pomorzu), m.in. Grupa Gejchana.

Opinie: /25 X 1919/ Zdolny, pracowity i sumienny oficer. Posiada duże wykształcenie teoretyczne. Jako szef Sekcji Organizacyjnej i zast. Szefa Dep. I wywiązywał się z zadań ku pełnemu memu zadowoleniu /gen. ppor. – K. Sosnkowski – wiceminister SWojsk./.

/28.12.1923/ Nadaje się wybitnie na stanowisko szefa sztabu Inspektoratu i na kierownicze stanowisko w szkolnictwie. Wybitny oficer SG. /gen. dyw. Skierski/.

/31 VIII 1925 Paryż/ Inteligencja żywa i otwarta, rozległe wykształcenie ogólne, solidna wiedza wojskowa, duża zdolność objaśniania terenu, wybitna zdolność topograficzna. Te zalety płk KLEEBERGA wykorzystane zostały przez jego żywe zainteresowanie dla wszelkich kwestii i przez jego wielką zdolność do pracy. Dokonał znacznej pracy, celem przyswojenia sobie, w ciągu jednego roku, nie tylko całej nauki w Szkole, lecz również metod, używanych przez Dyрекcję Nauk i ciało profesorskie dla przygotowania programów i ich wykonania. Osiągnął niewątpliwie największą korzyść ze swego pobytu w Szkole /1924–1925, 45 – promotion – gen. Julien-Claude Dufieux/.

Gen. Stefan Rowecki /s. 99/ w razie wojny na pewno będzie użyty jako dowódca operacyjny.

Narodowość i pochodzenie społeczne: polska, syn powstańca styczniowego, oficera c.k. armii

Stan cywilny: żonaty: Wanda Paszkowska

Dzieci: 1: Zbigniew Tadeusz Kazimierz (1920)

Data śmierci i miejsce pochówku: zmarł 5 IV 1941 w szpitalu w Weisser Hirsch (obecnie dzielnica Drezna) podczas więzienia w Oflagu IVB w twierdzy Königstein, pochowany na cm. w Neustadt; od 1969 na Cmentarzu Wojennym w Kocku.

Bibliografia:

Źródła: WBH, CAW, KGiO: I.480.201; Schematismus [1909], s. 824, 924; Schematismus [1914], s. 759, 832, 1061; Ranglisten des kaiserlichen und königlichen Heeres [1916], s. 642, 741; Ranglisten des kaiserlichen und königlichen Heeres [1918], s. 88, 1036, 1218; Spis oficerów służących czynnie w dniu 1.6.21 r., s. 7; Lista starszeństwa oficerów zawodowych, 1922, s. 185; Lista starszeństwa oficerów legionowych, s. 1; Lista starszeństwa oficerów Sztabu Generalnego, s. 3; RO: 1923, 1924, 1928, 1932; RO-1939, s. 5; Dz. Rozk. Wojsk. Nr 55 z 20.05.1919, s. 1734.; nr 53 z 15.05.1919, poz. 1652; Dz P: nr 11 z 27.03.1920, s. 227; nr 21 z 9.06.1920, s. 399; nr 40 z 20.10.1920, s. 1075; nr 47 z 25.11.1922, s. 851; nr 9 z 17.03.1927, s. 94; nr 1 z 2.01.1928, s. 1; z 1937 r., nr 260, poz. 410; z 1937 r., nr 64, poz. 96; M.P.: z 2010 r., nr 28, poz. 304; Lista generałów mianowanych na uchodźctwie 1940–1974, „Zeszyty Historyczne” z. 58, 1981, s. 222.

Opracowania: EW-D, t. I, s. 436; Czerep, s. 296; Kisielewicz, s. 7; Kosk, t. I, s. 228; Kryska-Karski, Żurkowski, s. 42; KVM, t. II, cz. 1, s. 66; Łukomski, Polak, Suchcitz, s. 367, 547; Majchrowski II, s. 129; Mierzwiński, t. 2, s. 91–107; Oficerowie Legionów Polskich, t. II, s. 223–224; Stawecki, s. 166–167; Łoza, s. 340; Strzałkowski, s. 779–780; <https://zolnierze-niepodleglosci.pl/197828/> (dostęp: 11.03.2024).

**Knoll (Knoll-Kownacki) Edmund Stanisław
ps. „Kownacki”**

Data i miejsce urodzenia: 24 VII 1891 w Pomiechówku, pow. Płońsk

Imiona rodziców i nazwisko rodowe matki: Kazimierz, Maria z von Eynattenów

Nominacja generalska: gen. bryg. – 16 III 1927 (st. I I 1927, 11. lok. w korpusie generałów)

Początek służby wojskowej: 1 IX 1912

Rodowód z armii i rodzaj broni: R/L/a

Awanse oficerskie przed 1918: chorąży – 15 IX 1913 (R); porucznik – 26 V 1915 (L); kapitan – 1 XI 1916; major – 13 X 1918

W WP od: 27 X 1918 – Reskrypt Rada Regencyjna/6 XI 1918

Awanse w WP: płk – zweryfikowany w 1922 (st. I VI 1919, 19. lok. w korpusie oficerów zawodowych artylerii)

Stan spoczynku: 10 VII 1947

Wykształcenie wojskowe i odbyte kursy wojskowe:

ukończył kurs instruktorski PDS w Nowym Sączu (15 VII–2 VIII 1914); kurs artylerii w Centrum Studiów Artyleryjskich w Warszawie (1920); absolwent kursu dowódców w Warszawie oraz kurs wyższych dowódców artylerii w Toruniu (1921); ukończył 3-miesięczny kurs dla dowódców dywizji w Warszawie (1922) oraz kurs przygotowawczy i 2-letnie studia w Paryżu – École supérieure de guerre (do XII 1924; od 15 I 1925 – oficer Sztabu Generalnego); 10 XI 1932–20 VIII 1933 uczestniczył w kursie w CWSW w Warszawie.

Ordery i odznaczenia: Medal Panowania Romanowów (ros.); Signum Laudis z mieczami i Krzyż Wojskowy Karola – Karl-Truppenkreutz, K.T.K (aus.).

W Wojsku Polskim: VM, V kl.; Krzyż Komandorski z Gwiazdą PR; Krzyż Komandorski PR; KN; Krzyż Oficerski PR; KW (6x); KZ zł; Medal Pamiątkowy za Wojnę 1918–1921; Medal Dziesięciolecia Odzyskanej Niepodległości; Państwowa Odznaka Sportowa; (Rumunia) Wielki Oficer CR, OZW; (Francja) LH, III kl.; Odznaka za Rany i Kontuzje.

Przebieg służby przed 11 XI 1918			Przebieg służby w WP		
od	do		od	do	
1 IX 1912	1 IX 1913	jednoroczny ochotnik – 19. konna bateria w Dubnie	6 XI 1918	25 XI 1918	dca artylerii odsiecz Przemysła i Lwowa z rozkazu gen. Roji
6 VIII 1914	13 IX 1914	chorąży zapasowy w 8. Bryg. Artylerii w Rembertowie	25 XI 1919	1 XI 1919	organizator i dowódca 1. pap. Leg.
13 IX 1914	12 X 1914	dca plutonu 1. komp. II baonu ułan w 1. szwad. kawalerii	1 XI 1919	15 VII 1920	kmdt Szkoły Podchorążych Artylerii w Poznaniu
12 X 1914	3 V 1915	dca plutonu wywiadowczego 5. baterii LP	15 VII 1920	1 I 1921	dca I BArt. w 1. DP Leg.
3 V 1915	23 VII 1915	I oficer 5. baterii LP	1 I 1921	1 VIII 1921	zca szefa sekcji i służby uzbrojenia w Dep. I MSWojsk.
23 VII 1915	31 XII 1915	dca baterii art. konnej przy dyonie kawalerii rtm. W. Prażmowskiego-Beliny	1 VIII 1921	17 VI 1922	szef artylerii i służby uzbrojenia DOK nr II w Toruniu
1 I 1916	29 VII 1917	dca dyonu (II i III) w 1. part. LP w okresie kryzysu	17 VI 1922	25 IX 1922	kurs dowódców dywizji w Toruniu
29 VII 1917	V 1918	przysięgowego internowany przez Niemców w Benjaminowie. Ze względów rodzinnych urlopowany w maju 1918 r., do obozu nie powrócił. Przyjęty do PSZ, służył w sztabie Inspektoratu Artylerii	25 IX 1922	1 I 1925	École supérieure de guerre
			3 I 1925	5 VII 1927	p.o. dcy 13. DP w Równem
			5 VII 1927	16 VIII 1927	dca OK II w.z.
			16 VIII 1927	10 IX 1932	dca 13. DP
			10 IX 1932	20 VIII 1933	kurs wyższych dowódców w CWSW w Warszawie
			20 VIII 1933	28 II 1935	dca 13. DP
			28 II 1935	VIII 1939	dca DOK Poznań oraz generał do prac w GISZ w rejonie inspekcji Poznań
W okresie II wojny światowej					
			3 IX 1939	20 IX 1939	dca GO „Koło”, a następnie (6 IX) GO Knolla-Kownackiego po walkach nad Bzurą
			20 IX 1939	28 IX 1939	i w Puszczy Kampinoskiej przedostał się do Warszawy. Walczył w obronie Warszawy po kapitulacji Warszawy znalazł się w niewoli niemieckiej – oflagach Hohnstein, Königstein, Johannisbrunn, a od 27 IV 1942 w VIIA Murnau, gdzie w ramach działań konspiracyjnych był szefem wydziału szyfrów i łączności z krajem
			28 IX 1939	29 IV 1945	po wyzwoleniu we Francji, następnie przydzielony do 2. KP we Włoszech, od 30 X 1945 generał do zleceń w dowództwie korpusu. Po ewakuacji do Wielkiej Brytanii zdemobilizowany
			29 IV 1945	10 VII 1947	

Edukacja cywilna: 3 lata gimnazjum w Penzinie, a następnie w Kałudze (matura 1908); 5 sem. studiów na Wydziale Przyrodniczym Uniwersytetu Moskiewskiego; następnie na Moskiewskim Instytucie Rolniczym (30 V 1913 – agronom). Przez 3 lata studiował na Wydziale Prawa.

Działalność społeczno-polityczna i niepodległościowa przed XI 1918: 1914 – członek PDS.

Udział w działaniach militarnych:

Po 1918: ranny w bitwie pod Gródkiem Jagiellońskim (III 1919).

W okresie II wojny światowej: brał udział w bitwie nad Bzurą w 1939 r.

Działalność poza wojskiem po 1918: prezes okręgu Związku Legionistów; kmdt Koła 1. part. LP; prezes okręgu LOPP; prezes Wołyńskiego Klubu Jeździeckiego, członek Ligi Morskiej i Kolonialnej; członek Białego Krzyża.

Informacje dodatkowe: 1. w latach 1913–1914 inspektor hodowli w Centralnym Towarzystwie Rolniczym w Warszawie; 2. po II wojnie światowej zamieszkał w Walii, gdzie miał niewielką farmę rolną.

Opinie:

/1919/ Bardzo dzielny odważny oficer z wielką inicjatywą i bardzo dobrą oceną sytuacji. Wyróżnia się swoją sumiennością i energią. Posiada bardzo wysokie wykształcenie wojskowe, jako artylerzysta i obecnie dca brygady piech. bardzo dobry organizator. Charakter bez zarzutu /Dąb-Biernacki, płk/.

Opinia z WSW (1922–1923): Inteligentny i doświadczony. Zdaje się posiadać wiedzę. Spostrzegawczość i pewna decyzja w terenie. Wykonał dobre prace i w ogóle osiągnął dobre wyniki [...] Charakter nieco zagadkowy. Poprawny i okazujący szacunek z wyrazem nonszalancji, rozgarnięty i nieco sceptyczny, pewna wiara w siebie /płk Trousson, Dyrektor Wyszkołenia/.

Gen. Stefan Rowecki /s. 99/ Przyszłość tylko liniowa. Ma zacięcie dowódcze i dane na dowódcę operacyjnego. Mówią o nim, że jest trochę miękki w decyzjach za mało uporczywy.

/Rómmel, s. 237/ Jako człowiek, uczciwy i prawy – jako charakter, stały. W pracy niesystematyczny, leniwy. Jako podwładny rozpolitykowany i wszystko krytykujący [...] Człowiek który przyzwyczaił się za te ubiegłe 25 lat do myśli, że należy do elity „zbawców ojczyzny”, i że należą mu się specjalne względy. Może być użyty w ręku twardego dowódcy, który go będzie dobrze kontrolował, na stanowisku dowódcy korpusu. Jako żołnierz dobry – w polu może dowodzić. Ma decyzję i dobrą orientację. Dobry.

Narodowość i pochodzenie społeczne: polska, syn ziemianina

Stan cywilny: żonaty: Janina z Chramców

Dzieci: 2: Barbara Maria (1918), córka (1922 – zm. przy porodzie)

Data i miejsce śmierci, miejsce pochówku: 2 IX 1953 w Beaumaris na wyspie Anglesey, gdzie został pochowany

Bibliografia:

Źródła: WBH, CAW, KGiO: I.480 260; Spis oficerów służących czynnie w dniu 1.6.21 r., s. 277; RO: 1923, 1924, 1928, 1932; RO-1939, s. 5; Lista starszeństwa oficerów Legionów Polskich, s. 36; Lista starszeństwa oficerów zawodowych, s. 185; Lista starszeństwa oficerów Sztabu Generalnego, s. 3; Dziennik Rozporządzeń Komisji Wojskowej, 1918, R. 1, nr 1, s. 4; Dz. P. Ministerstwa Spraw Wojskowych (Dekret Wodza Naczelnego L. 2630) z 16.02.1921, nr 8, poz. 239; nr 7 z 22.01.1925, s. 29; nr 54 z 23.12.1926; nr 10 z 19.01.1927, s. 92; nr 5, s. 29; z 2.03.1935; M.P. z 1934 r., nr 259, poz. 337; z 1931 r., nr 111, poz. 163; z 1930 r., nr 98, poz. 143.

Opracowania: EW-D, t. I, s. 439; Kisielewicz, s. 7; Kosk, t. I, s. 231–232; Kryśka-Karski, Żurkowski, s. 112; Łoza, s. 345; Majchrowski II, s. 129–130; Odziemkowski, s. 188; Oficerowie Legionów, t. II, s. 241–242; Stawiecki, s. 169; Strzałkowski, s. 781–782; <https://zolnierze-niepodleglosci.pl/zołnierzyk/198360/> (dostęp: 13.06.2024).

Autor: *Podręcznik artylerii dla podoficera i kanoniera* (cz. I, Kraków 1913; cz. II, Piotrków 1916); *Podręcznik Artylerii* (Kraków 1915); *W obronie lekkich baterii* (Warszawa 1918); *Bój pod Uzdowem* (Warszawa 1938).

Kutrzeba Tadeusz Andrzej

Data i miejsce urodzenia: 15 IV 1886, Kraków

Imiona rodziców i nazwisko rodowe matki: Tomasz, Ludwika z Szulów

Nominacja generalska: generał brygady – 16 III 1927 (st. 1 I 1927, 3. lok. w korpusie generałów); generał dywizji (st. 19 III 1939, 1. lok. w korpusie generałów)

Początek służby wojskowej: 18 VIII 1906

Rodowód z armii i rodzaj broni: A/s

Awanse oficerskie przed 1918: 18 VIII 1906 – ppor. (st. 1 XI 1905 w korpusie oficerów piechoty); por. (st. 1 XI 1910 w korpusie oficerów piechoty); kpt Sztabu Gen. (st. 1 IV 1915)

W WP od: 8 XI 1918

Awanse oficerskie w WP: 30 X 1919 został mianowany mjr SG z 1 XI 1919; 11 VI 1920 zatwierdzony z 1 IV 1920 w stopniu płk SG w inżynierii i saperach, w grupie oficerów byłej armii austro-węgierskiej; 3 V 1922 został zweryfikowany w st. płk SG (st. 1 VI 1919, 23. lok. w korpusie oficerów inżynierii i saperów)

Stan spoczynku: zmarł 8 I 1947

Wykształcenie wojskowe i odbyte kursy wojskowe: w latach 1903–1906 studiował na Wydziale Inżynieryjnym w Wojskowej Akademii Technicznej w Mödling pod Wiedniem; 1910–1913 był słuchaczem Akademii Sztabu Generalnego w Wiedniu (z tytułem „Geine-Stäbler”).

Ordery i odznaczenia:

W c.k. Armii: Krzyż Zasługi Wojskowej III kl.; Signum Laudis Srebrny Medal Zasługi Wojskowej na wstążce Krzyża Zasługi Wojskowej; Signum Laudis Brązowy Medal Zasługi Wojskowej na wstążce Krzyża Zasługi Wojskowej; Krzyż Jubileuszowy Wojskowy; Krzyż Pamiątkowy Mobilizacji 1912–1913; Krzyż Żelazny III i II kl.; Turecki półksiężyc żelazny; Krzyż bośniacki.

W Wojsku Polskim: VM VI kl., V kl.; Krzyż Komandorski Orderu PR; Krzyż Oficerski Orderu PR; KW (3x); KZ zł; (Litwa Środkowa) KZWLŚr; Medal Pamiątkowy za Wojnę 1918–1921; Złoty Wawrzyn Akademicki; Medal Dziesięciolecia Odzyskanej Niepodległości; kl.; (Belgia) C III kl.; (Estonia) KW I kategorii II kl.; OKO II kl.; (Czechosłowacja) LB II i III kl., VK II kl.; (Francja) LH II, III, IV i V kl.; (Łotwa) OPN III kl.; (Rumunia) SR, III kl.; CR I i II kl.; (Jugosławia) SS III kl.; (Finlandia) VR II kl.; Medal 10 Rocznicy Wojny Niepodległościowej.

Przebieg służby przed 11 XI 1918			Przebieg służby w WP		
od	do		od	do	
18 VIII 1906	1912	Batalion Pionierów nr 9 w Krakowie Baon Saperów Nr 10 w Przemyślu	28 X 1918	8 XI 1918	rozpoczął służbę w Wydziale Wojskowym PKL w Wiedniu
1912	1913	1912–1913 wziął udział w mobilizacji sił zbrojnych Monarchii Austro-Węgierskiej, wprowadzonej w związku z wojną na Bałkanach	8 XI 1918	1 II 1919	w Oddziale I Sztabu Generalnego Naczelnego Dowództwa WP, od I 1919 – szef sekcji planów i zastępca szefa Oddziału I SG
28 VII 1914	15 IX 1914	pełnił służbę w Dyrekcji Inżynierii w Sarajewie	1 II 1919	IV 1920	szef sztabu 1. DP Leg. oraz szef sztabu Grupy Operacyjnej gen. Edwarda Rydza-Śmigłego i 3. Armii, brał udział w wyprawie kijowskiej
15 IX 1914	15 II 1915	na froncie serbskim – oficer Sztabu 2. Brygady Artylerii Górskiej gen. mjr. Ferdinanda Komma	IV 1920	VI 1920	w czasie działań odwrotowych szef sztabu Frontu Południowo-Wschodniego
15 II 1915	15 V 1915	na froncie rosyjskim oficer łącznikowy w sztabie niemieckiego XXIV Korpusu Rezerwowego pod dowództwem generała piechoty Friedricha von Geroka walczącego w Karpatach	VI 1920	16 VIII 1920	szef sztabu Frontu Środkowego
15 V 1915	15 II 1916	na froncie włoskim; szef sztabu inspektoratu fortyfikacji w dowództwie 44. DOGór. w Tyrolu	VIII 1920	1 I 1921	szef sztabu 2. Armii, która uczestniczyła w walkach o Białystok i pościgu za wojskami sowieckimi w kierunku Grodna i Lidy
15 II 1916	15 VIII 1916	szef sztabu wojsk technicznych Grupy Armii arcyksięcia Eugeniusza w Tyrolu	1 I 1921	4 V 1921	wykładowca taktyki ogólnej w Szkole Sztabu Generalnego i jednocześnie członkiem Komisji Regulaminowej
15 VIII 1916	15 X 1916	szef sztabu wojsk technicznych Grupy Armii arcyksięcia Eugeniusza w Siedmiogrodzie	4 V 1921	15 XII 1924	szef sekcji planów, a od XII 1921 szef Oddziału IIIa Operacyjnego Biura Ścisłej Rady Wojennej
15 X 1916	15 V 1917	II aust. oficer łącznikowy przy dowództwie niemieckiej 9. Armii na froncie rumuńskim	15 XII 1924	9 X 1928	p.o. szefa Biura Ścisłej Rady Wojennej – II zastępcy szefa Sztabu Generalnego, a od XII 1926 zastępca szefa Sztabu Generalnego
15 V 1917	15 III 1918	I oficer, a następnie zastępca szefa sztabu w ekspozyturze austriackiej 4. Armii przy dowództwie niemieckiej grupy w Konstantynopolu	9 X 1928	27 XI 1935	kmdt Wyższej Szkoły Wojennej w Warszawie
15 III 1918	28 X 1918	I oficer, a następnie szef sztabu bazy austriackiej w mieście Braila nad Dunajem – „Schwarze Meer Stelle”	27 XI 1935	19 III 1939	generał do prac w GISZ oraz kmdt WSWoj.
			19 III 1939	23 III 1939	inspektor armii w GISZ oraz kmdt WSWoj.
			23 III 1939		dca Armii „Poznań”

W okresie II wojny światowej			
	IX 1939	28 IX 1939	był twórcą i realizatorem zwrotu zaczepnego, zwanego bitwą nad Bzurą (9–22 IX), 22 IX dotarł do Warszawy, został zastępcą gen. dyw. Juliusza Rómmla. Następnie prowadził rozmowy kapitulacyjne z dowódcą niemieckiej 8. Armii gen. Johannesem Blaskowiczem i 28. IX podpisał akt kapitulacji w niewoli niemieckiej, m.in. w Oflagu IV A Hohnstein i Oflagu IV B Königstein oraz IV C Colditz na terenie Niemiec. Od 30 X 1940 przebywał w obozie generalskim – w Oflagu VIII E Johannisbrunn, a następnie od 27 IV 1942 – w Oflagu VII A Murnau
	28 IX 1939	29 IV 1945	

Edukacja cywilna: od 1896 uczęszczał do Wojskowej Szkoły Realnej w Fischau, a następnie do szkoły w Hranicach na Morawach. W 1903 zdał maturę w Państwowym Gimnazjum Realnym w Wiedniu I. Schottenring.

Działalność społeczno-polityczna i niepodległościowa przed XI 1918:

Udział w działaniach militarnych: 1: uczestniczył w wojnie polsko-sowieckiej, wyprawie kijowskiej, obronie Warszawy, walkach o Białystok oraz pościgu za przeciwnikiem na Lidę i Grodno; 2. w okresie II wojny światowej kierował walkami nad Bzurą (9–22 IX) oraz w obronie Warszawy.

Działalność poza wojskiem po 1918: członek Towarzystwa Wiedzy Powszechnej.

Informacje dodatkowe: 1. od 1 XI 1913 przysługiwał mu, obok stopnia wojskowego, tytuł oficera przydzielonego do Sztabu Inżynieryjnego; 2. generał Kutrzeba był doskonale wykształconym teoretykiem wojskowym, mającym duże doświadczenie w pracy sztabowej, brakowało mu jednak praktyki w służbie liniowej /Mierziński 2, s. 174/; 3. po II wojnie światowej w VII 1945 otrzymał propozycję objęcia stanowiska ministra obrony narodowej, której nie przyjął. Przewodniczył powołanej 12 X 1945 Komisji Historycznej Kampanii Wrześniowej i Polskich Sił Zbrojnych na Zachodzie. Angażował się w utworzenie Instytutu im. W. Sikorskiego.

Opinie: /Poparcie wniosku o VM 5.kl. – 1919/. Ppłk. szt. gen. Tadeusz Kutrzeba oficer posiadający głębokie wykształcenie wojskowe, o dużym doświadczeniu. W ciągu całego pod moim Dtwem od listopada 19 r. wykazywał stale zalety wyróżniające go znakomicie jako oficera szt. gen. Szczególnie zasłużył się jako Szef Sztabu Armii w czasie ostatniej ofensywy II Armii przy opracowaniu planów i kierownictwem akcją przez swe wielkie zdolności operacyjne, niezwykłą sumienność i pracowitość. W dużej mierze przyczynił się do świetnych rezultatów działań II Armii /gen. por. E. Śmigły-Rydz/.

/1 X 1929/ Dotychczasową pracą gen. Kutrzeba wyrobił sobie już stałą opinię – wzorowy oficer. Na stanowisku Kmdta Szkoły – jest pierwszym, który prowadzi szkołę samodzielnie. Starając się dostosować szkolenie i wychowanie dypl. oficerów do wymagań P. Marszałka. Bez teorii, bez frazeologii stara się dać armii Polskiej nowego wartościowego, realnie myślącego – niepapierowego oficera. Poza szkołą studiuje, zawsze chętny do pracy dla państwa /szef Sztabu Głównego, gen. dyw. Tadeusz Piskor/.

Gen. Stefan Rowecki /s. 97/ Ma opinię wybitnego operatora. Wyróżnia się inteligencją i bystrością umysłu. Ma wszystkie dane na dowódcę armii z wyjątkiem doświadczenia osobistego w dowodzeniu.

/Rommel, s. 236–237/ Bardzo inteligentny, czytany i wykształcony oficer. Lubiany przez kolegów. Charakter prawy i lojalny do przełożonych. Całą służbę odbył w sztabach, nigdy nie dowodził żadnym oddziałem. Człowiek, któremu brak właściwości dowódczych. Charakter chwiejny, nie wytrzymuje kryzysu. Absolutnie nie nadaje się na żadne dowódcze stanowisko, natomiast może być użyty w pracy sztabowej, nie związanej z pracą Sztabu Głównego i dowodzeniem. Dobry.

Narodowość i pochodzenie społeczne: polska, syn kapitana c.k. armii

Stan cywilny: żonaty: Aldona Foremny

Dzieci: -

Data i miejsce śmierci, miejsce pochówku: 8 I 1947, Londyn, cmentarz Brookwood; od 1957 w Alei Zasłużonych Cmentarz Wojskowy na Powązkach (kwatery A30-2 pótkole-8)

Bibliografia:

Źródła: WBH, CAW, KGiO: I480296; RO: 1923, 1924, 1928, 1932; RO-1939, s. 4, 417, 448; *Schematismus* 1906; *Schematismus* 1910; *Schematismus* 1912; *Schematismus* 1914; *Ranglisten des kaiserlichen und königlichen Heeres* 1918; Dz. Rozk. Wojsk.: nr 9 z 7.12.1918, poz. 179, s. 191; nr 95 z 26.11.1919, poz. 3676; Dz. P.: nr 26 z 14.07.1920, s. 574; *Dekret Wodza Naczelnego L. 2763 z 15 marca 1921 r.*; Dziennik Personalny z 1921, nr 13, poz. 409; *Rozporządzenie Kierownika MSWojsk. L. 4597/22*; Dziennik Personalny z 1922, nr 9, s. 314; nr 136 z 31.12.1924, s. 765; nr 35 z 25.03.1925; nr 12 z 3.03.1926, s. 70; nr 54 z 23.12.1926, s. 446; nr 10 z 19.03.1927, s. 91; nr 14 z 5.11.1928, s. 301; nr 19 z 12.12.1929; nr 8 z 11.11.1931; M.P.: z 1925, nr 102, poz. 438; z 1930, nr 260, poz. 351; z 1937, nr 257, poz. 406; Spis oficerów służących czynnie w dniu 1.6.21 r., s. 7; Lista starszeństwa oficerów zawodowych, s. 227; Lista starszeństwa oficerów Sztabu Generalnego, s. 5; Decyzja Nr 74/MON Ministra Obrony Narodowej z dnia 5 czerwca 1995 roku w sprawie nadania 17 Batalionowi Saperów nazwy wyróżniającej i imienia patrona, ustanowienia święta oraz przyjęcia dziedzictwa tradycji [w:] Dziennik Rozkazów MON z 1995 roku, poz. 62.

Opracowania: EW, t. IV; EW-D, t. I, s. 499–500; Kisielewicz, s. 7; Kosk, t. I, s. 274; Kryśka-Karski, Żurkowski, s. 45; Łoza, s. 403; Łukomski, Polak, Suchcitz, s. 367, 547; Majchrowski II, s. 13–131; Mierzwiński, t. II, s. 174–182; Stawecki, s. 187–188; Stawecki, Oficerowie, s. 31–33; PSB, t. XVI, s. 318–320; Strzałkowski, s. 789–790; T. Machalski, *General Tadeusz Kutrzeba: studium krytyczne*, 1983.

Autor: *Bitwa nad Niemnem (wrzesień–październik 1920)* (1926); *Wyprowadzenie Kijowska 1920 roku* (1927); *Wojna bez walnej bitwy*, wybór i wstępne oprac. E. Kozłowski (1998); *Bitwa nad Bzurą (9–22 września 1939 r.): przyczynek do historii kampanii polsko-niemieckiej w obszarze: Poznań – Warszawa we wrześniu 1939 r.*, oprac., przedm. i przypisami opatrzył M. Porwit (1957); *Studium planu strategicznego Polski przeciw Niemcom Kutrzeby i Mossora*, wstęp P. Stawecki, oprac. i zapisy M. Jabłonowski i P. Stawecki (1987); *Wojna bez walnej bitwy. Kampania Polska* (2024) i inne.

Kwaśniewski Stanisław Feliks

Data i miejsce urodzenia: 14 XI 1886, Kraków

Imiona rodziców i nazwisko rodowe matki: Józef Roman, Maria z domu Collet (Francuzka)

Nominacja generalska: gen. bryg. – 1 I 1928 (st. 1 I 1928, 8. lok. w korpusie generałów)

Początek służby wojskowej: 1 X 1905 – jednoroczny ochotnik/1907

Rodowód z armii i rodzaj broni: A/p

Awanse oficerskie przed 1918: 1 X 1906 – aspirant oficerski; 1 I 1907 – ppor.; 1 VIII 1914 – por.; 1 V 1917 – kpt.

W WP od: 28 X 1918 (Dekretem Rady Regencyjnej)/XI 1918

Awanse oficerskie w WP: kpt. – 28 X 1918 (zatwierdzony przez Radę Regencyjną); 12 IV 1919 – kpt. SG; 23 IV 1920 – ppłk SG; 3 V 1922 – płk SG (st. 1 VI 1919, 132. lok. w korpusie oficerów piechoty)

Stan spoczynku: I 1942 – przeniesiony w stan nieczynny

Wykształcenie wojskowe i odbyte kursy wojskowe: szkoła jednorocznych ochotników 1905/1906 – egzamin oficerski na oficera zawodowego 1907; kurs 3-miesięczny telegraficzny – 1910; kurs niemieckiego wyszkolenia piechoty i k.m. – 1917; 1919–1921 na Kursie Wojennym w Szkole Sztabu Generalnego w Warszawie; 16 IV–26 VI 1923 Kurs dla wyższych dców w Warszawie.

Ordery i odznaczenia:

W c.k. Armii: *Signum Laudis* – brązowy i srebrny (2x); bojowy krzyż Karola; medal za rany.

W Wojsku Polskim: VM kl. V; PR. III, IV kl.; KW (3x); ZK. zł (2x); MN; Medal Pamiątkowy za Wojnę 1918–1921; Medal Dziesięciolecia Odzyskanej Niepodległości; Odznaka Pamiątkowa Generalnego Inspektora Sił Zbrojnych; Złota Odznaka Honorowa Ligi Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej I st.; (Francja) Krzyż Komandorski LH; Krzyż Oficerski Orderu LH; Krzyż Kawalerski Orderu LH; (Jugosławia) SS kl. II; (Rumunia) CR kl. II.

Przebieg służby przed 11 XI 1918			Przebieg służby w WP		
od	do		od	do	
1 X 1905	1907	służył jako jednoroczny ochotnik w c.k. armii 100. pp i zdał egzamin na oficera zawodowego	28 XI 1918	4 I 1919	służył jako referent w Oddziale Personalnym Sz.Gen.
1907	22 II 1910	oficer kompanijny w 100. pp, kierowany do prac mobilizacyjnych do Dtwu Korpusu, adiutant batalionu detaszowany w Bośni II	4 I 1919	20 VII 1920	szef sztabu GO gen. Mieczysława Kulińskiego, ranny w walkach o Lwów 13 I 1919
1 III 1910	1 IV 1914	batalion 100. pp – oficer kompanijny, odbył kurs telegraficzny, następnie dowódca kursu w brygadzie górskiej, służył w Sz.Gen.	20 VII 1920	10 VII 1921	p.o. szefa Oddziału VII Naukowego oraz zastępca szefa NDWP
14 IV 1914	28 X 1915	w dtwie brygady górskiej w oddziale Sz.Gen. 12. DP	10 VII 1921	1 VII 1923	szef Oddziału IV Sz.Gen.
29 X 1915	6 I 1916	na leczeniu szpitalnym	1 VII 1923	25 III 1925	dca p.d. w 29. DP w Grodnie
8 I 1916	30 XII 1916	dca kompanii i batalionu w 100. pp	25 III 1925	16 I 1926	dca p.d. w 11. DP w Stanisławowie
26 I 1917	5 VII 1917	na własną prośbę w PSZ – 3. pp LP – instruktor i dca kompanii, wydany z pułku jako „politycznie podejrzany”	16 I 1926	7 X 1926	p.o. II zastępcy szefa Administracji Armii
6 VII 1917	20 VIII 1917	dca kompanii marszowej w batalionie zapasowym 100. pp	7 X 1926	XI 1928	dca 3. DP w Zamościu
21 VIII 1917	4 V 1918	dca kompanii w 14. pp	XI 1928	1 II 1932	I zastępca szefa Sztabu Głównego
5 V 1918	13 X 1918	dca batalionu szturmowego piechoty „Szarotka” („Edelweis”) na froncie włoskim	1 II 1932	IX 1939	generał do prac przy GISZ
W okresie II wojny światowej					
			IX 1939		inspektor Wojsk Etapowych w Sztabie Naczelnego Wodza
			XI 1939	IV 1940	po przedostaniu się do Francji przebywał w Ośrodku Oficerskim w Cerizay
			VII 1940	I 1942	po klęsce Francji ewakuowany do Anglii, bez przydziału, przebywał w Stacji Zbornej Oficerów Rothsay na wyspie Bute
			I 1942		przeniesiony w stan nieczynny

Edukacja cywilna: ukończył gimnazjum im. Sobieskiego w Krakowie i złożył maturę w 1905.

Działalność społeczno-polityczna i niepodległościowa przed XI 1918: należał do grup niepodległościowych organizacji młodzieżowych szkół średnich Krakowa, stojąc na ich czele (1904/1905).

Udział w działaniach militarnych: ranny od miny w nogę i głowę – 15 VI 1918; walczył w GO gen. Mieczysława Kulińskiego – 13 I 1919; ranny w walkach w Kulparkowie pod Lwowem w prawe płuco.

Działalność poza wojskiem po 1918: 1936 – IX 1939 – prezes Ligi Morskiej i Kolonialnej.

Informacje dodatkowe: 1. osadnik wojskowy (nr 4549) w kolonii Juszkowszczyzna (Junkowszczyzna) w powiecie grodzieńskim; 2. po II wojnie światowej na emigracji w Stanach Zjednoczonych.

Opinie: /12 III 1924/ Bardzo obowiązkowy i dokładny ideowy pracownik z niepospolitymi zasługami przy organizacji i zaopatrzeniu materialnym armii, w czasie wojny z wielkim zmysłem organizacyjnym i suchą energią. Ma serce dla żołnierza, o los którego szczerze dba i na szkoleniu którego mu zależy. Podczas całej wojny polskiej stale silnie przepracowany, co się na jego zdrowiu po części odbiło i dopuszcza czasem na niego wpływ otoczenia. Szczery rzecznik współpracy ze społeczeństwem /dca OK VI, gen. dyw. Malczewski/.

Narodowość i pochodzenie społeczne: polska, syn sekretarza Uniwersytetu Jagiellońskiego

Stan cywilny: żonaty: Konstancja Dyjecińska

Dzieci: 2: Maria Joanna Krystyna (1919), syn (1922) (KGiOI.480.321: Korpus generałów. Arkusz ewidencyjny – kwalifikacyjny generała, s 45 b, jest zapisany: syn ur. 26 XII 1922).

Data i miejsce śmierci, miejsce pochówku: 9 III 1956 w Santa Monica, cmentarz Holy Cross w Los Angeles

Bibliografia:

Źródła: CAW, WBW, KGiO: I.480.321; Spis oficerów służących czynnie w dniu 1.6.21 r., s. 7; Lista starszeństwa oficerów zawodowych, s. 21; Lista oficerów Sztabu Generalnego, s. 3; RO: 1923, 1924, 1928, 1932; RO-1939, s. 5; Dz P: nr 8 z 1922, s. 250 (Decyzja Naczelnika Państwa L. 3625.22 G. M. I. z 1922 r.); nr 9 z 1922, s. 314 (Rozporządzenie Kierownika MSWojsk. L. 4597/22); nr 35 z 2.06.1923, s. 365; nr 40 z 5.04.1925; nr 4 z 16.01.1926, s. 20; nr 6 z 1922, s. 225 (Dekret Naczelnika Państwa L. 11314 V.M. Adj. Gen. z 1922 r.); nr 1 z 2.01.1928, s. 1; nr 6 z 23.03.1932, s. 219; nr 13, s. 291, 11.11.1933; nr 9, s. 111, 19.03.1934; M.P.: z 1937, nr 260, poz. 410; z 1931, nr 64, poz. 101; z 1933, nr 110, poz. 139; M.P. z 1934, nr 6, poz. 1.

Opracowania: Kosk, t. I, s. 275; Krysa-Karski, Żurkowski, s. 119; Łoza, s. 404; Majchrowski II, s. 131; Stawecki, s. 189–190; <https://zolnierze-niepodleglosci.pl/zołnierz/203607/> (dostęp: 2.08.2024); PSB, t. XVI, s. 343; www.ipsb.nina.gov.pl/a/biografia/stanislaw-feliks-kwasniewski (dostęp: 20.07.2023); Osadnicy wojskowi – lista kompletna.kresy.genealogdy.pl, s. 104 (dostęp: 22.06.2022).

Autor: *Wspomnienia legionowe byłego oficera austriackiego* (1925).

Łukoski-Orlik Kazimierz
ps. „Orlik”, h. Dołęga

Data i miejsce urodzenia: 13 IX 1890, Sokół, pow. Garwolin

Imiona rodziców i nazwisko rodowe matki: Ignacy, Władysława z Kwasiebskich

Nominacja generalska: gen. bryg. – 1 I 1928 (st. 1 I 1928, 4. lok. w korpusie generałów). Postanowieniem nr 112-48-07 Prezydenta z 5 X 2007 został awansowany pośmiertnie do stopnia generała dywizji

Początek służby wojskowej: 4 VIII 1914

Rodowód z armii i rodzaj broni: L/p

Awanse oficerskie przed 1918: 12 X 1914 – ppor.; 26 V 1915 – por.; 1 XI 1915 – kpt.; 1 XII 1917 – mjr; 1 III 1918 – płk piech.

W WP od: 1 IX 1919 (powrót z Francji do kraju)

Awanse oficerskie w WP: 3 V 1922 został zweryfikowany w st. płk (st. 1 VI 1919, 98. lok. w korpusie oficerów piechoty)

Stan spoczynku: IV 1940 zamordowany w Charkowie

Wykształcenie wojskowe i odbyte kursy wojskowe: 15

VII–2 VIII 1914 – uczestniczył w kursie w Nowym Sączu (PDS); 31 I – 9 III 1917 był słuchaczem kursu oficerów Sztabu Generalnego w Warszawie; 1929 – słuchacz kursu wyższych dowódców w Wersalu; 6 XII 1929–10 VII 1930 – słuchacz IV kursu w CWSW w Warszawie.

Ordery i odznaczenia: VM V kl.; Krzyż Komandorski Orderu PR; MN; Krzyż Oficerski Orderu PR; KW (4x); KZ zł (2x); Medal Pamiątkowy za Wojnę 1918–1921; Medal Dziesięciolecia Odzyskanej Niepodległości; Złota Odznaka Honorowa Ligi Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej I stopnia; Znak oficerski „Parasol”; (Rumunia) CR. kl. II; MI („Médaille Interalliée”).

Przebieg służby przed 11 XI 1918			Przebieg służby w WP		
od	do		od	do	
4 VIII 1914	10 IX 1914	dca komp. w baonie rekruckim 1. pp LP	III 1919	25 VIII 1920	dca 6. p.strz. 2. Dyw. Armii Polskiej we Francji, następnie przemianowanego w Polsce na 48. pułk Strzelców Kresowych
10 IX 1914	6 X 1914	adiutant II baonu 3. pp LP			
6 X 1914	5 II 1915	dca 5. komp., od 3 XII w składzie 2. pp LP (jako 9. komp.)			
5 II 1915	15 XII 1915	hospitalizowany i chory i na rekonwalescencji	25 VIII 1920	8 IX 1920	dca XXI BP
15 XII 1915	13 VI 1917	dca III baonu 2. pp LP. W okresie 21. VI–16. VII i 15. XI–12. XII 1916 p.o. dcy 2. pp LP	8 IX 1920	27 X 1920	dca XXII BP
		przydzielony do sztabu Inspekcji Wyszkożenia PSZ gen. Feliksa von Bartha	27 X 1920	25 IX 1921	dca XXI BP
13 VI 1917	VII 1917	dca II baonu w 2. pp LP	25 IX 1921	28 VIII 1925	dca p.d. 12. DP w Tarnopolu
VII 1917	I 1918	kmdt szkoły aspirantów oficerskich PKP	28 VIII 1925	7 III 1927	dca p.d. 15. DP w Bydgoszczy
I 1918	15/16 II 1918	wraz z II Bryg. LP uczestniczył w przejściu frontu pod Rarańczą i połączeniu z II KP; od 6 III 1918 dca 14. p.strz. do kapitulacji korpusu pod Kaniowem	7 III 1927	7 VII 1939	dca 11. DP w Stanisławowie
15/16 II 1918	12 V 1918	komendant główny Organizacji Wojskowo-Agitacyjnej			
24 VII 1918	30 I 1919	pełnił funkcję szefa sztabu 4. DS na Kubaniu, dowódca oddziału polskiego w Kijowie (3 XII 1918–5 I 1919), dca 2. p.strz. 4. DS			
30 I 1919	III 1919				
W okresie II wojny światowej					
			1 VIII 1939	22 IX 1939	dca GO „Jasło” (przemianowanej na GO „Południową”) w Armii „Karpaty, dostał się do niewoli sowieckiej we wsi Prusy koło Lwowa
			22 IX 1939	IV 1940	więzień obozu jenieckiego w Starobielsku
			IV 1940		zamordowany w IV 1940 przez NKWD

Edukacja cywilna: absolwent gimnazjum realnego Witolda Wróblewskiego w Warszawie (1910); studiował w Wyższej Szkole Rolniczej (Hochschule für Bodenkultur) w Wiedniu (1911–1914).

Działalność społeczno-polityczna i niepodległościowa przed XI 1918: od 1912 członek PDS; 12 IV 1913 – komendant placu PDS w Wiedniu; 16 XI 1913 – komendant okręgu IV wiedeńskiego PDS. Członek i organizator POW na Ukrainie.

Udział w działaniach militarnych: uczestniczył w kampanii karpackiej 3. pp LP. Walczył m.in. pod Kostiuchniówką. Wyróżnił się w walkach pod Pasieczną – 8 XI 1914; jako dowódca III baonu 2. pp LP został ranny w rękę w walkach pod Hruziatynem (20 VI 1916).

Działalność poza wojskiem po 1918:

Informacje dodatkowe:

Opinie: /1919/ Znakomity oficer pod każdym względem. Bardzo dobry dowódca pułku, organizator o niepospolitych zdolnościach, jak również pedagog wojskowy. Bardzo dbający o żołnierza i mający znakomity wpływ na oficerów. Osobiście bardzo dzielny w boju z zimną krwią o szybkiej orientacji i energicznej inicjatywie. Może śmiało dowodzić brygadą piechoty, a nawet dywizją piechoty. Nadaje się do służby gen. sztabu przy wyższych dowództwach i na dowódcę szkół oficerskich /Józef Haller/.

/1926/ Bardzo dobry dca dywizji, który z czasem nadawać się będzie na wyższe stanowisko liniowe. Może być użyty na stanowisko szefa sztabu I^{go} M.S. Wojsk. /Dca OK VI, gen. Władysław Sikorski/.

Gen. Stefan Rowecki /s. 100/ Jako dowódca dywizji powinien być na wojnie dobry, obecnie w czasie pokoju już znudzony. Na dowódcę operacyjnego nie robi wrażenia, ale się nadawał.

Narodowość i pochodzenie społeczne: polska, syn ziemianina

Stan cywilny: żonaty: Irena Jung

Dzieci: 2: Wiesław (1911), Halina (1913)

Data i miejsce śmierci, miejsce pochówku: 5–12 IV 1940 w Charkowie, mogiła zbiorowa pod Charkowem, 1,5 km od wioski Piatichatki

Bibliografia:

Źródła: WBH, CAW, KGIO: I.480.351; Spis oficerów służących czynnie w dniu 1.6.21 r., s. 156; RO: 1923, 1924, 1928, 1932; RO-1939, s. 5; Lista starszeństwa oficerów Legionów Polskich, s. 4; Lista starszeństwa oficerów zawodowych, s. 20; Dz. P.: z 1922 r., nr 12, s. 365 (Dekret Naczelnika Państwa z 21 marca 1922 r. L. 11435/V.M. Adj. Gen.); nr 83 z 13.08.1925, s. 455; nr 9 z 17.07.1927, s. 70; nr 1 z 2.01.1928, s. 1; nr 19 z 12.12.1929; M.P.: z 1930, nr 98, poz. 143; z 1931, nr 18, poz. 31; z 1933, nr 110, poz. 139; z 1937, nr 260, poz. 410; z 2007, nr 85, poz. 885.

Opracowania: EW, t. V; EW-D, t. I, s. 562; Kosk, t. I, s. 304–305; Krysa-Karski, Żurkowski, s. 124; Łoza, s. 447; Oficerowie Legionów, t. III, s. 68–69; Odziemkowski, s. 245; Stawecki, s. 203–204; Strzałkowski, s. 793; PSB, t. XVIII, s. 563–564; <https://zolnierze-niepodleglosci.pl/zołnierz/206132/> (dostęp: 5.06.2024).

dr Maciszewski Feliks Antoni

Data i miejsce urodzenia: 31 V 1884, Lwów

Imiona rodziców i nazwisko rodowe matki: Maurycy Michał Antoni, Joanna z Pohoreckich

Nominacja generalska: gen. bryg. – 1 I 1928 (st. 1 I 1928, 14. lok. w korpusie generałów)

Początek służby wojskowej: 15 X 1914

Rodowód z armii i rodzaj broni: L (II Bryg. LP)/ks./kk.

Awanse oficerskie przed 1918: chorąży – 1 VII 1916; ppor. – 1 IV 1917

W WP od: 13 II 1919

Awanse oficerskie w WP: 13 II 1919 – mjr ks.; 24 VI 1920 zatwierdzony 1 IV 1920 – ppłk; w Korpusie Sądowym, w grupie oficerów byłych Legionów Polskich; 3 V 1922 zweryfikowany w st. płk. (st. 1 VI 1919, 12. lok. w korpusie oficerów kontrolerów)

Stan spoczynku: V 1929 – przeniesiony w stan nieczynny w związku z objęciem funkcji prezesa Rady Nadzorczej BGK; 31 V 1932 – przeniesiony do rezerwy

Wykształcenie wojskowe i odbyte kursy wojskowe: ukończył szkołę podoficerów rachunkowych oraz oficerów administracyjnych przy Komendzie LP (1916).

Ordery i odznaczenia: VM V kl.; Krzyż Oficerski Orderu PR; KW (2x); MN; Medal Pamiątkowy za Wojnę 1918–1921; Medal Dziesięciolecia Odzyskanej Niepodległości.

Przebieg służby przed 11 XI 1918			Przebieg służby w WP		
od	do		od	do	
4 VIII 1914	15 X 1914	wstąpił do Legionu Wschodniego, a po jego rozwiązaniu w LP w Krakowie przydzielony do oddziału samochodowego	13 II 1919	IX 1921	w sądownictwie wojskowym; był sędzią Wojskowego Sądu Okręgowego DOK nr I w Warszawie
15 X 1914	II 1916	w charakterze automobilisty na własną prośbę przydzielony do baonu etapowego 2. pp, gdzie odbył kurs wojenny w Końskoje (Końskie)	IX 1921	VIII 26	szef I Grupy i zastępca szefa Korpusu Kontrolerów
II 1916	31 III 1916	sierżant Komendy Terenu Dywizyjnego LP	VIII 1926	V 1929	szef Korpusu Kontrolerów
31 III 1916	2 II 1917	odkomenderowany do Sądu Polowego Komendy Legionów (oficer-sędzia)	V 1929	31 III 1932	przeniesiony w stan nieczynny w V 1929 (w związku z objęciem prezesury Rady Nadzorczej Banku Gospodarstwa Krajowego), a następnie od 31 III 1932 przeniesiony do rezerwy
2 II 1917	31 VIII 1917	w czasie kryzysu przysięgowego dzięki TRS otrzymał 6-miesięczny urlop, a po rozwiązaniu LP (od II 1918) pozostał w służbie cywilnej			
1 IX 1917	25 X 1918	ubiegał się o powrót do służby, wskutek reklamacji Ministerstwa Sprawiedliwości pozostał poza służbą			
25 X 1918	13 II 1919				

W okresie II wojny światowej			

Edukacja cywilna: ukończył c. k. Gimnazjum w Tarnopolu, gdzie zdał egzamin maturalny (1894–1902). Absolwent prawa lwowskiego Uniwersytetu Franciszkańskiego, Uniwersytetu Wiedeńskiego i Uniwersytetu Jagiellońskiego, gdzie uzyskał tytuł doktora praw (1909). W 1914 zdał egzamin adwokacki.

Działalność społeczno-polityczna i niepodległościowa przed XI 1918: członek Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół” (1911) oraz PDS we Lwowie.

Udział w działaniach militarnych:

Działalność poza wojskiem po 1918: w 1931 był prezesem rady nadzorczej spółki akcyjnej Przemysł Chemiczny „Boruta” w Zgierzu. Od 1 I 1933 do wybuchu wojny z ramienia BGK został prezesem zarządu i dyrektorem Zjednoczonych Zakładów Przemysłowych Karola Scheiblera i Ludwika Grohmana w Łodzi. Był również prezesem Polsko-Egipskiej Izby Handlowej.

Informacje dodatkowe: w latach 1909–1914 pracował w sądownictwie cywilnym i adwokaturze. Po kryzysie przysięgowym w IX 1917 przeszedł do sądownictwa cywilnego. Po wojnie obronnej Polski w 1939 przedostał się na Zachód.

Opinie: /1923 wniosek o order PR/ Sprężysty, energiczny, sumienny, surowy i bezwzględny sędzia pracą swoją, a w szczególności ferowanymi wyrokami, w których przeważał najwyższy wymiar kary i liczne kary śmierci, przyczynił się w poważnym stopniu do zgniecenia przestępczości. Opinię ma jednego z najsurowszych sędziów. Praca jego, niezmordowana i gorliwa zasługuje pod każdym względem na wyróżnienie, szczególnie ze względu na owoce, jakie wydała /gen. ppor. Pik, Ministerstwo Sprawiedliwości/.

Narodowość i pochodzenie społeczne: polska, syn dyrektora gimnazjum

Stan cywilny: żonaty: Maria Dettloff

Dzieci: 2: Maurycy Michał Antoni, Mieczysława Joanna

Data i miejsce śmierci, miejsce pochówku: 6 IX 1957 w Raton (USA). Pochowany na Cmentarzu Mount Calvary w Raton

Bibliografia:

Źródła: CAW, WBH, KGIO: I.480.353; RO: 1923, 1924, 1928, 1932; Lista starszeństwa oficerów Legionów Polskich, s. 67; Spis oficerów służących czynnie w dniu 1.6.1921 r., s. 409; Lista starszeństwa oficerów zawodowych, s. 297; Dz. P.: nr 26 z 14.07.1920, s. 577; nr 1 z 2.01.1928, s. 1; M.P.: z 1924, nr 299, poz. 980; z 1932, nr 293, poz. 341.

Opracowania: Osadnicy wojskowi – lista kompletna; kresy.genealodzy.pl, s. 116 (nr 5082, pow. Słonim, woj. nowogródzkie) (dostęp: 21.02.2022); Kosk, t. II, s. 8; Kryska-Karski, Żurkowski, s. 125; Łoza, s. 452; Oficerowie Legionów, t. III, s. 80–81; Stawecki, s. 206; <https://zolnierze-niepodleglosci.pl/zolnierz/206432/> (dostęp: 2.08.2024).

Mackiewicz Mieczysław

Data i miejsce urodzenia: 9 V 1880, Kurcieniszki, gm. Balkuny, pow. kalwaryjski

Imiona rodziców i nazwisko rodowe matki: Henryk, Salomea z Birszteinów

Nominacja generalska: gen. bryg. – 16 III 1927 (st. 1 I 1927, 1. lok. w korpusie generałów)

Początek służby wojskowej: VII.1899

Rodowód z armii i rodzaj broni: R/p

Awanse oficerskie przed 1918: 14 IX 1902 – ppor; 1906 – por., 1910 – podkpt., 1914 – kpt., 28 X 1918 – mjr (decyzja Rady Regencyjnej)

W WP od: 25 X 1918 (decyzja Rady Regencyjnej)

Awanse oficerskie w WP: 14 IV 1920 – płk; 3 V 1922 zweryfikowany w st. płk (st. 1 VI 1919, 87. lok. w korpusie oficerów piechoty)

Stan spoczynku: 30 IX 1935 – przeniesiony w stan nieczynny 10 VII 1947

Wykształcenie wojskowe i odbyte kursy wojskowe: Szkoła Junkrów w Petersburgu (1902); Kurs dla wyższych dowódców w Warszawie (1921); 15 XI 1923–15 VIII 1924 był słuchaczem I kursu CWSW w Warszawie.

Ordery i odznaczenia: VM V k.; KN; Krzyż Oficerski Orderu PR; KW (4x); KZ zł; Odznaka za Rany i Kontuzje; Medal Dziesięciolecia Odzyskanej Niepodległości; (Francja) Kawaler Orderu LH.

Przebieg służby przed 11 XI 1918			Przebieg służby w WP		
od	do		od	do	
1902	1915	oficer 101. pp w 26. DP w Grodnie, uczestniczył w wojnie rosyjsko-japońskiej (1904–1905); w 1914 dca kompanii na froncie niemieckim; w 1915 w niewoli niemieckiej	25 X 1918	19 XII 1918	szef Wydziału II Informacyjnego Sztabu Generalnego WP
1915	IV 1918	jeniec obozów wojskowych w Ellwagen i Helmstedt, następnie w Gardelegen (1917), gdzie organizował szkołę podoficerską (na polecenie Rady Stanu) i zwerbował ok. 3000 ochotników do LP	19 XII 1918	6 VIII 1920	organizator i dca 1. suwalskiego pp (41. pp); od 6 X 1919 do 12 IV 1920 przydzielony do Komisji Weryfikacyjnej. Od IV 1920 do 6 VIII 1920 – p.o. dcy 2. Dywizji Litewsko-Białoruskiej
IV 1918		urzędnik cywilny VI kl. – referat personalny i Oddział II w Komisji Wojskowej. Twórca projektu samoobrony na terenach zajętych przez Ober-Ost. Aresztowany przez Niemców w Białymstoku i odesłany na linie demarkacyjną koło Łap	6 VIII 1920	X 1920	dca GO i 18. DP, ciężko ranny 15 VIII 1920 do X 1920 przebywał na rekonwalescencji
			X 1920	I 1921	oficer do zleceń Naczelnego Wodza
			I 1921	21 V 1926	dca 30. Poleskiej DP w Kobryniu
			21 V 1926	8 III 1935	dca 26. DP w Skierniewicach
			30 IX 1935		przeniesiony w stan nieczynny
W okresie II wojny światowej					
			IX 1939	II 1941	zgłosił się do służby, nie uzyskał przydziału. Internowany w Rumunii, znalazł się w obozie w Băile Herculane
			II 1941	1 IV 1945	przekazany przez władze rumuńskie Niemcom, był więziony w oflagach: VI E Dorsten, a od XII 1942 w VI BDössel
			IV 1945	10 VII 1947	po uwolnieniu przydzielony do 2. Korpusu we Włoszech; następnie w Wielkiej Brytanii

Edukacja cywilna: uczęszczał do 6-klasowego gimnazjum w Mariampolu.

Działalność społeczno-polityczna i niepodległościowa przed XI 1918: 1. związany z rosyjskim ruchem socjalistów-rewolucjonistów. W 1913 nawiązał w Krakowie kontakt z Józefem Piłsudskim i konspiracyjnie został członkiem Związku Strzeleckiego; 2. w okresie pobytu w obozach jenieckich w czasie I wojny światowej organizował tajne szkoły podoficerskie. Współredagował gazetkę „Jeniec”; 3. po powrocie do Polski w IV 1918 działał w POW, organizując pomoc dla dezertów z armii niemieckiej i austro-węgierskiej oraz wracających do kraju oficerów I KP.

Udział w działaniach militarnych: dca Grupy Operacyjnej w walkach o Lidę 16–17 IV 1919 w ramach grupy gen. J. Lasockiego. Ranny w walkach pod Borkowem (Modlin) 15 VIII 1920.

Działalność poza wojskiem po 1918: członek władz Towarzystwa Rozwoju Ziem Wschodnich. Prezes Ligi Morskiej i Kolonialnej w Skierniewicach, należał do Rodziny Wojskowej.

Informacje dodatkowe: 1. od IV 1918 po powrocie z obozu jenieckiego został zatrudniony jako urzędnik cywilny w Komisji Wojskowej Tymczasowej Rady Stanu na stanowisku kierownika Referatu Personalnego; 2. od I I 1920 członek Kapituły tymczasowej Orderu „Virtuti Militari”; 3 V – VI 1919 szef Misji Politycznej w Kownie; 4. po II wojnie światowej osiedlił się w Walii.

Opinie:

/1933, wniosek o odznaczenie orderem PR/ [...] Dnia 21.5.1925 r. obejmuje Dtwo 26. dyw. piech., a swoją cichą, mrowczą pracą, doświadczeniem i energią położył wybitne zasługi na polu wyszkolenia i organizacji podległej sobie dywizji. – Chlubne też są wyniki jego pracy w p.w. na polu społecznym dzięki walorą jego charakteru. Położył duże zasługi w współżyciu wojska ze społeczeństwem cywilnym przez wydatny udział w organizacjach o charakterze społecznym jak: Rodzina Wojskowa, Związek Obr. Kresów Wsch. itp. /Dca OK IV, gen. bryg. Małachowski/.

Narodowość i pochodzenie społeczne: polska, ziemiańskie, syn powstańca 1863

Stan cywilny: żonaty

Dzieci: 2: Irena (1924), Władysław (1927)

Data i miejsce śmierci, miejsce pochówku: 6 VIII 1954, cmentarz w Bangor (Walia)

Bibliografia:

Źródła: WBH, CAW, KGiO: I.480.354; Spis oficerów służących czynnie w dniu 1.6.21 r., s. 140; RO: 1923, 1924, 1928, s. 13; 1932, s. 12, 492; Lista starszeństwa (1922), s. 20; Dziennik Rozporządzeń Komisji Wojskowej, 1918, R. 1, nr 1, Warszawa 1918, s. 8; 1920, nr 1, poz. 1 (Rozkaz Naczelnego Wodza z 1 stycznia 1920 r.); Dz. P.: z 1920, nr 20, s. 382; z 1922, nr 8, s. 250 (Decyzja Naczelnika Państwa L. 3625.22 G.M.I.); z 1922, nr 11, s. 348 (Rozporządzenie Kierownika MSWojsk. L. 6285/22 G.M.I.); nr 54 z 23.12.1926; nr 13 z 1922; nr 22 z 1926, s. 172; nr 10 z 19.03.1927, s. 91; nr 9, s. 106, 19.03.1934 (Zarządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej); nr 5 z 21.03.1935, s. 29; M.P.: z 1931, nr 64, poz. 101; z 1934, nr 6, poz. 12.

Opracowania: EW, V, Łoza, Kosk, t. II, s. 8; Kryśka-Karski, Żurkowski, s. 126; PSB, t. XIX, s. 89–90; Stawecki, s. 206–207; P. Stawecki, *Generałowie polscy w wojnie obronnej 1939 roku i ich dalsze losy wojenne*: cz. 2, „Przegląd Historyczno-Wojskowy” nr (66)/3 (249), 2015, s. 93–94; Osadnicy wojskowi – lista kompletna.kresy.genealogdy.pl, s. 116 (nr 5092: białostockie, Grodno, Żytomlia) (dostęp: 22.03.2022).

P. Stanek, *Niemieckie obozy jenieckie dla Polaków w latach I wojny światowej (1916–1918)*, „Łambinowski Rocznik Muzealny” t. 40, 2017, s. 63, 65.

dr Mecnarowski Emil Franciszek

Data i miejsce urodzenia: 10 V 1879, Kraków

Imiona rodziców i nazwisko rodowe matki: Aleksander, Józefa Węgierkiewicz

Nominacja generalska: gen. bryg. – 16 III 1927 (st. 1 I 1927, 20. lok. w korpusie generałów)

Początek służby wojskowej:

Rodowód z armii i rodzaj broni: L/k/ks

Awanse oficerskie przed 1918: 24 III 1917 – chorąży

W WP od: 28 V 1919

Awanse oficerskie w WP: 18 XI 1918 – ppor. kawalerii; 14 II 1919 – mjr. KS; 29 V 1920 – płk KS (st. 1 IV 1920); 3 V 1922 zweryfikowany w st. płk (st. 1 VI 1919, 9. lok. w korpusie oficerów sądowych)

Stan spoczynku: 1938

Wykształcenie wojskowe i odbyte kursy wojskowe: 5 II – 31 III 1917 był słuchaczem kursu oficerskiego przy 1. pułku ułanów w Ostrołęce.

Ordery i odznaczenia:

W Wojsku Polskim: Krzyż Komandorski Orderu PR; KN; KW (4x); KZ zł; Medal Pamiątkowy za Wojnę 1918–1921; Medal Dziesięciolecia Odzyskanej Niepodległości; Odznaka „Za wierną służbę”.

Przebieg służby przed 11 XI 1918			Przebieg służby w WP		
od	do		od	do	
1 X 1914	VII 1915	ułan 2. szw. kaw – walczył na froncie karpackim, chory – od II 1915 przebywał w szpitalu Czerwonego Krzyża w Nagytapolcsány (Topolczany)	10/11 XI 1918	XI 1918	przejął dowództwo nad oddziałami POW oraz żołnierzami formacji legionowych i Dowborczykami, zmuszając część niemieckich żołnierzy do złożenia broni
VII 1915	IV 1917	na froncie w 1. szw. dyonu, rtm. W. Pragłowskiego-Beliny	XI 1918	II 1919	pełnił funkcję komendanta miasta (od 18 XI)
IV 1917	13 VIII 1917	powołany do Sądu Polowego przy Komendzie Legionów Polskich. Po kryzysie przysięgowym zwolniony z Legionów	II 1919	VII 1919	oficer placu w Sosnowcu
			VII 1919	22 I 1925	prokurator przy Najwyższym Sądzie Wojskowym
			22 I 1925	27 I 1930	szeff sekcji ustawodawczej Departamentu VI MSWojsk.
			27 I 1930	1938	zca szefa Departamentu VI MSWojsk.
					wiceprezes i sędzia NSW, a od 15 X prezes Najwyższego Sądu Wojskowego. Wskutek choroby przeszedł w stan spoczynku
W okresie II wojny światowej					

Edukacja cywilna: absolwent gimnazjum w Krakowie (1898); ukończył studia na Wydziale Prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego, uzyskując tytuł doktora praw (1903).

Działalność społeczno-polityczna i niepodległościowa przed XI 1918: 1 VIII 1914 wstąpił do ZS w Wadowicach, pełniąc m.in. funkcję dowódcy kompanii rekruckiej.

Udział w działaniach militarnych:

Działalność poza wojskiem po 1918:

Informacje dodatkowe: 1. po skończeniu studiów pracował w charakterze sędziego. Na początku I wojny światowej władze c. k. zwróciły się do niego z propozycją objęcia stanowiska w administracji byłego Królestwa Polskiego; 2. z polecenia Departamentu Sprawiedliwości Tymczasowej Rady Stanu (1917) współorganizował sądownictwo polskie; mianowany prokuratorem Sądu Okręgowego w Sosnowcu. Pracował w Komitecie redakcyjnym „Wojskowego Przeglądu Prawniczego”. 3. Po II wojnie światowej udzielał lekcji języka angielskiego, pracował przy zbieraniu materiałów biograficznych o muzykach pod kierunkiem Witolda Wrońskiego.

Opinie: /1923 – wniosek ministra spraw wojskowych na Radę Ministrów o nadanie orderu PR/ pułk. MECNAROWSKI przeprowadził zmuśną i ciężką pod każdym względem pracę unifikacji ustawodawstwa karnego wojskowego polskiego. Pierwotnie obowiązywały w sądownictwie wojskowym cztery różne rozbieżne ustawodawstwa. Ujęcie ich w jedną ograniczoną całość i dostosowanie do organizacji armii i jej potrzeb, tudzież do ustroju Państwa i organizacji sądownictwa cywilnego, jest zasługą pułk MECNAROWSKIEGO, który jako szef Sekcji Ustawodawczej osobiście prowadził odnośne prace i kierował nimi według określonego przez siebie, z natury rzeczy bardzo szerokiego programu. Ponadto opracował lub uzgodnił z innymi Ministrami długi szereg ustaw, rozporządzeń i projektów, dotyczących unormowania prawnego poszczególnych dziedzin tak życia armii jak i Państwa /Minister Spraw Wojskowych, gen. broni S. Szeptycki/.

Narodowość i pochodzenie społeczne: polska, syn inżyniera kolejowego

Stan cywilny: żonaty: Zofia Milsten

Dzieci: -

Data i miejsce śmierci, miejsce pochówku: 21 VII 1968 w Warszawie, Cmentarz Powązkowski, kw. 44-6-29

Bibliografia:

Źródła: WBH, CAW, KGiO I.480 377; RO: 1923, 1924, 1928, 1932; Lista starszeństwa oficerów Legionów Polskich, s. 73; Lista starszeństwa oficerów zawodowych, s. 301; Dz. P.: nr 10 z 19.03.1927, s. 91; nr 3 z 29.01.1930, s. 31; nr 1 z 28.01.1931, s. 1; M.P. z 1928, nr 260, poz. 630; z 1931, nr 178, poz. 260.

Opracowania: Oficerowie Legionów Polskich, t. III, s. 123–124; Kosk, t. II, s. 24; Kryśka-Karski, Żurkowski, s. 131; Stawicki, s. 218–219; <https://www.ipsb.nina.gov.pl/a/biografia/emil-franciszek-mecnarowski> (dostęp: 30.01.2024); <https://zolnierze-niepodleglosci.pl/zolnierz/208349/> (dostęp: 11.06.2024).

Pasławski Stefan Wiktor Paweł

Data i miejsce urodzenia: 25 IV 1885, Warszawa

Imiona rodziców i nazwisko rodowe matki: Karol, Maria z Litauerów

Nominacja generalska: gen. bryg. (st. 1 I 1928, z 1. lok.)

Początek służby wojskowej: 1 X 1909

Rodowód z armii i rodzaj broni: A/L (II Bryg LP)/p

Awanse oficerskie przed 1918: 18 X 1914 – por. piech.; 11 XI 1914 – kpt. piech.; 15 IX 1917 – mjr. piech.; 1 X 1918 – ppłk piech.

W WP od: 1 XI 1918

Awanse oficerskie w WP: 1 IV 1920 – płk piech., zweryfikowany w st. płk. piech. 1 VI 1919

Stan spoczynku: st. n. 24 IV 1939; st. sp. 1 IV 1945

Wykształcenie wojskowe i odbyte kursy wojskowe:

ukończył kurs wyższych dowódców w Warszawie (1921–1922).

Ordery i odznaczenia:

W Wojsku Polskim: VM V kl.; Krzyż Komandorski Orderu PR; KN; Krzyż Oficerski Orderu PR; Krzyż Kawalerski Orderu PR; KW (4x); KZ zł; Medal Pamiątkowy za Wojnę 1918–1921; Medal Dziesięciolecia Odzyskanej Niepodległości; Złota Odznaka Honorowa Ligi Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej I stopnia; Odznaka za Rany i Kontuzje; (Jugosławia) Krzyż Komandorski z Gwiazdą Orderu BO.

Przebieg służby przed 11 XI 1918			Przebieg służby w WP		
od	do		od	do	
1 X 1909	30 IX 1910	odbył obowiązkową jednoroczną służbę wojskową	5 XI 1918	25 XI 1918	zastępca kmndt miasta Warszawy
10 VIII 1914	11 XI 1915	w oddziałach strzeleckich i Legionie Wschodnim – dca komp. Po rozwiązaniu Legionu Wschodniego dca 2. komp. 3. pp LP. Ranny w bitwach pod Mołodkowem (29 X 1914) i pod Piaseczną (8 XI 1914), leczył się w szpitalu rezerwowym w Sztmár Németi	25 XI 1918	11 XII 1918	dca Białostockiego Okręgu Wojskowego
			11 XII 1918	22 VI 1919	organizator i dca Białostockiego p.strz. (79. pp)
11 XI 1915	17 XI 1916	kmndt stacji zbornej LP w Budapeszcie	22 VI 1920	12 III 1921	dca IV BP Litewsko-Białoruskiej, rozbrojonej i internowanej przez Litwinów w czasie walk odwrotowych
			12 III 1921	10 V 1921	dca XL BP
17 XI 1916	VI 1917	kierował VI Głównym Urzędem Zaciągu w Płocku	10 V 1921	15 X 1921	dca p. d. w 20. DP
VI 1917	1 V 1918	inspektor w Krajowym Inspektoracie Zaciągu – do kryzysu przysięgowego, następnie w PSZ	15 X 1921	27 III 1923	dca p. d. w 29. DP
			27 III 1923	27 X 1925	zastępca dcy i p.o. dcy Obozu Warownego „Wilno”
1 V 1918	2 X 1918	szef sekcji opieki wojennej w Komisji Wojskowej Rady Stanu	27 X 1925	17 II 1926	dca 2. Brygady KOP
28 X 1918	4 XI 1918	kierował akcją rozbierania żołnierzy ck i organizacją oddziałów polskich w Lublinie	17 II 1926	VI 1927	dca 6. Brygady KOP
			11 VII 1927	12 XII 1928	naczelný inspektor Straży Celnej/Straży Granicznej
			5 XI 1928	30 IX 1934	dca OK nr VIII w Toruniu
			30 IX 1934	20 I 1939	przeniesiony w stan nieczynny
			20 I 1939	24 IV 1939	dyrektor Biura Inspekcji w Zarządzie Centralnym MSW
			24 IV 1939		przeniesiony w stan spoczynku
W okresie II wojny światowej					
			1 IX 1939	17 IX 1939	z urzędami państwowymi ewakuowany 5 IX 1939 z Warszawy do Lublina, następnie do Łucka i Kosowa, a nocą 17/18 IX przez most nad Czeremoszą w Kutach do Rumunii
			17/18 IX 1939	1 IV 1945	po Kampanii Polskiej internowany w Rumunii (Baile Herculane, Targoviște); wiosną 1941 wydany Niemcom, przebywał w oflagu VIE Dorsrten i oflagu (X 1942) VI B Düsseldorf

Edukacja cywilna: uczęszczał do gimnazjum realnego w Krakowie (8 klas), a następnie Gimnazjum Klasycznego nr IV we Lwowie – matura 1905. Studiował dwa lata na Wydziale Prawa na Uniwersytecie Lwowskim.

Działalność społeczno-polityczna i niepodległościowa przed XI 1918: działał w tajnej organizacji młodzieżowej „Czerwona Róża”, uczestniczył w pracach „Zetu”, Związku im. J. Kilińskiego i Narodowego

Związku Robotniczego; był współorganizatorem Drużyn Bartoszewych, pełniąc funkcję członka Rady Naczelnej, od 1913 do 31 VII 1914 zastępca naczelnika głównego.

Udział w działaniach militarnych: w walkach 3. pp LP, ranny w bitwach pod Mołotkowem (29 X 1918) i pod Piaseczną (8/9 XI 1918). Podczas walk o Wilno w VII 1920 i walk odwrotowych za Niemen, po zakończonej niepowodzeniem próbie przebicia się w kierunku Grodna i Białegostoku, będąc dowódcą dowódcą IV Brygady Piechoty Litewsko-Białoruskiej, przeszedł z brygadą na terytorium Litwy Kowieńskiej, gdzie został internowany.

Działalność poza wojskiem po 1918: członek i kierownik organizacji młodzieżowej „Róża Czerwona” (1901); członek środowisk kombatanckich Drużyn Bartoszewych, PDS i Organizacji „Zarzewie”; członek Komisji Krzyża i Medalu Niepodległości; w 1931 kmdt Koła 3. pp LP („Trzeciaków”); 30 IX 1934 – wojewoda białostocki; 14 VII 1936 – wojewoda stanisławowski (do 20 I 1939); następnie powołany na stanowisko dyrektora Biura Inspekcji w Zarządzie Centralnym Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

Informacje dodatkowe: 1. przed I wojną światową pracował jako dziennikarz; 2. po II wojnie światowej zamieszkał we Francji; od I 1948 w Wielkiej Brytanii (Walia).

Opinie: [Wniosek o odznaczenie Orderem Odrodzenia Polski – 15 IV 1930] [...] jest niezrównanie gorliwym oficerem cieszącym się wielkim autorytetem wśród podwładnych, bardzo wymagający. Położył wiele zasług, tak wojskowych, jak i w czasie oddania go do dyspozycji ministra skarbu nad organizacją straży celnej. Na każdym powierzonym stanowisku spełnia czyni nie leżące w zakresie jego obowiązków, a przynoszące wybitne korzyści dla organizacji wojska i straży celnej /W imieniu Ministra Spraw Wojskowych Szef Biura Personalnego, płk. dypl. Hulewicz/.

Narodowość i pochodzenie społeczne: polska, syn śpiewaka, chórzysty operowego, pomocnika reżysera teatralnego

Stan cywilny: żonaty: 1. Aleksandra Judycka; 2. Hanna Krystyna Morawek

Dzieci: 2: Stefan Karol (1926), Grażyna Aleksandra (1930)

Data i miejsce śmierci, miejsce pochówku: 17 VII 1956 w Bangor i tam pochowany

Bibliografia:

Źródła: CAW WBH, KGiO: I.480.429; Spis oficerów służących czynnie w dniu 1.6.21 r., s. 209; RO: 1923, 1924, 1928, s. 1932; Lista starszeństwa oficerów Legionów Polskich, s. 3; Lista starszeństwa oficerów zawodowych, s. 20; Dz.P.: nr 18 z 28.03.1923; nr 124 z 20.11.1925; nr 19 z 6.05.1926; nr 16 z 11.06.1927; nr 1 z 2.01.1928; nr 8 z 11.11.1931; nr 14 z 22.12.1934; M.P. z 1929, nr 274, poz. 630; z 1931, nr 132, poz. 199; z 1930, nr 98, poz. 143; Lista starszeństwa oficerów zawodowych, załącznik do: Dziennika Personalnego Ministerstwa Spraw Wojskowych, nr 13 z 8.06.1922, Warszawa 1922, s. 20.

Opracowania: Bielski, t. I, s. 89–95; t. II, s. 363–364; Czerep, s. 300; EW, t. VI; Kisielewicz, s. 9; Kosk, t. II, s. 74; Kryśka-Karski, Żurkowski, s. 142; Łoza, s. 555; Majchrowski II, s. 137; PSB, t. XXV, s. 251–252; <https://www.ipsb.nina.gov.pl/a/biografia/stefan-wiktor-pawel-paslawski> (dostęp: 7.04.2024); Odziemkowski, s. 306–307; Oficerowie Legionów, t. IV, s. 21–23; M. Bielski, *Generalowie Odrodzonej Rzeczypospolitej*, t. I–II, Toruń 1995–1996; Stawecki, s. 241–243; Słownik Biograficzny, t. IV: P–S, Warszawa 2006; <https://zolnierze-niepodleglosci.pl/zołnierz/213881/> (dostęp: 11.07.2024); K. Filipow, *General brygady Stefan Pasławski – wojewoda białostocki (od Zety do Drużyn Bartoszewych)*, „Zeszyt Naukowy Muzeum Wojska” nr 11, Białystok 1998, s. 5–13; K. Grodziska, *Polskie groby na cmentarzach północnej Walii*, Kraków 2004; H. Wiórkiewicz, *Pamiętki lwowskiej rodziny Drexlerów w zbiorach Muzeum Niepodległości w Warszawie: dar Jadwigi Kern-Bałaty*, „Niepodległość i Pamięć” 20/3-4(43-44), 2013, s. 305–367.

Autor: *Straż graniczna i walka z nadużyciami celnymi* (Warszawa 1928).

**Plisowski (Odrawąż-Plisowski) Józef
h. Odrawąż**

Data i miejsce urodzenia: 31 III 1877, wieś Nerubajka pod Humanem (w guberni kijowskiej), pow. targowicki

Imiona rodziców i nazwisko rodowe matki: Karol Wilhelm Józef, Maria Ambrożyna z Hołubów

Nominacja generalska: 1 I 1928 – gen. bryg. (st. 1 I 1928, 11. lok. w korpusie generałów)

Początek służby wojskowej: 1 IX 1895 (Konstantynowska Szkoła Artylerii), służba liniowa 7 X 1897

Rodowód z armii i rodzaj broni: R/a

Awanse oficerskie przed 1918: ppor. – 13 VIII 1897, por. – 28 VIII 1900, sztabskpt – 1 IX 1905; kpt – 4 VI 1912; ppłk – 25 IV 1915; płk – 1917 (st. 19 I 1916)

W WP od: 2 XII 1918

Awanse oficerskie w WP: 3 V 1922 zweryfikowany w st. płk (st. 1 VI 1919 w korpusie oficerów artylerii)

Stan spoczynku: 12 IX 1930 został przeniesiony 30 XI 1930 w stan spoczynku

Wykształcenie wojskowe i odbyte kursy wojskowe: Korpus Kadetów w Niżnym Nowgorodzie (uzyskał maturę w 1895) i Konstantynowska Szkoła Artylerii w Petersburgu (1897); ukończył Centrum Studiów Artyleryjskich (Centrum Wyszkożenia Artylerii) oraz kurs informacyjny dla wyższych dowódców w Warszawie (1927–1928).

Ordery i odznaczenia:

W armii rosyjskiej: Św. Stanisława III kl.; Św. Anny III kl.; Św. Stanisława z mieczami; Św. Anny II kl. z mieczami; miecze i kokarda do orderu Św. Anny III kl.; Złota Oręż Św. Jerzego.

W Wojsku Polskim: KW (3x); Order PR; KZ zł.

Przebieg służby przed 11 XI 1918			Przebieg służby w WP		
od	do		od	do	
7 X 1897	3 V 1901	służba w armii carskiej – młodszy oficer 5., a następnie 4. baterii w 19. BArt. – zwolniony do rezerwy	XII 1918	V 1919	zastępca szefa, potem szef Sekcji (I 1919) Zaopatrzenia Departamentu Artylerii MSWojsk.
3 V 1901	4 VIII 1903	19. BArt. – pełnił różne funkcje, m.in. referenta 2. baterii oraz służył (czasowo IX 1905) w I Syberyjskiej BArt.	25 V 1919	VII 1920	organizator i dca 9. pal (9DP)
4 VIII 1903	15 X 1905	dca 6 parku Wschodnio-Syberyjskiej Parkowej Brygady	VII 1920	6 X 1920	dca artylerii Dywizji Górskiej
15 X 1905	XII 1905	młodszy oficer 3. baterii 19. BArt.	6 X 1920	8 X 1921	powrócił do 9. pal, trzykrotnie p.o. dcy 19. BArt.
XII 1905	III 1906	oficer kasowy brygady, referent 6. baterii, referent oficerskiej kasy pożyczkowej, członek sądu honorowego brygady	20 II 1922	1 VI 1922	dca 10. pal oraz 2. pal LP
III 1906	IX 1909	starszy oficer 6. baterii, odpowiadał za kwestie gospodarcze	VI 1922	13 V 1925	dca 25. pal
IX 1909	10 IV 1914	dca 2. baterii 19. BArt., a od 17 VII 1914 prezes sądu honorowego brygady (walczył pod Podhajcami, o Lwów, Przemyśl i w Karpatach – na Przełęczy Dukielskiej)	13 V 1925	III 1929	szef Artylerii i Służby Uzbrojenia Okręgu Korpusu nr II w Lublinie
10 IV 1914	29 XI 1914	dca Parku 19. BArt.	2 XII 1925	17 XII 1926	urlopowany
29 XI 1914	25 I 1915	dca 4. baterii 19. BArt.	III 1929	30 XI 1930	dca 2. Grupy Artylerii w Chełmie
25 I 1915	20 VII 1915	dca 6. baterii 19. BArt. – w czasie działań odwrotowych na Zbrucz	30 XI 1930		przeniesiony w stan spoczynku
20 VII 1915	5 IV 1916	dca baterii w 90. BArt.			
5 IV 1916	9 XII 1917	dca dywizjonu, a następnie na własną prośbę powrócił do 19. BArt. – dca 6. baterii			
9 XII 1917		zgłosił się do polskich formacji wojskowych w Rosji – bez przydziału z powodu nieutworzenia III KP			
W okresie II wojny światowej					
			1940	1944	członek Komisji Kwalifikacyjnej dla oficerów Armii Krajowej. 1943 współpracował z NSZ. Uczestniczył w powstaniu warszawskim

Edukacja cywilna: 1901–1903 – studiował na Politechnice Lwowskiej (jako oficer rezerwy).

Działalność społeczno-polityczna i niepodległościowa przed XI 1918:

Udział w działaniach militarnych: uczestnik wojny rosyjsko-japońskiej (IV–XII 1905); w I wojnie światowej (1914) walczył pod Podhajcami, o Lwów, Przemyśl i w Karpatach – na Przełęczy Dukielskiej; w 1915 w czasie działań odwrotowych na Zbrucz.

Działalność poza wojskiem po 1918:

Opinie: /Pochwała dla dcy 25. p.a.p w związku z przejściem na stanowisko szefa Artylerii i Służby Uzbrojenia Okręgu Korpusu nr II w Lublinie, Kalisz 13 V 1925/ Pułk. Plisowski objął D-two 25. p.a.p. w bardzo trudnych warunkach w początkach istnienia tego pułku. Pogodnego charakteru, przy niezmordowanej, pełnej energii pracy w przeciągu krótkiego stosunkowo czasu postawił pułk na bardzo wysokim poziomie i dzięki zaletom osobistym i taktowi zespolił korpus oficerski, który wszędzie 25. p.a.p. chlubnie reprezentował. Prowadząc osobiście wyszkolenie pułku, osiągnął doskonałe wyniki, jako wybitny oficer artylerii o b. dużym zasobie wiedzy, oddał w dziedzinie wyszkolenia, szczególnie oficerów niepospolite zasługi /Dca 25. DP, gen. bryg. Albin Jasiński/.

Informacje dodatkowe: podczas służby w Chełmie należał do kwartetu smyczkowego, grywał na skrzypcach; po przejściu w stan spoczynku zamieszkał w Lublinie, a następnie w Warszawie. W okresie II wojny światowej brał udział w konspiracji; po kapitulacji Warszawy zamieszkał we wsi Śniadka k. Bodzentyna; w III 1945 powrócił do Warszawy.

Narodowość i pochodzenie społeczne: polska, syn ziemianina, emerytowanego żołnierza armii rosyjskiej (kapitana)

Stan cywilny: żonaty: Joanna Stanisława Opoczyńska

Dzieci: 3: Jadwiga Adela (1906), Karolina Marianna (1908), Władysław (1911)

Data i miejsce śmierci, miejsce pochówku: 24 VI 1966 w Warszawie, Cmentarz Wojskowy na Powązkach, kwatera A-15-3-15

Bibliografia:

Źródła: WBH, CAW, KGiO: I.480.449; Spis oficerów służących czynnie w dniu 1.6.21 r., s. 290; Lista starszeństwa oficerów zawodowych, s. 158; RO: 1923, 1924, 1928; Dz P: Rozkaz Ministra Spraw Wojskowych L. 2142 z 1921 r. (DzP.: z 1922, nr 1, s. 73); Zarządzenie Prezydenta RP z dnia 1.01.1928 r. (Dz. P. nr 1 z 2.01.1928); nr 14 z 12.09.1930; M.P. z 1928, nr 260, poz. 634.

Opracowania: Kosk, t. II, s. 89; Kryska-Karski, Żurkowski, s. 147; Stawecki, s. 253; Strzałkowski, s. 805–806; PSB, t. 26, 1981, s. 738.

Popowicz Bolesław Kornel

Data i miejsce urodzenia: 2 IX 1878 w Warężu, pow. Sokal

Imiona rodziców i nazwisko rodowe matki: Ludwik, Julia z Schönthalerów

Nominacja generalska: gen. bryg. – 16 III 1927 (st. 1 I 1927, 15. lok. w korpusie generałów)

Początek służby wojskowej: 1 XI 1900

Rodowód z armii i rodzaj broni: A/ L/p

Awanse oficerskie przed 1918: 1905 – podchorąży; 1907 – chor. rez.; 1 VII 1914 – ppor.; 1 V 1916 – por.; 1 XI 1916 – kpt.

W WP od: 1 IX 1918

Awanse oficerskie w WP: mjr – 15 XI 1918; ppłk – 11 VI 1920 (st. 1 IV 1920); płk (st. 1 VI 1919 w korpusie oficerów piechoty)

Stan spoczynku: 4 X 1935

Wykształcenie wojskowe i odbyte kursy wojskowe: ukończył kurs wojskowy dla jednorocznych ochotników we Lwowie (1900); kurs K.M. w Brüčku na Węgrzech; 19 XI 1920–18 I 1921 – kurs wyższych dowódców w Warszawie; jesień 1922 – ukończył 3-miesięczny kurs dowódców pułków i piechot dywizyjnych w Doświadczalnym Centrum Wyszkożenia w Rembertowie.

Ordery i odznaczenia:

W c.k. Armii: *Signum Laudis* – srebrny i brązowy; Złoty Krzyż Zasługi z dekoracjami wojennymi III kl.

W Wojsku Polskim: VM V kl.; Krzyż Komandorski Orderu PR; KN; KW (4x); KZ zł; Odznaka ZHP „Wdzięczności”; (Rumunia) Wielki Oficer Orderu C.R; (Est.) OKA II kl.; (Łotwa) OPN III kl.; (SHS) Złoty Medal Waleczności „Obilica”; (Łotwa) Medal 10 Rocznicy Wojny Niepodległościowej.

Przebieg służby przed 11 XI 1918			Przebieg służby w WP		
od	do		od	do	
1 XI 1900	30 VIII 1901	obowiązkowa służba wojskowa (jednoroczny ochotnik) w 18. pp Obrony Krajowej	1 XI 1918	28 XI 1918	zgłosił się do WP w Lublinie; został szefem sztabu grupy płk. M. Norwida-Neugebauera w DOGen. Kielce
VIII 1914	24 IV 1916	zmobilizowany do ck armii, walczył pod Lwowem (ranny) oraz na froncie włoskim; ciężko ranny w nogę w walkach pod Doberdo	28 XI 1919	30 XII 1918	dca 24. pp oraz przejściowo Okręgu Wojskowego w Radomiu
24 IV 1916	30 VII 1916	dca 2. komp. 6. pp LP w Dęblinie	3 I 1919	8 V 1919	dca samodzielnego baonu w 24. pp – na froncie ukraińskim (grupa wojsk gen. Zygmunta Zielińskiego)
30 VII 1916	28 VIII 1917	dca 1. baonu 6. pp LP na skutek kryzysu przysięgowego zwolniony z LP, przeniesiony na front włoski	8 V 1919	15 VIII 1920	dca 6. pp
28 VIII 1917	XII 1917	przysięgowego zwolniony z LP, przeniesiony na front włoski	15 VIII 1920	15 III 1921	dca III BP LP
		wskutek odnowienia rany przebywał na urlopie zdrowotnym	15 III 1921	7 IX 1926	dca p.d. 1. DP LP
XII 1917	26 IX 1918	następnie jako dca kolumny samochodowej służył w Albanii, Czarnogórze i na Ukrainie (Wołoczyska). Współpracował z POW zdezerterował z ck armii po ujawnieniu kontaktów z POW	7 IX 1926	21 III 1928	dca 1. DP LP
1 IV 1918	26 IX 1918		21 III 1928	4 X 1935	dca OK nr VI we Lwowie, 15 VII 1935 – urlop zdrowotny
26 IX 1918			4 IX 1935		przeszedł w stan spoczynku – wybrany senatorem z woj. lwowskiego
W okresie II wojny światowej					

Edukacja cywilna: gimnazjum w Tarnopolu (1897), seminarium nauczycielskie w Stanisławowie (1900 – uzyskał maturę). 1904–1907 studiował na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Lwowskiego (uprawnienia nauczyciela szkół średnich).

Działalność społeczno-polityczna i niepodległościowa przed XI 1918: członek organizacji „Orła Białego” w Tarnopolu i Stanisławowie; 1905–1906 – członek organizacji niepodległościowej „Nieprzejednanych”; działacz ZWC i ZS we Lwowie; członek Akademickiego Klubu Turystycznego we Lwowie.

Udział w działaniach militarnych: w okresie I wojny światowej w bitwach pod Krasnem i Gródkiem, Tarnowem, Otwinowem, Ujściem Jezuckim, Urzędowem, Bałtowem, Białą i Wysoką Litewską, Optową, Górą Polaków, nad Stochodem; ranny pod Lwowem (9 IX 1914) i na froncie włoskim pod Doberdo (22 X 1915); w czasie wojny polsko-sowieckiej walczył m.in. o Gródek Jagielloński, Lwów, Wilno i w wyprawie na Dyneburg, operacji kijowskiej i bitwie warszawskiej; jako dca 3. BP LP uczestniczył w bitwie niemeńskiej i walkach pod Lidą.

Działalność poza wojskiem po 1918: członek loży masońskiej Tomasz Zan w Wilnie; protektor ZHP, PCK, Polskiego Białego Krzyża; współzałożyciel (1905 – w Galicji), członek i działacz ZNP; założyciel i wieloletni prezes Tow. Badania Historii Lwowa i Województw Wschodnich. 4 IX 1935 – wybrany senatorem IV kadencji Senatu RP.

Opinie: /19 XI 1919/ Świątny Dowódca pułku nadaje się z czasem na Dowódcę brygady znakomity oficer bojowy /Dca Frontu Litewsko-Białoruskiego, gen. Stanisław Szeptycki/.

/20 I 1923, Rembertów/ Inteligentny myśli bardzo jasno i logicznie, orientuje się dobrze, decyzyjnie i szybko, zdolności organizacyjno-kierownicze posiada duże, z inicjatywą, samodzielny, energiczny

i wytrwały. Charakter twardy, poważny, bardzo obowiązkowy i pilny, bardzo duża ambicja pracy. Taktowny i obyty. Wiadomości fachowe duże, wiadomości ogólne duże. Na dowódcę piech. dyw. nadaje się w zupełności. W przyszłości na dowódcę dyw. /Plk., Komendant D.C.W. Wieczorkiewicz/.

/1933/ Opinia w./g. skali PANA MARSZAŁKA: Dca O.K. Brał udział w grze woj. jako kwaterm. Armii. Umysł już nieco ociężały. Intelig. duża, sprytny. Inicjatywy nie przejawiał, gubił się w szczegółach, nie obejmując całości. Wykonawca dobry. Uchylił się od decyzji, spychając ją na wykonawców. Jako kwaterm. na wojnie mało samodzielny, potrzebuje kierownika – ZALEDWIE PRZECIĘTNY /Inspektor armii, gen. Rómmel/.

Informacje dodatkowe: od 1905 pracował jako nauczyciel we Lwowie; w okresie zamachu majowego w 1926 opowiedział się po stronie J. Piłsudskiego.

Narodowość i pochodzenie społeczne: polska

Stan cywilny: żonaty: Władysława Dziwnówna

Dzieci: 2: Mieczysława (1912), Bolesław (1914)

Data i miejsce śmierci, miejsce pochówku: 9 I 1937, Lwów; Cmentarz Łyczakowski we Lwowie

Bibliografia:

Źródła: WBH, CAW, KGiO: I.480.459; Spis oficerów służących czynnie w dniu 1.6.21 r., s. 40; RO: 1923, 1924, 1928, s. 13; 1932, s. 468; Lista starszeństwa oficerów Legionów Polskich, s. 5; Lista starszeństwa oficerów zawodowych, s. 20; Dz P: Dekret Wodza Naczelnego L. 2630 z 16.02.1921, (Dz.P.: z 1921), nr 8, poz. 239; nr 10 z 19.03.1927; nr 12 z 6.08.1929, s. 237; Zarządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej (Dz.P.: nr 2, s. 20, 11.11.1936); M.P. z 1931, nr 132, poz. 199 „za pracę w dziele odzyskania niepodległości”; Skład i komisje Senatu 1936, s. 4; Skład i komisje Senatu 1937, s. 7, 10.

Opracowania: Kosk, t. II, s. 98; Kryśka-Karski, Żurkowski, s. 149; Łoza, s. 138; Leksykon, 1995, s. 585; L. Hass, *Wolnomularze polscy*, 1999, s. 393; Majchrowski II, s. 138; Odziemkowski, s. 330–331; Oficerowie legionów, t. IV, s. 84–85; Stawecki, s. 258–259; PSB, t. XXVII, 1983, s. 621–622; S. Nicieja, *Cmentarz Łyczakowski we Lwowie w latach 1786–1986*, Wrocław 1988, s. 363; C. Leżeński, *Legiony to braterska nuta... czyli od Legionów do masonów*, „Wolnomularz Polski” nr 40, listopad–grudzień 2003, s. 15; S.S. Nicieja, *Cmentarz Obrońców Lwowa*, Wrocław–Warszawa–Kraków 1990; <https://www.ipsb.nina.gov.pl/a/biografia/boleslaw-kornel-popowicz1878-1937-general-brygady-senator>, (dostęp: 24.05.2024); https://bs.sejm.gov.pl/F?func=findb&request=Popowicz+Boles%C5%82aw&find_code=WRD&adjacent=Y&x=0&y=0 (dostęp: 11.05.2024); <https://zolnierze-niepodleglosci.pl/zołnierz/216581/> (dostęp: 3.07.2024).

Autor: Dwa obozy, [w:] *Wspomnienia legionowe*, t. 1 (1924).

Przeździecki Wacław Jan h. Pierzchała

Data i miejsce urodzenia: 15 VII 1883, maj. Leśmierz, pow. łączycki

Imiona rodziców i nazwisko rodowe matki: Jan, Matylda z domu Kleinsmidt-Zarzycka

Nominacja generalska: gen. bryg. – 16 III 1927 (st. 1 I 1927, 17. lok. w korpusie generałów)

Początek służby wojskowej: VIII 1904

Rodowód z armii i rodzaj broni: R/p

Awanse oficerskie przed 1918: 22 IV 1906 – ppor.; VIII 1909 – por.; 24 XII 1913 – podkapitan; 10 V 1917 – kpt.; 22 III 1918 – płk. (karta pułkownika nadana w I. K.P., zatwierdzona dekretem Rady Regencyjnej z 20 VII 1918)

W WP od: 23 X 1918

Awanse oficerskie w WP: 1 VI 1920 Naczelny Wódz zatwierdził go w stopniu podpułkownika z 1 IV 1920; 21 VI 1920 Minister Spraw Wojskowych zezwolił na korzystanie tytułarnie ze stopnia pułkownika; 3 V 1922 zatwierdzony w stopniu pułkownika SG (st. 1 VI 1919, 108. lok. w korpusie oficerów piechoty)

Stan spoczynku: 30 VI 1936

Wykształcenie wojskowe i odbyte kursy wojskowe: Szkoła Wojskowa w Kazaniu (1906); Kurs oficerów sztabu generalnego (1922).

Ordery i odznaczenia:

W armii rosyjskiej: Św. Anny IV, III i II kl. z mieczami i kokardą; Św. Stanisława III i II kl. z mieczami i kokardą; Św. Włodzimierza IV kl. oraz amarantową wstążką w I K.P.

W Wojsku Polskim: VM V kl. (6689); Krzyż Komandorski Orderu PR; KN; KW (3x); KZ zł; Medal Pamiątkowy za Wojnę 1918–1921; Medal Dziesięciolecia Odzyskanej Niepodległości; Brązowy Medal za Długoletnią Służbę; Odznaka pamiątkowa I Korpusu Polskiego w Rosji; (Francja) Krzyż Kawalerski Orderu LH; MI.

Przebieg służby przed 11 XI 1918			Przebieg służby w WP		
od	do		od	do	
VIII 1904	23 IV 1906	szkoła wojskowa w Kazaniu	23 X 1918	18 XII 1918	szef Oddziału I Sztabu
23 IV 1906	27 V 1909	przydzielony do 260. pp w Batumie, oficer, adiutant batalionu szkoły podoficerskiej	18 XII 1918	14 I 1919	szef Oddziału VII Sztabu Generalnego
27 V 1909	X 1913	dca batalionu zwiadowczego w 260. pp	14 I 1919	6 III 1919	starszy oficer do zleceń przy Głównodowodzącym w Poznaniu
X 1913	VIII 1914	dca batalionu łączności 260. pp	6 III 1919	23 III 1919	dca 5. p.strz. Wielkopolskich
VIII 1914	7 V 1915	dca kompani, następnie batalionu w 260. pp na froncie w Prusach Wschodnich, w wyniku ciężkich ran zwolniony ze służby frontowej	23 III 1919	9 VII 1919	inspektor piechoty w 2. DStrz. Wielkopolskich
7 V 1915	1 X 1917	przydzielony do pracy w komisji wojskowej w Warszawie	9 VII 1919	16 XI 1919	dca XXIX BP
1 X 1917	4 II 1918	przeniesiony do 1. KP	16 XI 1919	8 X 1921	dca XXIV DP
4 II 1918	5 VII 1918	szef twierdzy Bobrujsk, jednocześnie od 1 III 1918 szef sztabu 2. DStrz.	25 X 1921	IX 1922	dca piechoty dywizyjnej w 27. DP
5 VII 1918		wskutek demobilizacji korpusu zwolniony ze służby	IX 1922	20 VIII 1926	oficer sztabu Inspektoratu Armii nr 2
W okresie II wojny światowej			20 VIII 1926	30 VI 1936	dca 21. DP Górskiej w Bielsku
			30 VI 1936		przeniesiony w stan spoczynku
			IX 1939	17 IX 1939	organizator oddziałów rezerwowych; dowódca Ośrodka Zapasowego Suwalskiej i Podlaskiej Brygad Kawalerii
			17 IX 1939	23 IX 1939	dca obrony Grodna przed agresją sowiecką
			23 IX 1939	1940	wydał rozkaz swoim oddziałom przekroczenia granicy z Litwą; internowany na Litwie
			1940	VIII 1941	aresztowany przez NKWD i przewieziony do obozu w Kozielsku. Na rozkaz Berii przewieziony do Moskwy; więzienie na Łubiance, następnie w Gрязowcu
			VIII 1941	V 1942	dca Bazy Armii Polskiej w ZSRS
			V 1942	VII 1947	w Ośrodku Zapasowym Brygady Strzelców Karpackich, następnie w tzw. drugiej grupie na Bliskim Wschodzie

Edukacja cywilna: absolwent Wyższej Szkoły Rzemieślniczej z egzaminem dojrzałości w Łodzi (1903); studiował w Instytucie Technologii w Charkowie (1903/1904); prywatne kursy buchalterii w Niżnym Nowogrodzie; kurs teoretyczny elektrotechniki na Uniwersytecie Ludowym w Niżnym Nowogrodzie.

Działalność społeczno-polityczna i niepodległościowa przed XI 1918: w okresie studiów w Charkowie zaangażował się w działalność niepodległościową; wydany z uczelni (1904). Członek Związku Młodzieży Niepodległościowej. W 1917 zorganizował Związek Wojskowych Polaków w Niżnym Nowogrodzie. Członek Ligi Walki Czynnej i wiceprezes Polskiego Wojskowego Komitetu Wykonawczego (Naczpól). Po demobilizacji I Korpusu współpracował z POW w Warszawie.

Udział w działaniach militarnych: w okresie walk w rejonie Bobrujska organizował działania wywiadowcze, pozwalające na dokładną lokalizację sił bolszewickich; 6 VIII 1920 pod Sokołowem zatrzymał cofające się w nieładzie oddziały polskie pod silnym ostrzałem ze strony nieprzyjaciela.

Działalność poza wojskiem po 1918:

Opinie: /1920/ Doskonały oficer – oddany całkowicie swemu zawodowi – energiczny jako wykonawca bez zarzutu – doskonały kierownik poruczonego mu oddziału – w pracy bardzo sumienny /dca 2 DStrz., płk Albin Jasiński/.

/15 III 1929/ Człowiek ogromnych zasług w okresie organizowania jednostek wojskowych polskich na terenie Rosji. Jako członek Naczpola został aresztowany w Mińsku Lit. przez Bolszewików, chociaż o rozkazie aresztowania, wydanym przez Kirylenkę, wiedział przedwcześnie. Nie chciał uciekać przed aresztowaniem, a to dlatego, że ucieczka jego podziałaby ujawnić na żołnierzy polskich w korpusie /z wniosku o Krzyż Zasługi/.

/1929 – opinia J. Piłsudskiego/ Bardzo logiczne rozumowanie i konsekwentne przeprowadzenie /IJPA, sygn.701/1/111/.

Narodowość i pochodzenie społeczne: polska, syn pracownika cukrowni w rodowym majątku ziemskim zarekwirowanym przez władze carskie

Informacje dodatkowe: 1. będąc w sowieckiej niewoli w więzieniu na Łubiance, miał uczestniczyć w rozmowach z Ł. Berią (10 i 12 X 1940). Zaproponowano mu utworzenie polskiej dywizji przy Armii Czerwonej. Miał odpowiedzieć, że na to niezbędna jest zgoda NW w Londynie; 2. na emeryturze mieszkał w folwarku Natalin w gminie Podorosk (pow. wołkowyski), który otrzymał w ramach osadnictwa wojskowego. W Wielkiej Brytanii pracował jako stolarz i monter radiotechnik.

Stan cywilny: żonaty: Maria Wanda z Lesiszów

Dzieci: 2: Janusz (1912), Jerzy (1914)

Data i miejsce śmierci, miejsce pochówku: zmarł 29 VI 1964 w Penley, pochowany na cmentarzu w Pwllheli (Walia)

Bibliografia:

Źródła: WBH, CAW, KGiO: I.480.471; Spis oficerów służących czynnie w dniu 1.6.21 r., s. 170; Lista starszeństwa oficerów zawodowych, s. 154; Lista oficerów Sztabu Generalnego, s. 3; RO: 1923, 1924, 1928, 1932; Dziennik Rozporządzeń Komisji Wojskowej z 28.10.1918, nr 1, poz. 10; Rozkaz dzienny Nr 61 Dowództwa Głównego Sił Zbrojnych w byłym zaborze pruskim z 6.03.1919 r.; Rozkaz dzienny Nr 78 Dowództwa Głównego Sił Zbrojnych w byłym zaborze pruskim z 23.03.1919 r.; Tygodnik Urzędowy z 24 czerwca 1919 r., nr 23, dekret nr 135; Spis oficerów służących czynnie w dniu 1.6.1921 r., s. 170, 832; Dz.P.: z 30.06.1920, nr 24, s. 524; z 16.09.1922, nr 33, s. 720; z 1.09.1926, nr 35, s. 285; Zarządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej, „Dziennik Personalny Ministerstwa Spraw Wojskowych” nr 13, s. 281, 11.11.1933; M.P. z 1928, nr 260, poz. 630; z 1933, nr 102, poz. 123; z 1931, nr 64, poz. 101; Osadnicy wojskowi – lista kompletna.kresy.genealogdy.pl, s. 162 (dostęp: 20.11.1923).

Opracowania: PSB, t. XXIX, s. 71–72; <https://www.ipsb.nina.gov.pl/a/biografia/waclaw-jan-przedzicki-1883-1964-general-brygady> (dostęp: 22.07.2024); EW, t. VII; Kosk, t. II, s. 110; Krysa-Karski, Żurakowski, s. 152; Łoza, s. 248; Odziemkowski, s. 334; Stawecki, s. 265–266; W.K. Roman, *Generał Wacław Jan Przedzicki w obozach na Litwie i w Związku Sowieckim*, „LRM” t. 32, 2009.

Rachmistruk Włodzimierz (Władimir Rachmistriuk)

Data i miejsce urodzenia: 5 XII 1879 w Werenczance (Vraničeni) na Bukowinie

Imiona rodziców i nazwisko rodowe matki: Jan, Maria z Łukaszeuiczów

Nominacja generalska: gen. bryg. (st. 1 I 1928, 5. lok. w korpusie generałów)

Początek służby wojskowej: 1 X 1901

Rodowód z armii i rodzaj broni: A/p

Awanse oficerskie przed 1918: 1 I 1903 – ppor.; 1 XI 1910 – por.; 1 III 1915 – kpt

W WP od: 27 XI 1918 (oficjalnie 30 IX 1919)

Awanse oficerskie w WP: 27 XI 1919 – kpt (st. 15 III 1915); IV 1920 w stopniu ppłk. piechoty w grupie oficerów byłej c. i k. Armii; 3 V 1922 został zweryfikowany w st. płk (st. 1 VI 1919, 100. lok. w korpusie oficerów piechoty)

Stan spoczynku: 31 XII 1932

Wykształcenie wojskowe i odbyte kursy wojskowe: w 1903 złożył egzamin dla oficerów zawodowych; 1 X 1909–30 IV 1910 kurs jazdy konnej w 61. pp

Ordery i odznaczenia:

W c.k. Armii: Order Leopolda; Order Żelaznej Korony III kl.; Order „Laeso Militi”; Signum Laudis na wstędze Krzyża Zasługi; Krzyż Karola; niemiecki Żelazny Krzyż II kl.

W Wojsku Polskim: VM V kl.; KW; KZ zł; Odznaka za Rany i Kontuzje.

Przebieg służby przed 11 XI 1918			Przebieg służby w WP		
od	do		od	do	
1 X 1901	30 IX 1902	służył jako jednoroczny ochotnik w 43. pp	27 XI 1918	11 VI 1920	przydzielony do Pułku Piechoty Ziemi Bocheńskiej
30 IX 1902	31 XII 1902	instruktor w szkole			15. pp
1 I 1903	31 XII 1905	jednorocznych ochotników	11 VI 1920	20. VII 1920	dca baonu zapasowego
		młodszy oficer kompani			w 15. pp
1 I 1906	1 III 1909	w 43. pp	20 VII 1920	10 XII 1923	dca 145. (72.) pp, podczas
		adiutant batalionu i oficer			manewru zaczepnego
30 IV 1910	1 XI 1910	prowiantowy w 43. pp			pod Wkrą dowodził
1 XI 1910	1 I 1911	zca dcy kompanii w 43. pp			przejściowo XXXVI BP,
		dca kompanii w 10. pp			ranny w walkach pod
		w Przemyślu			Ciechocinkiem
1 I 1911	1 V 1911	dca pułkowej szkoły	10 XII 1923	17 III 1927	dca 10. DP w Łodzi
		oficerskiej	17 III 1927	31 XII 1932	dca 16. DP w Grudziądzu
1 V 1911	31 VIII 1911	dca kompanii w 10. pp	31 XII 1932		w stanie spoczynku (na
		w Przemyślu			własną prośbę)
1 IX 1911	30 VII 1914	nauczyciel szkoły kadetów			
		w Łobzowie			
1 VIII 1914	2 II 1915	adiutant w 10. pp			
2 II 1915	28 IX 1915	dca szkoły jednorocznych			
		ochotników przy batalionie			
		zapasowym 10. pp			
		w Tawaros na Węgrzech			
28 IX 1915	16 VIII 1916	dca kompanii i batalionu			
		piechoty w jesiennej			
		kampanii wołyńskiej.			
		Objął funkcję dcy			
		kompanii zapasowej 10.			
		pp w Sanoku, następnie			
		służył w jednostkach			
		liniowych na obszarze			
		litewsko-białoruskim			
16 VIII 1916	IX 1918	na froncie włoskim nad			
		Soczą i Piawą			
W okresie II wojny światowej					
			X 1939	XI 1940	aresztowany przez
					Niemców; 1942 usunięty ze
			XI 1940		swej resztówki
					zamieszkał w Tenczynku k.
					Krzeszowic, gdzie zmarł

Edukacja cywilna: czteroklasowe gimnazjum i seminarium nauczycielskie w Czarnowcach (matura 1900); w latach 1912/1913 studiował na Wydziale Filozoficznym UJ. Podał narodowość ruską i wyznanie grecko-ormiańskie.

Działalność społeczno-polityczna i niepodległościowa przed XI 1918:

Udział w działaniach militarnych: uczestnik działań zaczepnych i odwrotowych wojsk gen. V. Dankla na Lubelszczyźnie. 15 XI 1914 został ranny i przebywał w szpitalu do 2 II 1915 (w Wiedniu i w Baden); walczył na froncie włoskim nad Soczą i Piawą. 15 VIII 1920 rozbił linie bolszewickie i zdobył Sochocim. Dał też dowody męstwa w walkach pościgowych pod Zawadą, Popielczynem, Bobkowem, Sosnową Górą k. Ciechanowa, gdzie został ranny w rękę i odesłany do szpitala – VM V kl. (nr 1921).

Działalność poza wojskiem po 1918: działacz PCK, Związku Strzeleckiego i Koła Przyjaciół Harcerstwa.

Opinie: /18 VIII 1921/ Wybitny dca piechoty, bardzo inteligentny o wysokim ogólnym i fachowym wykształceniu. Nadaje się bardzo dobrze na wyższego dcę /Dca 18. Białostockiej Dywizji Piechoty, gen. ppor. Franciszek Krajowski/.

Informacje dodatkowe: osiadł w Grudziądzu (Inspektor Przedsiębiorstwa Wojskowego w DOK VIII w Grudziądzu – do 11 VI 1934), potem nabył resztówkę w Lipno k. Łaskowic na Pomorzu i gospodarował na roli. Wobec gen. Rachmistruka stosowano radykalne metody: chcąc usunąć go z armii, zamknięto go w zakładzie psychiatrycznym. W tej sytuacji odszedł w stan spoczynku na własną prośbę (A. Ciesielski, *Wrzesień 1939. Sprawcy polskiej klęski* [e-book]).

(...) w chwili zajęcia Pomorza przez armię niemiecką wyparł się polskości i zadeklarował jako: „Ukrainiec przyjaźnie dla Niemców usposobiony” (dosłownie: „Deutschefreundlicher Ukrainer, ehemlicher Offizier der K.u.K. Oesterreicher Armee”), za: B. Hulewicz, *Wielkie wczoraj w małym kręgu*, 1968, s. 173.

Narodowość i pochodzenie społeczne: polska, syn właściciela realności

Stan cywilny: żonaty: Jadwiga z Schaitterów

Dzieci: 2: Irena (1916), Jadwiga (1918)

Data i miejsce śmierci, miejsce pochówku: 5 IX 1959, Tenczynek, Cmentarz Rakowicki w Krakowie, kwatera HB-zach-9

Bibliografia:

Źródła: WBH, CAW, KGiO: I.480.477; RO: 1923, 1924, 1928; Schematismus [1903], s. 361, 487; Schematismus [1904], s. 315, 495; Schematismus [1910], s. 328, 480; Schematismus [1911], s. 331, 484, 1176; Ranglisten des kaiserlichenund königlichen Heeres [1918], s. 125, 473, 483; Lista starszeństwa oficerów zawodowych, s. 20; Dz. Rozk. Wojsk. Nr 93 z 25.10.1919, poz. 3522; Dz. P.: nr 23 z 23.06.1920, s. 498; (Dekret Wodza Naczelnego L. 3127 z 30.06.1921) z 1921, nr 29, poz. 1181; nr 77 z 16.12.1923, s. 721; nr 10 z 19.03.1927, s. 93; nr 1 z 2.01.1928, s. 1; nr 10 z 16.08.1932, s. 359; M.P. z 1929, nr 123, poz. 302.

Opracowania: EW, VII; KVM, t. II, cz. 2, s. 174; Kosk, t. II, s. 115; Krysa-Karski, Żurkowski, s. 153; Stawecki, s. 270–271; PSB, t. XXIX, s. 577–578; <https://www.ipsb.nina.gov.pl/a/biografia/wlodzimierz-rachmistruk-rachmistriuk-1879-1959-general-wp> (dostęp: 22.07.2024).

**dr Rouppert Stanisław
ps. „Teodor”**

Data i miejsce urodzenia: 15 IV 1887 w Warszawie

Imiona rodziców i nazwisko rodowe matki: Henryk,
Teodora z domu Chełchowska

Nominacja generalska: gen. bryg. – 1 I 1927

Początek służby wojskowej: 3 VIII 1914

Rodowód z armii i rodzaj broni: L/lek

Awanse oficerskie przed 1918: ppor ZWC – 1910; por. lek –
9 X 1914; kpt. lek – 1 I 1915.

W WP od: mjr lek. – 17 XII 1918; płk lek. – V 1920 (st.
1 IV 1920,

zweryfikowany – st. 1 VI 1919)

Stan spoczynku: I 1942 – przeniesiony w stan nieczynny

Wykształcenie wojskowe i odbyte kursy wojskowe:

ukończył 5-tygodniowy kurs dla dowódców baonów
sanitarnych przy Oficerskiej Szkole Sanitarnej w Warszawie
(1923); 3-miesięczny staż w szkołach lekarskich we Francji
(1925).

Ordery i odznaczenia: VM V kl.; PR III kl.; KN (2x); KW (2x); KZ zł (2x); belgijski L. II kl.; (Estonia)
Order Czerwonego Krzyża I i II kl.; (Francja) LH IV kl.; (Hiszpania) Order MM; (Łotwa) Order Krzyża
Zasługi I kl.; (Holandia) Order Oranie Nassau II kl.; (Rumunia) CR II kl. oraz order Zasługi Sanitarnej
I kl.; (Estonia) KK II kl.; Odznaka honorowa Stowarzyszenia Meksykańskich Lekarzy Wojskowych.

Przebieg służby przed 11 XI 1918			Przebieg służby w WP		
od	do		od	do	
3 VIII 1914	6 VIII 1914	przydzielony do I KK – nie wyruszył w pole z powodu błędu oficera inspekcyjnego naczelný lekarz oddziału Piłsudskiego, następnie l. pp LP i I Brygady naczelný lekarz l. pp LP, internowany w Beniaminowie zwolniony z internowania znajdował się pod dozorem policji w Warszawie	11 XI 1918	1 III 1919	zca szefa sanitarnego DOGen. w Lublinie
6 VIII 1914	26 IX 1916		1 III 1919	15 XI 1919	szef sanitarny garnizonu m. Warszawy
26 IX 1916	16 VII 1917		15 XI 1919	23 II 1924	zca szefa sanitarnego OGen/ OK w Warszawie
16 VII 1917	VIII 1918		23 II 1924	23 VIII 1926	wykładowca w Wojskowej Szkole Sanitarnej
			23 VIII 1926	30 IX 1939	szef Dep. Sanitarnego (Służby Zdrowia) MSWojsk.
			1 X 1931	30 IX 1939	szef wojskowej służby zdrowia
W okresie II wojny światowej					
			18 IX 1939	XI 1939	przekroczył granicę z Rumunią i przedostał się do Francji
			XI 1939	VI 1940	w obozie wojskowym z Cerizay
			14 VIII 1940	I 1942	bez przydziału w Rothsay na wyspie Bute

Edukacja cywilna: uczęszczał do Gimnazjum Filologicznego w Warszawie, relegowany za udział w straju
w 1905; absolwent Gimnazjum Św. Anny w Krakowie (1906) oraz Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu
Jagiellońskiego (dr chirurgii i wszechnauk medycznych – 13 VI 1912 nostryfikacja w Kijowie).

Działalność społeczno-polityczna i niepodległościowa przed XI 1918: Związek Młodzieży Postępowej „Spójnia”; współzałożyciel „Płomienia”, ZWC (1908) oraz Związku Strzeleckiego.

Udział w działaniach militarnych: jako szef służby sanitarnej wyróżnił się w bitwach pod Laskami, Krzywopłotami, Łowczówkiem i kampanii 1915 – I Bryg. Leg.

Działalność poza wojskiem po 1918: organizator IV Międzynarodowego Kongresu Medycyny Farmacji Wojskowej w Warszawie (1927). Szef polskiej delegacji na kongresy w Londynie (1929), Hadze (1931) i Madrycie (1933). Delegat na kongres medycyny lotniczej oraz na igrzyska olimpijskie w Amsterdamie (1928) i Los Angeles (1932). Pełnił funkcje wiceprzewodniczącego Rady Naukowej Wychowania Fizycznego, wiceprezesa PZL (1921–1925), wiceprezesa (1920–1925) i prezesa (1929–1932) WKS „Legia” Warszawa. Prezes PZMot., prezes Warszawskiego Okręgu Związku Piłki Nożnej, członek zarządu Związku Piłki Nożnej Sportowych (1924–1929), członek i prezes PKOl (1919–1925), członek MKOl (1931), wiceprezes RG LOPP, członek zarządu Towarzystwo Wiedzy Wojsk., członek honorowy Stowarzyszenia Lekarzy Sportowych.

Informacje dodatkowe: przed I wojną światową pracował m.in. w szpitalu Dzieciątka Jezus w Warszawie oraz Św. Łazarza w Krakowie. Internowany w 1917 wskutek niezłożenia przysięgi Beselerowskiej, pomimo możliwości opuszczenia obozu w Benjaminowie (był lekarzem) pozostał z pozostałymi internowanymi. Żona Maria była córką Bolesława Jędrzejowskiego. Od I 1942 osiedlił się na terenie Szkocji.

Narodowość i pochodzenie społeczne: polska, syn lekarza

Stan cywilny: żonaty: Maria z Jędrzejowskich

Dzieci: 2: Stanisław Henryk (1912), Bolesław Józef (1920)

Data i miejsce śmierci, miejsce pochówku: 13 VIII 1945 w Edynburgu, cmentarz Corstorphine, obecnie spoczywa na Cm. Powązkowskim w Warszawie: kw. 66-4-22

Bibliografia:

Źródła: WBH, CAW, KGiO: I.480.510; Lista starszeństwa oficerów zawodowych, s. 309; RO: 1923, 1924, 1928, 1932; RO-1939, s. 5; Lista starszeństwa oficerów Legionów Polskich, s. 52; Dz P.: nr 35 z 1.09.1926; nr 8 z 1932, s. 336; Lista starszeństwa oficerów zawodowych korpusu sanitarnego, s. 3.

Opracowania: EW, t. VI; Oficerowie Legionów, t. IV, s. 150–151; Kosk, t. II, s. 134–135; Kryśka-Karski, Żurkowski, s. 156; Stawecki, s. 281–282; PSB, t. XXXII, 1990, s. 331–332; Łoza, s. 632; Majchrowski, s. 73–75; <https://zolnierze-niepodleglosci.pl/zołnierz/218958/> (dostęp: 11.03.2024).

Rożen (Rożen-Jaxa, Rożen-Jaksa) Władysław
ps. „Barnaba”, „Barski”, „Harczenko”

Data i miejsce urodzenia: 29 III 1875, Krzyżopol, pow. olgopolski na Podolu

Imiona rodziców i nazwisko rodowe matki: Witold, Maria z Matusiewiczów primo voto Grabska

Nominacja generalska: gen. bryg. – 6 III 1927 (st. 1 I 1927, 2. lok. w korpusie generałów)

Początek służby wojskowej: 1887

Rodowód z armii i rodzaj broni: R/L/a/ż

Awanse oficerskie przed 1918: 8 VIII 1895 – ppor.; 29 IX 1914 – por., 15 V 1915 – kpt (1. lok. na liście st. oficerów Legionów Polskich z 12 IV 1917)

W WP od: 1 XI 1918

Awanse oficerskie w WP: mjr – 2 XII 1918; ppłk – 20 VIII 1919; płk – 11 VI 1920; zatwierdzony 1 IV 1920 w artylerii, w grupie oficerów byłych Legionów Polskich, a 3 V 1922 zweryfikowany (st. 1 VI 1919, 1. lok. w korpusie oficerów żandarmerii)

Stan spoczynku: zmarł 24 VI 1931

Wykształcenie wojskowe i odbyte kursy wojskowe: ukończył: Korpus Kadetów hr. Arakczejewa w Niżnym Nowogrodzie (1887–1893); III Aleksandrowska Szkoła Wojenna w Moskwie (1893–1895); kurs w Rembertowie (1919).

Ordery i odznaczenia:

W c.k. Armii: *Signum Laudis*; Krzyż Zasługi, Żelazny Krzyż Pruski (przyznany, ale nie otrzymał).

W Wojsku Polskim: VM V kl. (7187); Krzyż Komandorski Orderu PR; KN z Mieczami; KW (2x); KZ zł; Medal Pamiątkowy za Wojnę 1918–1921; Medal Dziesięciolecia Odzyskanej Niepodległości; Odznaka „Za wierną służbę”; (Estonia) Order Krzyża Orła II kl.; (Afganistan) Order Przywódcy.

Przebieg służby przed 11 XI 1918			Przebieg służby w WP		
od	do		od	do	
1887	1893	frekwent w Korpusie Kadetów w Niżnym Nowogrodzie	1 XI 1918	7 XI 1918	podczas walki z Ukraińcami o Lwów wyznaczony kmtd akcji obrony przez Komendę Główną
1893	1895	frekwent III Aleksandrowska Szkoła Wojskowa w Moskwie	7 XI 1918	10 XI 1918	dca „Szkoły Konarskiego”
1895	1900	dca plutonu w 4. moździerzowym pułku artylerii polowej	10 XI 1918	15 XI 1918	kmtd kadr piechoty
13 V 1900		zwolniony do rezerwy	15 XI 1918	2 XII 1918	w szpitalu na Technice we Lwowie
1914	1915	kmtd 4. bat. II dywizjonu arty. LP	2 XII 1918	22 I 1919	dca Artylerii Okręgu Przemyskiego
1915	1916	kmtd 1. dyonu w 1. pap LP	22 I 1919	15 V 1919	dca 3. pap w Jarosławiu
4 IV 1916	V 1916	chory – szpitalne w Lublinie i Krakowie	15 V 1919	10 VIII 1919	10. BArt. (do 2 VII zca dcy)
15 V 1916	20 VI 1916	szpital w Karlsbadzie	10 VIII 1919	4 XII 1919	dca 4. pap
20 VI 1916	31 XII 1916	dca kadry artylerii w Kozienicach	4 XII 1919	20 II 1920	zca szefa kierownictwa Organizacji Żandarmerii
1 I 1917	1 VI 1917	dca I dywizjonu artylerii	20 II 1920	22 VIII 1921	zca szefa Żandarmerii Wojskowej MSWojsk. w Warszawie
VII 1917		dca II dywizjonu artylerii – po odmowie złożenia przysięgi zwolniony z LP	22 VIII 1921	1 VII 1922	szef Wydziału 2. Żandarmerii Departamentu I Piechoty MSWojsk.
			1 VII 1922	1 IX 1922	kmtd Główny Baonów Celnych
			1 IX 1922	30 VI 1923	kmtd Główny Straży Granicznej
			30 VI 1923	19 IX 1926	szef Wydziału 2. Żandarmerii Departamentu Piechoty MSWojsk.
			19 IX 1926	19 III 1929	kmtd garnizonu i placu Miasta Stołecznego Warszawy
			26 III 1929	1 IV 1930	kmtd Związku Strzeleckiego
			1 IV 1930		został przeniesiony do dyspozycji Ministra Spraw Wojskowych
W okresie II wojny światowej					

Edukacja cywilna: 1899–1900 – Politechnika Warszawska; 1900 – 3 semestry na Politechnice we Lwowie; 1907–1910 – Akademia Rolnicza w Dublanach (agronom).

Działalność społeczno-polityczna i niepodległościowa przed XI 1918: V 1901 – Oddział zagraniczny PPS we Lwowie; 1905 – członek Organizacji Bojowej PPS w Krakowie; 1908 – współtworzył Związek Walki Czynnej; 1910 – członek Związku Strzeleckiego; 1914 – kierownik ZS we Lwowie; organizacja „Wolność” związana z POW.

Udział w działaniach militarnych: 1914 – uczestniczył w walkach I. Brygady LP na Podhalu, pod Krzywopłotami (17–18 XI), Marcinkowicami (6 XII) i Pisarzową (7 XII). 1915 – 18–19 V uczestniczył w bitwie pod Konarami, a 4–8 VIII pod Kamionką koło Ożarowa.

Działalność poza wojskiem po 1918: 26 III 1929–24 VI 1931 – kmtd Związku Strzeleckiego.

Opinie: /29 IX 1923/ Na obecnym stanowisku odpowiada w zupełności, poza tem tylko na stanowiska administracyjne lub kontrolne do tych ostatnich szczególnie ze względu na swój nieskazitelny charakter i zasady.

Doskonały w służbie i poza służbą wzorowy oficer /Gen. bryg. Stanisław Wróblewski, szef Dep. I Piechoty MSWojsk./.

Informacje dodatkowe:

1. w okresie wojny z Japonią powołany do wojska 19 VIII 1904 (3. pułk artylerii oblężniczej w Kijowie); zdezerterował do Galicji;
2. po odmowie złożenia przysięgi na wierność cesarzom został zwolniony z Legionów i powrócił do Lwowa, gdzie podjął pracę w Galicyjskim Towarzystwie Gospodarczym.

Narodowość i pochodzenie społeczne: polska, syn sztabskapitana armii carskiej, skazanego na karę śmierci za pomoc powstańcom 1863, następnie ułaskawionego

Stan cywilny: żonaty: Wiktoria Kossobudzka

Dzieci: 3: Stanisław (1906), Maria (1907), Bohdan (1915)

Data i miejsce śmierci, miejsce pochówku: 24 VI 1931 w Warszawie, Cmentarz Powązkowski, kw. A15-5-1/2

Bibliografia:

Źródła: WBH, CAW, KGiO: I.480.512; RO: 1923, 1924, 1928, s. 13; Spis oficerów służących czynnie w dniu 1.6.21 r., s. 25, 283; Lista starszeństwa oficerów Legionów Polskich, s. 36; Lista starszeństwa oficerów zawodowych, s. 291; Zarządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej. Zezwolenie na przyjęcie i noszenie orderów (Dz.P., nr 8 z 11.11.1931, s. 380); Dziennik Rozkazów Wojskowych Nr 61 z 3.06.1919, poz. 1948; Dz.P.: nr 23 z 23.06.1920, s. 496; nr 44 z 3.07.1923, s. 446; nr 10 z 19.03.1927; nr 27 z 29.11.1927; nr 5 z 3.08.1931, s. 267; M.P. z 1931, nr 18, poz. 31; z 1931, nr 64, poz. 101.

Opracowania: Kosk, t. II, s. 137; Kryska-Karski, Żurkowski, s. 106; Oficerowie Legionów, t. IV, s. 155–157; Stawecki, s. 284–285; Polak (red.) 1993, s. 83; PSB, t. XXXII; <https://www.ipsb.nina.gov.pl/a/biografia/wladyslaw-rozen> (dostęp: 15.05.2024); <https://zolnierze-niepodleglosci.pl/zołnierz/219027/> (dostęp: 30.05.2024).

dr Sikorski Bronisław Karol

Data i miejsce urodzenia: 17 XI 1880 w Rohatynie

Imiona rodziców i nazwisko rodowe matki: Feliks, Emillia z Hertrichów

Nominacja generalska: 16 III 1927 (st. 1 I 1927, 19. lok. w korpusie generałów)

Początek służby wojskowej: A – 1 X 1901/w LP – 5 V 1915

Rodowód z armii i rodzaj broni: A/L/ ks

Awanse oficerskie przed 1918: chorąży rezerwy – 1 I 1904; ppor. – 5 VIII 1914; por. – 1 V 1915

W WP od: 1 XI 1918

Awanse oficerskie w WP: 1 I 1919 – mjr; został zweryfikowany w st. ppłk. (st. 1 VI 1919 w korpusie oficerów sądownictwa); 1 IV 1920 – płk KS

Stan spoczynku: 31 XII 1930

Wykształcenie wojskowe i odbyte kursy wojskowe: Oficerska szkoła jednorocznych ochotników przy 27. pp w Lublanie; ukończył I Kurs przeszkolenia ofic. KS przy Dep. Spraw. MSWojsk. (9 I – 3 IV 1928).

Ordery i odznaczenia:

Krzyż Oficerski Orderu PR; KN; KW (2x).

Przebieg służby przed 11 XI 1918			Przebieg służby w WP		
od	do		od	do	
1 X 1901	1 X 1902	jednoroczny ochotnik w 27. pp w Lublanie	1 IX 1918		przydzielony do Departamentu
1 X 1902	3 XII 1911	kadet (sierż.) w 55. pp			Wojskowo-Prawnego
31 XII 1911	3 IX 1913	36. pp obrony krajowej	11 I 1919	8 IV 1919	naczelnik Wydziału
31 XII 1913	5 VIII 1914	por. rezerwy i pospolitego ruszenia w 19. lwowskim obwodzie pospolitego ruszenia			Sądowego Sekcja I Departamentu
5 VIII 1914	1 IX 1914	przy komendzie w 19. lwowskim obwodzie pospolitego ruszenia	8 IV 1919	27 XII 1919	Wojskowo-Prawnego
		przy komendzie w 19. lwowskim obwodzie pospolitego ruszenia			członek Komisji
1 IX 1914	5 V 1915	dca plutonu i komp. przy 325. baonie pospolitego ruszenia	27 XII 1919	22 VIII 1921	Kwalifikacyjnej Korpusu
			22 VIII 1921	19 VII 1923	Sądowego
5 V 1915	XII 1916	Legiony Polskie – por. aud. Sędzia Sądu Polowego II Bryg. Leg. przy Komendzie Grupy Leg. w Kozienicach	29 VII 1923	6 X 1923	szef sekcji I Org. Sąd.
		sędzia Sądu Polowego Legionów Polskich – PKP w Przemyśle, następnie w Sądzie Wojskowym IV Generalnej Komendzie Wojskowej we Lwowie	6 X 1923	31 XII 1930	zca szefa Dep. IX Spraw. MSWojsk.
			31 XII 1930		sędzia w NSWojsk.
1 1917					przydzielony do NSWojsk.
					przeniesiony w st. spoczynku
W okresie II wojny światowej					

Edukacja cywilna: 8-klasowe gimnazjum filologiczne nr II we Lwowie (z maturą) – 1900; Wydział Prawa Uniwersytetu we Lwowie (1900–1906); dr praw (1909); adwokat (egzamin 1913).

Działalność społeczno-polityczna i niepodległościowa przed XI 1918:

Udział w działaniach militarnych: w II 1918 pod Rarańczą przeszedł linię frontu austriacko-rosyjskiego i dołączył do II Korpusu Polskiego w Rosji.

Po 1918: wysoko ceniony za osobistą odwagę na froncie – VM V kl.

Działalność poza wojskiem po 1918:

Opinie:

Informacje dodatkowe: 8 IV 1922 – na własną prośbę zwolniony z członkostwa w O.T.O.

Narodowość i pochodzenie społeczne: polska, syn urzędnika podatkowego

Stan cywilny: żonaty: Barbara Stanisława Schwartz

Dzieci: 2: Bronisław Roman (1908), Bartłomiej (1914)

Data i miejsce śmierci, miejsce pochówku: 9 X 1934 w Tuchowie, Cmentarz Wojskowy na Powązkach (kwatery A15-7-10)

Bibliografia:

Źródła: WBH, CAW, KGiO: I.480.553; Schematismus [1904]; Schematismus [1909]; Schematismus [1910]; Schematismus [1912]; Schematismus [1913]; Lista starszeństwa oficerów Legionów Polskich, s. 60; Lista starszeństwa oficerów zawodowych, s. 21; RO: 1923, 1924, 1928, 1932; Dekret z 27 I 1919 w. Dz. R.W., nr 12 z 1919, § 427; Dz. P.; nr 4 z 1919, poz. 200; nr 39 z 1919, poz. 1225; nr 11 z 1920, poz. 2089; nr 22 z 1920, poz. 587; nr 12 z 1923, s. 146; nr 52, s. 491; nr 10 z 1927 (z 19 III 1927); nr 17 z 1930.

Opracowania: Kosk, t. II, s. 160; Kryśka-Karski, Żurkowski, s. 163; KVM, t. II, cz. 1, s. 131; Oficerowie Legionów, t. IV, s. 232–233; Stawecki, s. 300; <https://www.ipsb.nina.gov.pl/a/biografia/bronislaw-karol-sikorski> (dostęp: 11.01.2024).

Sikorski Franciszek Józef ps. „Grzegorz”, „Frank”

Data i miejsce urodzenia: 4 X 1889 we Lwowie

Imiona rodziców i nazwisko rodowe matki: Narcyz, Adela z Muszyńskich

Nominacja generalska: 16 III 1927 (st. 1 I 1927, 8. lok. w korpusie generalskim); Postanowieniem nr 112-48-07 Prezydenta RP z 5 X 2007 awansowany pośmiertnie do st. gen. dyw.

Początek służby wojskowej: 6 VIII 1914

Rodowód z armii i rodzaj broni: L (II Bryg. LP)/A/ p

Awanse oficerskie przed 1918: ppor. – 1912; por. – XI 1914; kpt. – I 1915; ppłk i płk – 1918 (mianowany przez gen. Żeligowskiego)

W WP od: 11 XI 1918

Awanse oficerskie w WP: 3 V 1922 zweryfikowany w st. pułkownika (st. 1 VI 1919, 53. lok. w korpusie oficerów piechoty)

Stan spoczynku: 30 VI 1933; IV 1940 zamordowany w Charkowie

Wykształcenie wojskowe i odbyte kursy wojskowe: ukończył strzelecką szkołę podoficerską i wyższy kurs szkoły oficerskiej w 1912 i został mianowany podporucznikiem; w 1921 odbył kurs dla wyższych oficerów.

Ordery i odznaczenia: VM V kl.; KN; KW (4x); KZ zł; Medal Pamiątkowy za Wojnę 1918–1921; Krzyż Kampanii Wrześniowej; Odznaka Oficerska Związków Strzeleckich („Parasol”); Odznaka Pamiątkowa Więźniów Ideowych; (Francja) MM; MI.

Przebieg służby przed 11 XI 1918			Przebieg służby w WP		
od	do		od	do	
VIII 1914	XI 1914	dca kompanii w 3. baonie 2. pp Leg.	XI 1918	V 1919	dca 13. p.strz. w 4. Dyw. gen. Żeligowskiego
XI 1914	III 1915	w.z. dca 2. baonu w 3. pp Leg.	V 1919	VII 1919	dca 28. p.strz. w 10. DP
III 1915		urlop zdrowotny	VII 1919	I 1920	dca 19. Bryg. Piech. w 10. DP
V 1915	I 1916	dca 2. baonu w 4. pp Leg.	I 1920	X 1920	dca 20. Bryg. Piech. w 10. DP
I 1916	II 1916	w.z. dca pułku – 6. pp Leg.	X 1920	25 III 1921	dca 19. Bryg. Piech. w 10. DP
II 1916	VI 1917	dca 2. baonu w 4. pp Leg.	25 III 1921	15 IV 1921	w.z. dca 10. DP
VI 1917	VII 1917	dca baonu w 6. pp Leg.	15 VI 1921	1922	dca 19. Bryg. Piech. w 10. DP
VII 1917	IX 1917	dca 4. pp Leg.	1922	9 VIII 1926	dca 35. pp oraz dca p. d. 9. DP w Siedlcach
IX 1917	I 1918	wieczony w więzieniu w Przemyślu; od 24 XI 1917 wcielony na własną prośbę do ck Armii	9 VIII 1926	24 III 1932	dca 9. DP w Siedlcach
			24 III 1932	30 VI 1933	w dyspozycji decy OK nr IX w Brześciu nad Bugiem
I 1918	X 1918	członek POW oraz dca okręgu lwowskiego; zorganizował kompanie studencką; ścigany przez władze austriackie zbiegł do Kijowa, a następnie na Kuban	30 VI 1933		przeniesiony w stan spoczynku
X 1918	XI 1918	brał udział w organizowaniu 4. Dyw. Strz; zca dc-y garnizonu; znalazł się w Odessie, a następnie w Besarabii			

W okresie II wojny światowej			
	12 IX 1939	22 IX 1939	mianowany przez dcę Frontu Południowego gen. Sosnkowskiego dcą m. Lwowa
	22 IX 1939	IV 1940	po kapitulacji w niewoli sowieckiej, internowany w Starobielsku; w IV 1940 zamordowany w Charkowie

Edukacja cywilna: w gimnazjum w Tarnowie i we Lwowie; II szkoła realna w Krakowie (z maturą); studiował na Politechnice Lwowskiej (2 semestry – chemia) oraz na Wydziale Filozoficznym Uniwersytetu Lwowskiego (5 semestrów).

Działalność społeczno-polityczna i niepodległościowa przed XI 1918: ZWC – 1909; ZS – 1910; POW – 1917.

Udział w działaniach militarnych: wyróżnił się podczas walk nad Dźisną w VI.1920, dowodząc 20. BP, kilkakrotnie odpierając ataki nieprzyjaciela i umożliwiając odwrót polskim oddziałom, za co otrzymał VM V kl. (nr 660).

Działalność poza wojskiem po 1918: w latach 30. był członkiem Związku Hodowców Drobiu.

Opinie: /Wniosek o przyznanie orderu VM, 30 XI 1920/ W czerwcu podczas walk nad Dźisną, osobiście dowodząc brygadą, odpierając kilkakrotne ataki bolszewików, a w czasie odwrót naszej armii od Dźisny do Warszawy mężnie, wytrwale i umiejętnie kierował podległymi mu oddziałami /gen. L. Żeligowski/.

Informacje dodatkowe: za wystąpienia antyaustriackie więziony w Przemyślu (1917). Aresztowany przy sprawie tzw. oblężenia Pikulic. W okresie zamachu majowego opowiedział się po stronie Piłsudskiego. Po przejściu w stan spoczynku ukończył Politechnikę Warszawską, zostając inżynierem.

Narodowość i pochodzenie społeczne: polska, syn lekarza weterynarii

Stan cywilny: żonaty: Maria Schmar

Dzieci: 3: Krystyna (1925) – pasierbica, Adela (1929), Maria (1931)

Data i miejsce śmierci, miejsce pochówku: IV 1940 zamordowany w Charkowie, pochowany w Piatichatkach

Bibliografia:

Źródła: WBH, CAW, KGiO: I 480 554; Lista starszeństwa oficerów zawodowych, s. 20; Lista starszeństwa oficerów legionów polskich, s. 3; RO: 1923, 1924, 1928, 1932; M.P. z 1931, nr 18, poz. 31; M.P. z 2007, nr 85, poz. 885.

Opracowania: EW, t. VII; EW-D, t. II, s. 299; Kosk, t. II, s. 160; Kryśka-Karski, Żurkowski, s. 163; KVM, t. II, cz. 1, s. 131–132; Oficerowie Legionów, t. IV, s. 233–234; Odziemkowski, s. 377; Stawecki, s. 300–301; S. Nowak, *Bohaterowie Niepodległej. Franciszek Sikorski*, Warszawa 2020; K. Klimaszewski, Nasza Historia: Franciszek Józef Sikorski (1889–1940), gazetapowiatowa.pl, 22 października 2020 (dostęp: 11.08.2024); Księga Cmentarna Charkowa 2003, s. 483; A. Leinwand, *General Franciszek Sikorski: Dowódca Grupy Obrony Lwowa w 1939 roku*, „Niepodległość i Pamięć” nr 3(4), 1995, s. 19–41; <https://www.ipsb.nina.gov.pl/a/biografia/franciszek-jozef-sikorski> (dostęp: 6.01.2024); <https://zolnierze-niepodleglosci.pl/zolnierz/221519/> (dostęp: 7.01.2024).

Smorawiński Mieczysław Makary

Data i miejsce urodzenia: 25 XII 1893, Kalisz

Imiona rodziców i nazwisko rodowe matki: Jan, Marianna z Zagrodzkich

Nominacja generalska: gen. bryg. – 1 I 1928 (st. 1 I 1928, 9. lok. w korpusie generałów). Pośmiertnie: Postanowieniem nr 112-48-07 Prezydenta RP z 5 X 2007 został awansowany do stopnia generała dywizji

Początek służby wojskowej: 16 VIII 1914

Rodowód z armii i rodzaj broni: L (II Bryg. LP)/p

Awanse oficerskie przed 1918: X 1914 – chorąży; I 1915 – ppor.; V 1915 – por.; X 1916 – kpt.; 1 X 1917 – mjr. (dekret Rady Regencyjnej)

W WP od: 1 XI 1918

Awanse oficerskie w WP: 11 VI 1920 – ppłk.; 3 V 1922 – płk. (st. 1 VI 1919, 133. lok.)

Stan spoczynku: 9 IV 1940 zamordowany w Katyniu

Wykształcenie wojskowe i odbyte kursy wojskowe:

VI 1914 – kurs podchorążych Polskich Drużyn Strzeleckich; kurs dla wyższych dowódców w Warszawie (1921); kurs dla dowódców pułków i piechoty dywizyjnej w Rembertowie (1922).

Ordery i odznaczenia:

W Wojsku Polskim: VM V kl. (2948); Krzyż Komandorski Orderu PR; KN; KW (4x); KZ zł; Złota Odznaka Honorowa Ligi Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej I st.; Państwowa Odznaka Sportowa; (Francuski) Kawaler Orderu LH; MI („Médaille Interalliée”).

Przebieg służby przed 11 XI 1918			Przebieg służby w WP		
od	do		od	do	
16 VIII 1918	20 III 1915	dca plutonu 2. pp II Bryg. LP	1 XI 1918	7 I 1919	dca batalionu w 2. pp (8. pp LP)
20 III 1915	17 IV 1915	dca kompanii 2. pp II Bryg. LP			1 I 1919 – ranny w walkach pod Kamionką Starą pod Rawą Ruską
17 IV 1915	1 VII 1915	ranny w walkach na Bukowinie (15 V); pobyt w szpitalu	7 I 1919	2 II 1919	dca kursu wyszkolenia we Lwowie
1 VII 1915	5 V 1917	dca kompanii i batalionu 2. pp II Bryg. LP.	2 II 1919	17 II 1919	objął czasowo dctwo 2. pp. (8. pp)
		20 VI 1916 – ranny w walkach pod Grusiatynem; przebywał w szpitalu do 5 V 1917	17 II 1919	8 V 1919	na urlopie
			8 V 1919	14 V 1919	dca batalionu 2/8. pp
			14 V 1919	14 VII 1919	przemianowany: dca 9. pp LP
5 V 1917	12 VI 1917	w Obozie Wyszkożenia w Ostrowi Mazowieckiej (2. pp)	14 VII 1919	15 VIII 1919	przemianowany: dca 8. pp LP
VII 1917	28 I 1918	po kryzysie przysięgowym przeszedł do Polskiego Korpusu Posiłkowego, dca 3. batalionu w Przemyśle	15 VIII 1919	30 VIII 1919	otrzymał urlop z Biura Legionów
		na urlopie; nie uczestniczył w połączeniu II Bryg. LP z Wojskami Polskimi na Wschodzie. Korpusy polskie w Rosji	30 VIII 1919	3 X 1919	powrót do 8. pp LP bez funkcji
28 I 1918	2 III 1918		3 X 1919	14 X 1919	przemianowany: dca 4. pp LP
			14 X 1919	9 VIII 1920	przemianowany: w.z. dca IV Bryg. LP
2 III 1918	IX 1918	na kursie szkoleniowym do 5 V, następnie (15 V) w Polskiej Sile Zbrojnej – dca 2. batalionu 2. pp	9 VIII 1920	1 IX 1920	ranny w walkach pod Hrubieszowem
			1 IX 1920	30 X 1920	przebywał w szpitalu w Lublinie i Radomiu
			31 X 1920	1 I 1921	dca IV Bryg. LP
			1 I 1921	1 III 1921	kurs dla wyższych dców w Warszawie
			1 III 1921	14 IX 1921	dca I Bryg. LP
			14 IX 1921	2 X 1921	po likwidacji IV Bryg LP w dctwie 2. DP LP
			2 X 1921	20 X 1921	urlop wypoczynkowy
			20 X 1921	3 V 1922	dca p.d. w 2. DP. LP
			8 IV 1922	22 XII 1922	kurs dla dowódców pułków i piechoty dywizyjnej w Rembertowie
			23 XII 1922	20 III 1927	dca p.d. w 2. DP. LP
			21 III 1927	X 1932	dca 6. DP
			X 1932	X 1934	dca dcy OK III w Grodnie
			X 1934	IX 1939	dca OK II w Lublinie, organizował 39. Rezerwową DP i bazy zaopatrzeniowe dla 3. DP Legionów

W okresie II wojny światowej			
	1 IX 1939	14 IX 1939	organizował mobilizację oddziałów i bazę zapasową dla WP na rozkaz kwatermistrza WP udał się do Kowla i Włodzimierza Wołyńskiego po wkroczeniu wojsk sowieckich znalazł się w niewoli – umieszczony w obozie w Kozielsku. Zamordowany przez NKWD w Katyniu
	14 IX 1939	17 IX 1939	
	17 IX 1939	9 IV 1940	

Edukacja cywilna: Szkoła Powszechna w Turku; 7 klas Szkoły Handlowej w Kaliszu, matura eksternistyczna w II Szkole Realnej we Lwowie (1912). W latach 1912–1914 studiował na Wydziale Chemii Technicznej Szkoły Politechnicznej.

Działalność społeczno-polityczna i niepodległościowa przed XI 1918: w 1908 należał do niepodległościowej organizacji. Za działalność niepodległościową aresztowany w 1911. Sześć miesięcy w więzieniu w Kaliszu, skazany na zesłanie do Jekaterynosławia. W listopadzie 1911 dostał zgodę na wyjazd do Lwowa. Działal w licznych organizacjach niepodległościowych, m.in.: młodzieży niepodległościowej „Zarzewie”, tajnej Armii Polskiej – członek Organizacji „D” Polskich Drużyn Strzeleckich.

Udział w działaniach militarnych: 1. po I wojnie światowej walczył z Ukraińcami, m.in. w grupie płk M. Kulińskiego; 2. w wojnie walczył z bolszewikami, m.in. pod Berezyną (1 IX 1920), został ranny w walkach pod Hrubieszowem – odznaczony VM V kl. (nr 2948); 3. w czasie wojny obronnej Polski 19 IX 1939 wskutek najeżdżania samochodem na minę doznał kontuzji głowy. W tym samym dniu (wraz z dowodzonymi przez siebie oddziałami) złożył broń we Włodzimierzu Wołyńskim przed wojskami sowieckimi.

Działalność poza wojskiem po 1918:

Opinie: /20 I 1923/ Inteligentny, myśli po woli, doktryner. Orientuje się, dość szybka decyzja, zdolności organizacyjno-kierownicze posiada. Dostatecznie duża inicjatywa, samodzielny i energiczny. Charakter urobiony, konsekwentny wytrwały – nawet uparty. Obowiązkowy bardzo duża ambicja pracy, dość taktowny, obyty. Wiadomości wojskowe dobre, wiadomości ogólne dobre. Na dowódcę piechoty nadaje się w zupełności. /Wieczorkiewicz, płk i kmtd. D.C.W./.

/8 II 1925/ Pułk. SMORAWIŃSKI odpowiada na zajmowanym stanowisku Dowódcy dywizji piechoty. Jeżeli nie ma rutyny służbowej to posiada doświadczenie bojowe. Stoi bardzo blisko do oficera i żołnierza. Ma spokojny i zrównoważony charakter i robi postępy w praktyce dowodzenia. Umysł ma jasny i zdrowie bardzo dobre. /Gen. broni Żeligowski Inspektor Armii Nr 2/.

/15 XII 1928/ dowódca dyw. bardzo wartościowy, stale i z dobrym wynikiem pracuje nad sobą i wyszkoleniem dywizji (6. DP-A.W.) (...) Taktyczne zagadnienia opanował już dobrze doskonale taktycznie do tego jest przygotowany. Może brakuje mu jeszcze trochę rozmachu i rutyny. /Inspektor Armii Gen. Dyw. Skierski; IJPA-701/1/119.3 (13.03.2024)/.

Orientuje się wolno, lecz dobrze. Posiada więcej wiadomości niż zdolny je okazać. (...) B. zdolny, o zdrowym umyśle taktycznym. Jako instruktor dobry, lecz nie osiąga tych wyników, których mógł ze względu na trudności wymowy. Zna swoje otoczenie i wczuwa się w jego taktykę. Umie zachować tajemnice. /Dea OK nr 5, gen. bryg. Łuczyński/.

/1929 – opinia J. Piłsudskiego/ Rozumowanie słuszne, niekiedy niezupełnie odpowiednie użycie sił /IJPA, sygn. 701/1/111/.

Gen. Stefan Rowecki /s. 98/ Trudno określić obecnie jego przydatność operacyjną, raczej typ to dowódcy również administracyjnego.

Informacje dodatkowe: w V 1926 podczas przewrotu majowego opowiedział się po stronie Józefa Piłsudskiego i 13 V 1926 wyruszył z Kielc, gdzie stacjonowała 2. Dywizja Piechoty Legionów, do Warszawy na czele oddziału wydzielonego z dywizji, aby wesprzeć oddziały wierne Marszałkowi.

Narodowość i pochodzenie społeczne: polska, syn właściciela zakładu grabarskiego

Stan cywilny: żonaty: Helena z Danielewiczów

Dzieci: 2: Maria (1922), Jerzy (1924)

Data i miejsce śmierci, miejsce pochówku: zamordowany 9 IV 1943 przez NKWD w Katyniu, Polski Cmentarz Wojenny w Katyniu

Bibliografia:

Źródła: WBH, CAW, KGiO: I.480.568; Spis oficerów służących czynnie w dniu 1.6.21 r., s. 31; Lista starszeństwa oficerów Legionów Polskich, s. 4; Lista starszeństwa oficerów zawodowych, s. 21; RO: 1923, 1924, 1928, 1932; RO-1939, s. 5; Zarządzenie Prezydenta RP z 01.01.1928 w: Dz.P.: nr 1 z 02.01.1928, s. 1; Zarządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej. Nadanie Krzyża i Medalu Niepodległości (Dz.P.: s. 360, nr 8 z 11.11.1931); Rozkaz Ministra Spraw Wojskowych L. 2142 z 1921 r. (Dz.P.: z 1922, nr 1, s. 76); nr 1 z 02.01.1928; M.P.: z 1928, nr 260, poz. 630; z 1931, nr 64, poz. 10; z 1931, nr 111, poz. 163.

Opracowania: Czerep, s. 302; Kosk, t. II, s. 173; Kryska-Karski, Żurkowski, s. 167; KVM 1792–1945, t. II (1914–1921), s. 138; Majchrowski II, s. 141–142; Mierzwiński, t. 4, s. 11–18; Oficerowie Legionów Polskich, t. IV, s. 274–276; Odziemkowski, s. 388; Stawecki, s. 310–311; Strzałkowski, s. 820; Polak (red.), 1991, s. 138; Piętnastolecie L.O.P.P., 1938, s. 288; *Zbrodnia Katyńska. Ekshumacja grobów w Katyniu, 1943*, „Teka edukacyjna IPN”, s. 24; Monitor Polski Nr 85 z 16 listopada 2007, poz. 885; *Katyń. Księga Cmentarna Polskiego Cmentarza Wojennego*, s. 578; PSB, t. XXXIX, s. 342–345; <https://www.ipsb.nina.gov.pl/a/biografia/mieczyslaw-makary-smorawinski-1893-1940-general-wp> (dostęp: 20.07.2024); <https://zolnierze-niepodleglosci.pl/zołnierz/222853/> (dostęp: 11.03.2024).

Sochaczewski Stanisław Zygmunt

Data i miejsce urodzenia: 27 VIII 1877 w Chyrówce, gm. Stebłów, pow. kaniowski

Imiona rodziców i nazwisko rodowe matki: Wiktor Franciszek, Maria z hr. Ursyn-Pruszyńska (hr. Rawicz)

Nominacja generalska: gen. bryg. – 16 III 1927 (st. I I 1927, 13. lok. w korpusie generałów)

Początek służby wojskowej: 13 VIII 1902

Rodowód z armii i rodzaj broni: R/k

Awanse oficerskie przed 1918: 13 VIII 1902 – ppor. (st. 13 VIII 1901); por. (st. 6 XII 1905); sztabsrotmistrz (st. 6 XII 1909); mjr (st. 6 XII 1913); ppłk – 19 IX 1917 (st. 21 I 1917)

W WP od: 14 XI 1918

Awanse oficerskie w WP:

Stan spoczynku: 31 V 1929

Wykształcenie wojskowe i odbyte kursy wojskowe: 26 XI 1900 – 13 VIII 1902 – Jelizawetgradzka Szkoła Kawalerii; kurs oficerów jazdy w Szkole Sztabu Generalnego w Warszawie (1920); słuchacz Centrum Wyższych Studiów Wojskowych (1925).

Ordery i odznaczenia:

W armii rosyjskiej: Św. Anny IV kl. (z napisem „Za odwagę”); Św. Stanisława III kl.; Św. Anny III kl.; Św. Stanisława II kl. z mieczami; Św. Anny II kl. z mieczami; Św. Jerzego IV kl.; Św. Włodzimierza IV kl. z mieczami.

W Wojsku Polskim: VM V kl. 205; KW (3x); Medal Pamiątkowy za Wojnę 1918–1921; Medal Dziesięciolecia Odzyskanej Niepodległości; Odznaka za Rany i Kontuzje; (Jugosławia) Komandor OOB; (Belgia) Oficer C; (Francja) Kawaler Orderu LH; Medal Pamiątkowy Wielkiej Wojny; MI („Médaille Interalliée”).

Przebieg służby przed 11 XI 1918			Przebieg służby w WP		
od	do		od	do	
13 VIII 1902	28 IX 1904	oficer w 22. astrachańskim pułku dragonów	14 XI 1918	7 XII 1920	dca 5. p.uł. w Mińsku Mazowieckim. Z pułkiem
		(przemianowany w 8. pułk dragonów astrachańskich)			walczył na froncie ukraińskim
28 IX 1904	27 XI 1917	w wojskach Zaamurskiego Okręgu (m.in. w wojnie rosyjsko-japońskiej)	X 1920	XII 1920	na kursie oficerów jazdy w Szkole Sztabu Generalnego w Warszawie
15 III 1915	27 XI 1917	walczył na Wołyniu i w Galicji Wschodniej	7 XII 1920	IX 1921	dca V. Brygady Jazdy
27 XI 1917	5 II 1918	dca pułku Jazdy Polskiej przy VIII Armii Rosyjskiej	IX 1921	31 V 1929	dca VII. Brygady Kawalerii oraz czasowo dca 3. Dywizji Kawalerii w Poznaniu
5 II 1917	11 V 1918	przeszedł do II Korpusu Wschodniego z trójszwadronowym pułkiem jazdy w rejonie Sorok w Besarabii. Dca 2. p.uł. II Korpusu Wschodniego	31 V 1929		przeszedł w stan spoczynku
12 V 1918		wzięty do niewoli po bitwie kaniowskiej. Internowany w Białej Podlaskiej, a następnie jeniec więziony w Brześciu nad Bugiem			
W okresie II wojny światowej					
			X 1939		przybył do Francji, przyjęty do WP bez przydziału; następnie po klęsce Francji znalazł się w Wielkiej Brytanii. Krytykował NW, za co został osadzony w obozie Rothsay na wyspie Bute, a w I 1942 został zatrudniony przez brytyjskie zakłady zbrojeniowe. Jego wynalazkiem zainteresował się RAF

Edukacja cywilna: 1895 – IV Gimnazjum Klasyczne w Kijowie; studiował cztery semestry prawo na Imperatorskim Uniwersytecie Kijowskim, którego nie ukończył.

Działalność społeczno-polityczna i niepodległościowa przed XI 1918: członek Związku Wojskowych Polaków.

Udział w działaniach militarnych: w okresie wojny rosyjsko-japońskiej uczestnik bitwy mugdeńskiej (19 II–10 III 1905); w walkach z Ukraińcami brał udział m.in. w bitwie pod Otyłką (17 V 1919) – zasłynął brawurowym atakiem na pozycje ukraińskie pomimo ostrzału karabinów maszynowych – VM V kl. (nr 205); przyczynił się zdobycia Łucka; w wojnie polsko-bolszewickiej uczestniczył m.in. w czasie ofensywy kijowskiej w bitwach pod Czerwonią i Zwiąhlem oraz w walkach odwrotowych pod Zamościem; 5 VIII 1920 – ranny w oko w walkach pod Hołujowem. W końcowej fazie wojny zasłynął brawurową szarżą pod Zasławiem.

Działalność poza wojskiem po 1918:

Informacje dodatkowe: w okresie wojny rosyjsko-japońskiej organizował w Mandżurii partyzantkę chińską. W okresie przewrotu majowego 1926 opowiedział się po stronie rządowej. Był propagatorem gry w polo.

Opinie: /1919/ B. dobry. Dzielny dowódca pułku, zawołany i zamiłowany kawalerzysta, z dużym bojowym i służbowym doświadczeniem, co wykazał podczas działań grupy na Sarny i Olewsk, pełen inicjatywy i samodzielności /gen. ppor. Listowski, dowódca frontu Wołyńskiego/.

Narodowość i pochodzenie społeczne: polska, syn dyrektora cukrowni w Steblewie, powstańca 1863 ułaskawionego przed plutonem egzekucyjnym

Stan cywilny: żonaty: Irena Olga Rogowska

Dzieci: 1: Edward Jerzy (1909)

Data i miejsce śmierci, miejsce pochówku: 14 VII 1953 w Penley (Walia), cmentarz we Wrexham (kwatery D, gr. 9318)

Bibliografia:

Źródła: WBH, CAW, KGiO: I.480.569; Spis oficerów służących czynnie w dniu 1.6.21 r., s. 247; Lista starszeństwa oficerów zawodowych, s. 153; RO: 1923, 1924, 1928; Dz. P.: nr 39 z 1.10.1920, s. 992; nr 10 z 19.03.1927, s. 91; nr 7 z 22.03.1929, s. 97; nr 28 z 16.07.1921, s. 1149; nr 38 z 8.10.1921, s. 1420; nr 42 z 24.12.1921, s. 1666; nr 9 z 14.04.1922, s. 268.

Opracowania: Kosk, t. II, s. 175; Kryśka-Karski, Żurkowski, s. 168; Stawecki, s. 311–312; KVM, t. II, cz. 2, s. 195; PSB, t. XXXIX, s. 622–623; <https://www.ipsb.nina.gov.pl/a/biografia/stanislaw-zygmunt-sochaczewski-1877-1953-general-brygady-wp> (dostęp: 12.07.2024).

Autor: *O warunkach powodzenia działań kawalerii* (Petersburg 1912); *Wywiady. Poradnik dla oficerów jazdy* (Warszawa 1919); *Z przeżyć bojowych. Fragmenty wspomnień 1917–1920* („Przegląd Kawaleryjski” 2(100), 1934, s. 226–236).

dr Śliwieński Stanisław

Data i miejsce urodzenia: 22 I 1872, Gorlice

Imiona rodziców i nazwisko rodowe matki: Michał, Aniela z Krementowskich

Nominacja generalska: gen. bryg. – 6 III 1927 (st. I I 1927, 18. lok. w korpusie generałów)

Początek służby wojskowej: 18 V 1915

Rodowód z armii i rodzaj broni: A/ks

Awanse oficerskie przed 1918: zastępca oficera (Cadettoffiziersttelvertreter) – 1 I 1895; ppor. – 1 VIII 1916; kpt. – 30 VI 1918

W WP od: 22 XI 1918

Awanse oficerskie w WP: przyjęty do WP w st. majora; ppłk – 24 VI 1920 (zatwierdzony 1 IV 1920 w Korpusie Sądowym w grupie oficerów z byłej armii austro-węgierskiej); 3 V 1922 zweryfikowany w stopniu pułkownika (st. 1 VI 1919, 3. lok. w korpusie oficerów sądowych)

Stan spoczynku: 31 III 1930

Wykształcenie wojskowe i odbyte kursy wojskowe:

Ordery i odznaczenia: KZ zł.

Przebieg służby przed 11 XI 1918			Przebieg służby w WP		
od	do		od	do	
18 V 1915	25 VIII 1915	kmdt 3. komp. 22. pp sędzia śledczy komisji obwodowej w Hrubieszowie i Lublinie sędzia śledczy Sądu dywizyjnego w Przemyśle kierownik sądu –Wojskowy Sąd Brygady we Lwowie	22 XI 1918	13 V 1919	sędzia śledczy Sądu Wojskowego we Lwowie kierownik Sądu Polowego 1. DP Armii gen. Hallera sędzia Wojsk. Sądu OGen. Lwów przydzielony do Ekspozytury Sądu Wojsk. OGen. Lwów w Przemyśle mianowany sędzią Najwyższego Sądu Wojsk. w Warszawie przeniesiony w stan spoczynku
26 VIII 1916	12 XII 1917		13 V 1919	24 VII 1919	
13 XII 1917	31 VII 1918		24 VII 1919	18 VIII 1919	
1 VIII 1918	1 XI 1918		18 VIII 1919	12 II 1923	
			10 II 1923	31 III 1930	
			31 III 1930		
W okresie II wojny światowej					

Edukacja cywilna: gimnazjum w Jasle z egzaminem maturalnym; studia prawnicze na Uniwersytecie Jagiellońskim.

Działalność społeczno-polityczna i niepodległościowa przed XI 1918: działał w galicyjskim młodzieżowym ruchu niepodległościowym.

Udział w działaniach militarnych:

Działalność poza wojskiem po 1918:

Informacje dodatkowe: w karcie ewidencyjnej pod datą 1 I 1895 występuje jako zastępca oficera c.k. armii (CAW). W okresie II wojny światowej we Francji.

Opinie: /wniosek o odznaczenie Orderem PR/ Wytrawny, energiczny, sumienny pracownik włożył w zorganizowanie sądu wojsk. w Przemyśle ogromnie wiele pracy sił i zdrowia, stawiając sąd ten pod względem sprężystości i jakości pracy fachowej na bardzo wysokim poziomie. Zasługą sądu jest spacyfikowanie obszarów podległych Sądowi, a nie niepokojonych przez politycznie rozwichrzony elementa /gen. ppor. Aleksander Pik/.

Narodowość i pochodzenie społeczne: polska

Stan cywilny: żonaty: Helena Szust

Dzieci: 2: Wanda Kazimiera (1901), Mieczysław Michał (1904)

Data i miejsce śmierci, miejsce pochówku: 20 VI 1946 we Francji, pochowany w Aix-les-Bains, gr. 3.108

Bibliografia:

Źródła: WBH, CAW, KGiO: I.480.601; RO: 1923, 1924, 1928; Spis oficerów 1921, s. 409, 874; Lista starszeństwa oficerów zawodowych, s. 301; Dz. P.: nr 26 z 14.07.1920, s. 576; nr 13 z 2.04.1921, s. 582; nr 11 z 23.02.1923, s. 125; nr 10 z 19.03.1927, s. 91; nr 1 z 21.01.1930, s. 2; M.P. z 1928, nr 260, poz. 634.

Opracowania: Kosk, t. II, s. 212; Kryska-Karski, Żurakowski, s. 175; Stawecki, s. 329–330; *Wykaz poległych i zmarłych żołnierzy Polskich Sił Zbrojnych na obczyźnie w latach 1939–1946*, Londyn 1952, s. 12; W.M. Borzemski, *Pamiętnik tajnych organizacji niepodległościowych na terenie byłej Galicji w latach 1880–1897*, Lwów 1930, s. 190.

Tessaro (Zosik-Tesaro) Paweł Stanisław ps. „Marian”, „Zosik”

Data i miejsce urodzenia: 24 VI 1891, Biała Podlaska

Imiona rodziców i nazwisko rodowe matki: Władysław, Dominika z Biernackich

Nominacja generalska: gen. bryg. – 6 III 1927 (st. 1 I 1927, 12. lok. w korpusie generałów)

Początek służby wojskowej: 6 VIII 1914

Rodowód z armii i rodzaj broni: L/p

Awanse oficerskie przed 1918: por. – 29 IX 1914; kpt. – 15 VI 1915

W WP od: 1 XI 1918

Awanse w WP: 1 XI 1918 – mjr, 22 V 1920 – płk (st. 1 IV 1920); płk – 3 V 1922 zweryfikowany (st. 1 VI 1919 w grupie oficerów piechoty)

Stan spoczynku: zmarł 9 III 1933

Wykształcenie wojskowe i odbyte kursy wojskowe: niższy i średni kurs Związku Strzeleckiego we Lwowie (1909); wyższy kurs Szkoły Oficerów Związku Strzeleckiego w Krakowie (1913); kurs informacyjny dla wyższych dowódców w Warszawie (XI–XII 1920); 5-miesięczny kurs dowódców piech. I dowódców pułków w DCWA w Rembertowie (6 III–6 VII 1922).

Ordery i odznaczenia:

W Wojsku Polskim: VM V kl.; Krzyż Komandorski Orderu PR; KN; KW (4x); KZ zł; Medal Pamiątkowy za Wojnę 1918–1921; Medal Dziesięciolecia Odzyskanej Niepodległości; Znak oficerski „Parasol”.

Przebieg służby przed 11 XI 1918			Przebieg służby w WP		
od	do		od	do	
6 VIII 1914	IV 1917	dca II kompani, następnie w składzie III batalionu	1 XI 1918	15 V 1919	brał udział w organizowaniu Chełmskiego Pułk Piechoty (przemianowany 35. pp)
IV 1917	18 VII 1917	dca batalionu w 1. pp Leg.	15 V 1919	19 VII 1919	dca batalionu zapasowego, dca grupy operacyjnej (złożonej z trzech baonów piechoty, szwadronu kawalerii i baterii artylerii) w 2. DP Leg.
18 VII 1917	14 X 1918	po kryzysie przysięgowym (w przebraniu sierżanta) internowany w Szczypiornie (konspiracyjny dca obozu). Aresztowany przez Niemców, był więźniem w Havelbergu, Rastatt i Werl	19 VII 1919	21 VII 1920	dca 2. pp Leg.
			21 VII 1920	1 IX 1921	dca 2. BP Leg. (IX 1920–1921) p.o. dowódcy 2. DP Leg.
			1 IX 1921	22 V 1926	dca p.d. 30. DP
			22 V 1926	18 V 1929	dca 30. DP w Kobryniu
			18 V 1929	15 X 1930	dca KOP
			15 X 1930	9 III 1933	dca OK nr X w Przemyśle
W okresie II wojny światowej					

Edukacja cywilna: 1. uczęszczał do Szkoły Realnej w Warszawie, a po udziale w strajkach szkolnych przeniósł się do Szkoły Realnej Witolda Wróblewskiego w Warszawie, którą ukończył w 1909 (matura); 2. przez dwa lata był studentem Wydziału Budowy Maszyn na Politechnice we Lwowie.

Działalność społeczno-polityczna i niepodległościowa przed XI 1918: członek ZWC we Lwowie; absolwent szkoły oficerskiej I i II kl.; posiadał odznakę tzw. „Parasola”; ZS „Strzelec”; instruktor w Krakowie (1912); od 1913 działał na terenie Zagłębia Dąbrowskiego (komendant Okręgu) oraz w Wilnie; członek PPS; w połowie X 1918 został komendantem Okręgu VIIIa Polskiej Organizacji Wojskowej w Zamościu.

Udział w działaniach militarnych: 22 X 1914 został ranny w bitwie LP pod Anielinem. W okresie wojny polsko-bolszewickiej uczestniczył m.in. w bitwach nad Berezyną, w walkach z konną armią Budionnego w rejonie Grabowca i Hrubieszowa (VIII/XI 1920) oraz pod Trzuszczanami i Grochowcem, a także w walkach o Mołodeczno.

Opinie: /30 XI 1919/ Doskonały oficer bojowy odważny stanowczy inicjatywny. Doskonały D^{ca} pułku / D^{ca} Frontu Litewsko-Białoruskiego, Gen. S. Szeptycki/.

/1922/ Inteligencja bardzo duża. Umysł b. żywy, głęboki, krytyczny. Zdolności b. duże. Orientacja szybka. Duża inicjatywa. Wiadomości ogólne wszechstronne i duże. Charakter wyrobiony – pogodny. Jednostka wysoce ideowa. Pracowitość i wytrwałość wystraszająca. Duże wyrobienie społeczne. Łatwość przemawiania /płk i kmdt DCWA, Wieczorkiewicz/.

/15–18 III 1927 – gry wojenne na Polesiu/ Szybko orientuje się, rzutki, w dowodzeniu na szczeblu wyższego dowódcy posiada za mało teorii, potrzebuje wyszkolenia na kursie wyższych dowódców. Stanowi jednak element bardzo dobry na wyższego dowódcę /Inspektor Armii, Rybak, gen. dyw./.

Działalność poza wojskiem po 1918:

Informacje dodatkowe: 4 III 1933 zachorował na zapalenie płuc i opłucnej. Zmarł w szpitalu w Przemyślu 9 III 1933.

Narodowość i pochodzenie społeczne: polska, syn urzędnika miejskiego, burmistrza miasta Garwolin

Stan cywilny: kawaler

Dzieci: -

Data i miejsce śmierci, miejsce pochówku: 9 III 1933 w Przemyślu, Cmentarz Wojskowy na Powązkach w Warszawie (kw. A5-7-6)

Bibliografia:

Źródła: WBH, CAW, KGiO: I.480.617; Spis oficerów służących czynnie w dniu 1.6.21 r., s. 25; Lista starszeństwa oficerów zawodowych, s. 20; RO: 1923, 1924, 1928, 1932; Lista starszeństwa oficerów Legionów Polskich, s. 3; Dz P: Rozkaz Ministra Spraw Wojskowych L. 2142 z 1921, z 1922, nr 1, s. 80; z 9.08.1926, nr 31, s. 246; z 19.03.1927, nr 10, s. 91; nr 15 z 11.11.1928; nr 11 z 6.07.1929, s. 176; Monitor Polski z 1928, nr 60, poz. 630; z 1931, nr 18, poz. 31; z 1932, nr 65, poz. 85.

Opracowania: Kosk, t. II, s. 222; Kryska-Karski, Żurkowski, s. 177; Majchrowski II, s. 47; Oficerowie Legionów, t. V, s. 43–44; Odziemkowski, s. 412; J. Prochowicz, s. 34; Stawecki, s. 334–335; Z. Gnat-Wieteska, *Generał brygady Stanisław Tessaro-Zosik*, Pruszków 2014; <https://zolnierze-niepodleglosci.pl/228191/> (dostęp: 13.05.2024).

Uzdowski-Bończa (Bończa-Uzdowski) Władysław

Data i miejsce urodzenia: 23 VIII 1887, majątek Podborcze, gm. Krzywiczki, pow. chełmski

Imiona rodziców i nazwisko rodowe matki: Julian, Aleksandra Egmonti de Milewi

Nominacja generalska: gen. bryg. – 1 I 1928 (st. 1 I 1928, 7. lok. w korpusie generałów)

Początek służby wojskowej: 1 IX 1906 (R), 6 VIII 1914 (L)

Rodowód z armii i rodzaj broni: R/L/p

Awanse oficerskie przed 1918: porucznik – IX 1914; kapitan – 25 VIII 1915; major – brak danych

W WP od: 1 XI 1918

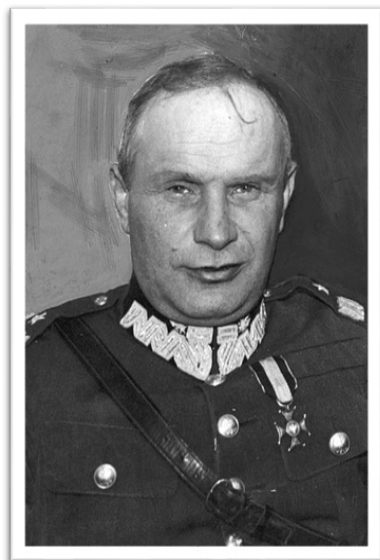
Awanse oficerskie w WP: ppłk – 11 VI 1920

Stan spoczynku: 29 IV 1945

Wykształcenie wojskowe i odbyte kursy wojskowe: szkoła podoficerska (1911); niższa szkoła wojskowa (1912) i wyższa szkoła wojskowa (1914) Związku Strzeleckiego we Lwowie; 20 I–17 II 1921 – kurs wyższych dowódców w Warszawie; 6 III–6 VII 1922 – kurs dowódców piechoty dywizyjnej i pułków piechoty w DCWA w Rembertowie; 3 I 1927 – odbył kurs w CWSW; 10 III 1928 – kurs informacyjny CSS w Toruniu.

Ordery i odznaczenia:

W Wojsku Polskim: VM V kl.; Krzyż Komandorski Orderu PR; KN z Mieczami; Krzyż Oficerski Orderu PR; KW (4x); KZ zł; Medal Pamiątkowy za Wojnę 1918–1921; Medal Dziesięciolecia Odzyskanej Niepodległości; (Łotwa) OPN III kl.

Przebieg służby przed 11 XI 1918			Przebieg służby w WP		
od	do		od	do	
1 IX 1906	1 IX 1907	jednoroczny ochotnik w armii rosyjskiej – 65. pułk moskiewskiej piechoty	1 XI 1918	8 XI 1918	oficer do specjalnych poruczeń przy Grupie gen. Roji
6 VIII 1914	1 IX 1914	dca 2. komp. V baon 1. Brygady	10 XI 1918	20 V 1919	dca grupy operacyjnej na froncie wołyńskim (pow. hrubieszowski)
25 X 1914	30 XI 1914	w szpitalu	20 V 1919	31 VIII 1919	dca podgrupy w GO „Bug” (gen. Minkiewicza)
1 XII 1914	1 IV 1915	instruktor Szkoły Podchorążych w Krakowie	31 VIII 1919	15 VIII 1920	dca 8. pp LP
1 IV 1915	1 X 1915	dca 1. komp. 4. pp LP	15 VIII 1920	1 X 1921	dca V Bryg. piechoty Leg.
1 X 1915	1 I 1917	dca I baonu 4. pp LP	1 X 1921	15 VIII 1926	dca p.d. 3. DP Leg. oraz (10 XII 1922–10 I 1923, 26 II–3 III 1923, 23 VI–1 VII 1923, 2 X–15 XII 1923, 28 XI 1924–23 X 1925) w.z. dca 3DP Leg.
1 I 1917	1 V 1917	dca baonu rekruckiego 5. pp			
1 V 1917	1 VII 1917	dca I baonu 5. pp LP			
1 VII 1917	IV 1918	obóz internowania w Beniaminowie			
IV 1918	IX 1918	POW w Galicji	15 VIII 1926	15 IX 1926	dca 3. DP Leg.
			15 XI 1926	17 III 1927	w dyspozycji MSWojsk.
			17 III 1927	1 IX 1939	dca 28. DP w Zamościu

W okresie II wojny światowej			
	1 IX 1939	13 IX 1939	dca 28. DP w składzie Armii „Łódź”, a od 7 IX również 2. DP Leg. (rozkaz gen. Thommée). 8 IX przekazał dowodzenie zastępcy płk dyp. Stefanowi Broniowskiemu i podjął poszukiwania gen. Rómmla
	13 IX 1939	29 IX 1939	ponownie został dca 28. DP, brał udział w obronie Modlina
	29 IX 1939	29 IV 1945	w niemieckiej niewoli – w oflagach IV C Colditz, IV B Königstein, A Hohenstein VIII E Johannisbrunn, IV C Colditz i VIIA Murnau

Edukacja cywilna: absolwent gimnazjum 8-klasowego z maturą w Chełmnie.

Działalność społeczno-polityczna i niepodległościowa przed XI 1918: członek OB PPS; członek ZWC (1912–1914); członek ZS; IV 1918 – POW.

Udział w działaniach militarnych: brał udział w walkach 1. pp pod Korczynem, Opatowem i Laskami, ofensywie na Dęblin, Stochodem; 31 VII 1915 ranny w bitwie pod Jastkowem oraz w walkach pod Majdanem Borzechowskim, Koszyszcami, Kostiuchniówką; w okresie wojny polsko-sowieckiej dowodził w walkach 8. pp pod Krasławką, Czernicą; 19 VIII 1920 na czele V brygady uczestniczył w zajęciu twierdzy Brześć Litewski; 21 IX 1920 dowodził V brygadą piechoty w walkach pod Brzostowicą; uczestniczył w walkach pod Hrubieszowem i Włodawą.

Działalność poza wojskiem po 1918: 15 I 1928–20 II 1937 – członek honorowy PZPN; po II wojnie światowej prezes honorowy PZPN (16 II 1946–19 II 1949).

Opinie: Z okresu służby w LP: /1916/ W zastępstwie moim prowadził kmdę. Baonu I/4. pp, były rosyjski praporczyk zapaso. Bardzo odważny, energiczny, szybko orientuje się, posiadający wrodzoną inteligencję, duże wykształcenie wojskowe i cywilne oficer zdolny do prowadzenia większości oddziałów wojskowych. Nieco szwankuje na zdrowiu co często źle odbija się na jego usposobieniu. /mjr Galica/

/1 IV 1919 – opinia płk L. Berbeckiego – dca 3. DP LP/ bardzo dobry oficer i Dca pułku. Odważny i brawurowy w boju. Szybko orientuje się w najcięższych warunkach. Stanowczy i energiczny.

/6 VII 1922 – opinia płk Wieczorkiewicza – Komendanta DCW Armii w Rembertowie/ Inteligencja duża. Umysł mało metodyczny, ogólnikowy i b. wygodny. Orientacja dostatecznie szybka. Decyzja szybka nie zawsze oparta na uprzednim głębszym rozważeniu. Wiadomości ogólne dość duże, wojskowe średnie. Charakter niezbyt równy, zbyt impulsywny, mało wytrwały. Bardzo duża nerwowość. Pracowitość mała. Ogólnie dość zdolny ale leniwy.

/1 XII 1924 – opinia gen. dyw. Romera dcy OK – Roczne uzupełnienie listy kwalifikacyjnej/ Lojalny. Karny. Zna żołnierza i umie dbać o niego. Sumienny i skrupulatny w wykonywaniu służb. Taktycznie bardzo dobry. Orientuje się szybko, decyzje dobrze umotywowane i poprawne użycie środków walki bardzo dobre. Impulsywny charakter.

/Opinie o uczestnikach gry wojennej 24–28 III 1931 – GISZ/ Duży temperament bojowy i szybka decyzja – jednak za mało przemyślana. Na niższym szczeblu dowodzenia mniej by się to odbiło, na szczeblu dcy gr. wystąpiło to ujemnie. Dca, któremu należy powierzać zadania na krótką metę, jasno zarysowujące się – należy go na krótki czas puszczać ze smyczy dla celu, który jest bezpośrednio do osiągnięcia. Za mało interesuje się tyłami, zaopatrzeniem, codzienną pracą i życiem wojska /Inspektor Armii, gen. dyw. Śmigły-Rydz; IJPA, 701.180/4541/.

/Rowecki, s. 102–103/ (...) dowodzi ponad 10 lat dywizją, z czego już pięć lat niczym się już nie zajmuje poza polowaniem, piciem i grą w karty. Podobno kiedyś był niezłym dowódcą liniowo-bojowym. Obecnie

nervus, przykry dla otoczenia, widać, że czas mu na emeryturę. Szkoda, żeby jakie miejsce w wojsku zabierał.

/Rómmel, s. 238/ Jednostka bez wartości. Nie posiada żadnych zalet dowódczych. W roku 1939 „odłączył się” od swojej 28. dywizji i znalazł się w Warszawie, skąd potem był przeze mnie odesłany do Modlina – gdzie jednak niczym nie dowodził. Do wojska nie nadaje się. Nie nadaje się.

Informacje dodatkowe: po II wojnie światowej powrócił do kraju. W latach 1946–1947 był zastępcą kierownika wydziału wojskowego CKW PPS. W okresie wyborów parlamentarnych w Polsce Ludowej wypowiadał się za poparciem dla PSL, uważał, że członkowie PPS w WP w wypadku powstania wspólnego bloku (PPS-PPR) będą głosowali na ludowców. Popierał publicznie wojskowy sojusz polsko-rumuński z 1923, co uznawano za prowokację przeciwko ZSRS (na podstawie informacji przesłanej do Dep. VII. M.B.P – z 21 IX 1949 –teczka personalna – CAW, s. 37, oraz doniesienia z 26 IV 1947 i 25 VII 1947, s. 38–39).

Narodowość i pochodzenie społeczne: polska

Stan cywilny: żonaty: Anastazja Wierchoś

Dzieci: 1: Maria Anastazja Teresa Klara (1930)

Data i miejsce śmierci, miejsce pochówku: 21 III 1957 w Warszawie, Cmentarz Wojskowy na Powązkach (kwatery A 30-4-15)

Bibliografia:

Źródła: WBH, CAW, KGiO: I.480.57; RO: 1923, 1924, 1928, 1932; RO-1939, s. 5; Lista starszeństwa oficerów Legionów Polskich, s. 4; Dz. P. (Dekret Wodza Naczelnego L. 2980 z 17 maja 1921) z 1921, nr 21, poz. 820; Lista starszeństwa oficerów zawodowych, dodatek do nr 13 z 8.06.1922; nr 36 z 30.09.1922; nr 54 z 23.12.1926; nr 10 z 1927; nr 1 z 1928; nr 15 z 1930; nr 2 z 1931; M.P.: z 1930, nr 260, poz. 351; z 1931, nr 18, poz. 32; nr 64, poz. 101.

Opracowania: Kisielewicz, s. 6; Kosk, t. II, s. 236; Kryska-Karski, Żurkowski, s. 77; Oficerowie Legionów, t. I, s. 108–109; Stawecki, s. 344; Strzałkowski, s. 752; <https://zolnierze-niepodleglosci.pl/184262/> (dostęp: 11.03.2024).

Waraksiewicz Adolf Mikołaj

Data i miejsce urodzenia: 10 II 1881, maj. Wielki Krzywiec, ziemia czernihowska na Ukrainie

Nominacja generalska: gen. bryg. – 1 I 1928 (st. 1 I 1928, 10. lok. w korpusie generałów)

Początek służby wojskowej: 10 VIII 1903

Rodowód z armii i rodzaj broni: R/k

Awanse oficerskie przed 1918: ppor. – 1903 (st. 1902); ppłk. – 1915; płk. – 1916

W WP od: 4 XI 1918

Awanse oficerskie w WP: 11 VI 1920 zatwierdzony 1 IV 1920 w stopniu ppłk. w kawalerii w grupie oficerów byłych Korpusów Wschodnich i byłej armii rosyjskiej; 21 VI 1920 – tyt. płk.; 3 V 1922 zweryfikowany w stopniu pułkownika (st. 1 VI 1919, 18. lok. w korpusie jazdy/kawalerii)

Stan spoczynku: 31 I 1932/1945

Wykształcenie wojskowe i odbyte kursy wojskowe: ukończył

Szkołę Junkrów w Elizawietgradzie z najwyższym odznaczeniem, zapisaniem na „Złotą Tablicę” Szkoły (1903); w 1909 zdał egzamin do Akademii Wojskowej Prawniczej – nie przyjęty z powodów narodowych; Wyższa Szkoła Kawalerii w Petersburgu (1911).

Ordery i odznaczenia:

W armii rosyjskiej: Św. Stanisława III kl. z mieczami i kokardą; Św. Anny III i II kl. z mieczami i kokardą; Św. Włodzimierza IV kl. z mieczami i kokardą; Św. Jerzego IV kl.; Odznaka honorowa „Wstążka Amarantowa” I Korpus Polski w Rosji.

W Wojsku Polskim: VM V kl.; KW (2x); KZ zł; Odznaka pamiątkowa I Korpusu Polskiego w Rosji.

Przebieg służby przed 11 XI 1918			Przebieg służby w WP		
od	do		od	do	
10 VIII 1903	5 V 1916	pułk dragonów prymorskich, uczestniczył w wojnie rosyjsko-japońskiej oraz w I wojnie światowej	XI 1918	VI 1920	organizator i dca 2. p.uł.
			VI 1920	XII 1920	dca III Bryg. Jazdy
			XII 1920	VII 1921	dca I Bryg. Jazdy
			X 1921	15 VII 1927	dca 9. SBJ; od 1924 9. SBK
5 V 1916	12 III 1918	w dyonie ułanów polskich, organizator 4. szwadronu w 1. pułku ułanów	15 VII 1927	12 III 1929	dca XVIII Bryg. Kawalerii
12 III 1918	VII 1918	dca 2. p.uł. w 1. Korpusie Polskim, do demobilizacji	12 III 1929	31 I 1932	dca Bryg. Kawalerii „Suwałki”
X 1918		po powrocie do kraju powołany na dca 2. p.uł. (który sformował); uczestniczył w rozbrajaniu Niemców w Warszawie i w Siedleckim	31 I 1932		przeniesiony w stan spoczynku

W okresie II wojny światowej			
-	IX 1939	5 II 1941	zgłosił się do czynnej służby wojskowej, przydzielony do MSWojsk. W walkach nie brał udziału. Następnie w Rumunii (Băile Herculane)
	5 II 1941	1 IV 1945	przekazany przez władze Rumunii Niemcom, trafił do oflagów w VI E Dorsten, skąd w XII 1942 do Oflagu VI B Dössel. Po wyzwoleniu udał się do Francji, zaliczony go do rezerwy personalnej (7 IV 1945) Naczelnego Wodza, po czym przeniesiony w stan nieczynny

Edukacja cywilna: Szkoła Realna w Nowozybkowi.

Działalność społeczno-polityczna i niepodległościowa przed XI 1918:

Udział w działaniach militarnych: uczestnik wojny rosyjsko-japońskiej oraz I wojny światowej na froncie niemieckim; ranny w walkach na rzece Dubissie (1915) oraz pod Krechowcami (1917).

Działalność poza wojskiem po 1918:

Opinie:

3. Brygada Jazdy [płk. Waraksiewicza 26 czerwca 1920] /z wniosku o odznaczenie VM – XI 1920/ (...) energicznym działaniem nie tylko obsadziła opuszczone przez piechotę pozycje, lecz konną szarżą (2. i 5. p.uł.) zatrzymała ofensywny ruch nieprzyjaciela, co dało możliwość skoncentrować oddziały grupy operacyjnej w celu dalszej akcji. (...) W opisanych akcjach płk Waraksiewicz wykazał dużą orientację, zdolność taktyczną, energię i samodzielność, która połączona z inicjatywą dopomogła grupie operacyjnej „Słucz” w wykonaniu zadania. Będąc kilkakrotnie pod nieprzyjacielskim ogniem artylerii i KM płk Waraksiewicz wykazał osobistą odwagę.

/Opinia z gry wojennej 24–28 III 1931 – GISZ/ Pracuje na krótką metę. Jako wyższy dca chwiejny niezdeterminowany /IIPA – sygn. 701/1/117/.

Informacje dodatkowe: 1. pobyt w Oflagu VI B Dössel w okresie tzw. sprawy gen. broni L. Berbeckiego, którego jako polskiego komendanta oflagu oskarżano za zbytnią uległość wobec Niemców, za co został postawiony przed WTO w Londynie. Generał Waraksiewicz starał się łagodzić sytuację. Ostatecznie stanął jako jedyny oficer Oflagu w obronie gen. Berbeckiego, narażając się na ostracyzm; 2. po II wojnie światowej w II 1946 powrócił do Polski i osiadł w maj. Tyliszki. Założył firmę produkującą doniczki /M. Bielski, *Generał brygady Adolf Mikołaj Waraksiewicz (1881–1960)*, 1998, s. 10–109, 123–126/.

Narodowość i pochodzenie społeczne: polska, syn właściciela majątku ziemskiego

Stan cywilny: żonaty: Jadwiga

Dzieci: 1: Irena (1909)

Data i miejsce śmierci, miejsce pochówku: 13 IX 1960 w szpitalu w Nowym Mieście Lubawskim, cm. w Nowym Mieście Lubawskim

Bibliografia:

Źródła: WBH, CAW, KGiO: I.480.633; RO: 1923, 1924, 1928, 1932; Spis oficerów służących czynnie w dniu 1.6.21 r., s. 244; Lista starszeństwa oficerów zawodowych, s. 153; Dz. P.: nr 24 z 30.06.1920, s. 519, 525; nr 27 z 9.07.1921, s. 1122; nr 19 z 22.07.1927, s. 214, 219; nr 1 z 2.07.1928, s. 1; nr 5 z 12.03.1929, s. 89; nr 14 z 23.12.1931, s. 412; *Opinie o uczestnikach gry wojennej w dniach 24–28 III 1931*, [w:] *Opinie Marszałka J. Piłsudskiego i marszałka E. Rydza-Śmigłego o oficerach*, sygn. 701/1/117, s. 74 (dostęp: 18.11.2022).

Opracowania: Kisielewicz, s. 9; Kosk, t. II, s. 238; Kryśka-Karski, Żurkowski, s. 180; Leżeński i Kukawski, 1991, s. 33; Stawewski, s. 345; M. Bielski, *Generał brygady Adolf Mikołaj Waraksiewicz (1881–1960)*, 1998.

**Wieczorkiewicz (Scaevola-Wieczorkiewicz)
Wacław**

Data i miejsce urodzenia: 25 IV 1890, Brzozowa, pow. Puławy

Imiona rodziców i nazwisko rodowe matki: Józef, Julia z Tomaszewskich

Nominacja generalska: gen. bryg. – 19 III 1927 (st. 1 I 1927, 9. lok. w korpusie generałów)

Początek służby wojskowej: 6 VIII 1914

Rodowód z armii i rodzaj broni: L/p

Awanse oficerskie przed 1918: ppor – 1912; por. – 9 X 1914; kpt. – 1 I 1915

W WP od: 2 XI 1918

Awanse oficerskie w WP: XI 1918 – mjr; 1920 – ppłk; 1921 – płk; 20 XI 1925 – płk. szt. gen.

Stan spoczynku:

Wykształcenie wojskowe i odbyte kursy wojskowe: odbył

szkolenie wojskowe w szkole oficerskiej w PDS – 1912; kurs przeszkolenia w Zegrzu – 1917; kurs dla wyższych dowódców w Warszawie – 1920/1921; kurs oficerski wszystkich broni w Wersalu – VI–VII 1921; kurs oficerów piechoty w Camp de Milly – VIII 1921; École Supérieure de Guerre w Paryżu – 1923–1925.

Ordery i odznaczenia: VM V kl.; Krzyż Komandorski Orderu PR; KN; KW; KZ zł; Medal Pamiątkowy za Wojnę 1918–1921; Medal Dziesięciolecia Odzyskanej Niepodległości; Odznaka „Znak Pancerny”; Znak oficerski „Parasol”; Odznaka za Rany i Kontuzje; (Francja) Komandor Orderu LH; (Łotwa) OPN III kl.; Medal 10 Rocznicy Wojny Niepodległościowej.

Przebieg służby przed 11 XI 1918			Przebieg służby w WP		
od	do		od	do	
6 VIII 1914	6 XII 1914	dca kompani 3/III Leg. Pol.	2 II 1918	20 XII 1918	dca Samodzielnej GO pod
6 XII 1914	29 XII 1916	ranny, pobyt w szpitalu	20 XII 1920	1 IX 1919	Rawą Ruską
1 I 1915	16 VII 1917	dca baonu i w zastępstwie			dca I/23. pp, dca GO
		dca pułku –III/1. pp Leg.Pol.			i oficer w sztabie gen.
22 VII 1917	16 X 1918	internowany	1 IX 1919	20 X 1919	Aleksandrowicza
		w Beniaminowie i twierdzy	20 X 1919	25 XI 1919	dca 9. pp Leg.
		Werl	25 XI 1919	21 I 1920	dca Bryg. Piech. w.z.
			21 I 1920	1 IV 1920	dca 9. pp Leg. Pol.
			1 IV 1920	24 VI 1920	dca 6. Bryg. Piech.
			24 VI 1920	2 VII 1920	dca 9. pp Leg. Pol.
			2 VII 1920	2 XI 1920	dca 3. Dyw. Piech. w.z.
			2 XI 1920	15 XI 1920	dca 6. Bryg. Piech.
			15 XI 1920	21 I 1921	dca 3. Dyw. Piech. w.z.
					kurs wyższych d-ców
			21 I 1921	1 III 1921	w Warszawie
			1 III 1921	14 VI 1921	dca 3. Dyw. Piech. w.z.
			14 VI 1921	1 IX 1921	dca 6. Bryg.
					odkomenderowany na kurs
			1 IX 1921	1 XI 1921	do Francji
					przydział do MSWojsk. Oddz.
			1 XI 1921	21 XI 1923	III Sztabu
					przydział do k-nd. DCWA
			21 XI 1923	1 I 1926	w Rembertowie
					dca 31. p.strz. kaniowskich,
			1 I 1926	1 III 1926	wysłany do École Supérieure
					de Guerre w Paryżu
					w dyspozycji Szefa
					SGen., z jednoczesnym
					przeniesieniem do BŚRW
					(czasowo I zca Szefa SG)
			1 III 1926	26 V 1926	przydzielony do BŚRW
			26 V 1926	12 X 1935	dca 24. DP i Garnizonu
					w Jarosławiu
			12 X 1935	IX 1939	dca OK X w Przemyśle
W okresie II wojny światowej					
			IX 1939	1943	dca etapów Armii „Kraków”,
					a następnie Armii „Karpaty”;
					następnie przez Węgry
					przedostał się do Francji
					– służył w Inspektoracie
					Wyszkolenia Naczelnego
					Wodza. Po klęsce Francji
					działał we francuskim ruchu
					oporu; następnie osiedlił się
					w Szwajcarii

Edukacja cywilna: 8-klasowe Gimnazjum im. Stanisława Staszica, zdał maturę w Lublinie w 1901; student Akademii Ziemiańskiej (Hochschule für Bodenkultur) w Wiedniu – zdobył zawód dyplomowanego rolnika (I i II egzamin państwowy).

Działalność społeczno-polityczna i niepodległościowa przed XI 1918: w latach 1911–1914 w Polskich Drużynach Strzeleckich (pseudonim: Rene Scewola).

Udział w działaniach militarnych: w okresie służby w LP walczył m.in. pod Nowym Korczynem, Anielinem, Laskami i Limanową. Ranny pod Marcinkowicami (6 XII 1914) oraz w bitwie pod Konarami.

Działalność poza wojskiem po 1918: członek Okręgowej Komisji Konserwatorskiej w Jarosławiu; stał na czele delegatury Ligi Morskiej i Kolonialnej; prezes honorowy Wojskowego Klubu Sportowego „Ognisko”; patronował Oddziałowi Związku Strzeleckiego „Strzelec”; od 1935 przewodniczący Stowarzyszenia Miłośników Jarosławia; prezes zarządu Okręgowego Towarzystwa Przyjaciół Związku Strzeleckiego w Przemyśle.

Opinie: /7 XII 1921/ Oficer wybitny, o rozległym doświadczeniu, niezmordowanej pracowitości, bardzo dużych zdolnościach administracyjnych, wychowawczych i instruktorskich, bardzo dobrym wpływie na podwładnych, umiał w krótkim czasie skupić wokół siebie, zgrać i podnieść pod względem pracowitości i odpowiedzialności korpus oficerski Doświadczalnego Centrum Wyszkolenia Armii, zjednać sobie bezwzględne zaufanie podkomendnych polskich, a szacunek i sympatie instruktorów francuskich. Na swoim stanowisku odpowiada w zupełności. Jest przejęty swoim zadaniem /w.z. szef Oddz. III SG. Płk M. Kukiel/.

/1929 – opinia J. Piłsudskiego/ Bardzo głęboko i rozsądnie ujmuje zagadnienia operacyjne, bardzo dobra technika pracy, w rozkazach ustnych nieco chaotyczny /IJPA, sygn.701/1/111/.

Gen. Stefan Rowecki /s. 99/ Drobiazgowy, detalista, chyba bez szerokiego horyzontu operacyjnego. Wątpię, żeby dał sobie radę w dowodzeniu grupą operacyjną, raczej typ dowódcy administracyjnego bez większych zdolności. Najlepiej nadawałby się na funkcje reprezentacyjne, np. na szefa kancelarii wojskowej Prezydenta.

Informacje dodatkowe: w okresie internowania w koszarach Beniaminów należał do organizatorów buntu przeciwko władzom obozowym. 7 XI 1931 uzyskał od wojewody zgodę na zmianę nazwiska na Scaevola-Wieczorkiewicz. Osadnik wojskowy w osadzie w Leskach w gminie Porozów, woj. białostockiej; honorowy obywatel miasta Jarosławia. W czasie II wojny światowej znalazł się w Szwajcarii, gdzie pracował w Towarzystwie Asekuracyjnym.

Narodowość i pochodzenie społeczne: polska, syn ziemianina

Stan cywilny: żonaty: Janina Awenartusówna

Dzieci: 2: Tomasz (1930), Bohdan Wojciech (1931)

Data i miejsce śmierci, miejsce pochówku: 7 XII 1969 w Genewie, Cimetière de Saint-Georges w Genewie

Bibliografia:

Źródła: WBH, CAW, KGiO: I.480.537; Spis oficerów służących czynnie w dniu 1.6.21 r., s. 47; Lista starszeństwa oficerów zawodowych, s. 20; RO: 1923, 1924, 1928, 1932; RO-1939, s. 4; Lista starszeństwa oficerów Legionów Polskich, s. 3; Lista oficerów Sztabu Generalnego, s. 3; Dziennik Rozkazów Wojskowych Nr 71 z 28 czerwca 1919 roku, poz. 2300; Dz.P.: nr 22 z 05.06.1926; Zarządzenia Ministra Spraw Wojskowych. Zmiany (sprostowania) nazwisk, imion i dat urodzenia, „Dziennik Personalny Ministerstwa Spraw Wojskowych” nr 2, s. 21, 26.01.1934; Dekret Wodza Naczelnego L. 2980 z 17 maja 1921, nr 21, poz. 820; nr 73 z 1923; nr 123 z 29.11.1925; nr 9 z 1926; nr 22 z 1926; nr 10 z 19.03.1927; nr 12 z 6.08.1929; M.P. z 1928, nr 260, poz. 630; z 1931, nr 18, poz. 31; z 1931, nr 64, poz. 101.

Opracowania: Kosk, t. I, s. 245; Kryśka-Karski, Żurkowski, s. 160; Majchrowski II, s. 141; Mierziński, t. 3, s. 170–179; Oficerowie Legionów, t. IV, s. 202–204; Stawecki, s. 347–348; <https://zolnierze-niepodleglosci.pl/zolnierz/231255/> (dostęp: 4.05.2024); Osadnicy wojskowi – lista kompletna.kresy.genealodzy.pl, s. 200; Z. Kostka-Bieńkowska, *Honorowi obywatele Jarosławia 1857–2003*, Jarosław 2009; J. Majka, *Wacław Scaevola-Wieczorkiewicz 1890–1969. Krótka biografia wojskowa*, Rzeszów 2018.

Wieroński Stanisław

Data i miejsce urodzenia: 29 VII 1883, Żółkiew

Imiona rodziców i nazwisko rodowe matki: Antoni, Karolina z Link-Paszkowska

Nominacja generalska: gen. bryg – 1 I 1928 (st. 1 I 1928, 6. lok. w korpusie generałów)

Początek służby wojskowej: VIII 1902

Rodowód z armii i rodzaj broni: A/p

Awanse oficerskie przed 1918: ppor. – 11 XI 1903; por. – 1 XI 1909; kpt. SG – 29 XI 1914

W WP od: 15 III 1919

Awanse oficerskie w WP: 11 VI 1920 zatwierdzony 1 IV 1920 w st. ppłk. SG w piechocie w grupie oficerów byłej armii austriacko-węgierskiej; 3 V 1922 zweryfikowany w st. ppłk. SG (st. 1 VI 1919, 72. lok. w korpusie oficerów piechoty); 18 V 1923 – Prezydent RP, „w sprostowaniu formalnych pomyłek w liście starszeństwa oficerów zawodowych”, zatwierdził go w st. ppłk. SG (st. 1 VI 1919, 5. lok. w korpusie oficerów piechoty); 15 X 1923 – płk. SG

Stan spoczynku: 31 XII 1934

Wykształcenie wojskowe i odbyte kursy wojskowe: 1902 – Szkoła Kadetów w Łobzowie; 1914 – 6-miesięczny kurs w szkole Korpusu Oficerów Sztabowych w Pradze; 1922/1923 – kurs doskonalenia WSWojsk. w Warszawie.

Ordery i odznaczenia:

W c.k. Armii: Order Leopolda; Krzyż Korony Żelaznej; Krzyż Zasługi; Srebrny Medal Zasługi; Krzyż Rycerski I kl. (saksoński); Krzyż Rycerski Orderu Marii Teresy (nr 182 – promocja 27 VI 1922).

W Wojsku Polskim: Krzyż Oficerski Orderu PR; KW (3x); KZ zł; (Francja) Oficer Orderu LH.

Przebieg służby przed 11 XI 1918			Przebieg służby w WP		
od	do		od	do	
VIII 1903	1914	w 11. pp Obrony Krajowej w Jiczynie. W okresie I wojny światowej zca dcy pułku, dca kompanii, zca dcy batalionu	21 III 1919	1 XI 1922	szeft Wydziału Org. Mobili. w DOGen. „Lublin”, szeft sztabu w grupie gen. Karnickiego na Wołyniu, szeft Sztabu 4. DP
1915	1918	w 28. pp na froncie włoskim w walkach nad Isonzo w obozie Medeazza; referent ds. broni maszynowej; trafił do włoskiej niewoli	1 XI 1922	15 X 1923	kurs doskonalenia WSWojsk. w Warszawie
			17 XII 1923	14 IV 1924	I. oficer sztabu w Generalnym Inspektoracie Piechoty w Warszawie
			14 IV 1924	9 VII 1925	szeft Wydziału Poborowego Departamentu I Piechoty w MSWojsk.
			9 VII 1925	14 X 1926	szeft Departamentu I Piechoty w MSWojsk. (w 1926 – początkowo urlopowany; 4 IV–10 X 1926 w dyspozycji szefa SG)
			14 X 1926	18 III 1926	dca p.d. w 30. DP w Kobryniu
			19 III 1926	12 X 1934	dca 22. DP Górskiej i kmtd Garnizonu w Przemyśle
			12 X 1934		zwolniony ze stanowiska dowódcy 22. DP Górskiej i z dniem 31 XII przeniesiony w stan spoczynku
W okresie II wojny światowej					

Edukacja cywilna: Szkoła Powszechna w Krakowie (1889–1895); gimnazjum w Przemyśle (1895–1898).

Działalność społeczno-polityczna i niepodległościowa przed XI 1918:

Udział w działaniach militarnych: w okresie I wojny światowej walczył na frontach serbskim i rosyjskim (1914) oraz włoskim (1915–1918), m.in. w 10. bitwie nad Isonzo (25 V 1917 w obozie Medeazza).

Działalność poza wojskiem po 1918: członek Polskiego Białego Krzyża w Przemyśle; Związek Emerytów Wojskowych.

Opinie:

Informacje dodatkowe:

Narodowość i pochodzenie społeczne: polska, syn rusznikarza 11. p.uł., wyniesionego do goności szlacheckiej

Stan cywilny: żonaty: Maria z Ekiertów

Dzieci: 1: Maria Teresa (1934)

Data i miejsce śmierci, miejsce pochówku: 19 XI 1959 w Krakowie, Cmentarz Rakowicki – kwatera Cc-4-16

Bibliografia:

Źródła: WBH, CAW, KGiO: I.480.640; Spis oficerów służących czynnie w dniu 1.6.21 r., s. 8; Lista starszeństwa oficerów zawodowych, s. 23; Lista oficerów Sztabu Generalnego, s. 3; RO: 1923, 1924, 1928, 1932; RO-1939, s. 4; Dz. P.: nr 23 z 23.06.1920; nr 9 z 14.04.1922, s. 315; nr 32 z 26.05.1923, s. 1; nr 63 z 1923; nr 1 z 10.01.1924, s. 3; nr 51 z 1924; nr 132 z 1924; nr 130 z 1925; nr 22 z 1926; nr 37 z 1926; nr 44 z 14.10.1926, s. 355; nr 10 z 19.03.1927, s. 93; nr 1 z 2.01.1928, s. 1; nr 14 z 22.12.1934, s. 245, 251; M.P. z 1928, nr 260, poz. 634.

Opracowania: Kosk, t. II, s. 246–247; Kryska-Karski, Żurakowski, s. 181; Stawecki, s. 348; „*Oświata – to potęga*”. Wydawnictwo pamiątkowe z okazji obchodu 15-lecia Niepodległości Państwa Polskiego, Przemyśl 1933, s. 95; *Order Odrodzenia Polski. Trzechlecie pierwszej kapituły 1921–1924*, Warszawa 1926, s. 31; S. Korwin-Kruczkowski, *Poczet Polaków wyniesionych do godności szlacheckiej przez monarchów austriackich w czasie od roku 1773 do 1918: dalej tych osób, którym wymienieni władcy zatwierdzili dawne tytuły książęce względnie hrabiowskie lub nadali tytuły hrabiów i baronów jak niemniej tych, którym zatwierdzili staropolskie szlachectwo*, Lwów 1935, s. 54; M. Patelski, *Polacy – kawalerowie Orderu Wojskowego Marii Teresy 1914–1918*, „Teki Biograficzne” nr 1, 2003, s. 47–65; Osadnicy wojskowi – lista kompletna.kresy.genealodzy.pl, s. 220 (dostęp: 10.11.2022); *General Stanisław Wieroński (1883–1958) – (nie)zapomniany bohater I wojny światowej*, <https://www.youtube.com/watch?v=MLfwaunURB4> (dostęp: 2.05.2024).

**Wilczyński (od 1921 – Olszyna-Wilczyński)
Józef Konstanty**

Data i miejsce urodzenia: 27 XI 1890, Kraków

Imiona rodziców i nazwisko rodowe matki: Józef Mikołaj, Karolina z Wagnerów

Nominacja generalska: generał brygady – 16 III 1927 (st. 1 I 1927, 7. lok. w korpusie generałów)

Początek służby wojskowej: 10 X 1912

Rodowód z armii i rodzaj broni: A/L/p

Awanse oficerskie przed 1918: 5 X 1914 – por.; 1 I 1915 – kpt. (1 IX 1918 – por. armii austr.)

W WP od:

Awanse oficerskie w WP: mjr – mianowany przez gen. Roję; ppk – 5 VI 1919; płk – 1 IV 1920

Stan spoczynku: 22 IX 1939 zamordowany pod Sopoćkiniami

Wykształcenie wojskowe i odbyte kursy wojskowe: kurs dowódców brygad i pułków we Lwowie (1 I–17 II 1921); kurs dowódców dywizji w Warszawie (1 I–27 III 1923); szkolenie CWSW (3 I–25 VI 1927).

Ordery i odznaczenia:

W Wojsku Polskim: VM V kl. (2239); Krzyż Komandorski Orderu PR; KN; KW (4x); KZ zł; Medal Pamiątkowy za Wojnę 1918–1921; Medal Dziesięciolecia Odzyskanej Niepodległości; Złota Odznaka Honorowa Ligi Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej I st.; Znak oficerski „Parasol”; (Francja) Kawaler Orderu LH; (Łotwa) OPN III kl.; Medal 10 Rocznicy Wojny Niepodległościowej; MI (Médaille Interalliée)

Przebieg służby przed 11 XI 1918			Przebieg służby w WP		
od	do		od	do	
10 X 1912	30 X 1913	jednoroczny ochotnik – dca plutonu w 16. pp Obrony Krajowej w Krakowie	4 XI 1918	28 XI 1918	wchodzi w skład grupy płk Rybińskiego z III. 16. – dca komp. w walce z Ukraińcami w niewoli ukraińskiej (Tarnopol, Buczacz), wyzwolony przez wojska polskie
1 VIII 1914	5 VIII 1914	dca plutonu w 16. pp Obrony Krajowej w Krakowie			
6 VIII 1914	2 X 1914	dca I/II 1. pp Leg.			
2 X 1914	18 XII 1914	dca II baonu 1. pp LP			
18 XII 1914	15 V 1915	dca II/5. pp LP	28 XI 1918	4 VI 1919	dca III, a następnie I Brygady w 1. DP LP
16 V 1915	19 V 1915	oficer do zleceń przy sztabie 1. pp Leg.	21 VI 1919	8 VII 1920	kmdt miasta Kijów
20 V 1915	28 X 1915	dca V baonu 3. pp w I Bryg. LP	9 V 1920	9 VI 1920	dca 6. DP
28 X 1915	28 II 1916	szpital: Kraków, Zakopane	9 VI 1920	14 VII 1920	dca samodzielnej grupy w składzie 3. Armii i XIV BP
28 II 1916	27 IX 1916	dca V baonu 3. pp w I Bryg. LP	16 VII 1920	7 IX 1920	dca XIII BP
27 IX 1916	25 IX 1917	dca III baonu 5. pp LP	7 IX 1920	12 IX 1921	Szpital Okręgowy w Krakowie – chory
25 IX 1917	III 1918	IX Armia Tyrol: dca plutonu w 50., 62. i 59. pp oraz 22. baon. Jęgrów	13 IX 1921	8 XII 1921	szeff inż. – Sap. DOK nr V
III 1918	V 1918	Włochy: dca kompanii w Grupie „P”	9 XII 1921	25 VII 1923	szeff Wydz. I. Dep. V
V 1918	VII 1918	Säbelchargenkurs Frekwentant austriackiego kursu armii (Isonzo, Włochy)	26 VII 1923	16 X 1924	MSWojsk.
VIII 1918	4 XI 1918	dca plutonu i 11. kompanii 16. p.strz.	17 X 1924	23 XI 1925	dca 2. bryg. KOP w Baranowiczach
			24 XI 1925	21 VII 1927	dca 1. bryg. KOP w Żołubnowie
			9 IX 1927	29 X 1935	dca 10. DP w Łodzi
			29 X 1935	9 II 1938	dyrektor Państwowego Urzędu Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego
			9 II 1938	IX 1939	dca OK III Grodno
W okresie II wojny światowej					
			IX 1939	22 IX 1939	dca GO „Grodno”; od 7 IX podporządkowane SGO „Narew”; 17 IX otrzymał rozkaz rozwiązania oddziałów; usiłował razem z oddziałami DOK ewakuować się na Litwę; 22 IX został zamordowany przez Sowieców

Edukacja cywilna: 4-klasowa szkoła powszechna w Krakowie; Państwowe Gimnazjum im. św. Jacka; w 1910 zdał maturę w Gimnazjum Klasycznym św. Anny w Krakowie; studiował sześć semestrów na Wydziale Budownictwa Lądowego (Architektury) Politechniki Lwowskiej.

Działalność społeczno-polityczna i niepodległościowa przed XI 1918: PDS – 10 X 1913–31 VII 1914.

Udział w działaniach militarnych: w walkach z Ukraińcami 27 XI 1918 w bitwie pod Mikulińcami (grupa płk Rybińskiego) został ciężko ranny; 25 VII 1920 kierował atakiem 6. pp Leg. w rejonie Kotkowa nad Styrem, przez co uniemożliwił zdobycie bolszewikom przyczółków nad rzeką, za co został odznaczony VM V kl. (nr 2239).

Działalność poza wojskiem po 1918: działacz L.O.P.P.

Informacje dodatkowe: Wilczyński jako oficer legionowy po kryzysie przysięgowym został zdegradowany do stopnia sierżanta i przeniesiony na front włoski; aby odzyskać stopień oficerski, odbył 2-miesięczny kurs oficerski (Säbelchargenkurs).

Opinie: /21 XI 1922/ Sztabowy oficer z wyjątkowym poczuciem ideowości służby w armii narodowej; Koleżeński, obowiązkowy, pilny, szczerzy w pracy i w stosunkach osobistych. Fizycznie zdrowy, inteligentny. Szybko orientuje się w sprawach taktycznych jego fachu. Posiada zdolności organizacyjne i kierownicze, choć brak jemu należytego doświadczenia przy realizowaniu takowych. Na ogół bardzo dobry oficer – pracownik /gen. dyw. Osiński/.

/20 VII 1927 CWSW w Warszawie/ Generał wartościowy, posiada indywidualność; obdarzony rzetelnymi przymiotami wojskowymi, kocha swój fach, ma dar dowodzenia i obiecuje wiele (...) Nadaje się na dowódcę dywizji, mając ku temu dobre warunki /Generał Charpy/.

Gen. Stefan Rowecki /s. 98/ Nie przedstawia umysłu dowódcy operacyjnego, raczej typ dowódcy administracyjnego.

Narodowość i pochodzenie społeczne: polska, syn mistrza murarskiego

Stan cywilny: żonaty: 1. Józefa z Niemców; 2. Alfreda Szwarc primo voto Staniszevska

Dzieci: 2: Wacław (1911), Halina (1913)

Data i miejsce śmierci, miejsce pochówku: zamordowany przez Sowieców 22 IX 1939 pod Spoćkiniami, jeńca zabiła załoga sowieckiego czołgu, pochowany w Spoćkiniach, symboliczna mogiła na Cmentarzu Salwatorskim w Krakowie (sektor SC2-1-8)

Bibliografia:

Źródła: CAW, KGiO: I 480 541; Spis oficerów służących czynnie w dniu 1.6.21 r., s. 31; Lista starszeństwa oficerów zawodowych, s. 20; RO: 1923, 1924, 1928, 1932; RO-1939, s. 4; Lista starszeństwa oficerów Legionów Polskich, s. 3; Dz.P.: nr 23 z 1920; Dekret Wodza Naczelnego L. 2647 z 28 lutego 1921; Dziennik Personalny z 1921, nr 11, poz. 326; z 1921, nr 36, poz. 1777; nr 44 z 1922, s. 834; nr 47 z 1922, s. 852; nr 47 z 13.07.1923, s. 463; nr 75 z 21.07.1925, s. 400; nr 9 z 4.02.1926; nr 49 z 17.11.1926; nr 55 z 1926, s. 458; nr 10 z 19.03.1927; nr 19 z 1927, s. 214; nr 15 z 11.11.1928; nr 12 z 6.08.1929, s. 238; M.P. z 1928, nr 260, poz. 630; z 1931, nr 64, poz. 100; z 1939, nr 131, poz. 308.

Opracowania: EW-D, t. II, s. 58; Kosk, t. II, s. 249; Kryska-Karski, Żurkowski, s. 139; Majchrowski II, s. 136; Mierzwiński, t. 3, s. 9–33; Łoza, s. 800; Oficerowie Legionów, t. III, s. 242–243; Odziemkowski, s. 295; PSB, t. XXIV; Stawecki, s. 349–350; Strzałkowski, s. 799–800; KVM, t. II, cz.1, s. 109–110; <https://zolnierze-niepodleglosci.pl/zołnierz/231560/> (dostęp: 1.05.2024); W.Jaskulski, *Generał brygady Józef Konstanty Olszyna-Wilczyński (1890–1939)*, Włocławek 2013; A.E. Jędrzejewska, *Bez prawa do chwały? Generał brygady Józef Konstanty Olszyna-Wilczyński (1890–1939). Biografia*, Łódź 2018.

Wład Franciszek Seweryn

Data i miejsce urodzenia: 17 X 1888, Otyńja, pow. Tłumacz

Imiona rodziców i nazwisko rodowe matki: Demetriusz, Eleonora Suchomel

Nominacja generalska: gen. bryg. – 21 XII 1932 (st. 1 I 1933, 1. lok. w korpusie generałów)

Początek służby wojskowej: 1 XI 1907

Rodowód z armii i rodzaj broni: A/p

Awanse oficerskie przed 1918: chorąży – 1 VIII 1907; ppor. – 1 V 1910; por. – 1 VIII 1914; kpt. – 1 V 1917

W WP od: 21 XI 1918

Awanse oficerskie w WP: mjr SG – 19 II 1921 (zatwierdzony 1 IV 1920 w piechocie w grupie oficerów byłej armii austro-węgierskiej); ppłk SG – 3 V 1922 (st. 1 VI 1919, 163. lok. w korpusie oficerów piechoty); płk SG – 1 VI 1924 (st. 15 VIII 1924, 29. lok. w korpusie oficerów piechoty)

Stan spoczynku: 18 IX 1939 zmarł wskutek odniesionych ran

Wykształcenie wojskowe i odbyte kursy wojskowe: Szkoła Kadetów w Hainburgu, Strass i Koszycach (1903–1907); szkoła brygady dla oficerów piechoty; Ecole Supérieure de Guerre (1919/1921); kurs dowódców pułków w Rembertowie IV–V 1926; kurs informacyjny dla dowódców pułków w Rembertowie (2–13 IV 1927).

Ordery i odznaczenia:

W c.k. Armii: Krzyż Żelazny III kl. z mieczami; *Signum Laudis* III kl. z mieczami.

W Wojsku Polskim: Krzyż Złoty Orderu VM (140); VM V kl. (5255); Krzyż Komandorski Orderu PR; Krzyż Oficerski Orderu PR; KW (4x); KZ zł; Medal Pamiątkowy za Wojnę 1918–1921; Medal Dziesięciolecia Odzyskanej Niepodległości; Państwowa Odznaka Sportowa; (Francja) Krzyż Komandorski Orderu LH; Krzyż Kawalerski Orderu LH; (Rumunia) Krzyż Komandorski Orderu CR; (Niemcy) Krzyż Komandorski Orderu Miecza; (Francja) Krzyż Oficerski Orderu Palm Akademickich; Medal 10 Rocznic Wojny Niepodległościowej.

Przebieg służby przed 11 XI 1918			Przebieg służby w WP		
od	do		od	do	
1 IX 1907	1 V 1910	95. pp we Lwowie. Służba w 2. kompanii jako dca plutonu, prowiantowy oficer batalionu podczas manewrów, pomocnik adiutanta samodzielnego batalionu	21 XI 1918	21 I 1919	organizuje Oddział V ND – zca szef oddziału
1 V 1910	30 XI 1910	służba w 13. kompanii 95. pp	22 I 1919	31 V 1919	szef sztabu grup: gen. Majewskiego, Rydza-Śmigłego i Babińskiego na froncie wołyńskim
1 XII 1910	31 V 1911	szkoła brygady piechoty	14 VI 1919	3 XI 1919	szef sztabu 1. DP Leg.
1 VI 1911	31 XII 1913	nauczyciel w szkole brygady piechoty; nauczyciel w szkole oficerów rezerwowych i szkole podoficerów; instruktor	3 XI 1919	31 X 1921	41. promocja Ecole Supérieure de Guerre w Paryżu
1 I 1914	1 VIII 1914	wstępny egzamin do WSWojennej, nauczyciel i instruktor w szkole oficerów rezerwy	5 V 1922	26 I 1923	pełnił obowiązki szefa oddziału III w okresie urlopu płk. sztabu gen. Kukiela
2 VIII 1914	5 III 1915	dca plutonu i kompanii w walkach na Froncie Wschodnim, dwukrotnie ranny w bitwie pod Lwowem, wzięty do niewoli rosyjskiej	1 VI 1923	31 XII 1925	szef oddziału III Sztabu Generalnego
5 III 1915	1 V 1917	ucieczka z niewoli rosyjskiej ze Wschodniej Syberii, przez Sybir, Mongolię, Chiny, Japonię, Stany Zjednoczone, Anglię, Holandię, Belgię do Austrii. Powołany do sztabu generalnego, przydzielony do sztabu 6. DP	31 XII 1925	14 X 1926	w dyspozycji szefa Sztabu Generalnego
2 V 1917	3 XI 1918	oficer operacyjny 6. DP, zca szefa sztabu, następnie oficer sztabu 11. Bryg. Piech. na froncie włoskim (Tyrol, Sette Comuni, Trydent)	15 X 1926	17 III 1927	dca 1. p.strz. podh. w Nowym Sączu
W okresie II wojny światowej			18 III 1927	28 X 1930	dca p.d. w 25. DP
			28 X 1930	IX 1939	dca 14. Wielkopolskiej DP
			1 XI 1939	18 IX 1939	na czele 14. Wielkopolskiej DP w składzie „Armii Poznań”, zmarł w skutek poniesionych ran

Edukacja cywilna: 4-klasowe gimnazjum w Czerniowcach (1899–1903).

Działalność społeczno-polityczna i niepodległościowa przed XI 1918:

Udział w działaniach militarnych: ranny w bitwie pod Lwowem (w Gniła Lipa) 27 VIII 1914; walczył na froncie włoskim (1917/1918 – Sette Comuni) w bitwach pod Asiago i Gallio; w wojnie z bolszewikami w walkach nad Bugiem, pod Włodzimierzem Wołyńskim, Kowlem, Stohodem, nad Wilejką, Mołodecznem do rzek Dźwiny i Berezyny (1919).

Działalność poza wojskiem po 1918: Liga Morska i Kolonialna; L.O.P.P.

Opinie: /cenzura kapitana Włada z Armii Polskiej, 41. Promocja Szkoły Wojennej rok 1920–1921, 9 XII 1920/ Oficer bardzo poważny, bardzo sumienny, ma szerokie poglądy, myśl trafną i wyraźną, którą wyklada w sposób jasny i metodyczny. Dużo pracował, lecz miał pewne trudności z powodu jeszcze

nie zupełnej znajomości języka francuskiego. Mało zaawansowany w znajomości piechoty zrobił bardzo znaczne postępy. Dobry w innych rodzajach broni [...] Bardzo dobry kawalerzysta /Gen. Niessel, Szeł Wojskowej Misji Francuskiej w Polsce/.

/4 IV 1923/ Wysoko wykształcony, rutynowany oficer Szt. Gen., który na każdym stanowisku wzorowo odpowiadać będzie. Wybitna jednostka naszego Szt. Gen. /gen. bryg. Józef Rybak/.

/Poznań, 27 XI 1929/ Wzorowy oficer. Przydzielony w roku bieżącym w czasie szkoły ognia wykazał dla tej pracy i dla szkolenia przydzielonych oficerów piechoty nadzwyczajne zrozumienie. – Jemu też do zawdzięczenia są bardzo dodane w tym roku osiągnięte reguły na polu zapewnienia współpracy artylerii z innymi rodzajami broni. – Moim zdaniem oficer wybitny i będzie też dowódcą D.P. /Dca OK VII, gen. Dzierżanowski/.

/1929 – opinia J. Piłsudskiego/ Rozumowanie logicznie. W wykonaniu mniej zdecydowania /IIPA, sygn. 701/1/111/.

Gen. Stefan Rowecki /s. 101/ Inteligentny, świetny wyszkoleniowiec, Ma głowę otwartą na operacje (...) Przypuszczam, że będzie brany jako w rachubę jako dowódca operacyjny.

Informacje dodatkowe: żona generała – Marta Laura Wład – została skazana przez Wojskowy Sąd Specjalny Armii Krajowej na karę śmierci za współpracę z okupantem /J. Wilamowski, *Srebrniki Judasza: zdrada i kolaboracja: konfidenti niemieckich władz bezpieczeństwa w okupowanej Polsce 1939–1945*, Warszawa 2004 oraz A. Zasieczny, *Zdraycy, donosiciele i konfidenti w okupowanej Polsce 1939–1945*, Warszawa 2016, s. 225–227/.

Narodowość i pochodzenie społeczne: polska, syn urzędnika kolejowego

Stan cywilny: żonaty: Marta Laura z Włodzimierskich

Dzieci: 1: Zdzisław Marcin (1926)

Data i miejsce śmierci, miejsce pochówku: 18 IX 1939 w gajówce Januszew, na skutek odniesionych ran; pochowany na dziedzińcu kościelnym w Iłowie, po ekshumacji na Cmentarzu Wojskowym na Powązkach w Warszawie (kwatery A21-półkole-1/2)

Bibliografia:

Źródła: WBH, CAW, KGiO: I 480 653; Spis oficerów służących czynnie w dniu 1.6.21 r., s. 8; Lista starszeństwa oficerów zawodowych, s. 24; Lista starszeństwa oficerów Sztabu Generalnego, s. 3; RO: 1923, 1924, 1928, 1932; RO-1939, s. 5; Rozporządzenie Kierownika MSWojsk. L. 4597/22 (Dziennik Personalny z 1922, nr 9, s. 315); Dekret Naczelnika Państwa z 10 marca 1922, L. 11339/V.M. Adj. Gen. (Dziennik Personalny z 1922, nr 10, s. 319); Dz.P.: nr 9 z 7.12.1918, poz. 179, 191; nr 9 z 5.03.1921, poz. 253; nr 7 z 26.01.1923, s. 69; nr 131 z 17.12.1924, s. 730; nr 3 z 1925; nr 53 z 1925; nr 9 z 1926, s. 45; nr 9 z 1927; nr 12 z 6.08.1929, s. 238; M.P.: z 1925, nr 102, poz. 435; M.P. z 1932, nr 65, poz. 85.

Opracowania: EW-D, t. II, s. 448; Kosk, t. II, s. 245; Kryśka-Karski, Żurakowski, s. 183; Mierziwiński, t. 4, s. 159–164; Stawicki, s. 352; Strzałkowski, s. 834–835; Łukomski, Polak, Suchcitz, s. 374; KVM, t. 2/1, Koszalin 1991, s. 158.

Wolkowicki Jerzy Rusiło

Data i miejsce urodzenia: 22 I 1883 w maj. Proszewie, pow. węgrowski

Imiona rodziców i nazwisko rodowe matki: Tadeusz, Maria Muchlińska

Nominacja generalska: gen. bryg. – 6 III 1927 (st. 1 I 1927, 14. lok. w korpusie generałów)

Początek służby wojskowej: 1 V 1901

Rodowód z armii i rodzaj broni: R/ mw, p (3 IX 1921 przeszedł na etat oficerów piechoty)

Awanse oficerskie przed 1918: 12 I 1904 – por. (mieczman); 19 XII 1907 – nadpor.; 24 IV 1913 – kpt SG; 24 IV 1916 – komandor ppor. SG; 3 V 1922 – płk SG (st. 1 VI 1919)

W WP od: 2 I 1919 mjr z nadaniem rangi 27 VIII 1918 (AGH)

Awanse oficerskie w WP: 1 IV 1918 w Armii Polskiej we Francji

Stan spoczynku: 1938/V 1945

Wykształcenie wojskowe i odbyte kursy wojskowe: Morski Korpus Kadetów w Petersburgu (1901–1904); roczny kurs wojennomorski w Mikołajewskiej Akademii Morskiej w Kronsztadzie (1907/1908); Wydział Nauk Wojennomorskich Akademii (1909–1912); kurs artyleryjski organizowany przez Sztab Generalny MW; 1921/1922 – roczny kurs w Wyższej Szkole Wojennej w Warszawie – oficer SG.

Ordery i odznaczenia:

W armii rosyjskiej: Św. Stanisława III i II kl. z mieczami; Broń Św. Jerzego; Tunezyjska Gwiazda Komandorska Nischana Iphtickara; Serbska Gwiazda Karagiorgiewiczów z mieczami IV kl.

W Wojsku Polskim: Krzyż Komandorski Orderu PR; KW (4x); KZ zł; MN; (Litwa Środkowa) KZWLŚr.; Złota odznaka honorowa Koła Lwowian.

Przebieg służby przed 11 XI 1918			Przebieg służby w WP		
od	do		od	do	
1901	12 I 1904	Morski Korpus Kadetów w Petersburgu	22 XII 1918	12 I 1919	pomocnik dcy I Batalionu P.S.P. AGH
1 I 1905	28 V 1905	udział w wojnie rosyjsko-japońskiej – marsz II Eskadry Oceanu Spokojnego na pancerniku „Imperator Niokołaj”, następnie w niewoli japońskiej po bitwie pod Cuszimą	12 I 1919 6 II 1919 6 IV 1919 15 VIII 1919	5 II 1919 6 IV 1919 15 VIII 1919 2 VII 1920	dca I Batalionu P.S.P. AGH dca I Baonu III P.S.P. AGH pomocnik dcy III.P.S.P. szef Sekcji Organizacyjnej Naczelnego Dowództwa Spraw Morskich MSWojsk.
1 IV 1907	1 X 1907	młodszy referent Głównego Sztabu Morskiego	2 VII 1920 2 VIII 1920	2 VIII 1920 9 X 1920	dca Flotylli Pińskiej dca I batalionu Wileńskiego Pułku Strzelców
1 X 1907	1 X 1908	kurs morski w Mikołajewskiej Akademii Morskiej w Kronsztadzie	9 X 1920	1 III 1921	dca Wileńskiego Pułku Strzelców
1 X 1908	1 X 1909	oficer artyl. 2 kl.	III 1921	X 1922	kurs w Wyższej Szkole Wojennej w Warszawie
1 X 1909	14 V 1912	studiował w Wyższej Szkole Morskiej – oficer sztabu generalnego	X 1922	22 VIII 1924	szef sztabu DOK nr X w Przemyśle
15 V 1912	14 IV 1913	instruktor przy szkołach oficerskich i podoficerskich	22 VIII 1924	1 X 1924	szef sztabu DOK nr IV we Lwowie
4 IV 1913	14 V 1914	w zagranicznej podróży na krążowniku „Bohater”	1 X 1924	1925	I. oficer Inspektoratu Armii nr V we Lwowie
14 V 1914	20 VIII 1914	referent w sztabie morskim Gen.	1925	X 1925	II zca szefa Administracji Armii
20 VIII 1914	14 VIII 1915	Nacz. Oddz. Mar. Rosyjskiej w Serbii	X 1925	IV 1926	szef Dep. VII Intendencji MSWojsk oraz w dyspozycji ministra SWojsk.
14 VIII 1915	14 VIII 1916	szef Wydziału Operac. Dywizji Pancerników Floty Czarnomorskiej włączonej w skład Ekspedycji Specjalnego Przeznaczenia na wodach Dunaju	IV 1926	7 III 1927	dca p.d. 11. DP w Stanisławowie
14 VIII 1916	14 I 1917	szef Wydz. Morskiego Rosyjskiej Armii w Rumunii	7 III 1927 9 X 1932	9 X 1932 1938	dca 27. DP w Kowlu generał do prac specjalnych przy MSWojsk z uprawnieniami dowódcy okręgu korpusu
14 I 1917	14 I 1918	szef Wydziału Organizacyjno-Taktycznego w Morskim Gen. Sztabie. Po wybuchu rewolucji bolszewickiej wyruszył (I 1918) przez Syberię do Francji	1938		przeniesiony w stan spoczynku
14 IV 1918	27 VIII 1918	wstąpił do Armii Polskiej we Francji	VIII 1939		przywrócony do służby czynnej – dca etapów Armii „Prusy”
27 VI 1918	22 XII 1918	szkoła dowódców kompanii w St. Syr			
9 X 1918		dca 1. batalionu 3. pułku strzelców polskich 1. Dywizji Strzelców Polskich Armii gen. Hallera			

W okresie II wojny światowej			
	IX 1939	28 IX 1939	dca etapów odwodowej Armii „Prusy”, a po jej rozbiciu – komendant garnizonu w Chełmie Lubelskim. Sformułował (13 IX) kombinowaną DP i do 23 IX walczył pod Tomaszowem Lubelskim
	28 IX 1939	XI 1939	następnie wycofał się za Bug, gdzie 28 IX 1939 został wzięty do niewoli przez Sowieców
	IX 1939 1940 27 VIII 1941	1940 27 VIII 1941 V 1942	w obozie w Putywlu obóz w Kozielsku obóz w Griazowcu; zca dcy 6. DP Armii Polskiej w ZSRS
	V 1942	V 1945	w czasie ewakuacji Armii Polskiej do Iranu przeniesiony w stan nieczynny, w którym pozostał do końca wojny

Edukacja cywilna: 7-klasowe gimnazjum w Grodnie (1901).

Działalność społeczno-polityczna i niepodległościowa przed XI 1918:

Udział w działaniach militarnych: w okresie nauki w gimnazjum w Grodnie należał do tajnego koła młodzieży polskiej, a w latach 1900–1901 był jego przewodniczącym.

Działalność poza wojskiem po 1918:

Opinie: /12 XII 1919/ Bardzo zdolny, pełen inicjatywy, energiczny i samodzielny, gdy tego wymaga służba wojskowa i interes kraju. Wykształcony ogólnie i specjalnie jako wojskowy, przez ukończenie Akademii W. Morskiej. Służba uprzednia dała wielkie doświadczenie w dziale organizacji i administracji wojskowo-morskiej i wojennej /Konradmirał Kazimierz Porębski/.

Informacje dodatkowe: 1. po klęsce Rosjan w bitwie pod Cuszimą 27–28 V 1905 (wojna rosyjsko-japońska) sprzeciwiał się poddaniu pancernika „Impierator Nikołaj I”. O tym fakcie napisał Aleksiej S. Nowikow-Priboj, w powieści *Cusima*, co przyniosło Wołkowickiemu rozgłos; 2. podczas II wojny światowej znalazł się w sowieckiej niewoli w Kozielsku. Jako jeden z nielicznych osadzonych tu oficerów WP uniknął egzekucji w Katyniu. Najprawdopodobniej uratowała go sława, jaką cieszył się w Związku Sowieckim jako jeden z bohaterów wspomnianej wcześniej powieści *Cusima*; 3. po II wojnie światowej zamieszkał w Penrhos, 200 km od Londynu, w polskim osiedlu zbudowanym w 1949 dla starszych i schorowanych weteranów, a następnie w Domu Kombatanta „Antokol” w Chislehurst.

Narodowość i pochodzenie społeczne: polska, syn agronoma

Stan cywilny: żonaty: Anna Śledzińska

Dzieci: -

Data i miejsce śmierci, miejsce pochówku: Dom Kombatanta „Antokol” w Chislehurst (hrabstwo Kent), 7 I 1983; cm. Elmer’s End

Bibliografia:

Źródła: WBH, CAW, KGiO: I.480.657; *Список личного состава судов флота, строевых и административных учреждений Морского Ведомства*, Петроград 1916; Spis oficerów służących czynnie w dniu 1.6.21 r., s. 8; Lista oficerów Sztabu Generalnego, s. 3; RO: 1923, 1924, 1928, 1932; RO-1939; Dz.P.: Rozkaz L. 943/IV, nr 2 z 24.01.1920, s. 12; nr 33 z 16.09.1922; nr 81 z 22.08.1924, s. 460;

nr 100 z 29.09.1924, s. 553; nr 112 z 25.10.1925; nr 16 z 12.04.1926, s. 108; nr 9 z 17.03.1927, s. 70; nr 10 z 19.03.1927, s. 91; nr 13 z 9.12.1932, s. 404, 413; *Komunikat o nadaniu Orderu Odrodzenia Polski*, „Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej” nr 6, s. 23, 31.12.1976.

Opracowania: EW-D, t. II, s. 524; Kosk, t. I, s. 258–259; Kryska-Karski, Żurakowski, s. 184; Odziemkowski, s. 454–455; Stawecki, s. 353–354; <https://www.polskipetersburg.pl/hasla/wolkowicki-jerzy> (dostęp: 20.01.2024); *Bohater Cuszimy*, <https://naiwen.livejournal.com/1419184.html> (dostęp: 23.01.2024); M. Herman, *Na odsiecz Serbii. Nieznany epizod z kariery wojskowej gen. Jerzego Wołkowickiego w okresie służby pod banderą św. Andrzeja w latach pierwszej wojny światowej*, „Studia z Dziejów Rosji i Europy Środkowo-Wschodniej” t. LVIII(1), 2023; *Kadry morskie Rzeczypospolitej*, (red.) J.K. Sawicki, t. 2: *Polska Marynarka Wojenna*, cz. 1: *Korpus oficerów 1918–1947*, Gdynia 1996, s. 467; W. Pater, *Admirałowie 1918–2005. Słownik biograficzny*, Gdynia 2006, s. 180–181.

Zawistowski-Łada Leon

Data i miejsce urodzenia: 1 XII 1873, Kijów

Imiona rodziców i nazwisko rodowe matki: Ignacy, Wiktoria Szostakowska

Nominacja generalska: gen. bryg. – 16 III 1927

Początek służby wojskowej: 1891

Rodowód z armii i rodzaj broni: R/p

Awanse oficerskie przed 1918: 1894 – pchor.; 27 V 1896 – ppor.; XII 1911 – kpt.

W WP od: 25 X 1918 (Dekret Rady Regencyjnej KP)

Awanse oficerskie w WP: mjr – 25 X 1918; 22 V 1920 został zatwierdzony 1 IV 1920 w st. płk. w piechocie w grupie byłych Korpusów Wschodnich i byłej armii rosyjskiej

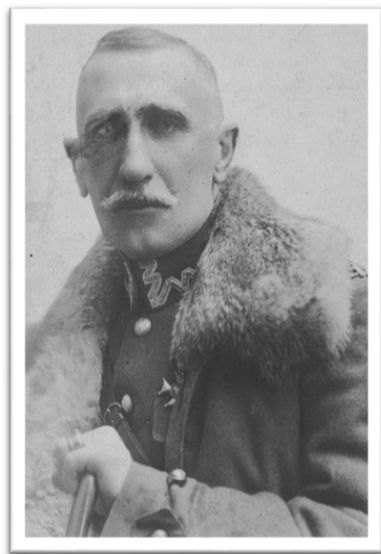
Stan spoczynku: 30 VI 1928

Wykształcenie wojskowe i odbyte kursy wojskowe: Szkoła Junkrów Piechoty w Kijowie; przeniesiony do Szkoły Junkierskiej w Czugujewie (1894).

Ordery i odznaczenia:

W armii rosyjskiej: Św. Stanisława III kl.; Św. Anny III kl.; medal wojny rosyjsko-japońskiej 1904–1905; medal na pamiątkę 200-lecia panowania domu Romanowów; medal na pamiątkę stulecia wojny 1812.

W Wojsku Polskim: VM V kl.; KN; KW (4x).

Przebieg służby przed 11 XI 1918			Przebieg służby w WP		
od	do		od	do	
1891	1894	Szkoła Junkrów w Czugujewie	25 X 1918	12 XII 1918	w Wojsku Polskim, podległym Radzie Regencyjnej, 1. pp – dca placu w Zambrowie
IX 1904	XII 1904	42. p. dragonów	12 XII 1918	12 II 1919	organizował Koweński p.strz.
I 1905	V 1905	wjazd do Mandżurii, wojna rosyjsko-japońska; udział w bitwie Culurzu (dca batalionu)	12 II 1919	25 VII 1920	dca pułku na froncie z zadaniem objęcia odcinka nad Niemnem; walczył o stację pod Różanką
V 1911		brał udział w inspekcji powiatu radomskiego, gubernia piotrkowska – zaciąg koni			22 II 1919; stanął na czele GO, walcząc o stację Nowojelnią i Nowogródek;
X 1913		brał udział w komisji asenterunkowej w Wieluniu, pow. kaliski;	25 VII 1920	13 VIII 1920	dca III Bryg. w 2. Dyw. Litewsko-Białoruskiej i Grupy „Orawy”
2 VIII 1914	24 VIII 1914	kapitan 7. p. strzelców rosyjskich; ranny w bitwie Gościeradowem	13 VIII 1920	16 VIII 1920	dca 2. Dyw. Litewsko-Białoruskiej
24 VIII 1914	6 XI 1916	w austriackiej niewoli zgłosił się do Legionów Polskich; utrzymywał kontakt z NKN; wskutek odmowy przyjęcia do Legionów decyzją władz austriackich został odkomenderowany do polskiego obozu wojennego	16 VIII 1920	III 1921	dca XXXIX Bryg. Piech.
6 XI 1916	10 X 1918	Csótbei Pápa (adiutant ds. polskich); z powodu zatargu z komendantem obozu w Csót (akcja polska została zawieszona 21 II 1917, a 23 II obóz przestał istnieć) grupę oficerów z kpt. Leonem Zawistowskim na czele przeniesiono do obozu w Vassurány, a po 11 miesiącach do Bácsfy	III 1921	V 1924	dca p.d. w 26. DP w Skiermiewicach
			V 1924	3 XI 1926	dca p.d. w 23. DP w Katowicach
			3 XI 1926	28 II 1928	dca 5. DP we Lwowie
			30 VI 1928		przeniesiony w stan spoczynku
W okresie II wojny światowej					

Edukacja cywilna: Szkoła Realna w Rydze (1890).

Działalność społeczno-polityczna i niepodległościowa przed XI 1918: członek organizacji wojskowo-rewolucyjnej (1907–1909).

Udział w działaniach militarnych: ranny w czasie I wojny światowej: w bitwie pod Gościeradowem (23 VIII 1914) oraz w wojnie polsko-bolszewickiej w walkach pod Ostrowem Łomżyńskim (6 VIII 1920).

Działalność poza wojskiem po 1918:

Opinie: /26 III 1919 – poparcie wniosku awansowego/ Przedkładając w załączeniu prośbę Koweńskiego Pułku strzelców mjra Leona Zawistowskiego – zaznaczam, że stale daję dowody sprężystości i sumiennego pojmowania swoich obowiązków, zajmując stanowisko oficera przyjmującego swoje zadania z punktu widzenia dobrego Polaka, odznaczając się równie energią i walecznością w działaniach bojowych pułku,

to też prośbę o przyznanie mu szarży pułkownika gorąco popieram /Dowództwo Litewsko-Białoruskiej Dywizji Strzelców, gen. i dca Stanisław Szeptycki/.

Informacje dodatkowe: w polskim obozie wojennym Csótbei Pápa na Węgrzech organizował struktury na wzór Legionów Polskich w porozumieniu z Radą Regencyjną, Komisją Wojskową, NKN. Działania te miały na celu wcielenie wszystkich jeńców – Polaków do Legionów Polskich. W okresie II wojny światowej uciekł w Miechowskie, gdzie zmarł (Kosk, t. II, s. 279).

Narodowość i pochodzenie społeczne: polska, syn profesora gimnazjum

Stan cywilny: żonaty: Stefania Grodziecka

Dzieci: -

Data i miejsce śmierci, miejsce pochówku: 12 X 1944 w Pogwizdowie, Uniejów Parcela

Bibliografia:

Źródła: WBH, CAW, KGiO: I.480.671; Spis oficerów służących czynnie w dniu 1.6.21 r., s. 206, 967; Lista starszeństwa oficerów zawodowych, s. 19; RO: 1923, s. 92, 370, 395; 1924, s. 76, 321, 339; 1928, s. 881; 1934, s. 322; Dziennik Rozporządzeń Komisji Wojskowej, 1918, R. 1, nr 1, Warszawa 1918, s. 8; Dz.P.: nr 2 z 1922, s. 102; nr 48 z 15.05.1924; nr 3 z 28.01.1928; nr 9 z 26.04.1928; M.P. z 1934, nr 6, poz. 1.

Opracowania: Kosk, t. II, s. 279; Kryśka-Karski, Żurkowski, s. 187; Stawecki, s. 366; P. Szlanta, *Jeńcy-Polacy z armii państw zaborczych podczas I wojny światowej – przegląd problematyki*, „Łąbinowski Rocznik Muzealny” t. 40, 2017, s. 19–41.

5. Generalowie rezerwy

Skrzyński Stanisław Wilhelm

Data i miejsce urodzenia: 22 III 1877, Wradyjówka, pow. ananiewski (gub. chersońska)

Imiona rodziców i nazwisko rodowe matki: Jan, Tekla ze Słobodyńskich

Nominacja generalska: sprostowanie: 21 VI 1927 – wpisany na listę starszeństwa oficerów zawodowych 3 V 1922 w korpusie generałów w stopniu generała brygady (st. 1 VI 1919, 78. lok. i przeniesiony w stan spoczynku)

Początek służby wojskowej: 14 VII 1898

Rodowód z armii i rodzaj broni: R/p

Awanse oficerskie przed 1918: 1 IX 1900 – ppor.; 1 IX 1904 – por.; 30 VII 1905 – sztabskapitan; 21 VI 1916 – kapitan

W WP od: 2 XII 1917 w formacjach polskich w Odessie/w WP 19 XI 1918

Awanse oficerskie w WP: 19 XI 1918 – płk (30 I 1919); płk rez. (st. 1 VI 1919, 7. lok.); 9 VI 1925 – płk rez. (st. 1 VI 1919, 2. lok.)

Stan spoczynku: 25 VI 1927

Wykształcenie wojskowe i odbyte kursy wojskowe: absolwent Szkoły Junkrów Piechoty w Odessie (1900).

Ordery i odznaczenia:

W armii rosyjskiej: Krzyż Oficerski Św. Jerzego V kl.; Złoty Oręż Św. Jerzego; Order Św. Włodzimierza IV kl. z mieczami; Św. Anny IV, III, II kl. z mieczami; Św. Stanisława II i III kl. z mieczami; Św. Jerzego IV i III kl.

W Wojsku Polskim: VM V kl; KN; KW (4x).

Przebieg służby przed 11 XI 1918			Przebieg służby w WP		
od	do		od	do	
14 VII 1898	25 VIII 1898	ochotnik w 15. pułku im. Mikołaja I Króla Czarnogóry	19 XI 1918	13 VI 1919	z polecenia Józefa Piłsudskiego organizator i dca warszawskich oddziałów ochotniczych odsieczy Lwowa; uczestnik walki o Lwów
25 VIII 1898	7 VII 1900	szkoła junkrów w Odessie		30 VII 1919	przydzielony do Sił Zbrojnych w byłym z. pruskim – Dctwo Główne w Poznaniu, wyznaczony na dcę 2. Bryg. 2. DStrz. Wielkopolskich
16 VII 1901	17 V 1901	brał udział w wojnie chińskiej w 15. pułku im. Mikołaja I Króla Czarnogóry – dca kompanii ochotników samodzielnego oddziału ekspedycyjnego, służył w 60. Zamojskim pp – adiutant batalionu, zwolniony z wojska wskutek poniesionych rany	13 VI 1919		wyznaczony na organizatora i dcę 4. DStrz. Wielkopolskich (Dywizja Pomorska; 16. DP); kierownik organizacji wojskowej Pomorza
		zaliczony do Aleksandryjskiego Komitetu Rannych 2 kl. powołany do wojska, 765. drużyny (2. Armia) 3. Korpusu Kaukaskiego 83. Samurskiego pułku piechoty – walczył na froncie rosyjsko-austriackim i rosyjsko-niemieckim, dca kompanii, baonu odcinka twierdzy Ossowiec	30 VII 1919	18 VIII 1920	zwolniony z dowodzenia; w dyspozycji MSWojsk., czasowo przydzielony do Komendy m. Stołecznego Warszawa
17 V 1901	8 XII 1906				zwolniony do rezerwy rozkazem MSWojsk. z przydziałem do rezerwy przeniesiony w stan spoczynku
7 X 1914	13 XII 1914	starszy adiutant głównego dcy frontu rumuńskiego naczelnik Polskich Oddziałów Wojskowych Okręgu Odesskiego; po wkroczeniu wojsk austriackich do Odessy w obawie o los Polaków, byłych żołnierzy ck armii, zdemobilizował oddziały dca oddziałów Formacji Polskich w Odessie	18 VIII 1920	27 IX 1923	
13 XII 1914	7 II 1917		27 IX 1923	30 VI 1927	
7 II 1917	2 XII 1917		30 VI 1927		
2 XII 1917	21 IV 1918				
W okresie II wojny światowej					

Edukacja cywilna: sześć klas gimnazjum z maturą w Ananiewie (1896); 1907 – ukończył kurs prawno-administracyjny dla naczelników ziemskich sędziów pokoju.

Działalność społeczno-polityczna i niepodległościowa przed XI 1918: 1902 – członek Komitetu Wszechsłowiańskiego – „Wyzwolenie Słowian”; członek i prezes Komitetu Wykonawczego Związku Kawalerów Krzyża św. Jerzego; członek Związku Wojskowych Polaków Okręgu Odesskiego; prezes Komitetu Wojskowego przy Związku Komisarza Wojskowego Polskiego do Spraw Wojskowych; w III 1920 Naczelnik Polskich Oddziałów Wojskowych Okręgu Odesskiego.

Udział w działaniach militarnych: uczestniczył w stłumieniu powstania bokserów w Chinach (1900–1901); ciężko ranny w walkach pod El-szi-tiadą, leczyl się w Port Arthur, a następnie w Nagasaki; walczył na wojnie rosyjsko-japońskiej (1904–1905), dca kompanii konnego wywiadu na Szache, Czenespu i Sandepu. W I wojnie światowej (1914–1917), wielokrotnie ranny i zatruty gazami; w okresie walk 16. DP na Froncie

Północno-Wschodnim podupadł na zdrowiu (głęboka nerwica); 11 VIII 1920 odsunięty od dowodzenia (4-tygodniowy urlop zdrowotny), a następnie skierowany do dyspozycji MSWojsk (Oddział V).

Działalność poza wojskiem po 1918:

Opinie: /20 X 1919/ Żelaznej woli, prawego charakteru, jasnego umysłu. Nadzwyczaj waleczny i śmiały oficer. Bardzo dobry fachowy oficer i wybitny organizator. Nadaje się w zupełności na stanowisko dowódcy dywizji. Pod każdym względem wybitny człowiek i wojskowy /Dowbor-Muśnicki, gen. piechoty/.

Informacje dodatkowe: w latach 1909–1914 naczelnik ziemski w pow. tyraspolskim (gubernia chersońska).

Narodowość i pochodzenie społeczne: polska, syn powstańca 1863, zesłańca

Stan cywilny: żonaty: Janina z Dolanowskich

Dzieci: 5: Irena Maria (1904), Zbigniew Roman (1906), Alina Michalina (1907), Roman Jarosław (1910), Jarosław Stefan (1919)

Data i miejsce śmierci, miejsce pochówku: 1 IX 1935 w Warszawie, cmentarz na Powązkach, kwatery A20, rząd – prawe półkole, grób 1

Bibliografia:

Źródła: WBH, CAW, KGiO: I.480.561; RO: 1923, 1924, 1928; Rozkaz dzienny Dowództwa Głównego Sił Zbrojnych w b. zaborze pruskim Nr 166 z dnia 19 czerwca 1919 i rozkaz dzienny Dowództwa Głównego Sił Zbrojnych w b. zaborze pruskim Nr 179 z dnia 2.07.1919; Rozkaz Dowództwa Głównego Wojsk Polskich b. zaboru pruskiego Nr 203 z dnia 30.07.1919; Rozkaz Dowództwa Głównego Wojsk Polskich b. zaboru pruskiego Nr 216 z dnia 28.08.1919; Dekret 53 z 30.01.1919 (Dz. Rozkazów Wojsk. Nr 1 z 1919); Rozkaz Naczelnego Wodza z 1 stycznia 1920 (Dziennik Rozkazów 1920 r., Nr 1, poz. 1); Dz.P.: nr 1 z 1921, nr 17 z 25.06.1927, s. 181, 192.

Opracowania: Kosk, t. II, s. 167–168; Kryśka-Karski, Żurkowski, s. 165; Stawecki, s. 306–307; PSB, t. XXXVIII, s. 467–468; <https://www.ipsb.nina.gov.pl/a/biografia/stanislaw-wilhelm-skrzynski> (dostęp: 22.06.2024).

3.4. Generałowie tytularni

Bohaterewicz (Bohatyrewicz) Bronisław h. Ostoja

Data i miejsce urodzenia: 27 II 1870 w Grandziczach k. Grodna

Imiona rodziców i nazwisko rodowe matki: Kazimierz, Maria z Kowalickich

Nominacja generalska: gen. bryg. – 5 II 1927 – wyłącznie z prawem do tytułu, z dniem przeniesienia w stan spoczynku – 30 IV 1927. Postanowieniem nr 112-48-07 Prezydenta RP z 5 X 2007 awansowany pośmiertnie do stopnia generała dywizji

Początek służby wojskowej: 21 XI 1889

Rodowód z armii i rodzaj broni: R/p

Awanse oficerskie przed 1918: 1893 – podchorąży; 1895 – ppor.; 1899 – por.; 1903 – podkapt.; 1907 – kpt.; 1918 – mjr

W WP od: 12 XI 1918

Awanse oficerskie w WP: 1 VI 1920 zatwierdzony w st. ppłk z dniem 1 IV 1920 w piechocie „w grupie oficerów byłych Korpusów Wschodnich i byłej armii rosyjskiej”; 3 V 1922 zweryfikowany w st. płk. (st. 1 VI 1919, 51. lok. w korpusie oficerów piechoty)

Stan spoczynku: 30 IV 1927

Wykształcenie wojskowe i odbyte kursy wojskowe: Szkoła Junkrów Piechoty w Wilnie (1893); kurs dla wyższych oficerów w Rembertowie (1919); kurs informacyjny wyższych dowódców (1921); kurs dla dowódców dywizji w Warszawie (1923).

Ordery i odznaczenia:

W wojsku rosyjskim: Św. Stanisława III i II kl.; Św. Anny III kl.

W Wojsku Polskim: VM V kl.; Krzyż Komandorski Orderu PR; KW (4x); KZ zł; (Litwa Środkowa) KZWLŚr.; Medal Pamiątkowy za Wojnę 1918–1921; Medal Dziesięciolecia Odzyskanej Niepodległości.

Przebieg służby przed 11 XI 1918			Przebieg służby w WP		
od	do		od	do	
21 XI 1889	1891	wcielony do 103. Piotrozawodskiego Pułku Piechoty w Grodnie	12 XI 1918	25 I 1919	Samobrona Ziemi Grodzieńskiej – członek rady rządzącej, dca baonu, dca Grodzieńskiej Piechoty
1891	1893	Szkoła Junkrów Piechoty w Wilnie – uczeń	25 I 1919	8 III 1919	dca baonu i pułku w 1. Dywizji Litewsko-Białoruskiej
1893	1 VIII 1914	pełnił obowiązki: oficera kompanii, pomocnika komendanta szkoły podoficerskiej, adiutanta, sekretarza komisji do rozlokowania wojsk, kmdta szkoły podchorążych (10 lat), dcy kompanii i batalionu	8 III 1919	8 VII 1919	kurs wyższych dowódców w Rembertowie
1 VIII 1914	19 XI 1914	uczestniczył w walkach w Prusach Wschodnich, a od 2 IX w bitwach na Froncie Warszawskim	8 VII 1919	29 VIII 1919	zca dcy Grodzieńskiego Pułku Piechoty
19 XI 1914	12 XI 1918	ranny w bitwie pod wsią Złaków Borowy (19 IX 1914), następnie w niemieckiej niewoli	IX 1919	20 II 1920	dca Grodzieńskiego Pułku Piechoty
			21 II 1920	16 IX 1920	dca III Bryg. Nadniemeńskiej w I Korpusie Litwy Środkowej
			16 IX 1920	20 XII 1920	Dowództwo Obrony Krajowej; dca Brygady Zapasowej
			20 XII 1920	1 III 1921	dca II i I DP w/z. Grupy Wojsk L.Ś.
			1 III 1921	5 IV 1921	oficer sztabowy w Nacz. D-wie Wojsk Litwy Środkowej
			5 IV 1921	21 I 1922	członek OTO
			21 I 1922	1 VIII 1925	dca p.d. w 20. DP w Słoniemiu
			1 VIII 1925	14 X 1926	dca p.d. w 18. DP w Łomży
			14 X 1926	30 IV 1927	w dyspozycji dcy OK nr I w Warszawie
			30 IV 1927		przeniesiony w stan spoczynku
W okresie II wojny światowej					
			17 IX 1939	9 IV 1940	pomimo pozostawania w stanie spoczynku aresztowany przez NKWD i wywieziony do ZSRR; przetrzymywany w obozie w Putywlu, skąd został przewieziony do obozu w Kozielsku; zamordowany przez NKWD 9 IV 1940 w Katyniu

Edukacja cywilna: 6-klasowe gimnazjum filologiczne w Grodnie (1887).

Działalność społeczno-polityczna i niepodległościowa przed XI 1918: organizator młodzieży niepodległościowej w Grodnie.

Udział w działaniach militarnych:

Przed 1918: w okresie I wojny światowej w bitwach z Niemcami pod wsiami: Gros-Guja i Klein-Guja (26 VIII 1914), Gros-Gujen i Brozawem (27 VIII 1914), Brozawen i Perswalden (28 VIII 1914), Perswalden i Kawaren (29 VIII 1914); w IX 1914 walczył na froncie warszawskim: Góra Kalwaria,

Kernoza, Baby Nowe, Zgorza. Ranny bagnetem w nogę w bitwie pod wsią Złaków Borowy (19 IX 1914), następnie w niemieckiej niewoli.

Po 1918: w okresie wojny z bolszewikami i Litwinami walczył w bitwach od Słonima do Lepla, od Stwołowicz i Berezyny do Warszawy i od Radzimina, Nowej Woli, Nowej Rudy do Wilna. 24 VI 1920 pod Wielką Czernicą nad Berezyną dowodzone przez niego oddziały przełamały obronę przeciwnika (VM V kl., nr 1956).

Działalność poza wojskiem po 1918: 1. jesienią 1918 zorganizował oddział Samoobrony Grodna i rozpoczął służbę w 1. DLB; 2. po przejściu w stan spoczynku Komendant Okręgu Związku Rezerwistów i Emerytów przy DOK III w Grodnie.

Opinie: /1 VI 1921/ Płk Bohatyrewicz jest pod każdym względem bardzo dobrym oficerem i zasługuje ażeby być wciągniętym na wyższe stanowisko. Jest poważnym, obowiązkowym i energicznym /gen. Żeligowski/.

Informacje dodatkowe:

Narodowość i pochodzenie społeczne: polska, syn powstańca 1863, ziemianina we wsi Grandzicze

Stan cywilny: żonaty: Helena z Pokubiatów

Dzieci: 2: Wiktor (1904), Kazimierz (1906)

Data i miejsce śmierci, miejsce pochówku: 9 IV 1940 zamordowany przez NKWD w Katyniu, Polski Cmentarz Wojenny w Katyniu

Bibliografia:

Źródła: WBH, CAW, KGiO: I.480.45; Spis oficerów służących czynnie w dniu 1.6.21 r., s. 213; Lista starszeństwa oficerów zawodowych, s. 19; RO: 1923, 1924, 1928; RO:1939, s. 92; Dziennik Rozkazów Wojskowych Nr 67 z 17.06.1919, poz. 2137; Rozkaz organizacyjny Nr 1 Dowództwa Grupy Wojsk Litwy Środkowej z 26.02.1921, Instytut Józefa Piłsudskiego w Ameryce, sygn. 701/2/36, s. 77; Dz.P.: nr 23 z 23.06.1920, poz. 594; nr 95 z 18.09.1924, s. 529; nr 85 z 20.08.1925, s. 455; nr 12 z 3.03.1926, s. 70; nr 44 z 14.10.1926, s. 355; nr 7 z 18.02.1927, s. 53, 55; M.P.: z 1938, nr 258, poz. 592; z 1939, nr 65, poz. 130; z 2007, nr 85, poz. 885.

Opracowania: EW-D, t. I, s. 95; Kosk, t. I, s. 68–69; Kryśka-Karski, Żurkowski, s. 76; KVM, t. II, cz. 1, s. 20; Stawecki, s. 82; *Encyklopedia Wojskowa*, t. I, s. 357; Polak (red.) 1991, s. 20; J. Zawodny, *Pamiętniki znalezione w Katyniu*, Paryż 1989, s. 83, 104–106, 125, 136, 186; *Katyn. Księga Cmentarna Polskiego Cmentarza Wojennego*, (red.) M. Tarczyński, Warszawa 2000, s. 44; Osadnicy wojskowi – lista kompletna.kresy.genealodzy.pl, s. 19 (dostęp: 5.11.2022); R. Wnorowski, *Bronisław Bohaterewicz*, Warszawa 2020.

**Bukowiecki Mieczysław
h. Ogończyk (Drogosław)**

Data i miejsce urodzenia: 20 IX 1869, Mszczyszyn, pow. śremski

Imiona rodziców i nazwisko rodowe matki: Julian, Natalia Wysogota-Zakrzewska

Nominacja generalska: przeniesiony w stan spoczynku 30 IX 1926 z jednoczesnym nadaniem st. tyt. generała brygady

Początek służby wojskowej: 1 X 1893 – jednoroczny ochotnik

Rodowód z armii i rodzaj broni: N/a

Awanse oficerskie przed 1918: por. – 20 XII 1914

W WP od: 1 I 1919

Awanse oficerskie w WP: ppłk – 11 VI 1920 zatwierdzony 1 IV 1920 w artylerii w grupie oficerów byłej armii niemieckiej; płk – 13 VI 1923 (st. 16 VI 1919, 16. lok.)

Stan spoczynku: 30 IX 1926

Wykształcenie wojskowe i odbyte kursy wojskowe: 1896 – 8-tygodniowe ćwiczenia artyleryjskie; kurs dla wyższych dowódców; kurs uzupełniający dla oficerów sztabu generalnego; 1923 – Wyższa Szkoła Wojenna w Warszawie.

Ordery i odznaczenia:

W Wojsku Polskim: VM V kl.; KW (2x).

Przebieg służby przed 11 XI 1918			Przebieg służby w WP		
od	do		od	do	
1 X 1893	1895	20. p.a.p w Poznaniu, od 1 VII 1904 – podoficer batalion pospolitego ruszenia w Kościanie – zca oficera (Off-stellwertr.)	11 I 1919 10 III 1919	10 III 1919 20 VI 1919	oddział III. Sztab. Gen. ofic. od zleceń sztab. płk Konarzewskiego – Galicja, Lwów (NDWP – Konarzewski)
3 VIII 1914	30 IX 1914				
1 X 1914	15 XII 1914	adiutant gen. Eduarda von Lieberta – kmndt Łodzi	20 VI 1919	1 VI 1920	szef sztab. Grupy Wlkp. gen. Konarzewskiego; Kamp. Galicyjska i Lit.-Biał.
15 XII 1914	1 III 1915	szwadron zapasowy ul. w Miliczu	1 VI 1920	1 X 1923	szef sztabu 14. DP Wlkp.; od 1 V 1921 przeszedł do BŚRW (szef Oddz. V)
1 III 1915	20 V 1915	służył w baterii 20. Zapasowego p.a.p. w Poznaniu	1 X 1923	15 IX 1924	przeniesiony w stan nieczynny na okres 1 roku
20 V 1915	8 XI 1915	213. p.a.p. – ofic. ordyn. przy dctw. dywizjonu: Jarosław, Lwów, Brześć Litewski, Pińsk oraz w Serbii	15 IX 1924	20 VII 1925	kmndt Obozu Warownego Poznań
8 IX 1915	1 II 1916	lazaret w Wiesbaden	20 VII 1925	31 X 1925	10 tygodni urlopu kuracyjnego
1 III 1916	1 VII 1917	II adiutant w sztab. płk. Bülowa – Vertreter der Oberste Heeresleitung beim M.G. in Lublin	31 X 1925	1 X 1926	kadra Korp. Art. przy Dep. II. MSWojsk.
1 VII 1917	XI 1918	przedstawiciel Naczelnego Dowództwa Armii przy Generalnym Gubernatorstwie Wojskowym w Lublinie	1 X 1926		przeniesiony w stan spoczynku
W okresie II wojny światowej					

Edukacja cywilna: gimnazjum w Poznaniu; egzamin dyplomowy na Akademii Rolniczej w Berlinie (1893).

Działalność społeczno-polityczna i niepodległościowa przed XI 1918: działacz polskich kółek rolniczych i Towarzystwa Robotników Chrześcijańskich; utrzymywał tajne kontakty z legionistami i POW; w 1918 organizował wraz z małżonką ochotników do powstania.

Udział w działaniach militarnych: 20 VI 1919 – szef sztabu dywizji w walkach w Galicji Wschodniej (Janczyn, Husiatyn) oraz na Froncie Litewsko-Białoruskim (Mińsk, Bobrujsk, Połock). Za zasługi w pracy sztabowej oraz przygotowania i przeprowadzenie zwycięskich bitew 14. DP Wlkp. został odznaczony VM V kl., nr 52 (KVM, t. II, cz. 1, s. 3–24).

Działalność poza wojskiem po 1918:

Opinie: /1919/ Bardzo zdolny, odważny ogólnie i fachowo wykształcony oficer. Zamiłowany w fachu, w którym dzięki samorządnej pracy posiada obszernie wiadomości. Jasny pogląd na rzeczy. Doskonale orientuje się w sytuacji w polu walki i potrafi takową wyzyskać. Pod wszelkimi względami doskonały szef sztabu. Ma wpływ na podwładnych i umie takowymi kierować. Odpowiedni na każde samodzielne stanowisko. Bez względu na zasługuje na szczególne wyróżnienie awans. Dalsza służba w Wojsku Polskim dla sprawy ogólnej jest nader pożądana. Bardzo dobry /dca Grupy W.K.P., gen. ppor. Daniel Konarzewski/.

Narodowość i pochodzenie społeczne: polska, syn właściciela ziemskiego Cichowo, rodzinny majątek Mszczyczyno

Informacje dodatkowe: w okresie służby w Lublinie (1917–1918) utrzymywał kontakty z legionistami i POW; żona generała Aleksandra Jadwiga Dzierżykraj-Morawska była siostrą Witolda – przyczyniła się do organizacji powstania w powiecie kościańskim; w 1939 aresztowana przez Niemców, więziona w Forcie VII w Poznaniu, gdzie zmarła z wycieńczenia.

Stan cywilny: żonaty: Aleksandra Jadwiga Dzierżykraj-Morawska

Dzieci: 6: August (1911), Ignacy (1912), Leon (1916), Jadwiga (1919), Natalia (1923), Julian (1928)

Data i miejsce śmierci, miejsce pochówku: 18 XII 1931, Cichowo, pow. Kościan

Bibliografia:

Źródła: WBH, CAW, KGiO: I.480.68; RO: 1923, 1924, 1928; Lista starszeństwa oficerów zawodowych, s. 185; Lista starszeństwa oficerów Sztabu Generalnego, s. 4; Dekret Wodza Naczelnego L. 2863 z 13 kwietnia 1921 (Dziennik Personalny z 23.04.1921 r., Nr 16, poz. 561); Rozporządzenie Kierownika MSWojsk. L. 4597/22 (Dziennik Personalny z 14.04.1922, Nr 9, s. 314); Dz P.: nr 25 z 7.07.1920, s. 553; nr 13 z 1922; nr 66 z 16.10.1923; nr 76 z 7.08.1924, s. 436; nr 114 z 1925; nr 28 z 19.07.1926; nr 7 z 21.04.1932, s. 318.

Opracowania: Kosk, t. I, s. 82; Kryska-Karski, Żurkowski, s. 81; Stawecki, s. 89; KVM, t. II, cz. II, s. 23–24; PSB, t. III, s. 118–119.

Ehrbar Aleksander Juliusz

Data i miejsce urodzenia: 26 IV 1870, Lwów

Imiona rodziców i nazwisko rodowe matki:

Nominacja generalska: 5 II 1927 – mianowany generałem brygady, wyłącznie z prawem do tytułu, z dniem przeniesienia w stan spoczynku – 30 IV 1927

Początek służby wojskowej: 26 IV 1887

Rodowód z armii i rodzaj broni: A/k

Awanse oficerskie przed 1918: chorąży – 18 VIII 1889; ppor. – 1 V 1892; por. – 1 XI 1894; rotm. – 1 XI 1904; mjr – 1 XI 1914; ppłk – 1 XI 1916

W WP od: 1 XI 1918

Awanse oficerskie w WP: 29 V 1920 zatwierdzony 1 IV 1920 w st. pułkownika w grupie oficerów „byłej armii austriacko-węgierskiej”; 3 V 1922 zweryfikowany w st. pułkownika (st. 1 VI 1919, 12. lok. w korpusie oficerów jazdy)

Stan spoczynku: 30 IV 1927

Wykształcenie wojskowe i odbyte kursy wojskowe: szkoła kadetów; dwa lata kursu w brygadzie – kurs prowiantowy; szkoła korpyśna; kurs oficerów sztabowych; 1–15 X 1920 – kurs dla wyższych oficerów sztabu jazdy w Warszawie.

Ordery i odznaczenia:

W c.k. Armii: Krzyż Zasługi Wojskowej III kl. z dekoracją wojenną i mieczami; Signum Laudis Srebrny Medal Zasługi Wojskowej z mieczami na wstążce Krzyża Zasługi Wojskowej; Signum Laudis Brązowy Medal Zasługi Wojskowej z mieczami na wstążce Krzyża Zasługi Wojskowej; Signum Laudis Brązowy Medal Zasługi Wojskowej na czerwonej wstążce; Krzyż Wojskowy Karola; Krzyż za 25-letnią służbę wojskową dla oficerów; Brązowy Medal Jubileuszowy Pamiątkowy dla Sił Zbrojnych i Żandarmerii; Krzyż Jubileuszowy Wojskowy.

Przebieg służby przed 11 XI 1918			Przebieg służby w WP		
od	do		od	do	
1 VIII 1889	1897	21. pp – dca plutonu i adiutant batalionu w Kutná Hora	1 XI 1918	29 XI 1918	zca kmdta powiatu w Puławach
1897 1905	1905 25 VII 1914	dca plutonu technicznego oficer prowiantowy 14. Pułk Dragonów w Klatovy	30 XI 1918	31 I 1919	dca ekspozytury taborów i koni l. 3 w Jarosławiu
26 VII 1914	18 III 1915	dca szwadronu 14. Pułk Dragonów	1 II 1919	22 III 1919	przew. asenterunkowej komisji koni l. 3 w Sanoku
		– dca szwadronu w Serbii	23 III 1919	12 IV 1919	w zastępstwie dca 4. p.uł.
		– ranny (15 VIII 1914)	13 IV 1919	10 V 1919	do dyspozycji 1. Brygady Jazdy
		– w szpitalu do 1 XI 1914, następnie dca dywizjonu rekrutów	11 V 1919	23 V 1919	przew. asenterunkowej komisji koni l. 3 w Sanoku
18 III 1915	25 III 1915	w kadrze 8. Pułku Dragonów	24 V 1919	30 V 1919	dca 9. p.uł.
25 III 1915	8 VI 1915	dca dywizjonu 8. Pułku Dragonów w Galicji	14 VI 1919	15 VIII 1919	dca 3. p. dragonów
		Wschodniej na Bukowinie; chory na kuracji w Franzenbadzie	15 VIII 1919	8 VI 1920	dca 3. p.strz. konnych
		dca dywizjonu 8. Pułku Dragonów w Galicji	9 VI 1920	26 IV 1920	Dowództwo Frontu Wołyńskiego, dca pułku i inspektor wyszkolenia jazdy
10 VIII 1915	4 XI 1917	Wschodniej na Bukowinie i w Rumunii	26 IV 1920	28 V 1920	w Dowództwie 2. Armii
5 XI 1917	15 V 1918	dca grupy wyszkolenia jazdy na froncie	29 V 1920	8 VI 1920	Dctwo Frontu Ukraińskiego
16 V 1918	16 VI 1918	dca dywizjonu i odcinka w południowym Tyrolu,			– Inspektor Wyszkolenia Jazdy, dca rezerw frontu i węzła kolejowego Fasłów
13 VII 1918	14 VIII 1918	następnie w szpitalu kadra 8. Pułku Dragonów	9 VI 1920	17 VI 1920	w sztabie Dowództwa 3. Armii
15 VIII 1918	31 X 1918	zca kmdta powiatu w Puławach	18 VI 1920	16 VII 1920	Dowództwo Frontu Ukraińskiego, potem 2. Armia
			17 VI 1920	26 VIII 1920	Grupa Operacyjna Jazdy: dca kadry i bazy materiałowej
			27 VIII 1920	1 X 1920	dca 3. p.strz. konnych w DOGen. Kraków
			1 X 1920	15 X 1920	sluchacz kursu wyższych oficerów jazdy w Warszawie
			16 X 1920	19 I 1921	5. p.strz. konnych i dca garnizonu Tarnów
			20 I 1921	6 V 1921	5. p.strz. konnych: dca pułku i dca kursu dla doców baonów i dywizjonów i adj. pułków w 6. Armii
			7 V 1921	19 V 1921	Dep. IV-Koni MSWojsk. – sekcja jazdy
			20 V 1920	20 XI 1924	dca 5. p.strz. konnych w Tarnowie i Garnizonu Tarnów
			20 XI 1920	1 IX 1925	w dowództwie 5. Bryg. Kawalerii; przydzielony do K.U.K. nr 20 w Gnieźnie na stanowisko kmdta
			1 IX 1925	30 IV 1927	kmdt K.U.K. nr 23 w Bydgoszczy, następnie w dyspozycji 16. p.uł.
			30 IV 1927		przeniesiony w stan spoczynku

W okresie II wojny światowej			

Edukacja cywilna: 4 klasy szkoły powszechnej, 1 rok szkoły przygotowawczej, 3 lata gimnazjum, 1 rok szkoły przygotowawczej do wojska.

Działalność społeczno-polityczna i niepodległościowa przed XI 1918:

Udział w działaniach militarnych:

Działalność poza wojskiem po 1918:

Informacje dodatkowe: po przejściu w stan spoczynku mieszkał w Bydgoszczy i Warszawie. Po II wojnie światowej znalazł się w Zielonej Górze.

Opinie: /20 XII 1919 – opinia/ Posiada zdolności, wiadomości i doświadczenie jako kierownik wyszkolenia. Orientuje się łatwo. Decyduje się dość szybko i trafnie. Nadaje się na instruktora i na nauczyciela /gen. por. Serda – Główny Inspektor Kawalerii/.

Narodowość i pochodzenie społeczne: polska

Stan cywilny: żonaty

Dzieci: 3: Aleksander, (?)

Data i miejsce śmierci, miejsce pochówku: 15 VI 1948 w Zielonej Górze, Cm. Czerniakowski w Warszawie

Bibliografia:

Źródła: WBH, CAW, KGiO: I.480.136; Schematismusf [1889], s. 290, 333; Schematismus [1894], s. 253, 371; Schematismus [1897], s. 255, 408; Schematismus [1898], s. 629, 679; Schematismus [1904], s. 666, 721; Schematismus [1914], s. 636, 690; Ranglisten des kaiserlichen und königlichen Heeres [1916], s. 539, 582; Ranglisten des kaiserlichen und königlichen Heeres [1917], s. 712, 761; Ranglisten des kaiserlichen und königlichen Heeres [1918], s. 957; Spis oficerów 1921, s. 272, 610; Lista starszeństwa oficerów zawodowych, s. 153; RO: 1923, 1924, 1928; Rocznik Oficerski Rezerw 1934, s. 322; Dz. Rozk. MSWojsk.: nr 2 z 1919, poz. 75; nr 4 z 1919, poz. 178; nr 34 z 4.02.1919; Dz. P.: nr 21 z 9.06.1920, s. 399; nr 123 z 21.11.1924, s. 687; nr 66 z 20.06.1925, s. 336; nr 89 z 4.09.1925, s. 484; nr 7 z 18.02.1927, s. 53, 55.

Opracowania: Kosk, t. I, s. 134; Kryska-Karski, Żurkowski, s. 90; Stawecki, s. 209.

dr Geisler Piotr

Data i miejsce urodzenia: 19 I 1870, Dobromil

Imiona rodziców i nazwisko rodowe matki: Franciszek, Maria

Nominacja generalska: 4 I 1927 mianowany generałem, wyłącznie z prawem do tytułu, z dniem przeniesienia w stan spoczynku – 28 II 1927

Początek służby wojskowej: 1 VIII 1897

Rodowód z armii i rodzaj broni: A/lek.

Awanse oficerskie przed 1918: por. lek. – 19 XII 1897; kpt. lek. – 1 XI 1900; ppłk lek. – 1 VIII 1918

W WP od: 16 XI 1918

Awanse oficerskie w WP: płk lek – 1 VI 1919 (6. lok.)

Stan spoczynku: 28 II 1927

Wykształcenie wojskowe i odbyte kursy wojskowe: Kurs Jazdy Konnej w Jarosławiu – 1 X 1899–3 III 1900.

Ordery i odznaczenia:

W c.k Armii: Krzyż Kawalerski Orderu Franciszka Józefa; Złoty Krzyż Zasługi z koroną; *Signum Laudis* (brązowy); Odznaczenie honorowe II kl. Czerwonego Krzyża z dekoracją wojenną; Pruski Żelazny Krzyż II kl.; Medal Jubileuszowy 1898; Krzyż Jubileuszowy 1908; Krzyż Pamiątkowy 1913.

Przebieg służby przed 11 XI 1918			Przebieg służby w WP		
od	do		od	do	
1 IV 1892	30 IX 1892	jednoroczny ochotnik – medyk – 13. pp w Krakowie	16 XI 1918	16 XII 1918	starszy ordynator oddziału Szpitala Okręgowego w Krakowie
1 VIII 1897	30 XI 1897	szpital garnizonowy w Krakowie – aspirant na lekarza zawodowego	17 XII 1918	17 III 1919	dca Szpitala Okręgowego w Krakowie
1 XII 1897	1 XI 1898	szpital garnizonowy w Budapeszcie – lekarz	18 III 1919	16 VIII 1921	dca Szpitala Wojskowego Strzelców Podhalańskich w Nowym Sączu
1 XI 1898	30 IX 1902	10. pp w Jarosławiu – lekarz batalionowy	17 VIII 1921	1 XII 1921	kierownik Wydziału Superewizyjnego i Opieki nad Inwalidami w Dziale Sanitarnym Pomorze w Grudziądzu
1 X 1902	30 IX 1903	Klinika Okulistyczna w Krakowie – kształcenie specjalistyczne u prof. dr. Bolesława Wicherkiewicza	1 XII 1921	11 X 1922	kierownik Rejonu Sanitarnego „Katowice”
1 X 1903	30 X 1910	w 29. p.a.p., Szpital Wojskowy w Jarosławiu – naczelny lekarz pułku i młodszy ordynator oddziału ocznego i chirurgii	11 X 1922	30 X 1923	starszy ordynator Szpitala Okręgowego nr II Chełm
1 XI 1910	30 IX 1912	szpital w Koszycach – starszy ordynator oddziału ocznego	30 X 1923	18 XII 1925	naczelny lekarz Garnizonu Katowice i kierownik Rejonu Sanitarnego nr III
1 X 1912	30 XI 1913	29. p.a.p., Szpital Wojskowy w Jarosławiu – naczelny lekarz pułku i ordynator oddziału ocznego	18 XII 1925	28 II 1927	przydzielony do 73. pp – starszy lekarz pułku
1 XII 1913	31 VII 1914	szpital garnizonu w Krakowie – starszy ordynator oddziału ocznego i laryngologicznego	28 II 1927		przeniesiony w stan spoczynku
1 VIII 1914	15 VI 1918	dca Szpitala polowego nr 104 na froncie rosyjskim			
15 VI 1918	1 X 1918	dca szpitala polowego nr 104 na froncie włoskim w Latisana i Criviale			
1 X 1918	30 X 1918	dca szpitala polowego nr 808 w Motta di Livenza			
31 X 1918	14 XI 1918	powrót do kraju			
W okresie II wojny światowej					

Edukacja cywilna: gimnazjum 8-klasowe w Przemyśle z maturą – 1883–1891; Wydział Medyczny Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie z tytułem doktora – 1891–1897.

Działalność społeczno-polityczna i niepodległościowa przed XI 1918:

Udział w działaniach militarnych:

Działalność poza wojskiem po 1918:

Informacje dodatkowe:

Opinie: /5 II 1924/ bardzo dobry i doświadczony lekarz wojskowy ze wszystkimi działami oświaty sanitarnej i administracyjnej dokładnie obznajomiony. Bardzo dobry specjalista chorób oczu /szef sanitarny DOK V, płk lek. Bolesław Korolewicz/.

Narodowość i pochodzenie społeczne: polska

Stan cywilny: żonaty: Maria Radek

Dzieci: 5: Zofia (1902), Maria (1903), Janina (1905), Władysław (1910), Anna (1912)

Data i miejsce śmierci, miejsce pochówku: 27 XI 1930 w Krakowie, Cmentarz Rakowicki

Bibliografia:

Źródła: WBH, CAW, KGiO: I.480.162; Lista starszeństwa oficerów zawodowych, s. 309; RO: 1923, 1924, 1928; Dz.P.: nr 59 z 11.02.1923; nr 18 z 1924, pkt. 6; nr 38 z 1924; nr 133 z 18.12.1925; nr 2 z 22.01.1927, s. 9, 12; nr 4 z 22.02.1932, s. 171.

Opracownia: Kosk, t. I, s. 149; Kryska-Karski, Żurakowski, s. 95; Stawecki, s. 120–121.

dr Kamiński Jan

Data i miejsce urodzenia: 19 I 1870, Probużna w pow. husiatyńskim

Imiona rodziców i nazwisko rodowe matki: Ludwik, Maria z Czołów

Nominacja generalska: 4 I 1927 – mianowany generałem brygady, wyłącznie z prawem do tytułu, z dniem przeniesienia w stan spoczynku – 28 II 1927

Początek służby wojskowej: 26 XII 1896

Rodowód z armii i rodzaj broni: A/ lek.

Awanse oficerskie przed 1918: 30 XII 1896 – aspirant wojskowy lekarz;

5 V 1897 – porucznik lekarz; 1 III 1899 – kapitan lekarz; 1 II 1914 – major lekarz; 1 V 1918 – podpułkownik lekarz

W Wojsku Polskim od: 1 XI 1918

Awanse oficerskie w WP: 30 V 1920 – pułkownik lekarz (st. 1 VI 1919, 14. lok.)

Stan spoczynku: 28 II 1927

Wykształcenie wojskowe i odbyte kursy wojskowe: kurs wyszkolenia dla lekarzy wojskowych (1921).

Ordery i odznaczenia:

W c.k. Armii: Order Franciszka Józefa (Krzyż Kawalerski); Wojskowy Medal Zasługi (srebrny i brązowy); Krzyż Kawalerski Czerwonego Krzyża II i I. kl.

Przebieg służby przed 11 XI 1918			Przebieg służby w WP		
od	do		od	do	
1 V 1894	1 XI 1894	jednoroczny ochotnik 13. pp w Krakowie	1 XI 1918	1 I 1919	Szef Sanitarny DOG Lublin
25 XII 1896	1 V 1897	aspirant wojskowy – lekarz w Szpitalu Garnizonowym w Krakowie	1 I 1919	15 IV 1920	szef sekcji w Departamencie Sanitarnym MSWojsk.
1 V 1897	1 V 1898	młodszy ordynator – stanowisko w Szpitalu Garnizonowym w Zagrzebiu	15 IV 1920	30 V 1920	wiceprezes Wojskowej Rady Sanitarnej
1 V 1898	1 XI 1898	lekarz wojskowy w 70. pp w Peterwardein	30 V 1920	1 VIII 1921	p.o. dcy Szpitala Głównego Ujazdowskiego
1 XI 1898	1 X 1901	naczelný lekarz w 10. p. art. Korpusu w Przemyśle	1 VIII 1920	13 VII 1921	dca Szpitala Głównego Ujazdowskiego
1 XI 1901	1 V 1903	naczelný lekarz I Batalionu Strzelców Pol. w Rawie Ruskiej	13 VII 1921	8 X 1921	kurs wykształcenia dla lekarzy wojskowych
1 V 1903	1 V 1906	młodszy ordynator – Szpital Garnizonowy w Przemyśle	8 X 1921	15 XII 1921	Szef Sanitarny DOG Brześć
1 V 1906	1 VIII 1914	dca Szpitala Wojskowego w Samborze (77. pp)	15 XII 1921	14 X 1922	kmndt Zap. Sanit. nr 5
1 VIII 1914	15 XI 1914	dca Szpitala Rezerw. w Samborze	14 X 1922	30 VIII 1923	Szef Sanitariatu DOK Toruń
15 XI 1914	1 I 1915	przydzielony do dyspozycji szefa sanitarnego 2. Armii	30 VIII 1923	1 X 1923	Szef Sanitariatu DOK VIII
1 I 1915	1 III 1915	dca Szpitala Polowego nr 9 (3. Armia)	1 X 1923	15 VIII 1925	przeniesiony do ewidencji Baonu San. nr VIII
1 III 1915	2 V 1915	kierownik głównej stacji ruchu chorych i rannych 4. Armii; szef sanitarny rejonu Wadowice, Kęty, Biała-Andrychów	15 VIII 1925	20 XII 1925	na urlopach wypoczynkowych
2 V 1915	1 II 1916	dca Szpitala Polowego 3/II	20 XII 1925	28 II 1927	przeniesiony ewidencyjnie do Kadry Oficerskiej Departamentu VIII
1 II 1916	15 XII 1916	dca Szpitala Centralnego Legionów Polskich w Lublinie (który organizował)	28 II 1927	28 II 1927	Sanitarnego oraz urlopowany
15 XII 1916	31 XI 1918	zca szefa sanitarnego Generalnego Gubernatorstwa w Lublinie	28 II 1927		Szef Sanit. OK nr VIII
W okresie II wojny światowej					przeniesiony w stan spoczynku

Edukacja cywilna: uczęszczał do szkoły ludowej w Przemyślanach; gimnazjum w Brzeżanach i Stryju; matura w Stryju; studia medyczne na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie (1890–1896) – doktor wszech nauk lekarskich.

Działalność społeczno-polityczna i niepodległościowa przed XI 1918:

Udział w działaniach militarnych:

Działalność poza wojskiem po 1918:

Opinie: /1921/ Oficer lekarz o zdrowych i trzeźwych nowoczesnych poglądach o wybitnie wysokiej inteligencji idącej w parze z głęboką wiedzą fachową umiał oddać siebie swemu zaszczytnemu zawodowi /gen. dyw. Krajowski, dca OK nr IX/.

/25 XI 1924/ Bardzo sumienny i gorliwy pracownik, wywiera przykładowy wpływ na podwładny personel, przestrzega wzorowy wygląd wszystkich zakładów leczniczych. Troskliwy opiekun. Posiada w bardzo wielkim stopniu zaufanie i sympatię w kołach wojskowych i cywilnych /gen. dyw. W. Hubischta, dca DOK nr VIII/.

/26 XI 1926/ Wzorowy oficer i lekarz. Taktowny i rozumny, surowy dla nadużyć, a opiekun dla podkomendnych zasługujących na poparcie. Wzorowy lojalny i pracowity /gen. L. Berbecki, dca OK VIII/.

Informacje dodatkowe: 1. nie należał do oficerów legionowych lub odkomenderowanych do Legionów i nie uważał siebie za oficera legionowego. Z tytułu jego służby w Centralnym Szpitalu Legionów w Lublinie (1 II – 25 XII 1916) żadnych dodatkowych dni służby nie doliczono /Komisja weryfikacyjna dla spraw Legionów/; 2. uzyskał pochwalne uznanie gen. Rydza-Śmigłego za czas służby i organizacji Szefostwa Sanitarnego w Lublinie.

Narodowość i pochodzenie społeczne: polska

Stan cywilny: kawaler

Dzieci: –

Data i miejsce śmierci, miejsce pochówku: 11 XII 1929 w Krakowie, Cmentarz Rakowicki w Krakowie (kw. V-płd.)

Bibliografia:

Źródła: CAW, WBH, KGiO: I.480.239; Lista starszeństwa oficerów zawodowych, s. 304; RO: 1923, 1924, 1928; Lista starszeństwa 1922, s. 309; Dz. P.: nr 22 z 16.06.1920, s. 459; nr 41 z 27.10.1920, s. 1001; nr 2 z 22.01.1927, s. 9, 12; nr 4 z 14.02.1930, s. 63.

Opracowania: Bielski, t. II, s. 235–245; Kosk, t. I, s. 216; Kryska-Karski, Żurkowski, s. 108; Stawecki, s. 158.

Lipczyński Ignacy Piotr Karol

Data i miejsce urodzenia: 23 II 1870/8 III 1870, Jołtuszków, pow. mohylowski

Imiona rodziców i nazwisko rodowe matki: Ignacy, Karolina z Żółcińskich

Nominacja generalska: 30 IV 1927 przeniesiony w stan spoczynku z prawem do tytułu generała brygady

Początek służby wojskowej: 30 III 1891

Rodowód z armii i rodzaj broni: R/k/k.k.

Awanse oficerskie przed 1918: podchorąży – 5 VIII 1894; kornet – 12 III 1895; porucznik – 15 III 1899; sztab-rotmistrz – 15 III 1900; rotmistrz – 14 IV 1911; podpułkownik – 1 I 1913

W WP od: 7 IV 1919

Awanse oficerskie w WP: początkowo od 15 VII 1920 (1 IV 1920) w st. majora; 3 V 1922 zweryfikowany w st. podpułkownika Korpusu Kontrolerów (st. 1 VI 1919); 31 III 1924 awansował na pułkownika (st. 1 VII 1923, 4. lok. w korpusie oficerów kontrolerów)

Stan spoczynku: 30 IV 1927

Wykształcenie wojskowe i odbyte kursy wojskowe: Kawaleryjska Szkoła Junkrów w Jelizawietgradzie (1892–1894).

Ordery i odznaczenia:

W armii rosyjskiej: Order Św. Stanisława III i II kl.; Św. Anny III i II kl.; Św. Włodzimierza IV kl.

Przebieg służby przed 11 XI 1918			Przebieg służby w WP		
od	do		od	do	
30 III 1891	15 VIII 1892	wolontariusz, szeregowy 12. p. Huzarów Achtyrskich	5 VIII 1919	3 IV 1920	dca 1. Samodzielnego Dyonu Straży Granicznej
15 VIII 1892	5 VIII 1894	Szkoła Junkrów w Jelizawietgradzie	3 IV 1920	10 X 1920	II oficer sztabowy do zleceń w Dowództwie Straży Granicznej
5 VIII 1894	7 I 1913	służba w 12. p. Huzarów Achtyrskich	10 X 1920	15 XI 1920	I oficer sztabowy do zleceń w Dowództwie Straży Granicznej
7 I 1913	29 VII 1914	w rezerwie z prawem do noszenia munduru	15 XI 1920	1 III 1921	zca decy i członek Komisji Likwidacji MSWojsk.
29 VII 1914	31 III 1917	82. Konna secina przy Sztapie 3. Armii	1 III 1921	1923	O.N.K.W. – kierownik oddziału gospodarczego
31 III 1917	6 IV 1917	Punkt słabych koni 9. Armii	1923	30 IV 1927	służył w IX, IV i ponownie IX Grupie Naczelnej Kontroli Wojskowej
6 IV 1917		zwolniony ze służby	30 IV 1927		przeniesiony w stan spoczynku
W okresie II wojny światowej					

Edukacja cywilna: siedem klas w IV Gimnazjum w Kijowie (1893–1891).

Działalność społeczno-polityczna i niepodległościowa przed XI 1918:

Udział w działaniach militarnych:

Działalność poza wojskiem po 1918:

Opinie: /1920/ B. dobry nieposzlakowanego charakteru, nadzwyczaj sumienny i pracowity, taktowny, bardzo inteligentny, bardzo dobrze i nadzwyczaj dokładnie przeprowadza wszelkie dochodzenia. Jako sztabowy oficer do zleceń przy tut. Dowództwie wykazał dużo własnej inicjatywy przy wykonywaniu

poleconych prac, tak że pod każdym względem należy go uważać za oficera nadzwyczaj uzdolnionego / Dowódcą Straży Granicznej płk Zaniewski/.

/9 VI 1927/ z powodu częściowego ataku apoplektycznego, który przeszedł w marcu br. fizycznie mniej zdolny (...) Nadaje się na kierownicze stanowisko administracyjne wzgl. władzy lokalnej etapowej, był długie lata oficerem liniowym w kawalerii /Szef Korpusu Kontrolerów, dr Maciszewski płk k.k./.

Informacje dodatkowe:

Narodowość i pochodzenie społeczne: polska, syn dzierżawcy w Guberni Kijowskiej

Stan cywilny: żonaty: Jadwiga z Przykuckich

Dzieci: 2: Teresa (1904), Karol (1906)

Data i miejsce śmierci, miejsce pochówku: 9 XII 1932 w Warszawie, cmentarz na Powązkach, kw. B.17-8-18

Bibliografia:

Źródła: WBH, CAW, KGiO: I.480.339; Spis oficerów 1921, s. 257, 739; Lista starszeństwa oficerów legionowych, s. 154; RO: 1923, 1924, 1928; *Общий список офицерским чинам русской императорской армии, Составлен по 1-е января 1909 г.*, Sankt Petersburg 1909, s. 575; *Список офицеров 12 гусарского Ахтырского полка на 1911 год*, w: http://www.gusa.ru/polk_11.html (dostęp: 12.03.2024); Dziennik Rozkazów Wojskowych Nr 76 z 12.07.1919, s. 1699; Dz. P.: nr 28 z 28.07.1920, poz. 703; nr 32 z 2.04.1924, s. 166; nr 7 z 18.02.1927, s. 53–54; nr 2 z 8.02.1933, s. 36.

Opracowania: Kosk, t. I, s. 187–288; Kryska-Karski, Żurkowski, s. 121; Stawecki, s. 197.

Michałowski Aleksander

Data i miejsce urodzenia: 15 VI 1870, Rudolfswerth (Novo Mesto w Słowenii)

Imiona rodziców i nazwisko rodowe matki: Stanisław, Emilia z Ernerów

Nominacja generalska: 5 II 1927 mianowany generałem brygady, wyłącznie z prawem do tytułu, z dniem przeniesienia w stan spoczynku – 30 IV 1927

Początek służby wojskowej: 1 X 1894

Rodowód z armii i rodzaj broni: A/wet.

Awanse oficerskie przed 1918: wojskowy podlekarz weterynarii (Militär-untertierarzt/Leutnant) – 1897; wojskowy lekarz weterynarii (Militärtierarzt/Oberleutnant) – 1901; wojskowy starszy lekarz weterynarii (Militärobertierarzt/Hauptmann) – 1 XI 1910

W WP od: 1 XI 1918

Awanse oficerskie w WP: 1 IV 1920 zatwierdzony w st. pułkownika w Korpusie Weterynaryjnym w grupie oficerów byłej armii austriacko-węgierskiej; 3 V 1922 zweryfikowany w st. pułkownika (st. 1 VI 1919, 8. lok. w korpusie oficerów weterynaryjnych, grupa lekarzy weterynarii)

Stan spoczynku: 30 IV 1927

Wykształcenie wojskowe i odbyte kursy wojskowe:

Ordery i odznaczenia:

Przebieg służby przed 11 XI 1918			Przebieg służby w WP		
od	do		od	do	
1 X 1894	1900	lekarz weterynaryjny w 7. p. dragonów	1 XI 1918	2 II 1919	od 8 XII 1918 lekarz weterynarii Ekspozytury taborów i koni nr 1; od 1 I 1919 przydzielony do Inspektoratu Koni DOG Kraków
1900	1902	lekarz weterynarii w Garnizonie w Bośni			
1902	1907	lekarz weterynarii w 5. p.uł.			
1907	1909	lekarz weterynarii 32. p.a.p.	2 II 1919	31 VII 1919	referent weterynarii w DOG Kraków
1909	1 VII 1915	lekarz weterynarii w 13. p.uł.			
1 VII 1915	1 VII 1917	lekarz weterynarii 2. p.uł.	31 VII 1919	1 III 1922	kmndt Szpitala dla Koni nr 7
1 VII 1917	30 XII 1917	referent weterynarii w 6. Armii	1 III 1922	25 X 1925	szeł weterynarii w DOK nr VI we Lwowie
30 XII 1917	1 XI 1918	naczelný lekarz weterynarii 6. Armii na Froncie Włoskim	25 X 1925	30 IV 1927	przydzielony do Komisji Remontów nr 3 w Krakowie, następnie w dyspozycji dowódcy OK nr VI
			30 IV 1927		przeniesiony w stan spoczynku
W okresie II wojny światowej					

Edukacja cywilna: gimnazjum w Kołomyi (1887); Akademia Weterynarii w Wiedniu (1891–1894); lekarz weterynarii (1895).

Działalność społeczno-polityczna i niepodległościowa przed XI 1918:

Udział w działaniach militarnych:

Działalność poza wojskiem po 1918:

Informacje dodatkowe: po przejściu w stan spoczynku zamieszkał we Lwowie.

Opinie: Dobry. Zna swój zawód dobrze, praktycznie wywiązuje się z zadawałajaco ze swoich czynności kancelaryjnych i samodzielnego referatu /plk Malczewski/

Narodowość i pochodzenie społeczne: polska

Stan cywilny: żonaty: Józefa Momidłowska

Dzieci: 1: Maria (1912)

Data i miejsce śmierci, miejsce pochówku: 13 VI 1934 w Kołomyi

Bibliografia:

Źródła: CAW, WBH, KGiO: I.480.381; Lista starszeństwa oficerów zawodowych, s. 357; RO: 1923, 1924, 1928; Rocznik Oficerów Rezerw 1934, s. 322; Dziennik Rozkazów Wojskowych Nr 81 z 31.02.1919, poz. 2847; Dz. P.: nr 22 z 16.06.1920, s. 459; nr 112 z 25.10.1925, s. 603; nr 132 z 16.12.1925, s. 722; nr 7 z 18.02.1927, s. 53, 56.

Opracowania: Kosk, t. II, s. 28; Kryska-Karski, Żurakowski, s. 132; Stawecki, s. 220.

Radziukinas Maciej Józef

Data i miejsce urodzenia: 20 II 1870, Simno, pow. kalwaryjski

Imiona rodziców i nazwisko rodowe matki: Jerzy, Helena Lesiewicz

Nominacja generalska: tytułarny generał brygady – 5 II 1927 (z dniem przejścia w st. spoczynku 30 IV 1927)

Początek służby wojskowej: 1 IX 1896

Rodowód z armii i rodzaj broni: R/s

Awanse oficerskie przed 1918: ppor. – 12 VIII 1897; por. – VIII 1901; sztabskapitan – 20 VI 1903; kpt – 1905; ppłk – 7 VI 1914; płk – 2 IV 1917

W WP od: 25 XI 1920

Awanse oficerskie w WP: pułkownik w Wojsku Polskim zweryfikowany ze st. 1 VI 1919

Stan spoczynku: 30 IV 1927

Wykształcenie wojskowe i odbyte kursy wojskowe: jednoroczny kurs oficerski w Moskiewskiej Szkole Wojskowej (IX 1896–VIII 1897); studiował w Mikołajewskiej Akademii Inżynieryjnej w Petersburgu (1901–1903).

Ordery i odznaczenia:

W armii rosyjskiej: Św. Stanisława III. i II kl.; Św. Anny III i II kl., Św. Włodzimierza IV kl.

Przebieg służby przed 11 XI 1918			Przebieg służby w WP		
od	do		od	do	
1 IX 1896	1 XI 1900	jednoroczny ochotnik w 2. pułku grenadierów rostowskich	14 XI 1920	25 XI 1920	złożył prośbę o przyjęcie do WP. Decyzją OTO
1 IX 1900	20 VI 1903	studiował w Moskiewskiej Akademii Inżynieryjnej w Petersburgu	25 XI 1920	1 III 1921	przyjęty do służby w stopniu pułkownika
20 IV 1903	7 V 1904	kontroler kosztów budowlanych przy Zarządzie Inżynieryjnym w Odeskim Okręgu Wojskowym (OW)	1 III 1921	18 X 1921	szeft sekcji IV. Dep. VIII Bud. MSWojsk.
7 V 1904	1907	w Nadamurskim (OW) jako członek komisji budowlanej i kierownik robót przy budowie szpitala wojskowego w Spaskim Siole	18 X 1921	V 1922	zca szefa i pełnomocnik szefa Departamentu VIII MSWojsk.
1907	20 IX 1915	członek Rozdolińskiej Komisji Budowlanej i kierownik Robót Południowoussuryjskiego Odcinka Inżynieryjnego	V 1922	V 1925	kmndt Obozu Warownego Przemysł
20 IX 1915	26 XII 1915	w Piotrogradzkim OW – pomocnik naczelnika Wschodniofińskiego Wydziału Kwaterunkowego w Wyborgu	V 1925	30 IV 1927	szeft inżynierii i saperów w DOK nr II Lublin
26 XII 1915	20 III 1918	w dyspozycji dowództwa Frontu Północnego – kierownik robót fortyfikacyjnych I i 3 odcinków inżynieryjnych, a następnie pomocnik naczelnika 9 odcinka inżynieryjnego w Estonii	30 IV 1927		zastępca szefa Departamentu VI Budownictwa MSWojsk.
20 III 1918	15 VI 1919	po rewolucji październikowej odkomenderowany do Jarosławia nad Wołgą z zadaniem organizacji okręgowego zarządu wojskowego. W VII 1918 uczestniczył w powstaniu eserowców. Aresztowany w niewoli bolszewickiej, z której zbiegł do rodziny w Odessie			przeszedł w stan spoczynku
15 VI 1919	26 XII 1919	w 4. kompanii Sił Zbrojnych Południowej Rosji (SZPR)			
26 XII 1919	9 I 1920	w Sewastopolu – kierownik robót fortyfikacyjnych odcinka Siwasz – Perekop			
9 I 1920	31 III 1920	pełnomocnik naczelnika Charkowskiego Oddziału Inżynieryjnego SZPR			
31 III 1920		wystąpił ze służby i przez Francję dotarł do Polski			
W okresie II wojny światowej					

Edukacja cywilna: 8-klasowe gimnazjum klasyczne w Suwałkach (1892); studia na Wydziale Fizyczno-Matematycznym w Moskwie (1896).

Działalność społeczno-polityczna i niepodległościowa przed XI 1918:

Udział w działaniach militarnych:

Działalność poza wojskiem po 1918: 1. po powrocie do kraju w 1920 podjął pracę jako urzędnik V stopnia w Dziale Budowlano-Kwaterunkowym DOG Pomorze; 2. po przejściu w stan spoczynku w 1927 został kierownikiem robót i inspektorem technicznym Kwaterunku Wojskowego; założył i kierował Spółdzielnią Mieszkaniową „Batoryjka”.

Opinie: /25 I 1923. Roczne uzupełnienie listy kwalifikacyjnej za rok 1922/ Ogólna wartość b. duża ogranicza ją tylko pewien biurokracyzm, a stąd pewnie nie zapanowanie w b. trudnych na terenie arc. warunków /gen. dyw. Romer/.

/26 VII 1923. Roczne uzupełnienie listy kwalifikacyjnej za rok 1922/ Na stanowisku komendanta Obozu Warownego Przemyśl nie odpowiedział, ponieważ nie posiada odpowiednich studiów i zdolności taktycznych, organizacyjnych i znajomości regulaminów służby wewnętrznej /Latinik, gen. dyw., Dca OK X/.

Informacje dodatkowe:

Narodowość i pochodzenie społeczne: polska, syn ziemianina, uczestnika powstania styczniowego

Stan cywilny: żonaty: Natalia Depp (córka generała lejtnanta armii carskiej Mikołaja Deppa)

Dzieci: 1: Helena (1911)

Data i miejsce śmierci, miejsce pochówku: 28 VII 1937, Cmentarz Wojskowy na Powązkach (kw. A 20-8-24)

Bibliografia:

Źródła: WBH, CAW, KGiO: I.480.482; Lista starszeństwa oficerów zawodowych, s. 227; RO: 1923, 1924, 1928; Dz.P.: nr 114 z 28.10.1925, s. 614; nr 7 z 18.02.1927, s. 53, 55.

Opracowania: Kosk, t. II, s. 119; Kryska-Karski, Żurkowski, s. 154; Stawecki, s. 272; PSB, t. XXX, s. 131–132; <https://www.ipsb.nina.gov.pl/a/biografia/maciej-jozef-radziukinas> (dostęp: 7.07.2024).

Słupski (Świętopełek-Słupski ze Słupi)
Jan Stanisław Nepomucen h. Lis

Data i miejsce urodzenia: 6 IX 1869, Mezöhegyes

(komitat Csanat – Węgry)

Imiona rodziców i nazwisko rodowe matki: Jan Feliks,
Karolina Weydner de Halas

Nominacja generalska: tyt. generał brygady – 31 XII 1926

Początek służby wojskowej: 1 X 1889

Rodowód z armii i rodzaj broni: A/p

Awanse oficerskie przed 1918: 1 I 1891 – ppor. rezerwy;
1 IX 1895 – por., 1 XI 1905 – kpt.; 1 II 1915 – mjr; 1 II 1917
– płk

W WP od: 1 VI 1919 – płk.

Awanse oficerskie w WP: 1 XI 1918

Stan spoczynku: 31 XII 1926

Wykształcenie wojskowe i odbyte kursy wojskowe:
1899/1900 – szkoła rezerw oficerskich (jednoroczny
ochotnik) z egzaminem oficerskim i uzupełniającym na
oficera zawodowego; 1900/1901 – 6-miesięczna szkoła
korpusu w Krakowie; 1907/1908 – 8-miesięczny kurs oficerów
w Wiedniu; 1925 – 3-miesięczny kurs oficerów sztabowych.

Ordery i odznaczenia:

W c.k. Armii: Medal zasługi wojskowej w czasie Pokoju; Krzyż oficerski Franciszka Józefa; Order
Żelaznej Korony III kl.; Krzyż Wojskowy zasług (z dekoracją wojenną i mieczami); Krzyż cesarza Karola
z odznaką *Signum Laudis*.

W Wojsku Polskim: KW (2x).

Przebieg służby przed 11 XI 1918			Przebieg służby w WP		
od	do		od	do	
1 X 1889	30 IX 1890	służba dla jednorocznych ochotników w 13. pp w Krakowie	9 XI 1918	18 XI 1918	czekał na przydział w Krakowie
22 XII 1891	30 VI 1892	służba próbna i egzamin uzupełniający na oficera zawodowego – 20. pp w Krakowie	19 XI 1918	12 IV 1919	zca dcy. D.O.W. a następnie dca powiatowych wojsk w Przemyśle
30 VI 1892	1 XI 1895	oficer kompanijny i dca szkoły podoficerskiej	12 IV 1919	30 IX 1919	dca odcinka walk z Ukraińcami (Nieznakowice – Przemyśl – Bartatów)
1 XI 1895	1 XI 1905	oficer prowiantowy pułku, frekventant szkoły oficerów, adiutant szkoły korpusnej, dowódca kompanii	1 X 1919 1 V 1920	30 IV 1920 25 VIII 1920	dca. 32. pp oficer sztabu w inspektoracie piechoty DOG w Warszawie
1 XI 1905 1 XI 1907	1 XI 1907 1 VII 1908	dca kompanii 16. p.strz. kurs oficerów sztabowych w Wiedniu	26 VIII 1920	15 XII 1920	dca 32. Brygady Piechoty w 16. DP – na skutek konfliktu z dcą dywizji płk. Stanisławem Skrzyńskim odsunięty od dowodzenia – w dyspozycji dcy Grupy Poleskiej
1 VII 1908	1 VIII 1914	dca szkoły oficerów rezerwy w Krakowie	16 XII 1920	31 I 1921	dca przyczółku mostowego w Dęblinie
1 VIII 1914	3 X 1914	dca kompanii 16. p.strz. na froncie rosyjskim w szpitalu i na urlopie chorobowym	1 II 1921	8 V 1921	DOG Kraków – Okręgowy Inspektor Piechoty
1 XI 1914	20 II 1915	służba w baonie zapasowym 16. p.strz.	8 V 1921	22 X 1921	kierownik Dywizyjnego Centrum Wyszkożenia w Krakowie – odwołany z pełnienia funkcji na skutek zaniedbań porządku w „Koszarach Bema”
20 II 1915	26 III 1915	dca baonu i dca 13. p.strz. na froncie rosyjskim	22 X 1921	9 XII 1921	komendant Obozu Warownego Modlin
26 III 1915	30 XI 1915	dca baonu w 16. p.strz. chory w szpitalu	9 XII 1921	26 IV 1922	rezerwowo oficer sztabu w DOK nr 5 w Krakowie
1 XII 1915 4 II 1916 16 VI 1916	3 II 1916 15 V 1916 10 VII 1916	służba wyszkolenia w baonie zapasowym 16. p.strz.	26 IX 1922	1 VIII 1925	dca Obozu Warownego w Przemyśle
11 VII 1916	19 VIII 1918	na froncie rosyjskim i włoskim dca baonu szturmowego korpusu KM oraz kursów dców kompanii w 16. p.strz.	1 VIII 1925	14 X 1925	dca p.d. w 24. DP w Jarosławiu
20 VIII 1918	30 X 1918	dca szkoły rezerw oficerskich w Bruckneudorf – Királyhida (Bruck – Királyhida)	14 X 1925 31 XII 1926	14 X 1926	Oddział V w DOK nr X w Przemyśle przeniesiony w stan spoczynku
W okresie II wojny światowej					

Edukacja cywilna: wyższa szkoła realna z maturą w Krakowie (1889).

Działalność społeczno-polityczna i niepodległościowa przed XI 1918:

Udział w działaniach militarnych: w 1919 na czele 32. pp walczył z bolszewikami na Wołyniu w grupie gen. Bronisława Babiańskiego, a następnie gen. Gustawa Zygadłowicza.

Działalność poza wojskiem po 1918:

Opinie: /1919/ Wzorowy dowódca pułku, energiczny i konsekwentny, pierwsza nasza siła taktyczna w grupie /gen. Babiański/.

/1919/ Bardzo dzielny oficer sztabowy, przydatny do każdej służby, sumienny, energiczny. Taktycznie bardzo dobrze wyszkolony.

/1920/ Bardzo dobry sztabowy oficer. Wyróżniający się formami instruktarzowo-wychowawczymi zdolnościami, prawy charakter; wybitna energia i terminowość w pracy /gen. Osiński/.

/21 II 1920 – Opinia w związku z zarzutami stawianymi płk. Słupskiemu w okresie walk na Polesiu/ Płk. Jan Słupski okazał się w czasie dowodzenia brygadą i grupą na Polesiu oficerem o gruntownym wykształceniu taktycznym, wybitnie obowiązkowy – pod względem organizacyjnym wzorowy – posiadał w stosunku do oficerów i szeregowych wybitny autorytet i zaufanie. W polu osobiście odważny. W ciężkich chwilach bojowych, szczególnie gdy bitwa miała cechy wojny nieregularnej, nie posiadał zdolności szybkiej precyzji i stanowczej decyzji. Wielki służbista o dużym poczuciu obowiązku. Jego charakter prawy – o istotnym poczuciu honoru oficerskiego. Nadaje się na poważne stanowisko w kraju w zakresie organizacyjnym względnie szkolenia /gen. por. Władysław Sikorski dca 3. Armii/.

Informacje dodatkowe: po przejściu w stan spoczynku zamieszkał w Krakowie.

Narodowość i pochodzenie społeczne: polska, syn zarządcy ziemskiego, emigranta po powstaniu 1863

Stan cywilny: żonaty: Kunegunda Schwartz

Dzieci: 4: Fryderyk (1901), Jan (1903), Katarzyna (1906), Karol (1909)

Data i miejsce śmierci, miejsce pochówku: 13 I 1948, Kraków, Cm. Rakowicki

Bibliografia:

Źródła: WBH, CAW, KGiO: I.480.567; RO: 1923, 1924, 1928, 1932; Lista starszeństwa oficerów zawodowych, s. 19; Dz. Rozk. Wojsk.: nr 2 z 12.01.1919, poz. 75; nr 4 z 16.01.1919, poz. 178; Dz. P.: nr 18 z 15.05.1920, s. 355; nr 20 z 29.05.1920, s. 381; nr 83 z 13.08.1925, s. 455; nr 45 z 20.10.1926, s. 365, 367; nr 52 z 7.12.1926, s. 436; nr 1 z 26.01.1922, s. 76; nr 12 z 10.05.1922, s. 375.

Opracowania: Kosk, t. II, s. 172; Krysa-Karski, Żurkowski, s. 167; Stawecki, s. 309–310; PSB, t. XXXIX, s. 128–129; <https://www.ipsb.nina.gov.pl/a/biografia/jan-stanislaw-slupski-1869-1948-tytularny-general-brygady-wp> (dostęp: 5.07.2024); J. Odziemkowski, *Polskie formacje etapowe w Galicji Wschodniej, na Wołyniu i Ukrainie w latach 1918–1920*, 2019, s. 47.

dr Steier Franciszek Kazimierz

Data i miejsce urodzenia: 4 II 1870, Przemyśl

Imiona rodziców i nazwisko rodowe matki: Józef, Józefa Romankiewicz

Nominacja generalska: generał brygady wyłącznie z prawem do tytułu – 30 IV 1927

Początek służby wojskowej: 14 VII 1894

Rodowód z armii i rodzaj broni: A/lek.

Awanse oficerskie przed 1918: 3 XII 1894 – porucznik lekarz; 1 V 1897 – kapitan lekarz 2 kl.; 1 V 1900 – major, lekarz 1 kl.; 1 V 1917 – pułkownik

Awanse w WP: 19 IV 1919 – pułkownik

W WP od: XII 1918

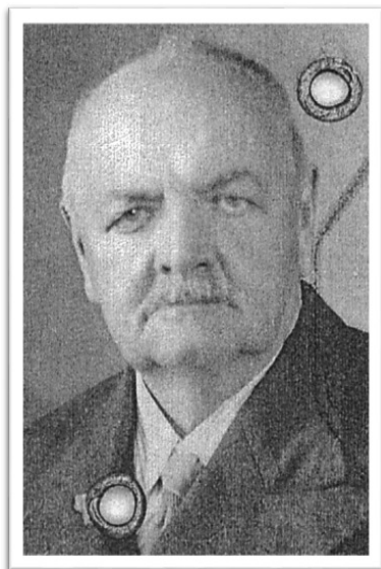
Stan spoczynku: 30 IV 1927

Wykształcenie wojskowe i odbyte kursy wojskowe: staż w Klinice Chirurgicznej we Lwowie (1904); 3-miesięczny kurs dla lekarzy sztabowych w Wiedniu (1913).

Ordery i odznaczenia:

W c.k. Armii: Krzyż Pamiątkowy 1912–1913 (Erinnerungskreuz 1912–1913); Krzyż Jubileuszowy Wojskowy (Militär-Jubiläumskreuz).

W Wojsku Polskim: Medal Pamiątkowy za Wojnę 1918–1921; Odznaka „Orlęta”; Odznaka Pamiątkowa 1. Baonu Sanitarnego.

Przebieg służby przed 11 XI 1918			Przebieg służby w WP		
od	do		od	do	
IV 1890	XI 1890	służył jako jednoroczny ochotnik w CK armii – 8. kom. 10. pp w Przemyślu	14 I 1919	20 V 1920	kierował Szpitalem Garnizonowym w Przemyślu
VIII 1893	XII 1893	kandydat na lekarza w wojskowych szpitalach garnizonowych w Przemyślu i Krakowie	20 V 1920	20 VII 1920	Szef Sanitarny Ekspozytury DOG Lublin w Kowlu
14 VII 1884	15 XII 1894	aspirant w Szpitalu Garnizonowym nr 15 w Krakowie	20 VII 1920	20 X 1920	dca Zapasowej Kompanii Sanitarnej nr 1 w Modlinie
15 XII 1894	1 VIII 1885	Szpital Garnizonowy nr 3 w Przemyślu	21 X 1920	IV 1921	Szef Sanitarny Obozu Warownego w Brześciu Litewskim oraz Naczelny Lekarz Punktu Wymiany Jeńców w Brześciu Litewskim
1 VIII 1885	1 V 1887	lekarz baonu w 58. pp w Przemyślu	IV 1921	IX 1921	dca Obozu Izolacyjnego w Dęblinie
1 V 1887	1903	naczelny lekarz 29. pal. w Jarosławiu	IX 1921	19 II 1927	Szef Sanitarny DOK nr 4 w Łodzi
1904	1905	staż w Klinice Chirurgicznej we Lwowie	19 II 1927	30 IV 1927	na urlopie zdrowotnym przeniesiony w stan spoczynku
1905	1 X 1907	ordynator oddziału chirurgicznego szpitala w Czeniowcach	30 IV 1927		
1 X 1907	1 X 1909	naczelny lekarz 8. p.uł.			
1 X 1909	1912	naczelny lekarz 41. pp			
1912	1913	3-miesięczny kurs dla lekarzy sztabowych w Wiedniu			
1 VIII 1914	1916	dca Kompanii Sanitarnej 30. DP			
1916	VIII 1917	dca Szpitala Polowego nr 114			
VIII 1917	29 X 1918	kierował Szpitalem Zakaźnym w Starej Pazovej pod Belgradem			
30 X 1918	15 XII 1918	w niewoli serbskiej			
W okresie II wojny światowej					

Edukacja cywilna: absolwent gimnazjum w Przemyślu (1888) oraz Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Jagiellońskiego (1894) – doktor wszechnauk lekarskich.

Działalność społeczno-polityczna i niepodległościowa przed XI 1918:

Działalność poza wojskiem po 1918: działacz PCK w Łodzi; w latach 1927–1939 prywatna praktyka lekarska w Przemyślu (chirurg i ginekolog); od okupacji w Nowym Sączu; odmówił podpisania volkslisty. Po wojnie powrócił do Przemyśla, gdzie pracował m.in. jako lekarz szkolny oraz w licznych placówkach medycznych, m.in. w Domu Opieki Społecznej nr 1 i Domu Dziecka „Caritas”. Od I 1952 podjął dodatkową pracę w Państwowym Zakładzie Specjalnym dla Nieuleczalnie Chorych Kobiet, a od II 1952 pracował również w Zakładzie Specjalnym dla Nieuleczalnie Chorych Mężczyzn.

Informacje dodatkowe:

Narodowość i pochodzenie społeczne: polska, syn właściciela realności

Stan cywilny: żonaty: Maria z Molendów

Dzieci: 2: Stanisława Kazimiera (1928), Anna Józefa Elżbieta (1929)

Data i miejsce śmierci, miejsce pochówku: 23 VIII 1958, Przemyśl – Cmentarz Główny – kw. 21A-1-6

Bibliografia:

Źródła: WBH, CAW, KGiO: I.480.575; Lista starszeństwa oficerów zawodowych, s. 309; RO: 1923, 1924; Dz P: nr 49 z 22.12.1920, poz. 1164; nr 7 z 18.12.1927, s. 53, 56; Dz. Rozk. Wojsk. nr 12 z 4.02.1919, poz. 417; nr 13 z 6.02.1919, poz. 464; *Spis oficerów służących czynnie w dniu 1.6.1921 r.*; Dodatek do Dziennika Personalnego Ministerstwa Spraw Wojskowych Nr 37 z 24.09.1921, s. 432, 890.

Opracowania: Kosk, t. II, s. 185; Krysa-Karski, Żurkowski, s. 170; Stawecki, s. 319; Z. Kozak, *General brygady – lekarz Kazimierz F. Steier*, „Rocznik Przemyski” t. LXIV, z. 1, 2008; <https://www.ipsb.nina.gov.pl/a/biografia/franciszek-kazimierz-steier> (dostęp: 20.05.2024).

Wereszczyński-Korczak Edward

h. Korczak

Data i miejsce urodzenia: 7 IV 1870 w Ustrzykach Dolnych

Imiona rodziców i nazwisko rodowe matki: Jan, Joanna Matzger

Nominacja generalska: 5 II 1927 – generał brygady, wyłącznie z prawem do tytułu z dniem przeniesienia w stan spoczynku – 30 IV 1927

Początek służby wojskowej: 1 IX 1889

Rodowód z armii i rodzaj broni: A/s

Awanse oficerskie przed 1918: ppor. – 19 VIII 1892; por. – 1 V 1895; kpt – 1 XI 1914

W WP od: 2 XI 1918

Awanse oficerskie w WP: mjr – 29 V 1920; podpułkownik – 23 X 1920; pułkownik – 1922 (st. 1 VI 1919)

Stan spoczynku: 30 IV 1927

Wykształcenie wojskowe i odbyte kursy wojskowe: absolwent Wojskowej Akademii Technicznej w Wiedniu – (1888–1892).

Ordery i odznaczenia:

W Wojsku Polskim: Krzyż Oficerski Orderu PR.

Przebieg służby przed 11 XI 1918			Przebieg służby w WP		
od	do		od	do	
1892	1884	Pułk inżynierii nr 2	2 XI 1918	25 III 1919	dca powiatu krośnieńskiego
1893	1896	pracował przy budowie fortyfikacji Lwowa– batalion pionierów nr 2	25 III 1919	15 III 1919	zca dcy placu w Rzeszowie
			15 III 1919	19 VII 1921	kierownik wydziału technicznego sieci kolejowej w III Departamencie Ministerstwa Spraw Wojskowych
1896	1897	dca oddziału Pionierów przy 55. pp			
1897	4 III 1915	przeniesiony do rezerwy inżynier przy sztabie 3. Armii; dowódca kompanii technicznej	19 VII 1921	11 XII 1923	szef sekcji wojskowej w Ministerstwie Komunikacji (2. p. wojsk kolejowych)
4 III 1915	15 XII 1917	w niewoli rosyjskiej przydzielony do inspekcji 1. Armii	11 XII 1923	1 III 1924	przeniesiony do rezerwy oficerów sztabowych przy DOK nr I
III 1918	VI 1918	przydzielony do komendy naftowej dla Galicji – Oddział III Sztabu Generalnego	1 III 1924	1 XI 1924	przydzielony na etatowe stanowisko kmtda linii ćwiczeniowej Wojsk Kolejowych
VI 1918	17 II 1919		1 XI 1924	1 VI 1925	przeniesiony na etat do 2. p.sap. kolejowych, odkomenderowany z Oddz. Szkolenia Saperów Kolejowych do Dep. VI MSWojsk. Wydział Saperów Kolejowych do prac regulaminowych
17 II 1919			30 IV 1927		przeniesiony w stan spoczynku

W okresie II wojny światowej			

Edukacja cywilna: 8-klasowa szkoła średnia we Lwowie; 1897–1901 ukończył Politechnikę we Lwowie (budowa dróg i mostów).

Działalność społeczno-polityczna i niepodległościowa przed XI 1918:

Udział w działaniach militarnych:

Działalność poza wojskiem po 1918:

Opinie: /13 IV 1922/ Ze względu na niezwykle głęboką wiedzę i ukończenie studiów tak wojskowych jak i cywilnych [Techniczna Akademia Wojskowa w Wiedniu i Wyższa Szkoła Politechniczna we Lwowie] nadaje się szczególnie do pracy naukowej, wojskowo-technicznej jako wykładowca w Wyższej Szkole Wojsk [Szkoła Sztabu Gen., Akademia Wojenna, Szkoła Oficerów Wojsk. Kol...] lub dla opracowania podręczników i instrukcji z dziedziny komunikacyjnych wojsk kolejowych, saperskich... Wybitny oficer [...] Wybitny oficer o niezwyklej wiedzy fachowej i zdolnościach wrodzonych. Charakter prawy, głęboki patriota /28 X 1922, płk inż. Marian Emil Przybylski/.

Oficer o niezwykle wielkiej wiedzy technicznej, jednak ze względu na brak energii i szybkie zniedołężnienie nadaje się jedynie do prac regulaminowych /Szef Dep. V Wojsk Technicznych – płk inż. Przybylski 5 XII 1926/.

Informacje dodatkowe: 1. po ukończeniu Politechniki Lwowskiej pracował przy budowie dróg i mostów; 2. delegat MSWojsk. do Komitetu Tranzytowego w Gdańsku (28 IV 1922); 3. na emeryturze mieszkał w Piotrkowie; był inżynierem powiatowym w Krośnie.

Narodowość i pochodzenie społeczne: polska, ziemiańskie, syn komisarza powiatowego

Stan cywilny: wdowiec: 1. Antonina z domu Faber; żonaty: 2. Kazimiera Antosiewicz

Dzieci: 8: Maria (1894), Stefania (1895), Stanisław (1898), Jadwiga (1903), Kazimierz (1904), Irena (1905), Olga (1906), Józef Zbigniew (1908)

Data i miejsce śmierci, miejsce pochówku: 23 IX 1929 w Krakowie, Stary Cmentarz w Krośnie

Bibliografia:

Źródła: WBH, CAW, KGiO: I.480.635; RO: 1923, 1924, 1928; Lista starszeństwa oficerów zawodowych, s. 235; Dz.Roz. Wojskowych, nr 56 z 15.05.1919; DzP.: nr 23, poz. 681 z 23.06.1920; nr 41 z 17.10.1920; nr 71 z 13.11.1923; nr 23 z 1924; nr 2 z 1925; nr 37 z 1925; nr 7 z 18.02.1927, s. 53, 56; nr 3 z 29.01.1930, s. 38.

Opracowania: *Order Odrodzenia Polski. Trzechlecie pierwszej kapituły 1921–1924*, Warszawa 1926, s. 30; Kosk, t. II, s. 242; Kryska-Karski, Żurkowski, s. 180; Stawecki, s. 347.

**dr Wiszniewski Mieczysław Szczepan
ps. „Wincenty”**

Data i miejsce urodzenia: 26 XII 1868, Tajturka, gub. irkucka

Imiona rodziców i nazwisko rodowe matki: Leopold, Emilia Baranowska

Nominacja generalska: 31 VIII 1926 – generał brygady, wyłącznie z prawem do tytułu

Początek służby wojskowej: 1914

Rodowód z armii i rodzaj broni: R/lek

Awanse oficerskie przed 1918:

W WP od: 1 XI 1918

Awanse oficerskie w WP: kpt. – 1918; ppłk – po weryfikacji 3 V 1922 (st. 1 VI 1919); płk – 1923

Stan spoczynku: 31 VIII 1926 (przekroczenie wieku prekluzyjnego)

Wykształcenie wojskowe i odbyte kursy wojskowe:

Ordery i odznaczenia:

W Wojsku Polskim: KN.

Przebieg służby przed 11 XI 1918			Przebieg służby w WP		
od	do		od	do	
1914	1917	lekarz ochotnik (Wziewrosijskowo Sojuza Gorodow) w armii rosyjskiej, ordynator szpitala w Kijowie działacz Związku Wojskowego Polaków oraz Związku Wojskowych Techników Polaków dla „Ochrony Mienia Polskiego”	XI 1918	31 VIII 1926	służył w Wojsku Polskim, był: ordynatorem, komendantem szpitala w Modlinie, szefem sanitarnym 8. DP i kierownikiem rejonu sanitarnego przeniesiony w stan spoczynku
1917			31 VIII 1926		
W okresie II wojny światowej					

Edukacja cywilna: ukończył gimnazjum w Kijowie, a następnie medycynę na Uniwersytecie w Genewie.

Działalność społeczno-polityczna i niepodległościowa przed XI 1918: w okresie studiów w Genewie mąż zaufania PPS. Pracował w administracji pisma „Przedświt”. Członek Zjednoczenia Robotniczego. Związany z Edwardem Abramowskim. W latach 1917–1918 przewodniczący Związku Wojskowych Techników Polaków dla Obrony Mienia Polskiego.

Udział w działaniach militarnych:

Działalność poza wojskiem po 1918: po przejściu w stan spoczynku zamieszkał w Warszawie, gdzie prowadził prywatną praktykę lekarską; pracował w Ubezpieczalni Społecznej; następnie zamieszkał w miejscowości Piekary, pow. błoński.

Opinie:

Informacje dodatkowe: w okresie działalności w Zjednoczeniu Robotniczym używał pseudonimu „Wincenty”.

Narodowość i pochodzenie społeczne: polska, syn ziemianina, powstańca 1863, zesłanego na 8-letnią katorgę

Stan cywilny: żonaty: Krzyżanowska

Dzieci: 2: Eugeniusz, Korneliusz

Data i miejsce śmierci, miejsce pochówku: 5 X 1942 w Warszawie, cmentarz na Powązkach

Bibliografia:

Źródła: WBH, CAW, KGiO: I.480.644; Lista starszeństwa oficerów zawodowych, s. 310; RO: 1923, 1924, 1928; Dz P: MP nr 167 z 23.07.1932, s. 6.

Opracowania: Kosk, t. II, s. 251; Kryska-Karski, Żurakowski, s. 182; Stawecki, s. 351; Z. Pietkiewicz, *Ważna karta z dziejów socjalistycznego ruchu niepodległościowego*, „Niepodległość” t. II, z. 1(3), 1930, s. 90; K. Pietkiewicz, *O czasach pepeesowskich i przedpepeesowskich*, [w:] *Księga pamiątkowa P.P.S.*, Warszawa 1923, s. 33.

Zaluski de Junosza Zdzisław Franciszek Ksaweriusz Fryderyk

hr. Junosza

Data i miejsce urodzenia: 17 II 1870, Otfinów, pow. dąbrowski

Imiona rodziców i nazwisko rodowe matki: Karol, Zofia Stoińska

Nominacja generalska: 5 II 1927 – mianowany generałem brygady, wyłącznie z prawem do tytułu z dniem przeniesienia w stan spoczynku – 30 IV 1927

Początek służby wojskowej: 20 III 1887

Rodowód z armii i rodzaj broni: A/p

Awanse oficerskie przed 1918: chorąży – 1 IX 1890; ppor. – 1 XI 1892; por. – 1 XI 1896; kapitan – 1 V 1906; mjr – 1 V 1915; podpułkownik (1 V 1917 – nr rangi 53)

W WP od: 1 XI 1918 – zgłosił się do pełnomocnictwa WP w Wiedniu, przyjęty 12 XII 1918

Awanse oficerskie w WP: płk – 1920 (3 V 1922 zweryfikowany w st. pułkownika, st. 1 VI 1919, 3. lok. w korpusie oficerów piechoty)

Stan spoczynku: 30 IV 1927

Wykształcenie wojskowe i odbyte kursy wojskowe: 4-klasowa szkoła realna – 1882–1886; 1886–1890 był słuchaczem Szkoły Kadetów w Bratysławie (Preszburgu); ukończył kurs oficerski przy V Korpusie w Preszburgu; Szkoła Strzelecka Bruck nad Litawą; Wiener Neustadt – szkoła szermierki i gimnastyki i do 1903 był w niej instruktorem szermierki; kurs oficerski przy 11. DP i 72. niemieckiej DP – 1897–1899; ukończył oficerski kurs pionierów przy V Korpusie; kurs informacyjny grenadierów (dla wyższych oficerów); 15 IV 1925 – 3-miesięczny kurs sztabowy dla oficerów piechoty.

Ordery i odznaczenia:

W c.k. Armii: Order Korony Żelaznej III kl. z dekoracją wojenną i mieczami; Krzyż Zasługi Wojskowej III kl. z dekoracją wojenną i mieczami; Signum Laudis – Srebrny Medal Zasługi Wojskowej z mieczami na wstążce Krzyża Zasługi Wojskowej (2x); Signum Laudis – Brązowy Medal Zasługi Wojskowej z mieczami na wstążce Krzyża Zasługi Wojskowej; Krzyż Wojskowy Karola; Krzyż za 25-letnią służbę wojskową dla oficerów; Brązowy Medal Jubileuszowy Pamiątkowy dla Sił Zbrojnych i Żandarmerii; Krzyż Jubileuszowy Wojskowy; Krzyż Pamiątkowy Mobilizacji 1912–1913.

Przebieg służby przed 11 XI 1918			Przebieg służby w WP		
od	do		od	do	
20 III 1887	1 IX 1890	Szkoła Kadetów w Bratysławie	1 XI 1918	12 XII 1918	zgłosił się do pełnomocnictwa WP w Wiedniu
1 IX 1890	1 XI 1892	Pułk strzelców cesarskich – dca plut.	12 XII 1918	13 III 1919	w rezerwie DOGen. „Kraków”
1 XI 1892	20 III 1894	11. baon strzelców polowych – dca plutonu	5 X 1919	27 V 1919	dca III batalionu 16. pp; walczył z Czechami o Śląsk Cieszyński
21 III 1894	1897	oficer pionierów przy baonie i brygadzie	27 V 1919	15 X 1919	dca 16. pp na froncie śląskim
1 X 1897	1 VIII 1906	szkoła szermierki – uczeń i nauczyciel	15 X 1919	16 XI 1919	dca 26. BP na froncie wojny z bolszewickim
1 V 1906	1 XI 1912	11. i 31. baon strzelców polowych – dca kompanii	16 XI 1919	4 IV 1920	dca 36. BP
1 XI 1912	23 VII 1914	dca baonu w 58. pp w Stanisławowie	4 IV 1920	8 V 1920	chory na tyfus płamisty
23 VII 1914	1 XI 1914	dca kompanii w 58. pp na froncie	8 V 1920	31 VII 1920	urlop zdrowotny
1 XI 1914	2 VII 1916	58. i 90. pp – dca baonu	31 VII 1920	16 VIII 1920	dca 36. BP
2 VII 1916	30 IX 1916	90. pp – dca grupy na polu walki	16 VIII 1920	20 X 1920	dca urzędu kolejowego i miasta Białystok
1 X 1916	31 XII 1916	dca połączonych szkół oficerskich w Bernie	20 X 1920	10 II 1921	dca VII BP na wojnie z bolszewikami
2 I 1917	23 III 1917	58. pp (Lublin) – dca baonu na polu walki	10 II 1921	10 VIII 1921	w dyspozycji MSWojsk.; w dyspozycji Dep. X MSWojsk.
26 III 1917	18 VI 1917	58. pp – dca pułku na polu walki	10 VIII 1921	23 V 1923	kmdt PKU w Bydgoszczy; Szef Poborowy DOK IX w Brześciu
28 VI 1917	1 VIII 1917	95. pp – dca pułku w polu walki	23 V 1923	15 IV 1924	w 62. pp w Bydgoszczy (skierowany na kurs sztabowy dla oficerów piechoty)
2 VIII 1917	20 I 1918	58. pp – dca pułku w polu walki	15 IV 1924	VIII 1925	przeniesiony do Dowództwa 20. DP w Baranowicach
21 I 1918	30 V 1918	dca grupy zapasowej 58. pp	VIII 1925	14 X 1926	w dyspozycji dowódcy dywizji, a następnie dowódca p.d. w 20. DP
1 VI 1918	30 XI 1918	(IR) w Lublinie	14 X 1926	30 IV 1927	w dyspozycji dowódcy OK IX
W okresie II wojny światowej					

Edukacja cywilna: 4-klasowa szkoła ludowa w Békeces i Szerences; 1 klasa w gimnazjum w Arad na Węgrzech.

Działalność społeczno-polityczna i niepodległościowa przed XI 1918:

Udział w działaniach militarnych:

Działalność poza wojskiem po 1918:

Opinie: /XI 1919/ W krótkim czasie, nie zważając na to, iż pułk 16 był rozrzucony na przestrzeni kilkudziesięciu kilometrów, zajmując placówki w linii demarkacyjnej, dzięki energii, stanowczości, ogromnemu doświadczeniu i osobistym zaletom, pozyskał ogólny szacunek i zaufanie swoich podwładnych, jak i oficerów, też i żołnierzy i doprowadził pułk do wyjątkowo dobrego stanu. Szlachetny człowiek, doskonały żołnierz, dowódca pułku celujący /płk. A. Załęcki – dca 12. BP/.

Bardzo dobry. Stały silny charakter, energiczny, gorliwy. Włożył dużo pracy w organizację i wykształcenie swego pułku rezultatem. Prowadzi oficerski korpus wyśmienicie /płk Latinik, dca 7. DP/.

Bardzo dobry Dowódca – spokojnego usposobienia, energiczny, bardzo sumienny i pracowity, nadzwyczaj troskliwy o swoich podwładnych. Wywiera dobry wpływ na Korpus oficerski. Władza językiem polskim niedokładnie – w piśmie niedostatecznie. Na dowódcę Brygady odpowiedni – na wyższe dowództwo nie /16 II 1920, gen. ppor. Krajowski/.

Na stanowisku dowódcy grupy okazał za mało inicjatywy. Będzie doskonałym dowódcą brygady /gen. ppor. Iwaskiewicz, dca frontu podolskiego/.

Informacje dodatkowe: płk Załuski stanął przed OTO. Oskarżenia o brak znajomości języka polskiego, brak polskości i złe odnośnienie się do Polaków zostały odrzucone. Całą sprawę komentował Minister S.Wojsk. gen. Tadeusz Rozwadowski, który pisał o Załuskim: „Wymieniony jak wynika z karty ewidencyjnej jest urodzony w Galicji, a wychowany na Węgrzech, co usprawiedliwia brak dokładnej znajomości języka polskiego u tego oficera. Zaznacza się, że pułkownik Załuski chociaż nie włada zupełnie biegle językiem polskim jest bardzo dobrym dowódcą pułku i brygady, o czym świadczą wymowne opinie wydane o nim przez jego podwładnych” (gen. por. Tadeusz Rozwadowski – MSWojsk).

Narodowość i pochodzenie społeczne: polska, pochodzenie arystokratyczno-ziemiańskie

Stan cywilny: żonaty: Wnuk

Dzieci: 1: Maria Magdalena (1909)

Data i miejsce śmierci, miejsce pochówku: 1944, Kraków

Bibliografia:

Źródła: WBH, CAW, KGiO: I.480.663; Spis oficerów służących czynnie w dniu 1.6.21 r., s. 233; Lista starszeństwa oficerów zawodowych, s. 19; RO: 1923, 1924, 1928, 1932; Rocznik Oficerów Rezerw (1934), s. 322; *Schematismus* [1912], s. 616; *Schematismus* [1914]; s. 494; *Ranglisten des kaiserlichen und königlichen Heeres* [1916], s. 58; *Ranglisten des kaiserlichen und königlichen Heeres* [1918], s. 103, 645; Dz. Roz. Pers. nr 79 z 1919; Dz. P.: nr 20 z 1920; nr 36 z 5.06.1923, s. 376; nr 133 z 21.12.1924, s. 753; nr 41 z 9.04.1925, s. 194; nr 83 z 13.08.1925, s. 457; nr 44 z 14.10.1926, s. 355; nr 7 z 18.02.1927, s. 53, 55.

Opracowania: Kosk, t. II, s. 273–274; Kryśka-Karski, Żurkowski, s. 186; Stawecki, s. 362; K. Brończyk, *Okruchy wspomnień*, [w:] *Kościół, społeczeństwo, kultura: prace ofiarowane profesorowi Wiesławowi Müllerowi z okazji pięćdziesięciolecia pracy naukowej i dydaktycznej*, (red.) J.A. Droba, Lublin 2004, s. 603–620.

SPIS BIOGRAMÓW GENERALÓW WEDŁUG STOPNI WOJSKOWYCH (UKŁAD ALFABETYCZNY)

Marszałek Polski:

Piłsudski Józef	79
-----------------------	----

Generałowie dywizji:

Piskor Tadeusz	82
Prich Rudof.....	85
Rómmel Juliusz.....	88

Tytularni generałowie dywizji:

Bejnar Władysław	92
Hejdukiewicz Edward Gabriel.....	94
Rogalski-Puch Wojciech	97

Generałowie brygady:

Bobkowski Henryk	99
------------------------	----

Dąbrowski-Jelita Romuald.....	102
Dowoyno-Sołłohub Stanisław	105
Głuchowski Janusz.....	107
Hubicki Stefan	110
Jacynik Kazimierz.....	112
Kleeberg Franciszek.....	114
Knoll-Kownacki Edmund	117
Kutrzeba Tadeusz.....	120
Kwaśniewski Stanisław	124
Łukoski-Orlik Kazimierz.....	127
Maciszewski Feliks.....	130
Mackiewicz Mieczysław.....	132
Mecnarowski Emil.....	135
Pasławski Stefan	137
Plisowski Józef.....	140
Popowicz Bolesław	143
Przeździecki Wacław	146
Rachmistruk Włodzimierz	149
Rouppert Stanisław	152
Rożen-Jaxa Władysław	154
Sikorski Bronisław.....	157
Sikorski Franciszek.....	159
Smorawiński Mieczysław	161
Sochaczewski Stanisław	165
Śliwieński Stanisław	168
Tessaro Paweł.....	170
Uzdowski-Bończa Władysław	172
Waraksiewicz Adolf.....	175
Wieczorkiewicz-Scaevola Wacław	177
Wieroński Stanisław	180
Wilczyński-Olszyna Józef.....	183

Wład Franciszek.....	186
Wołkowicki Jerzy.....	189
Zawistowski-Łada Leon.....	193

Generałowie rezerwy:

Skrzyński Stanisław Wilhelm	196
-----------------------------------	-----

Tytularni generałowie brygady:

Bohaterewicz Bronisław	199
Bukowiecki Mieczysław	202
Ehrbar Aleksander Juliusz.....	205
Geisler Piotr	208
Kamiński Jan.....	211
Lipczyński Ignacy Piotr	214
Michałowski Aleksander.....	216
Radziukinas Maciej Józef	218
Słupski Jan	221
Steier Franciszek.....	224
Wereszczyński-Korczak Edward	227
Wiszniewski Mieczysław.....	229
Załuski de Junosza Zdzisław	231

**SPIS FOTOGRAFII
GENERAŁÓW WEDŁUG STOPNI WOJSKOWYCH
(UKŁAD ALFABETYCZNY)**

Marszałek Polski:

Piłsudski Józef, 3/22/0/-/1, Narodowe Archiwum Cyfrowe79

Generałowie dywizji:

Piskor Tadeusz Ludwik, sygn. I.480.447, k. 1 (leg), użyte domena publiczna.....82

Prich Rudof, Szkoła Podchorążych Artylerii: ku uczczeniu dziesięciolecia
1923–1933 Toruń, 1933, s. 1985

Rómmel Juliusz Karol Wilhelm Józef, commons.wikimedia. NAC
Opis dla: 3/1/0/7/445-88

Tytularni generałowie dywizji:

Władysław Bejnar, WBH, sygn. I.480.31, k. 192

Hejdukiewicz Edward Gabriel, WBH, sygn. I.480.194, k. 194

Rogalski-Puch Wojciech, WBH, sygn. I.480.492, k. 197

Generałowie brygady:

Bobkowski Henryk, https://ogrodywspomnien.pl/index/showd/110507 , _gen._ bryg._WP_II_RP_Henryk_Karol_Bobkowski.html.....	99
Dąbrowski-Jelita Romuald, WBH, sygn. I.480.97, k. 1	102
Dowoyno-Sołłohub Stanisław, WBH, I.480.304, k. 1	105
Głuchowski Janusz, WBH, 480.166, k. 1	107
Hubicki Stefan Bolesław Józef, WBH, I.480.206, k. 1	110
Jacynik Kazimierz, NAC Sygnatura: 1-U-7303-1	112
Kleeberg Franciszek, WBH, I.480.201, k. 5	114
Knoll-Kownacki Edmund, WBH, I.480.260, k. 1.....	117
Kutrzeba Tadeusz, commons.wikimedia	120
Kwaśniewski Stanisław, W. Pikiek, Album propagandowy Wojska Polskiego, domena publiczna	124
Łukoski (Łukomski)-Orlik Kazimierz, NAC Sygnatura: 1-W-299 domena publiczna	127
Maciszewski Feliks, NAC sygn. 1-W-303	130
Mackiewicz Mieczysław, WBH, I.480.354, k. 1	132
Mecnarowski Emil, domena publiczna.....	135
Paślowski Stefan, WBH, I.480.429, k. 1	137
Plisowski Józef, https://forum.odkrywca.pl/topic/771466-genera%C5%82owie-wojska-polskiego-ii-rp-zdj%C4%99cia/page/33/	140
Popowicz Bolesław, WBH, I.480.459, k. 1.....	143
Przeździecki Wacław, WBH, I.480.471, k. 1	146
Rachmistruk Włodzimierz, Wiki Commons	149
Rouppert Stanisław, WBH, I.480.510, k. 1	152
Rożen-Jaxa Władysław, NAC Sygnatura: 1-W-177	154
Sikorski Bronisław, Wiki Commons	157
Sikorski Franciszek, WBH, I.480.554, k. 1	159
Smorawiński Mieczysław, WBH, I.480.568, k. 2.....	161
Sochaczewski Stanisław, WBH, I.480.569, k. 2, NAC Sygnatura: 1-W-496	165
Tessaro Paweł, NAC, sygn. 1-W-662	170
Uzdowski-Bończa Władysław, NAC Sygn. 1-W-27	172
Waraksiewicz Adolf, WBH, I.480.633, k. 2.....	175

Wieczorkiewicz-Scaevola Wacław, WBH, I.480.537, k. 1	177
Wieroński Stanisław, Wikimedia Commons	180
Wilczyński-Olszyna Józef, NAC, sygn. 1-W-365	183
Wład Franciszek, WBH, I.480.653, k. 2	186
Wołkowicki Jerzy, domena publiczna, NAC, sygn. 1-P-1501-1	189
Zawistowski-Łada Leon, WBH, I.480.671, k. 2	193

Generałowie rezerwy:

Skrzyński Stanisław Wilhelm, WBH, I.480.561, k. 1	196
---	-----

Tytularni generałowie brygady:

Bohaterewicz Bronisław, WBH, I.480.45, k. 1	199
Bukowiecki Mieczysław, Wikipedia Commons	202
Słupski Jan, Wikipedia Commons	221
Steier Kazimierz Franciszek, WBH, I.480.575, k. 33	224
Wereszczyński Edward Ludwik, Wikipedia Commons	227

STRESZCZENIE

Zmiany w korpusie generalskim Wojska Polskiego w latach 1926–1935. Tom I: Zestawienia statystyczne i informacje biograficzne dotyczące generałów Wojska Polskiego awansowanych w latach 1926–1928

Prezentowana publikacja dotyczy przemian politycznych w Polsce po zamachu majowym w 1926 r. Autor poddaje analizie zmiany w korpusie generalskim Wojska Polskiego w latach 1926–1935. Pierwszy tom monografii dotyczy okresu 1926–1928, w którym zmieniono nie tylko system funkcjonowania Wojska Polskiego na dwutorowy (czas wojny – Generalny Inspektorat Sił Zbrojnych i czas pokoju – Ministerstwo Spraw Wojskowych), a generalny inspektor sił zbrojnych był przewidziany na funkcję Naczelnego Wodza w przypadku wybuchu konfliktu militarnego.

Na skutek nowej pragmatyki personalnej dokonano radykalnej przebudowy korpusu generalskiego. Z Wojska Polskiego odeszło wielu generałów popierających legalne władze i sprzeciwiających się dążeniom sanacyjnym, m.in. generałowie broni Józef Haller i Stanisław Szeptycki. W lutym 1927 r. z armii usunięto generała broni Tadeusza Rozwadowskiego, a przychylny Józefowi Piłsudskiemu generał broni Lucjan Żeligowski odszedł ze służby czynnej na własną prośbę. Z Wojska Polskiego odeszło lub zostało przeniesionych w stan spoczynku 48 generałów. Liczący w 1926 r. 129 generałów korpus, w 1928 r. został zmniejszony do 81 generałów. Przewagę w jego składzie mieli generałowie o rodowodzie z byłych Legionów Polskich. W pierwszym okresie wprowadzanych zmian nastąpiła wyraźna „legionizacja” korpusu

generalskiego. Zamach stanu doprowadził do władzy zwolenników Komendanta, dla których nie było odpowiedniego, odpowiadającego ich oczekiwaniom miejsca w Polsce przedmowej. Obejmując władzę w Polsce, „piłsudczycy” stworzyli koncepcję elitarnego autorytaryzmu, zakładając, że byli legioniści i peowiacy powinni przejąć stery władzy w państwie. Model armii został oparty na polityce personalnej, prowadzonej przez Piłsudskiego, który partycypował w awansach, zwłaszcza generalskich, a jego opinie miały wiążący charakter.

Autor stawia hipotezę: Zmiana polityczna w Polsce po 1926 r. miała wpływ na kształt korpusu generalskiego do wybuchu II wojny światowej. Prowadziła do odsunięcia z WP generałów starszej generacji, wywodzących się z armii byłych państw zaborczych. Kształt i charakter korpusu generalskiego w latach 1926–1935 były rezultatem przymysłów Marszałka. Konsekwencją tego była stopniowa dominacja oficerów o rodowodzie z byłych Legionów Polskich w korpusie generalskim, co jest szczególnie widoczne do 1935 r. Różnice i podziały ilościowe, korzystne dla zwolenników Marszałka, zaczęły ulegać stopniowemu zatarciu tuż przed wybuchem II wojny światowej. Warto jednak podkreślić, że na czele wyższych związków operacyjnych (armii) w 1939 r. stali generałowie w większości o rodowodzie legionowym lub awansowani do korpusu generalskiego (lub na wyższe stopnie generalskie) po 1926 r.: Emil Przedrzymirski-Krukowicz (Armia „Modlin”), Władysław Bortnowski (Armia „Pomorze”), Tadeusz Kutrzeba (Armia „Poznań”), Juliusz Rómmel (Armia „Łódź”), Antoni Szylling (Armia „Kraków”), Kazimierz Fabrycy od 13 września 1939 r. zastąpiony przez Kazimierza Sosnkowskiego (Armia „Karpaty”), Stefan Dąb-Biernacki (Armia „Prusy”) oraz Czesław Młot-Fijałkowski (Samodzielna Grupa Operacyjna „Narew”). Generalnym inspektorem armii (przewidzianym na funkcję Wodza Naczelnego) po śmierci Marszałka został wywodzący się z Legionów Polskich marszałek Edward Śmigły-Rydz. Stworzony przez Piłsudskiego kierunek rozwoju WP, a zwłaszcza kształt korpusu generalskiego, okazał się trwały i dużym stopniu rzutował na polskie przygotowania do zbliżającej się wojny.

Słowa kluczowe: polityka personalna w Wojsku Polskim, zamach stanu w 1926 r., Marszałek Józef Piłsudski, sanacja, dwutorowość funkcjonowania Wojska Polskiego

SUMMARY

Changes in the general corps of the Polish Army in the years 1926–1935.

Volume I: Statistical summaries and biographical information on generals of the Polish Army promoted in the years 1926–1928

The presented publication concerns the political changes in Poland after the May Coup in 1926. The author analyses the changes in the general corps of the Polish Army in the years 1926–1935. The first part of the monograph concerns the period from 1926 to 1928, during which not only was the system of functioning of the Polish Army changed to a two-track one (wartime – General Inspectorate of Armed Forces and peacetime – Ministry of Military Affairs). The general inspector of the armed forces was appointed Commander-in-Chief in the event of a military conflict.

As a result of the new personnel policy, the general staff was radically restructured. Many generals who supported the legal authorities and opposed the Sanation movement left the Polish Army, including Józef Haller and Stanisław Szeptycki. In February 1927, General Tadeusz Rozwadowski was removed from the army, and General Lucjan Żeligowski, who was favourable to Józef Piłsudski, left active service at his own request. 48 generals left or were retired from the Polish Army. In 1926, the corps consisted of 129 generals, but in 1928, this number was reduced to 81. Generals with a background in the former Polish Legions were predominant in the corps. In the initial period of the changes, there was a clear ‘legionisation’ of the general corps. The coup d’état brought to power the followers of the Commander, for whom there was

no suitable place in pre-May Poland that met their expectations. When the 'Piłsudskians' took power in Poland, they created a concept of elite authoritarianism, assuming that former legionnaires and members of the Peowiak movement should take over the reins of power in the state. The army model was based on the personnel policy pursued by Piłsudski, who was particularly involved in promoting generals whose opinions were binding.

The author hypothesises that the political change in Poland after 1926 influenced the shape of the general corps until the outbreak of World War II. It led to the removal from the Polish Army of older generals who had come from the armies of the former partitioning powers. The shape and character of the general staff in the years 1926–1935 were the result of the Marshal's reflections. This resulted in a gradual dominance of officers with a background in the former Polish Legions in the general staff, which was particularly evident until 1935. The differences and quantitative divisions, which favoured the Marshal's supporters, gradually blurred just before World War II's outbreak. However, it is worth noting that in 1939, the higher operational commands (armies) were led by generals, most of whom had a legionary background or had been promoted to the general staff (or higher general ranks) after 1926: Emil Przedrzymirski-Krukowicz (Modlin Army), Władysław Bortnowski (Pomerania Army), Tadeusz Kutrzeba (Poznań Army), Juliusz Rómmel (Łódź Army), Antoni Szylling (Kraków Army), Kazimierz Fabrycy from 13 September 1939, replaced by Kazimierz Sosnkowski (Carpathian Army), Stefan Dąb-Biernacki (Prussian Army) and Czesław Młot-Fijałkowski (Independent Operational Group Narew). Marshal Edward Śmigły-Rydz, who came from the Polish Legions, became the general inspector of the army (intended to be the Commander-in-Chief) after the death of the Marshal. The direction of development of the Polish Army, created by Piłsudski, and especially the shape of the general corps, proved to be lasting and significantly impacted Poland's preparations for the upcoming war.

Keywords: personnel policy in the Polish Army, 1926 coup d'état, Marshal Józef Piłsudski, Sanacja, two-track functioning of the Polish Army

Setna rocznica zamachu majowego, którą będziemy obchodzić w 2026 roku, stwarza doskonały pretekst do podjęcia badań nad jego przyczynami, przebiegiem i konsekwencjami. Przewrotu majowego dokonało środowisko skupione wokół Marszałka Józefa Piłsudskiego – za jego wiedzą, zachętą i przyzwoleniem. Działania te w znacznym stopniu przyczyniły się do rozłamu w Wojsku Polskim, które stanęło po dwóch stronach barykady. Z jednej strony znaleźli się „legaliści” popierający polski rząd, legalne władze państwowe i model demokratycznego państwa, z drugiej zaś – „sanatorzy”, zwolennicy Piłsudskiego, przede wszystkim o rodowodzie legionowym (I i III Brygady Legionów oraz z POW).

Celem zamachu było wyniesienie do władzy Komendanta i jego zwolenników. Zmiana polityczna w Polsce po 1926 roku wpłynęła na kształt korpusu generalskiego, prowadząc do odsunięcia z Wojska Polskiego generałów starszej generacji, głównie wywodzących się z armii byłych państw zaborczych. Jej konsekwencją była „legionizacja” korpusu generalskiego. W latach 1926–1928 z Wojska Polskiego odeszło lub zostało przesuniętych w stan spoczynku wielu generałów (w tym wszyscy generałowie broni), a stan korpusu generalskiego zmniejszył się ze 129 do 81 osób. Był to początek zmian, które pogłębiały się aż do śmierci Marszałka w 1935 roku. Temu zagadnieniu poświęcony jest prezentowany pierwszy tom monografii.

Andrzej Wojtaszali

71-101 Szczecin, ul. Mickiewicza 64
tel. 91 444 20 06, 91 444 20 09
e-mail: wydawnictwo@usz.edu.pl
www.wn.usz.edu.pl

ISBN 978-83-7972-964-7 (online)
ISBN 978-83-7972-963-0 (print)

